Ilustraţia copertei: *Harry Gutiman* HANS JAKOB CHRISTOFFEL VON GRIM MEISHAUSEN AVENTUROSUL SIMPLICIUS SIMPLICISSIMUS

ROMAN

*

În româneşte de

VIRGIL TEMPEANU PREFAŢĂ DE LIVIA ŞTEFĂNESCU

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

Prefaţă

Secolul al XVII-lea găseşte Germania dominată de războiul de 30 de ani şi de urmările acestuia.

Epocile de mari frământări sociale şi căutări spirituale, trăite cu o deosebită intensitate, mai ales de artişti, au generat şi generează în mod necesar modalităţi şi forme noi de exprimare artistică.

În literatura germană, în evoluţia genului epic de mari proporţii, de la epopeea Parsival a lui Wolfram von Eschen bach şi până la romanul Dr. Faustus de Thomas Mann, romanele *Der abenteuerliche Simplicissimus de Hans Jakob Christoph von Grimmelshausen, Wilhelm Meister de* Johan Wolfgang Goethe şi *Der grüne Heinrich* (*Heinrich cel verde*) de Gottfried Keller marchează asemenea moci zbuciumate, reprezentând câte o verigă esenţială.

Saltul calitativ cel mai important şi hotărâtor a fost l acut desigur – în ceea ce priveşte genul epic – de la epopeea în versuri a lui Eschenbach la primul roman realist a lui J. Chr. von Grimmelshausen.

Cartea a apărut în 1668, la 20 de ani după încheierea războiului de 30 de ani, fiind semnată GERMAN SCHLEIFHEIM VON SULFSFORT.

Impresia răscolitoare produsă de acest roman asupra contemporanilor o descifrăm din faptul că numai după un an, în 1669, apare o nouă ediţie, îmbunătăţită sub aspectul limbii, urmată fiind de alte edilii; apoi, an de an, timp de un deceniu, apar noi scrieri în „manieră

simpliciană”. Deşi fiecare dintre noile lucrări sunt semnate cu un alt nume, ele exprimă elanul nestăvilit al unui indiscutabil unic povestitor.

Autorul Scrierilor Simpliciene (Simplizianische *Schriften*), cum sunt denumite aceste lucrări în istoria literaturii germane, datorită manierei unitare de povestire, a fost identificat de către cercetătorii literari abia în secolul al XIX-lea, în persoana lui *Hans Jakob Christoph* (*Christoffel*) *von Grimmelshausen*, care timp de aproape două veacuri reuşise să-şi ascundă identitatea sub diferite ana grame ale numelui său.

În totalitatea lor, Scrierile Simpliciene întruchipează în mod realist, sub o mantie multicoloră, viaţa şi suferinţa poporului german într-o epocă istorică marcată prin sfâşieri interne, zguduită de un război care, prin samavolniciile şi cruzimile comise, nu avusese asemuire până atunci în istorie, iar prin urmările sale a influenţat în mod nefast istoria Germaniei timp de două secole.

Succesul Scrierilor Simpliciene nu trebuie căutat în noutatea pe care relatările le-ar fi putut prezenta pentru contemporani, ci în însăşi concepţia nouă a scrierilor. Autorul îşi dedică scrierile sale poporului care, ca şi el, trăise războiul şi suferise mult de pe urma lui. Adresându-se „domnului Omne” (domnului Toată-lumea) prin personaje tipic germane, din popor, într-o limbă plină de savoare şi pe înţelesul tuturor, el exprimă gândurile, frământările, temerile, revoltele şi speranţele acelora care, până atunci, nu figuraseră în centrul unei opere literare culte.

În secolul al XVII-lea literatura germană era cultivată în cadrul academiilor, al curţilor princiare şi al colegiilor Iezuite de către poeţi eruditi care se adresau fie păturilor culte ale burgheziei, fie gustului baroc al cercurilor feudal-absolutiste.

Dacă năzuinţele literare ale umanismului neolatinist al secolului al XVI-lea şi-au aflat în secolul al XVII-lea o expresie valoroasă, inovatoare, în crearea poeziei lirice

culte originale în limba germană, proza literară era profund tributară literaturii străine. Romanele galante francoze, romanele de „mantie şi spadă”, dar mai ales cele picareşti spaniole invadaseră Germania. Traduse sau Imitate, ele reflectau o lume şi un mod de viaţă fascinant I tulburător, dar cu totul străin de nevoile şi aspiraţiile maselor largi de cititori. Chiar şi în slabele încercări de localizare ale romanelor picareşti, eroul rămânea un picaros*, ale cărui aventuri nu aveau corespondenţe cu experienţa de viaţă şi modul de a gândi al poporului german, dei-ît cel mult în măsura în care exprimau un protest plin îi «sarcasm la adresa cârmuitorilor şi a instituţiilor lor.

Poeţii eruditi germani tratau această literatură cu un total dispreţ, deşi unele dintre lucrări, ca, de pildă, romanul galant Amadis de Gălvez de Montalvo şi faimoasele romane picareşti Lazarillo de Tormes (1544) de Sebastián în Horosco (atribuit de unii lui Hurtado de Mendoza) şi mai ales Vida *del picaro Guzman de Aflarăche* (*1599*) *de* Mateo Alemán, pline de vervă satirică şi haz, dobândiseră prin traduceri, prelucrări şi imitaţii o circulate europeană. Nu fără temei, dar cu unele exagerări inerente, literaţii germani pornesc o campanie vehementă de purificare a limbii germane, îndreptată atât împotriva limbajului preţios, afectat al romanelor galante, cât şi împotriva grobianismului protestatar din proza picarescă, dar mai ales împotriva neologismelor aduse de şuvoiul, războiului.

Note:

1 Eroul popular spaniol (aventurier, păcală, uneori escroc) al romanelor de aventură spaniole din secolele XVI – XVII.

Nu este deci de mirare că, de pe aceste poziţii, literaţii germani şocaţi de adevărurile crude şi de limbajul violent a lui Grimmelshausen, au socotit că şi romanul *Simplicius Simplicissimus face parte din romanele de aventuri la modă, cu succes trecător, fără*

să sesizeze faptul că imensa popularitate a lui Simplicissimus se datora acelei legături intime cu realitatea vie şi acelei forţe; *artistice de a reflecta această realitate din care îşi trage seva şi viabilitatea orice adevărată operă de artă… Tot atât de puţin puteau sesiza că acest roman crea o orientare nouă în evoluţia prozei literare germane, deschizând calpa*. *spre romanul tipic german, realist, care urma să fie definit în 1870 de W*. Diltliey1 ca Bildungrosman (roman al formării).

Istoria literaturii nu este scrisă de popor, ci de scriitori şi cercetători. Deci odată cu dispariţia generaţiilor contemporane lui Grimmelshausen şi a celor imediat următoare, peste eroul Simplicissimus şi necunoscutul său autor se aşterne uitarea în 1713 apare ultima ediţie completă a Scrierilor Simpliciene în versiunea originală. În 175C apare o prelucrare a lui Simplicissimus, urmată de alte câteva prelucrări până în 1810. Toate însă nu evidenţiau decât caracterul distractiv al cărţii. Poeticele secolului al XVII-lea şi al XVIII-lea nu-l menţionează pe autor şi opera sa. Nu este însă lipsit de semnificaţie şi, am putea spline, de haz faptul că romanul *Simplicius Simplicissirnus figurează într-o listă din 1765 de cărţi interzise în Austria. Într-o societate mai mult decât onorabilă, a unor autori ca*; Boccaccio, La Fontaine, John Locke, Machiavelli, J.J. Rousseau, Voltaire şi J.W. Goethe (cu ţoţ ce a scris până la acea dată, în special însă Suferinţele tânărului

Note:

W. Dilthey Wilhelm (1833 – 1911) – filosof au culturii, şi psiholog idealist german…

Werther – (*1774*), pentru a numi doar pe cei mai renumiţi proscrişi.1

„Poeţilor romantici Arnâm şi Brentano le revine meritul de a fi relevat valoarea artistică a romanului Simplicissimus şi să trezească interesul pentru el. Urmarea acestui impuls a fost prelucrarea romanului de către Ed. *v*. *Bulov şi O.L.B. Wolff, cu Scopul de a elimina*

sau înlocui anumite cuvinte şi expresii arhaice sau prea vulgare şi a adapta ortografia şi punctuaţia conformă normelor limbuţiermane (din secolul al XIX-lea), pentru ca romanul să devină accesibil publicului cititors Abia spre sfârşitul secolului al XIX-lea începe însă o febrilă cercetare ştiinţifică în jurul operei şi a autorului.

Astfel autorul este indentificat şi romanul *Simplicius Simplicissimus se dezvăluie ca cea mai viabilă operă literară germană a secolului al XVII-lea, operă a cărei lectură şi astăzi răscoleşte, amuză, încântă şi instruieşte, fiind în acelaşi timp o inepuizabilă sursă de informare lingvistică şi istorico-culturală a epocii şi subiect de dispută în valorificarea ei. estetico-literară*.

*

Opera lui Grimmelshausen este adânc împlântată în secolul al XVII-lea şi se confundă până la un punct cu însăşi viaţa autorului, care nu a reconstituit istoria pe bază de documente ci a trăit-o, cu intensitate, cu pasiune, când activ, când contemplativ.

Cursul vieţii autorului însă a fost reconstituit treptat printr-o migăloasă muncă de cercetare a puţinelor documente existente şi pe baza elementelor autobiografice din opera sa.

Note:

— După *Mayers Handbuch über die Literatur. Mannheim, Bibliographisches Institut, 1984, p. 033*.

— Ernst Paul, Ästhetische Ethik und bürgerliche Moral, Nachwort zu den Simplicianische Schriften, Leipzig, Insel Verlag, 1997, Eine Liebhaberausgabe în Exemplare (O ediţie bibliofilă în 4 «9 de exemplare).

J. Chr. v. Grimmelshausen se trage din ramura sărăcită a unei vechi familii de nobili. Bunicul său, Melchior von Grimmelshausen, stabilit în orăşelul Gelnhausen din landul Hessa, este consemnat în documente ca brutar, agricultor şi hangiu. El renunţă în 1599 la titlul de nobil şi documentele oraşului îl menţionează în diverse situaţii ca pe reprezentantul

cetăţenilor nemulţumiţi. Tatăl scriitorului a trăit şi a muncit probabil în casa părintească până la moartea lui timpurie. Cercetătorii consideră anul

1622 ca data naşterii lui Johann Jacob Christoph von Grimmelshausen.

La această dată, războiul de 30 de ani era dezlănţuit şi urgia lui cuprinsese întregul teritoriu al Germaniei. Pornit în 1618 sub semnul unui uriaş conflict religios între împăratul habsburgic al Imperiului roman de naţiune germană – sprijinit de principii germani catolici reuniţi în Liga catolică – împotriva principilor protestanţi uniţi în Uniunea protestantă, războiul era de fapt expresia luptei Casei de Habsburg pentru instaurarea monarhiei absolutiste în Germania, prin subordonarea tuturor principatelor unui stat centralizat catolic. Întărirea puterii imperiale, perspectiva unui imperiu german absolutist unitar, aliat cu Spania, unde domnea tot Casa de Habsburg, trezi şi îngrijorarea vecinilor. Primul care veni în sprijinul Uniunii protestante fu. regele Danemarcei. Ferdinand al II-lea, împăratul german, reuşi să învingă armatele daneze imite cu ale Uniunii protestante şi în 1629 duşmanii interni şi externi erau la pământ. Scopul lui Ferdinand al II-lea, centralizarea imperiului sub o monarhie absolută, părea atins. Această posibilitate contravenea însă intereselor Franţei, care se vedea strânsă între două mari puteri de sub stăpânirea Casei de Habsburg, Spania şi Germania el la intervenţia Franţei catolice. Suedia intră în răzt. – oi împotriva împăratului Ferdinand. Armatele suedeze aliate cu cei mai puternici principi protestanţi, sub comanda regelui Gustav Adolf, bătură Liga catolică, înaintând spre sudul Germaniei, nimicind şi distrugând totul în calea lor. Gustav Adolf căzu însă în 1632 la Lützow şi echilibrul militar oarecum restabilit se destramă, şansele de izbândă înclinând din nou în favoarea împăratului german.

În această uriaşă încleştare, regiuni, oraşe, sate

erau Ntăpânite vremelnic când de armatele imperiale, când de role ale coaliţiei protestante. Sub ocupanţi diferiţi, criizitnile şi distrugerile erau identice.

Copilăria şi tinereţea lui Grimmelshausen poartă pecetea acestei epoci de suferinţă, în care Germania era câmpul de bătălie unde se înfruntau armatele de mercenari autohtoni şi străini.

Armata imperială cucereşte şi jefuieşte în 1634 orăşelul Gelnhausen. După pârjolirea casei părinteşti, copiliţi Jacob Christoffel este Luat.de o trupă care îl foloseşte ca «răjdar. În Calendarul veşnic al lui *Simplicius* el spune: „În anul 1634, fiind încă copil, am fost prins de armatele din Hes-sa şi cites la *Cassel*".

În 1635, războiul pierduse chiar şi cea mai palidă aparenţă a unui conflict religios. Franţa intrase făţiş în război şi armatele regelui francez catolic şi al primului său ministru, cardinalul Richelieu, luptau alături de armatele protestante ale Suediei şi Uniunii protestante germane împotriva împăratului catolic german.

În anii aceştia şi cei care urmară, Grimmelshausen a cutreierat cu diferite trupe Germania. Grăjdar, copil de trupă şi, în cele din urmă, muşchetar, el luă parte la numeroase bătălii: „Fără să mă laud am fost şi eu de faţă când ne-am privit în albul ochilor", scrie el în Satiricul pelerin, prima sa lucrare publicată.

Neavând nici casă părintească şi probabil nici rude, tânărul Grimmelshausen se angajează fără alegere în diferite armate, asemenea multor ţărani tineri rămaşi fără răpătâi.

Oamenilor de rând le era indiferent în armata cărui domn luptau. Crezul – dacă l-au avut vreodată – în cauza războiului pe care îl duceau, îl pierduseră de mult. Războiul era pretutindeni, peste tot domnea aceiaşi haos, aceleaşi moravuri sălbatice, acelaşi huzur pentru comandanţi şi aceeaşi mizerie pentru ostaşul de rând. Aşa se explică probabil că tânărul protestant Grimmelshausen se află „după 1835, în armata

generalului catolic imperial Goetz în luptele împotriva conducătorului de oşti protestant Bernhard von Weimar.

Cele trăite şi văzute de tânărul înzestrat cu un neobişnuit spirit de observaţie urma să le povestească tot el cu decenii mai târziu. Este evident că jocul politic al caselor regale şi imperiale Bourbon şi Habsburg pentru supremaţia politică în Europa nu-l intuiau nici poporul german, nici tânărul Grimmelshausen.

Poporul ducea şi suporta războiul fără să ştie pentru ce şi pentru cine. El era mingea regilor şi stăpânilor feudali laici şi clericali şi a unor interese contrare, iar ţara – o pradă neputincioasă.

Ţărănimea, ca pătura socială cea mai umilă, înţelese însă că este jefuită şi prădată fără deosebire, atât de armatele împăratului german, cât şi de cele străine aliate cu Uniunea protestantă. Astfel, din punct de vedere moral, ţărănimea „i mica burghezie participau tot atât de puţin la „Cauza” acestui război ca şi hoardele abrutizate de mercenari, formate din aventurieri şi ostaşi la fel de înfometaţi şi vlăguiţi ca şi ţăranii. Pe lângă războiul purtat între armate, mai era şi un al doilea război surd, tot atât de crâncen şi crud, între populaţia care-şi apăra ultima fărâmă de hrană şi ostaşii hămesiţi de foame, aflaţi într-o ţară devastată.

Când Grimmelshausen porneşte în 1638 spre sudul ţării cu armatele generalului Goetz, în regimentul de sub comandă domnului de Schauenburg şi, în cele din urmă, se opreşte la Offenburg, războiul avea să mai continue încă lin deceniu.

Rezultă din documente că, din 1639, Grimmelsahusen attivia’ în cancelaria regimentului Schauenburg, ca ajutor al secretarului Johannes Witsch. Cancelaria îşi avea sediul la Offeriburg, între Rin şi Pădurea Neagră.

Grimmelshausen era foarte tânăr când s-a stabilit la Offenburg, dar trecuse deja prin cele mai groaznice încercări ale războiului. Se poate presupune că în acest

timp a începiit să se instruiască.

Dacă a mai participat la lupte în ultimii zece ani ai războiului nu se ştie. Pe baza descrierilor exacte din lucrăril e safe se presupune că a cunoscut în anii aceştia 1 Franţa şi Olanda, probabil şi Elveţia. Cert este doar că în 1648 a fost trimis la Wasserburg pe Inn ca secretar al regimentului ducelui Wilhelm de Bavaria, conducătorul Ligii catolice.

În 1648, războiul de 30 de ani se încheie prin Pacea din Westfalia. Coaliţia Franţei, Suediei, Olandei şi a Uniunii protestante, sprijinite de principii Transilvaniei şi de Veneţia, se dovedi mai puternică decât blocul habsburgilor spanioli şi germani. Pacea pecetlui fărâmiţarea Germaniei pentru două veacuri în sute de stătuleţe feudale absolutiste.

Războiul redusese populaţia la o treime faţă de începutul ostilităţilor, lăsând o ţară sărăcită, cu oraşele şi satele pârjolite şi ogoarele distruse.

Un număr nesfârşit de ostaşi „lăsaţi la vatră”, la o vatră care pentru ei nu mai exista, dezrădăcinaţi şi abrutizaţi, Cutreierau drumurile ca vagabonzi, invalizi şi cerşetori, incapabili să-şi găsească un rost într-o lume fără război.

Grimmelshausen revine în 1649 la Offenburg unde, în

Note:

1 în acelaşi an, se înregistrează căsătoria sa cu Katerina Henninger, care avea să-i dăruiască zece copii încetul cu încetul, viaţa începea să-şi reia cursul «normal. Plugul tăia din nou brazde în pământul răbdător. Grimmelshausen devine intendentul fostului său comandant, contele de Schauenburg şi se mută cu familia sa la Gaisbach, unde Schauenburg îşi avea reşedinţa şi pământurile.

Domnii feudali se organizau pentru vremurile de pace şi aveau nevoie de bani ca să-şi reclădească cetăţile şi castelele. Ţărănimea ducea greul, gemând sub povara

iobăgiei. Intendentul Grimmelshausen e pus în situaţia de a mijloci între stăpânul feudal şi iobagii acestuia.

Grimmelshausen, care se pare că aflase după război de originea sa nobilă, îşi reia titlul, poate pentru a impune familiei Schauenburg. Totuşi atitudinea lui în viaţă ca şi opera sa dovedesc că a rămas alături de ţărănime, ale cărui suferinţe le cunoscuse îndeaproape. Astfel, neputând reprezenta interesele casei Schauenburg faţă de ţărănime, în 1660 renunţă la postul său. Între timp îşi cumpărase puţin pământ şi un mic han la Gaisbach. Dar venitul nu acoperea cheltuielile familiei sale, sporită cu mulţi copii, şi în 1663 îl găsim ca administrator al cetăţii şi itk>şi ei Ullenburg, proprietatea unui medic bogat din Strasbourg, dr. Johann Kiiffer, prieten şi promovator al literaturii.

Trebuie presupus că şederea în cetatea Ullenburg i-a prilejuit lui Grimmelshausen nu numai răgazul necesar de-a se instrui mai departe, dar şi impulsuri pentru creaţia literară. La Ullenburg exista o vastă bibliotecă şi scriitori de seamă ai timpului vizitau cetatea. În acest cere însă, Grimmelshausen, care nu avea o pregătire academică, desigur nu era luat în seamă. El era un autodidact, iar în concepţia acestei epoci un poet sau scriitor trebuia să fie în mod obligatoriu un erudit, cu studii academice. Faptul că prin lectură, prin contactul cu oamenii, prin experienţa sa de viaţă ca şi prin observarea critică a realităţii, Grimmelshausen câştigase la acea dată vaste cunoştinţe, nu conta în faţa cercurilor de elită. Dezgustat, el se întoarce în 1665 la Gaisbach şi începe să-şi administreze proprietatea.

Ni-l putem închipui pe hangiul Grimmelshausen în serile lungi de iarnă ascultând snoave şi basme, întâmplăjri de război, hazlii şi dramatice, povestite de cei ce se adăposteau sub acoperişul lui.

În 1667, el a fost ales primar al orăşelului Renchen, post pe care avea să-l deţină până la moartea sa în 1676, conform înregistrării făcute în limba latină în scriptele

oraşului Renchen. Din această înregistrare rezultă că „preacinstitul şi învăţatul domn *Johann Jacob von Grimmelshausen, primarul oraşului Renchen*” participase la luptele de apărare din 1675 împotriva cotropitorilor francezi şi murise în sânul familiei, unde „întâmplător se adunaseră toţi fiii săi risipiţi în lumea largă”.

Este vorba de războaiele de jaf dezlănţuite de Franţa în 1675 sub Ludovic al XIV-lea şi comandantul său de oşti, Turenne. Dacă Grimmelshausen a murit în urma rănilor primite, dacă mai era sub arme sau nu, nu se ştie. Fapt este că, deşi nu mai era om tânăr, nu s-a dat în lături când a fost vorba să-şi apere patria.

Nu s-a putut stabili când a început Grimmelshausen să scrie. Primele sale lucrări *Der satyrische Pilgram* (*Satiricul pelerin*), *o* culegere de învăţăminte pentru ţărani şi *Der keusche Joseph* în *Egypten* (*Iosif cel cast în Egipt*), o povestire cu subiect biblic pe gustul epocii, apar în 1666 şi 1667, fiind urmate în 1068 de apariţia celei mai importante lucrări ale sale *Der abenteuerliche Simplicissimus*.

Romaniji era împărţit în cinci cărţi. Marele succes îl determină pe autor să scrie a şasea carte, o continuare care apaş e în 1669 sub titlul de Continuatio, odată cu reedi tarea lui Simplicissimus (cum se obişnuieşte să se numească pe scurt acest roman). În anii următori apar romanele *Die Landstörtzerin Courasche* (*Exeroaca Courasche*) (1670), *Der seltsame Springinsfeld* (*Ciudatul Springinsfeld*) (*1670*) şi cele două părţi din *Das Wunderbarliche Vogelnest* (*Cuibul minunat*), *povestiri în stilul romanului Simplicissimus reflectând mai ales viaţa de după război, în prefaţa părţii a doua a acestei din urmă lucrări autorul relevă că cele şase cărţi ale lui Simplicissimus şi următoarele menţionate mai sus constituie o suită, ceea ce a determinat, ţi*nând *seamă mai ales de unitatea stilistică, denumirea acestora ca Scrieri Simpliciene. Dintre numeroasele lucrări mai mici,*

nuvelistice, satirice şi politice, menţionăm aici Ratio Status (*Raţiunea statului*) *şi Ratstübl Plutonius* (*Consiliul Plutonius*), *cu conţinut politic şi Der Ewigwährende Kalender des Simplicissimus* (*Calendarul veşnic al lui Simplicissimus*), *un calendar almanah de mare popularitate, plin de snoave, istorioare şi sfaturi nioraie şi practice*.

Această prodigioasă activitate literară s-a desfăşurat deci între anii 1666 – 1677, într-o perioadă de numai zece ani.

Opera literară a lui Grimmelshausen este aceea a unui om ajuns la maturitate, operă izvorâtă din propria sa experienţă de viaţă, din literatura populară, mai ales orală, din elementele unei vaste culturi de autodidact, ţesută pe fundalul social-politic şi al frământărilor spirituale ale secolului al XVII-lea.

Fiind începută la maturitate, creaţia literară a lui Griromelsheusen nu cunoaşte o linie calitativ ascendentă. Lucrarea sa cea mai reprezentativă rămâne Simplicissimus, chiar dacă ai „continuările” păstrează o surprinzătoare prospeţime.

În acest roman se concentrează trăirea intensă a unei realităţi atroce, căutările de răspunsuri ale epocii barocului în faţa valorilor etice răsturnate şi a crezurilor puse la îndoială, într-o lume haotică, brutală, înspăimântătoare, în care singura stabilitate era însăşi instabilitatea pe toate planurile existenţei umane şi în care singura ieşire părea refugiul în izolarea de lume.

Pentru reflectarea acestor conţinuturi pe planuri diferite, adică a realităţii în dinamica evenimentelor exterioare şi a răsfrângerii lor în viaţa lăuntrică a eroului ileterminând un proces de limpezire, literatura germană a ocolului al XVII-lea nu oferea modele definite, unice.

Grimmelshausen, eruditul autodidact, cunoştea literatura vremii, dar era atras mai ales de literatura picatoscă. *Guzman de Aflarăche, în traducerea scriitorului corman* Ägidius Albertinus, a lăsat cele mai

vădite urme în opera sa. El nu este însă un imitator, ci creează personajul picaresc cu fizionomia morală autentic germană care ireşte şi trăieşte în condiţiile războiului de 30 de ani, pe meleagurile germane, trăgându-se din popor şi privind lumea prin perspectiva ţăranului german. Acest personaj este Simplicius Simplicissimus, figura centrală a romanului, cu trăsături puternice autobiografice până la un punct; lumea eroului este aceea a secolului al XVII-lea, caracterizată cel mai succint de Jean Livescu prin „discrepanta dintre teorie şi practică, dintre învăţătura moralei creştine; i realitate”». Toată povestea vieţii lui Simplicius va fi ileterminată de această discrepanţă şi de căutarea acelei modalităţi de existenţă „ideală 1 în concepţia secolului al XVII-lea, în care omul ar putea găsi împăcarea cu sine însuşi, cu lumea reală şi cu Dumnezeu.

„De oriunde priveşte poetul lumea”, scrie Siegfried Streiier, eminentul cercetător al operei lui Grimmelshausen, *„el o reflectă realist şi tipic şi o priveşte cu ochii ţăranului. El cântăreşte lumea cu etalonul concepţiilor şi valorilor creştine, dar o interpretează după criteriile ţăranu*-Note:

1 Jean Livescu, *Grimmelshausens „Simplicius Simplicissimus”*, ein *Bildungsroman, Ein Versuch*, Jassy, 1942.

lui, plebeului sau omului muncitor şi observaţiile sale sitU de o ascuţime, de un realism incoruptibil”. 1

Cele cinci cărţi ale romanului Simplicissimus. reprezintă povestea unei vieţi structurate deci în etape bine diferenţiate, întrucât începe cu copilăria eroului şi se încheie cu maturitatea lui. Acest aspect a determinat pe unii istorici literari de a considera romanul ca un roman evolutiv

(*Entwicklungsroman*).

Romanul e scris după modelul romanelor picareşti la persoana I, însă autorul dă de înţeles de la bun început că este vorba de o retrospectivă. Lumea este văzută prin

optica unui copil care va evolua destul de vijelios într-un tânăr energic. Reflecţiile care însoţesc această transformare sunt însă ale autorului ajuns la maturitate. Este cu totul remarcabilă pentru epoca în care a fost scris romanul abilitatea stilistică prin care autorul reuşeşte să diferenţieze aceste două perspective. Reflecţiile autorului, prin care se distanţează la început de lumea copilului, se vor identifica şi confunda cu acelea ale eroului său „pe măsură ce acesta se maturizează prin experienţa vieţii.

Prezenţa autorului se face însă puternic simţită în numeroasele „intercalări", mai ales alegorice, care, în cele mai multe cazuri, sunt expresia unei ascuţite critici sociale.

Prima experienţă copleşitoare din viaţa copilului crescut în totală izolare în gospodăria ţărănească a părinţilor săi este distrugerea prin jaf şi pârjol a familiei şi casei pă[rinte. şti. Grimmelshausen a dat, prin descrierea acestei, cotropiri a unei paşnice gospodării ţărăneşti, în care viaţa se reducea la o luptă dură pentru o existenţă precară, pagini de un zguduitor realism şi cu valoare de document istoric. Ceea ce s-a întâmplat aici, de fapt în propria-i casă părintească, s-a întâmplat şi în zeci de mii de alte

Note:

1 Siegfried Streller, *Simplizianische Schriften, Kütten und* Loening Verlag Berlin, 1957, p. 213.

gospodării. Tragedia casei părinteşti n-a fost numai determinată pentru viaţa copilului, dar trebuia să servească drept învăţătură şi pentru generaţiile viitoare: „firul povestirii mele cere să las urmaşilor veste despre întâmplărtie *groaznice care s-au săvârşit ici şi colo în acest război w rman al nostru*".

Comentariile care urmează, exprimând crezul autorului războiul este dat omenirii de Dumnezeu „drept pettvapsă şi spre învăţătură", deci spre folosul omului, au în vădită nuanţă de ironie şi nu anulează cu nimic

intenţiile lui de a demasca cruzimile săvârşite inutil.

Copilul se refugiază în pădure, unde va trăi în preajmă unui sihastru învăţat. Acesta este cel care, impresionat de Intuia ignoranţă, de naivitatea şi puritatea copilului, îi lit numele de *Simplicius Simplicissimus, nume ce a devenit în istoria literaturii simbol al unei anumite stări de* i» irit, al unui anumit stil şi maniere de compoziţie, Silim, trul îl învaţă deci pe Simplicius să citească şi-l întreiluce în învăţătura moralei creştine, nedefinită confesional De fapt sihastrul îi va da copilului noţiunile fundamentale de bine, rău şi adevăr, nesubordonate unei anumite confesiuni religioase, unei clase sociale sau convenţiilor sociale ale epocii, ci doar arbitrajului unei singure forţe perfecte în concepţia sa, care ar fi Dumnezeu. Pentru, i trăi conform acestor deziderate etice, sihastrul nu găte. te pentru sine altă formulă de viaţă decât ascetismul, i. niurea de lume şi contemplarea divinităţii. Conştient unul că Simplicius va trebui să ia până în cele din urmă contact cu societatea, îi recomandă „să se ferească de m>vietatea rea şi să se cunoască pe sine însuşi”.

După moartea sihastrului, Simplicius este aruncat cu brutalitate într-o lume în care toate manifestările oamenilor vin în flagrantă contradicţie cu învăţătura primită.

Învăţătura creştină propovăduia moderaţia şi, ca renn. pensă, salvarea sufletului; în schimb realitatea, în ium tica vieţii, o constituie războiul, distrugerea, imoralitatea nobilimii, exploatarea şi mizeria poporului, grosolănia ostaşilor. Dar realitatea o mai reprezintă şi setea şi H bucuria faptelor eroice, a dragostei, pofta de bani şi plăceri, dorul de pace şi munca câmpului într-o lume tihnită

Toate acestea nu se puteau pune de acord cu teoria, cu „învăţătura”. Pentru a trăi şi supravieţui în această lüme; I plină de contradicţii nu-i rămân lui Simplicissimus prea J multe alternative.

Conformându-te învăţăturii creştine, lumea te consider.), 1 nebun* şi atunci ori te prefaci că eşti nebun de-a binelea, 1 cum este obligat s-o facă Simplicius la Comandamentul I din Hanau, ori începi să te acomodezi societăţii, dacă nii mai poţi suporta ipostaza de bufon. Simplicius por1 neşte pe a doua cale, după ce a trecut primul şoc ai în I tâlnirii cu societatea. Scriitorul îl poartă pe eroul său prin 1 tumultul războiului, relatează isprăvile şi succesele Sale 1 de soldat, care sunt cu atât mai spectaculoase cu cât el seb acomodează mai mult stărilor existente şi uită de învăţătură. Norocul surâde lui Simplicissimus, strălucitul „Vânător din Soest”, dar acesta este norocul în sensul practileilor şi al vieţii soldăţeşti, nu al „învăţăturii”. Cu cât 1 sfera cunoaşterii sale se îmbogăţeşte în practica vieţii, cu 1 atât uită de viaţa sa interioară. Doar binele reprezentat; i în persoana prietenului Herzbruder şi răul prin cea a lui Olivier, cât şi visul utopic al lui Jupiter despre o Germa-l ale unită, fără conflicte religioase şi nedreptate socială, i îl obligă în cursul ascensiunii sale la meditaţie. Ascensiu-l nea sa pare însă aproape sfârşită prin prizonierat şi o căsătorie nedorită. Apar primele remuşcări, dar reped uitate în strădania de a-şi salva nu sufletul, ci averea, „prada de război.

Punctul culminant al succesului şi al adaptării la lumea «epocii sale, în călătoria la Paris, coincide cu uitarea totală a învăţăturii primite. În curând însă începe declinul Boala îl desfigurează, pierderea prăzii de război îl aruncă 1 înapoi în cea mai mizerabilă viaţă de ostaş de rând. Nenorocirile care se vor mai abate asupra eroului, dar mai «livi reîntâlnirea cu răufăcătorul Olivier, îl vor face să-şi dea seama îngrozit că a ajuns pe marginea prăpastiei, pe punctul de a deveni criminal şi hoţ de drumul mare. Simplicius este obligat să-şi întoarcă privirea de la lumea exterioară asupra celei lăuntrice, după teoria sihastrului: „cunoaşte-te pe tine însuţi”.

În strădania limpezirii şi purificării lăuntrice, Sinipli-

l issimus porneşte pe diferite căi, dar este frânat atât de propria-i fire dornică de acţiune şi plăceri, cât şi de in Năşi societatea în care trăieşte. Nestatornicia firii omeneşti ne vremelnicia întregii existenţe umane revin mereu în leltmotivul „mâine nu eşti ca azi” şi „iluzia înşală” (*Der Wahn beireugt*).

Treptat, Simplicius îşi dă seama că trăind însă într-o Iniile sfâşiată de război, de invidie, de călcare în picioare

O celui mai slab de către cel mai tare, într-o lume plină de tentaţii şi plăceri efemere, nu poţi să nu greşeşti, să nu devii cel puţin în parte ca toţi cei din jurul tău, deoarece nu eşti şi tu decât un om plin de slăbiciuni. În pelerina) ul întreprins cu Herzbruder pentru ispăşirea păcatelor, Simplicius, în loc să-şi tortureze trupul punându-şi în cizme boabe de mazăre, le fierbe în ascuns. Toată satira lui Grimmelshausen se concentrează în acest compromis crotesc dintre teorie şi practică. Trecerea lui Simplicius la catolicism cu ocazia acestui pelerinaj este determinată de perspectiva absolvirii de păcate pe care o promite confesiunea catolică celui care se căieşte şi dintr-o convingere profund religioasă. Pentru un moment se simte „minunat de uşurat şi bine”, după absolvirea primită, stare care însă nu se va menţine multă vreme, căci condiţia păcii lăuntrice este determinată în mod hotărâtor de factorii război sau pace.

Motivul păcii devine dominant în ultima parte a romanului. Pacea i se înfăţişează lui Simplicius pentru prima oară în viaţă sub aspectul ei concret, când străbate Elveţia cu ocazia pelerinajului: „Aşa de deosebită ml se părea această ţară în comparaţie cu Germania, *inch credeam că am nimerit în Brazilia sau China. Ved*eam *oamenii murgind liniştiţi la treburile lor; priveam la grajdurile pline de vite, la curţile ţărăneşti în care mişunau găinile, gâştele şi raţele. Apoi şoselele erau în siguranţă, tar ospatăriile pline de petrecăreţi. N-aveai să te term de duşmani, de a fi jefuit, de a-ţi pierde avutul sau viaţa Fiecare vieţuia în siguranţă sub*

acoperişul său şi – faţă de cum era acum în Germania – în bucuria şi plăcerea de a trăi, aşa că Elveţia mi se înfăţişa ca paradisul pe pământ, deşi natura ei era aspră”. (*Cartea* a cincea, cap. I).

Simţul realist al ţăranului depăşind deci năzuinţele sale mistice surprinde aspectul păcii, sub manifestarea ei cea mai esenţială – în viaţa economică, intuind că aceasta este baza care poate genera şi starea de echilibru moral spre care jinduieşte, când compară pacea cu raiul pe pământ

Simplicius se întoarce în Germania cu amintirea acestei lumi care în patria sa sfâşiată şi învrăjbită nu era posibilă.

Plăcerea vremelnică de a se şti nobil, fiul sihastrului, încercarea zadarnică de a-şi relua viaţa simplă de ţăran alături de a doua soţie, îl conving din ce în ce mai mult despre deşertăciunea vieţii într-o lume plină de păcate Alegoria despre călătoria în lumea de basme, în lacul Mummelsee, la spiritele apelor, îi înfăţişează mirajul păcii spirituale, al vieţii fără de păcate. „Viaţa pe pământ., îl învaţă prinţul apelor, e doar o etapă vremelnică, în care omul e pus la încercare, viaţa sau moartea încep abia dincolo de existenţa sa pe pământ”. Ecoul căutărilor de răspunsuri al epocii barocului, privind existenţa umană, polaritatea între plăcerea de a trăi şi teama de viaţa de apoi răsună în această alegorie mai puternic decât oriunde. Şi iată că Simplicius, în căutarea unei forme de existenţă, întâlneşte pacea şi sub aspectul unei organizări sociale, în colonia baptiştilor din Ungaria; aceştia trăiesc într-un fel de comunism primitiv, bazat pe o absolută

Uitate socială şi profund umanism. Dar ce folos, gândeşte Simplicius, dacă acest fel nobil de trai este dus ilr eretici?

Simplicius, în căutarea stabilităţii, al împăcării tuturor contradicţiilor, al liniştii sale, nu găseşte altă scăpare decât în izolarea de viitoarea vieţii.

Simplicius se retrage deci din, lume. El fuge de societate pentru a cărei lecuire nu cunoaşte mijloace nici teoretice, nici practice. El nu fuge însă de viaţa însăşi, ci devine sihastru. „Adio, lume” citat după Guevara 1 în finalul Cărţii a cincea este de fapt un patetic rămas-bun de la bucuriile efemere ale vieţii, nu de la viaţa însăşi.

Contemplarea divinităţii nu este scopul final ai acestei izolări, ci doar reflexul limitelor spirituale ale epocii sale, Simplicius a recunoscut influenţa degradantă a acestei «ipoci asupra lui însuşi, datorită războiului, samavolniciei şi mizeriei duse şi a goanei după plăceri şi se sustrage conştient acestei influenţe pentru a afla, cum spune o „un fericit şi liniştit sfârşit. Astfel la sfârşitul Cărţii a cincea, Simplicius se întoarce maturizat la punctul lui de plecare. Discrepanţa dintre teorie şi practică pe care le cunoaşte acum din propria experienţă nu poate fi anulată decât prin retragerea din societate.

Cartea a şasea este scrisă după apariţia primei ediţii a lui Simplicissimus şi adăugată sub titlul de Continuatio. Simplicius devine, din sihastru, pelerin şi după aventuri nemaipomenite în lumea largă, eşuează pe o insulă singuratică în Pacific, unde îşi reia viaţa de sihastru, antici când pe Robinson.

Note:

1 Antonio ac *Guevara* (1480 – 1545) – scriitor spaniol, inchizitor, cronicarul lui Carol al V-lea. Mult succes a avut lucrarea sa Menosprecio de Corte y alabanza de alăea (Lauda vieţii de la tară) (1520), din care citează Grimmelshawien.

Faptul că liniştea şi fericirea spre care a aspirat Sim plicius erau condiţionate în mod foarte realist şi concret de factorii sociali-economici, rezultă din cuvintele cu care respinge invitaţia unui căpitan de vapor de a se reîntoarce de pe insula singuratică unde se află, între oameni:

„Doamne, ce vreţi voi de la mine? Aici e pace, acolo e război. Aici nu ştiu nimic despre îngâmfare, zgârcenie,

nimic de mânie şi invidie, de ambiţie şi înşelăciune, de lot feluri de griji pentru hrană şi îmbrăcăminte...”

Cu totul îndreptăţit, numeroşi istorici literari au fost de părere că a şasea carte, Continuatio, alterează echilibrul dintre conţinut şi formă al romanului. Astfel, numeroase ediţii, ca şi traducerea de faţă, nu o includ Totuşi, chiar în această continuare exprimă Grimmelshausen clar scopul didactic-educativ al creaţiei sale literare. Este drept că pe coperta ediţiei a II-a a lui Simplicissimus găsim motto-ul:

„Plăcere mi-a făcut oricând să spun un adevăr râzând”, dar nici râsul, nici amuzamentul cititorului n-au fost pentru Grimmelshausen un scop în sine, ci un mijloc de a instrui şi forma pe cititor.

Snoavele, poveştile şi aventurile picareşti din opera sa, în special din Simplicissimus, scriitorul le considera drept „înveliş” care ascunde „sâmburele” adevărat. De aceea spune el în Continuatio (Cartea a şasea) ... „dacă însă unul sau altul dintre cititori se mulţumeşte cu învelişul şi nu va da atenţie sâmburelui, atunci el îşi va afla mult urnirea la citirea unei istorii amuzante, dar nu ne câştiga nici pe departe ceea ce eu am vrut să-i dau...”

Itisul lui Grimmelshausen cunoaşte toate nuanţele, de la v i iubeţul îngăduitor cu care se apleacă asupra ignoi mii (el şi hazul savuros care însoţeşte isprăvile lui Sim4 illi lus, până la râsul homeric cu care copleşeşte nobilimea, i I pune în slujba acestui râs tot ce îi poate oferi limba şi fill lui pentru a nuanţa umorul, ironia şi satira. Dar „sârn-I.ui ele” pe care, după spusele lui Grimmelshausen, îl îmbracă acest râs, are un gust amar, adevărurile pe care le divvrtluie trădează pe judecătorul aspru şi incoruptibil al epoci i sale. Astfel, Scrierile Simpliciene, dar în primul ritul *Simplicius Simplicissimus devine o frescă amplă nu mimai a războiului de 30 de ani, ci şi a întregii societăţi prinane a barocului, a tuturor păturilor şi claselor sociale* lin secolul al XVII-lea.

Cu soldat şi mai târziu ca intendent,

Grimmelshausen cunoscuse îndeaproape viaţa şi nevoile ţărănimii. Iâai niturile sale cu ţărănimea corespund tradiţiei revoluţii mare a războaielor ţărăneşti din secolul al XVI-lea, deşi forţa revoluţionară a ţărănimii secase în urma înfrângeillur suferite, a dezbinărilor religioase şi a războiului de 110 de ani.

Grimmelshausen vede just în sărăcime pe principalul purtător al greutăţilor impuse de sistemul feudal, victima i t'u mai de plâns a războiului. Simpatia şi stima scriitorului Grimmelshausen pentru chinuita ţărănime, într-o epocă în care aceasta era deopotrivă de dispreţuită de burghezia orăşenească, de nobilime, de cler şi de poeţii erudiţi, constituie un aspect aproape cu totul singular şi cu atât mai remarcabil. Cântecul de laudă la adresa ţărmului din Simplicissimus (Cartea a treia, cap. I.) este expresia poetică cea mai emoţionantă a stimei lui Grimmelshausen faţă de acest oropsit al societăţii, în timp ce visul despre „arborele stărilor sociale” (Cartea întâi, cap 17) dă o imagine sugestivă a raportului dintre clasele ţ) păturile sociale; constatăm din nou că rădăcinile care hrănesc tot „arborele societăţii” şi care poartă toată greutatea acestui arbore sunt tot ţăranii.

Scriitorul nu vede însă numai mizeria ţărănimii, ci şi slăbiciunile ei: ignoranţa, invidia, zgârcenia, degradarea moravurilor, pe care le interpretează surprinzător de clar ca urmări reale ale exploatării şi mizeriei: „şi aşa se pierde câte un geniu dintre ţărani, numai pentru că nu a avut mijloace ca să poată studia... Dacă ţăranii ar deţine, ca şi nobilii, prin deprinderi lăudabile şi printr-o lungă tradiţie poziţii înalte în războaie şi altele, desigur că n-ar mai îngădui nici unui nobil să ajungă iw «...” (Cartea întâi, cap. 17). Deci. nu incapacitatea şi prostia înnăscută sunt cauzele stării de înapoiere a ţărănimii, curai afirma nobilimea feudală, clerul şi chiar poeţii, ci crunta exploatare.

Visul despre „arborele stărilor” este «na dintre

numeroasele „intercalări” prin care scriitorul întrerupe cursul; povestirii pentru a dezvălui uneori alegoric propriile sale consideraţii şi meditaţii asupra ggob temelor majore care îl preocupă.

Dacă ignoranţa şi grosolănia ţăranilor sunt tratate cu un umor binevoitor, nobilimea este atacată cu toată forţa satirei sale.

Titlul de nobleţe reluat de Grimmelshausen, ea şi de eroul său Simplicissimus, nu anulează sarcasmul eu care apreciază pretenţiile şi privilegiile nobilimii câştigate prin naştere. El admite însă că este îndreptăţit să primească titlul de nobleţe pentru propriile fapte eroice:

„Ce fel de fapte nobile pot fi acelea care să se răsfr/rugă nu numai asupra celora care le-au săvârşit, ei şi asupra întregului neam, peste o sută de ani, după ce eroii sau artiştii au murit de mult?... *Ceea ce vreau eu să afirm anume este că fiii nu moştenesc* totdeauna *virtuţile părinţilor şi deci copiii nu sunt totdeauna demni de acele virtuţi... Eu laud pe aceia care se înnobilează prin propriile lor virtuţi”* (*Cartea a doua*, cap. X).

Trebuie să admitem că autodidactul Grimmelshausen ale. simţit plin de amărăciune neluarea în seamă a persoanei sale la Ullenburg de către domnii scriitori academici mai târziu a scrierilor sale. Reluarea titlului de nobleţe probabil a considerat-o un drept câştigat prin faptele sale îi vitejie, ca soldat. În acelaşi timp, trebuie să acceptăm cu un zâmbet îngăduitor parada de erudiţie pe care o face West scriitor atât de profund legat de popor în romanul şi mplicissimus.

Knptul că în orânduirea dată omului din popor îi sunt lin i lise toate căile spre ascensiune socială devenise evident pentru Grimmelshausen din propria-i experienţă;

„Dar noi vedem, spune plutonierul în visul despre «*arborele stărilor*», *că ne sunt uşile închise la alte onoruri* «*din cauza nobililor*. *Aceştia, când abia au ieşit din l/în ace, sunt aşezaţi în posturi la care nici nu îndrăznim i ne gândim, deşi am meritat mai mult decât*

vreun aohil (*Cartea întâi, cap. XVII*).

Cea mai usturătoare critică a practicilor potentaţilor şi raţiunii de stat Grimmelshausen o pune în gura tâlharului Olivier „poate din teama de a nu fi mers prea departe hi critica sa. Olivier, pentru a-şi justifica existenţa de Mliar, nu se sfieşte să declare:

Uravui meu Simplicius, te încredinţez că tâlhăria e cea mai nobilă îndeletnicire din câte sunt. Spune-mi, te rog, câte regale şi principate nu au fost răpite şi întemeiate o *forţa*?… *Unde-ai văzut tu vreodată vreo persoană susi îi să că e pedepsită de justiţie pentru că a jupuit prea „tuli ţara*? *Da fi mai mult*: *e vreun cămătar pedepsit tlln cei care fac pe ascuns această minunată treabă sub ftretextul dragostei creştineşti*?” (*Cartea* a IV-a, cap. XV).

Intenţia didactic-moralizatoare a lui Grimmelshausen e realizează mai al Cs prin dezvăluirea satirică a descompunerii morale a aristocraţiei, a invidiei, imoralităţii şi ipocriziei acesteia. Discrepanţa dintre pretenţiile de K>ism ale ofiţerilor şi sărăcia lor morală este tratată cu mijloacele grotescului, lată una dintre păţaniile lui Şi.) t plicissimus:

„*Când la ultimul atac aveam ordin să reluăm o po* Izbiţie *pierdută, şi eu eram de santinelă* (*o făceam în po I zi fu culcat, deşi era noapte oarbă*), *locotenentul se ţin* H spre mine ca un şarpe, pe pântece, şi mă întrebă:

— Santinelă, observi ceva? l-am răspuns:

— Da, domnule locotenent!

— Ce anume? Ce? l-am răspuns:

— Observ că domnului locotenent îi e frică!”

Spre deosebire de simpatia faţă de ţărănime şi de dis-I preţul faţă de aristocraţie, Grimmelshausen tratează păfiturile mic-burgheze aproape cu indiferenţă. El vede 111 I ei mai curând pe profitoi îi decât pe victimele războiului. Ca o consecinţă a războiului apare dorinţa de profit şi în păturile meşteşugarilor.

Această dezumanizare şi degradare morală o

subliniază n Grimmelshausen prin Jupiter care se crede „Zeul” capabil să aducă pacea între oameni. Dar „Zeul” le-o refuză, căci omenirea păcătoasă nu merită pacea.

„Ah, mare şi puternic zeu, dar toată lumea suspină după I pace şi făgăduieşte îndreptare; *de ce dar le-o refuzi de* I atâta vreme?” îl întreabă Simplicius.

Şi Jupiter „zeul” îi răspunde:

„Am întrebat de curând pe un croitor bubos, dacă să dauM pacea. Mi-a răspuns că nu-i pasă de aşa ceva, că şi în I timp de război ca şi în timp de pace, el se luptă cu acul de oţel. Cam acelaşi răspuns l-am primit şi de la un clopotar. Acesta mi-a spus că, dacă în timp de pace n-ar avea clopote de turnat, în schimb, în timp de război, ar avea destul de lucru cu turnatul mortierelor. Un fierar mi-a răspuns astfel: – Dacă în timp de pace n-am pluguri sau care ţărăneşti de ferecat, în timp de război vor trece prin atelierul meu destui cai de cavalerie şi destuh>

— *fi de război, astfel că mă pot lipsi de pace*» *Iată deci, Mercur: pentru ce să le dau pace*?” (*Cartea a* V-a în *V*).

IICH – pingând cu dezgust avariţia şi rapacitatea burghezului (M’ăşan, reprezentat elocvent prin gazdă din Colonia îi dr. Canard la Paris, Grimmelshausen încearcă în M’lilmb o adâncă simpatie pentru intelectualul sărac al t-l mai sale şi pentru poziţia subalternă şi umilitoare a „lui care depinde de favoarea şi mila Stăpânului feudal.

Scribul, în capitolul I al lucrării ciudatul *Springinsfeld*.

1 1 deplânge soarta:

„/>< ce nu m-au dat părinţii să învăţ o meserie… atunci Uf găsi acum de lucru la un ţăran, şi n-ar trebui să stau ilir/îţi în faţa domnilor”…

(Irimmelshausen însuşi fusese scrib şi intendent în servleiul marilor domni, şi el a trebuit să „stea drepţi”, ceea (*) nu a putut suporta mult timp. Căci intelectualului lipsit dt mijloace nu-i rămânea altă

alternativă decât fie să mute favoarea stăpânului, făcându-se unealta sa netrebnică, fie să piară de foame, dacă nu-şi căuta din timp

O altă îndeletnicire. (De exemplu Jupiter şi tânărul

1 lifrzbruder în Simplicissimus şi Grimmelshausen însuşi)

Cu aceeaşi luciditate aprecia Grimmelshausen şi poziţia. laşului. Romanul este un strigăt de revoltă împotriva ui» surdităţii şi cruzimii războiului şi paginile cele mai realiste şi zguduitoare sunt cele în care, prin trăire permnală, autorul reflectă grozăviile lui. Armatele de mer. mari care devastează ţara sunt o plagă naţională. Şi

Iacă în concepţia sa mistico-religioasă consideră războiul i-a o pedeapsă dată de Dumnezeu omenirii prea păcăli lase, ostaşul luat individual şi izolat e privit de scriitor

1 un biet om care poartă şi suportă războiul. Imaginea vieţii acestor ostaşi este de un zguduitor realism: „Îngrozeau şi erau îngroziţi... jefuiau şi erau jefuiţi... răpeau îl *erau răpiţi...” şi până la urmă „mureau, piereau, se nimiceau şi crăpau, până ce rămâneau puţini care la bătrâneţe, dacă nu jupuiseră şi furaseră îndeajuns, ajungem* I*

cei mai desăvârşiţi cerşetori şi vagabonzi” (Carea în 111 cap. XVI).

În concepţia lui Grimmelshausen, conform învăţăturii creştineşti, orânduirea din lume este lăsată de Dumnezeu; dar dacă această orânduire este atât de păcătoasă, aceasta se datorează, după interpretarea sa, oamenilor şi în mod deosebit satanei, care, prin puterea banului, îl stăpâneşte pe om şi-i dă posibilitatea să dispună de semenii săi. Intuind deci sursa răului, dar cu motivaţie religios-mistică, Grimmelshausen respinge în mod foarte realist Orice] drept juridic al unui om asupra celuilalt.

„Este sigur că după drepturile divine nici unui om

nu i se cuvine să stăpânească pe altul... Lumea e a tuturor şi niciun om n-are mai multe drepturi să trăiască în ea decât altul", argumentează el în scrierea sa, *Ratio Status*. El însă sprijină o orânduire „... care e făcută de oameni şi li se pare ca necesară şi bună".

Din perspectiva acestor consideraţii ne putem apropia I de înţelegerea modului în care reprezintă Grimmelshausen I lumea aşa cum este şi aşa cum ar trebui să fie în inter-l calările alegorice. Dacă visul alegoric despre „arborele I stărilor" reprezintă realist sistemul feudal, satira atingând I doar aristocraţia, visul alegoric a lui Jupiter despre F – „eroul german" care va izgoni pe principi, va desfiinţai iobăgia, va unifica confesiunile învrăjbite şi va institui I un parlament, este acoperit prin însăşi persoana autoru1 lui ei de un scepticism mergând până la grotesc.

Deşi acest „vis" exprima dorinţele legitime ale poporup lui în spiritul revendicărilor lui Thomas Münzer, Grimmelshausen nu întrezăreşte nicio posibilitate de realizare a lor. De aceea şi alegoria utopică, de data aceasta cu participarea directă a lui Simplicissimus, a călătoriei acestuia în lumea basmului, în Mummelsee, în lumea fără de păcate a spiritelor apelor este însoţită parcă de pritrurn melancolic-ironică a scriitorului. Căci lumea aşa i ion ar trebui să fie în spiritul învăţăturii creştine, nu (inulr să fie decât o utopie, dacă formele sociale atât de mirnienitoare în echitatea lor, ca aceea a baptiştilor din

I „Horia, sunt înfăptuite de „eretici".

Pncă „sâmburele" din romanul Simplicissimus avea iiihl să deschidă ochii cititorului asupra nedreptăţii soi loli\ a cruzimii şi imoralităţii epocii sale, exemplul daţi în Simplicissimus era în acelaşi timp o chemare la ponlirnirea minţilor rebele sau chiar revoluţionare împotriva ui n i orânduiri care, după concepţia autorului, nu putea (I schimbată fundamental, ci doar îndulcită prin edui în ou atât a poporului cât şi a stăpânilor în spiritul

unui umanism generos şi atotcuprinzător. Desigur, pe atunci (iilirimelsliau. seai nu putea întrezări germenul progresului ni cărui purtător era cetăţeanul plebeu, în procesul istoric IpHre urma să înlocuiască orânduirea feudală.

Semnificativ pentru umanismul larg al lui Grimmelshausen este faptul că el nu apare ca un practician convins al nici unei confesiuni religioase, nici ca protestant, nit i după trecerea sa la catolicism. Preoţii pe care îi în

11 În im în roman, protestanţi sau catolici, sunt văzuţi demilor în primul rând ca slujitori ai câte unui stăpân feuilfil, şi sunt trataţi mai mult sau mai puţin ironic după valoarea lor real umană sau după gradul lor de cultură. Trecerea la catolicism a lui Grimmelshausen trebuie să

O interpretăm ca adaptarea sa necesară la condiţiile sperlule în care trăia. S-ar mai putea întrezări în acest act mi protest disimulat al lui Grimmelshausen faţă de reforma lui Luther, prin care principii feudali germani protestanţi eliberaţi de tutela Vaticanului, deveneau stă

1 i (nii absoluţi depinzând „direct de Dumnezeu”. Biserica mtolică interpunându-se între principe şi Dumnezeu, putea să-i apară scriitorului mai atrăgătoare, prezentând parcă totuşi o oarecare garanţie pentru influenţa lor în bine, spre folosul poporului în suferinţă.

Astfel educatorul popular, cum apare epi/odic un Sin plicissimus maturizat, reîntors la patrie în ultimele patru lucrări din Scrierile Simpliciene, devine un precursor, îl iluminiştilor germani ai secolului al XVIII-lea.

*

Datorită intenţiei educative a autorului exprimată prin pilda vieţii, instruirii şi formării personajului Simplicissimus, romanul a fost definit pe rând fie ca *Entwicklungsroman* (romanul evolutiv), fie ca Bildungsroman (roman al formării), ca să menţionăm numai principalele încadrări în diferite tipuri de roman1.

Am văzut în linii mari că povestea vieţii lui Simplicissimus este sinuoasă, cunoaşte ascensiuni şi căderi, în care eroul câştigă cunoştinţe şi experienţă, dar de fapt nu evoluează; Structura sa morală şi modul de a privi lumea rămân cele ale fazei de plecare după primirea „învăţăturii” la care se va reîntoarce după limpezirea lăuntrică în final. Deci nu putem vorbi de un roman evolutiv în sensul pur al cuvântului. Cu atât mai puţin i se poate atribui fără restricţie în sensul dat de Dilthey termenul de Bildungsroman; acesta presupune un ţel înalt al formării spre care se îndreaptă eroul într-o înlănţuire de acţiuni conştient urmărite, ceea ce nu e cazul la Simplicius.

Considerăm împreună cu Siegfried Streller2 şi Wolfgang Kayser3 că romanul lui Grimmelshausen nu se poate încadra fără rezerve în niciuna din aceste tipuri, în schimb el poartă în sine premisele diversităţii de tipuri ale romanului modern realist. Într-adevăr, acest scriitor, al cărui simţ realist depăşea crezul său idealist, deşi în

1 Amănunte valoroase asupra acestei diversităţi de încadrare şi analiza lor în: Jean Livescu, op. cit., cap. I.

— Siegfried Streller, op. cit.

— Wolfgang Kayser, *Das sprachliche Kunstwerk, Francke Verlag, Bern und München, 1965, pp. 27, 30, 39.*

XXXII

Mh ilit de concepţiile secolului al XVII-lea, a putut deveni (foiilt mul neînduplecat al războiului de 30 de ani, ba fillin mai mult: cel mai crâncen critic al stărilor sociale itlii timpului său, făuritorul unui stil propriu, inovator >» prozei germane. Stilul Simplician sclipind de spirit, îşi 0H-ri „te şi astăzi continuatori de seamă când racilele unei Hi liMăţi sunt dezvăluite realist cu mijloacele ironiei şi «În witirei.1

Mur opera lui Grimmelshausen este viabilă nu numai imn prospeţimea realizării ei artistice, ci prin mesajul «Au profund umanist, prin chemarea sa din trecutul înilrpi u lat către popoarele lumii de a trăi astfel

ca nici în poet, mai ales german, să nu mai fie nevoit să „polWHJ – rască iubiţilor urmaţi despre acele groaznice şi *nemßtpornenite cruzimi” care se petrec datorită unui război*.

LI VIA ŞTEFANESCU

În mod voit foloseşte stilul şi maniera de compoziţie „simii Um” Thomas Mann în romanul *Die Abenteuer des Hoch-Infih rs Felix Krull* (*Aventurile escrocului Felix Krull*), *Erich Kll fumatter* in Der *Wundertäter* (*Făcătorul de minuni*) *şi* Paul Kühnster în *Fünf Liter Zuika* (*Cinci litri de ţuică*) *pentru a Wtntiona doar câteva exemple*.

— Aventurosul Simplicius, vol. I

R.xxm

Tabet «ronologi.

1618 Izbucneşte războiul care avea să fie cunoscut în istorie sub numele de „războiul de 30 de ani”, între împăratul „Sfântului imperiu roman de naţiune germană”, aliat cu principii germani catolici din Liga catolică, împotriva principilor germani protestanţi, uniţi în Uniunea protestantă.

Ele. Se naşte Johannes Jakob Christoph von Grimmelshausen în localitatea Gelnhausen ca fiul lui Melchior Grimmelshausen.

1623 Uniunea protestantă este înfrânţă de către Liga catolică.

1025 Danemarca intră în război alături de Uniunea protestantă.

1029 Armatele daneze şi ale Uniunii protestante sunt bătute. Toată Germania de Nord se află în lApâitwrea împăratului. Momentul culminant al puterii imperiale a Casei de Habsburg care urmăreşte instaurarea monarhiei absolutiste şi centralizarea imperiului.

1 (11) O Suedia, sub domnia regelui Gustav Adolf intră în război alături de Uniunea protestanta şi împo

4.

XXXV

triva Ligii catolice, pentru a-şi asigura supremaţia în Marea Baltică. Sub comanda lui Gustav Adolf Liga catolică este înfrântă şi Germania de vas tată.

4632 Bătălia de la Lützow în care Gustav Adolt i: i pierde viaţa deschide calea spre noi victorii ale Ligii Catolice.

1934 Armata imperială cotropeşte localitatea Gelnhausen. Casa părintească a lui Christoph \ Grimmelshausen este devastată şi copilul luat de trupe ca grăjdar.

1635 Pacea de la Praga între împăratul Ferdinand al II-lea, principii din Uniunea protestantă? i Suedia.

Franţa intră în război alături de Uniunea protestantă împotriva împăratului Ferdinand al II-lea şi a Ligii catolice. Lupta se dă de fapt între Casa de Habsburg şi Casa Bourbon pentru supremaţia politică în Europa, teatrul de război fiind pământul Germaniei.

1634 – 1639 Grimmelshausen, deşi protestant, participă la război ca grăjdar, muşchetar apoi ofiţer sub comanda generalului catolic Goetz. Se presupune că a cutreierat cu armatele Ligii catolice toată Germania centrală şi Westfalia.

1639 Din documente rezultă că Grimmelshausen era ajutor al secretarului Regimentului G, Witch în cetatea Offenburg.

1648 Grimmelshausen este trimis ca secretar al regimentului domnului de Schauenburg la Wasserburg pe Iun.

KKKVI

l-ncoa din Westfalia încheie războiul de 30 de ani i îi colosale pagube materiale şi morale pentru Germannia. Populaţia este „redusă j. a o treime şi trupei lui fărâmiţat în peste 300 de stătuleţe independente absolutiste.

(IHM (Irimmelshaüsen se întoarce de la Wasserburg la Offenburg.

Are loc căsătoria lui J.J. Chr. Grimmelshaumm cu Katherina He, uninger care avea să-i dăruiască zece

copii.

unu 1660 îl găsim pe Grimmelshausen ca intendent al baronului Reinhard Von Schauenburg lui Gaisbach unde se mută cu toată familia sa. În 1660 renunţă la acest post.

hhio 1662 Grimmelshausen administrează propria gospodărie la Gaisbach.

Işşt 1665 Probabil datorită greutăţilor materiale, Grimmelshausen devine administratorul cetăţii şi moşiei medicului dr. Johann Küffer lui Ullenburg. Aici studiază şi primeşte impulsuri pentru activitatea literară.

Iilfl-i (irimmelshauseri se întoarce ia Gaisbach unde se ocupă de hanul şi gospodăria sa. Se presupune că acum începe să scrie.

1907 Apar primele sale lucrări: *Schwarz und vmss oder der satyrische Pilgram* (*Negru şi* (*dh sau satiricul pelerin*) *şi Der keusche, Joseph în Egypten* (*Iosif cel cast în Egipt*)*, Scriitorul este ales primar al orăşelului Ren-*
XXXV?!

chen unde se mută cu toată familia sa. El k tfi deţine acelt post până la sfârşitul vieţii sale I

1568 Apare: *Der abenteuerliche Simplicius Simpli* II *cissimus*.

1669 Ediţia a II-a îmbunătăţită a lui SimplicisslU mus, completată cu cartea a şasea CoullU nuatio”.

1669 – 1670 Apare: *Trutz Simplex oder die Erzbcu trügerin und die Landstörtzerin CouraschU* (*încăpăţânatul Simplex sau exeroaca şi avcuU turiera Courasche*).

1670 Apare: *Des abenteuerlichen SimplicissimuU Ewigwährender Calender* (*Calendarul veşniU al lui Simplicissimus*).

(*Ciudatul Springinsfeld*); *Der liehe Vogelnest* (*Cuibul minunat*)*; Der ei să bärenhäuter* (*Primul leneş*); *Simplicissim wunderliche Gaukeltasche* (*Uimitoarea toll*) *de scamator a lui Simplicissimus*).

1672 – 1675 Apar: Ratio Status (*Raţiunea* statt «*lui*);

Teutscher Michel (*Germanul Michel*) *Ratstiibl Plutonius* (*Consiliul Plutonius*)*; GuM genmännlein* (*Năpârstocul*); *Stolzer MelcheU* (*Mândrul Melcher*).

1676 Grimmelshausen participă la lupta de apărarb împotriva Franţei care pornise sub Ludovib al XIV-lea şi generalul Turenne războaie dă cotropire.

1670 – 1672 Apar: *Der seltsame*

XXXVIII

(*tugust 17*: *Moare* Grimmelshausen la Ren< hon, conform înregistrării din registrul bisericii din Renchen. Mormântul său este necunoscut.

Datele biografice se bazează pe lucrarea lui Gust/iv Konnecke: *Quellen und Forschungen zur Lebensgeschichte Grimmelshausens Weimar 1926 – 11*) *28*.

Nota t ar aducătorului

Itomamil Aventurosul Simplicius Simplicissimus, l-am tradus în româneşte după textul din 16G8 publicat după tu lylnal de scriitorul *Cäsar Flaischlen în colecţia sa* Das Itllcli unserer deutschen Dichtung. Die Frühzeit (*Cartea noastre germane*. *Perioada veche*)*, Leipzig 1925 tsmnpletată cu ediţia lui Felix Bobertag din colecţia Dfliluche National-Litteratur*)*. Limba, în care a fost scris ni – i riistit roman şi cel mai de seamă al lui Grimmelshautfii,* < *aceea din a doua jumătate a secolului al XVII-lea şi, îi «îi intorul face ici-colo paradă de cultură* (*pomeneşte de ffii Hurj, filosofi şi personalităţi antice*)*, el însuşi fiind om ni* („*tste populară, împănată cu uncie expresii tari, chiar hli lah*

Tni le-a sa nu e rigidă, ci foarte relaxată, croind astfel *tomluri Horului destule dificultăţi. Chiar germanii o nu-Hht „lucrare greu de înţeles”*. *Am căutat s-o fac. „Iu îi*). nr. *de înţeles i îi iilhiuu-mă că traducerea mea va fi citită şi de minţi Btn* (*îi delicate, am. poleit puţin expresiile prea necu-MANfH îi fără să le alterez sensul.*

KM

Perioadele prea lungi, proprii limbii germane, căreia

îl *plac îngrămădirile de fraze cu o „lungă răsuflare”, le-am împărţit în fraze, uşurând astfel lectura cititorului.*

Am lămurit, în subsol, datele, localităţile şi personajelti care mi s-au părut mai puţin cunoscute de majoritatea cititorilor, înlesnind şi prin aceasta lectura. Romanul «împărţit, în original, în cinci cărţi. A şasea carte adăugată ulterior şi stricând oarecum unitatea operei, a fost socotită de unii cercetători neimportantă şi n-a fost inclusă nici în ediţia din care am tradus romanul precum şi în aproape toate ediţiile apărute până în prezent.

În sfârşit, m-am străduit să mă apropii cât mai mult

— În această cea dintâi traducere în limba noastră – di tonul popular al autorului, ton care l-a făcut atât de gustat şi cunoscut în ţara sa şi în multe ţări străine, în care a fost tradus de mult.

V l!

AVENTUROSUL GERMAN SIMPLICIUS SIMPLICISSIMUS; ADICĂ POVESTEA AMĂNUNŢITA, NJINASCOCITA ŞI MEMORABILA A VIEŢII UNUI CIUDAT VAGANT, NUMIT MELCHIOR STERNFELS DE FUCHSHEIM, CUM, UNDE, CÂND ŞI SUB CE CHIP A VENIT PE ACEASTĂ LUME, CE-A VĂZUT, CE-A ÎNVĂŢAT, CE-A AFLAT ŞI CE-A PĂŢIT ÎN FELURITE PRIMEJDUIRI ALE TRUPULUI ŞI ZILELOR SALE ŞI PENTRU CE A PĂRĂSIT DIN NOU, DE BUNĂVOIE, VIAŢA LUMEASCĂ.

PLĂCUTĂ, VESELĂ ŞI FOARTE FOLOSITOARE I. FCTURA DATĂ LA LUMINA TIPARULUI DE GERMAN SCHLEIFHEIM DIN SULSFORT.

Motto s*

Plăeere mi-a făcut oricând să spun un adevăr rî & înd! l. Îi ediţia a doua a romanului.

PARTEA 1NTÂI

Capitolul I

Simplicius ne-arată că-i spiţă ţărănească şi ce învăţăminte putu să-şi însuşească.

În veacul acesta al nostru 1 (despre care oamenii vorbesc că ar fi cel de apoi) s-a iscat printre oamenii de rând o boală. Cei care zac de ea – fie că au agonisit şi au strâns atâta la ciorap, încât, pe lângă un ban în pungă, să se poată şi îmbrăca după moda nouă cu haine caraghioase, împopoţonate cu mii de panglici de mătase, fie că au ajuns viteji şi cunoscuţi, ajutaţi de un noroc chior – vor neapărat să fie domni cavaleri şi persoane nobile dintr-o viţă străveche. Şi când te gândeşti că strămoşii lor au fost homari, muncitori cu ziua, coropcari şi hamali; că verii lor au fost, poate, păzitori de măgari, scamatori, comedianţi şi dansatori pe sârmă; fraţii – ajutoare de gâde sau zbiri; suro

1 E vorba, fireşte, de secolul al XVII-lea. Satirizarea pretinsei nobleţi era o temă literară favorită încă din secolul al XVI-lea. Grimmelshausen o formulează programatic încă de la primele pagini ale romanului (n.t.).

4 7

rile lor – cusătorese, spălătorese, legătoare de mături, ba până şi târfe; mamele lor codaşe sau chiar vrăjitoare! Ce mai vorbă lungă: tot neamul lor până la al treizeci şi doilea strămoş a fost tot atât de imn it şi pătat ca şi breasla cofetarilor din Praga 1; da, ciocoii aceştia noi sunt adesea aşa de negri, ca şi când s-ar fi născut şi ar fi crescut în Guinea.

Nu vreau nicidecum să fac şi eu cum fac aceşti caraghioşi, deşi, între noi fie vorba, adesea mi-am zis, ce e drept, că trebuie neapărat să mă trag din vreun domn mare, sau cel puţin din vreun nobil de rând, că prea mă îndeamnă firea să mă fac boier, numai de-aş avea mijloacele băneşti şi cele trebuincioase pentru mărire! Dar să lăsăm gluma la o parte: naşterea şi creşterea de care am avut parte se pot asemăna cu acelea ale unui principe, dacă nu se ia în seamă marea deosebire dintre noi. Ce? Knanul meu (căci aşa se numesc taţii în Spessart2) a avut palatul său ca oricare dintre nobili, şi

atât de aspectuos cum niciun rege – fie el mai ceva decât Alexandru cel Mare însuşi – nu şi-l poate ridica cu mâinile lui. Era spoit cu lut şi acoperit nu cu plăci de ardezie, plumb rece, sau aramă roşatică, ci cu paie, pe care creşteau cereale de soi. Şi pentru ca să se fălească Knanul meu cu înalta

1 Breasla cofetarilor din Praga este numele unei bande de hoţi dintr-o povestire a lui Nikolaus Uhlenhart care a localizat o nuvelă a lui Cervantes, *Rincónete y Corladâllo* (n.r.)

— Regiune din sud-vestul Franconiei bogată în păduri, de unde se trage şi autorul romanului (n.t.).

Şi din Adam coborâtoarea sa nobleţe şi bogăţie, şi-a ridicat îngrădire în jurul castelului; dar nu din piatră, aşa cum o găseşti pe toate drumurile, sau o scoţi din pământ în locuri neroditoare, şi nici după cum obişnuiesc alţi nobili, din cărămizi, care se fac din lut şi se coc în scurt timp în cuptoare, ci din lemn de stejar, din acel copac ales şi folositor –, pe care, cum se zice, cresc cârnaţi şi şunci (trase, şi care trebuie să aibă peste o sută de ani pentru a ajunge la maturitate. Ian să-mi arătaţi suveranul care să fi făcut la fel? Unde este potentatul care să poftească să dea în lucru ceva asemănător? Şi apoi şi-a înnegrit camerele, sălile şi. saloanele pe dinăuntru cu fum, numai şi numai pentru că această culoare este cea mai trainică de pe lume şi, ca să zugrăveşti cu ea în mod desăvârşit pereţii, se cere timp mai mult chiar decât are nevoie cel mai bun pictor, până să-şi termine o capodoperă. Tapetele erau din pânza cea mai fină de pe pământ, întrucât erau ţesute de acea fată măiastră care în vremuri străvechi a cutezat să se întreacă în arta ţesutului cu zeiţa Minerva1. Ferestrele sale erau închinate Sfântului fiitglas 2, nu din altă pricină, ci numai pentru că ştia că, spre a le desăvârşi din hârtie unsă cu ulei scos din sămânţa de cânepa sau în îţi trebuie mult mai mult timp şi trudă

…V.”; „i

1 Aralme, fata din Lidia, pe care au pedepsit-o zeii transformând-o în păianjen (n.t.).

8 Joc de cuvinte făcând aluzie la Sf. Nicolae (Şanţ Niklas) şi arătând că ferestrele nu aveau geamuri: nit = nu, şi Glas = sticlă, geam (n.t.).

decât cea mai străvezie sticlă de Murano. Căci situaţia lui socială îl făcea să creadă că ceea ce cerc zăbavă şi migală e şi mai frumos, şi mai de preţ iar ceea ce e de preţ i se cuvine celui de neam ales şi în loc de paji, lachei şi rândaşi la cai, el avea oi, ţapi şi scroafe, îmbrăcaţi fiecare cum se cade> în livrea naturală şi care m-au slujit şi pe mine adesea la păşune până când, lehămătuit de slujba lor, îi alungam şi-i mânam spre casă. Sala de arme îi era înţesată cu pluguri, târnăcoape, topoare, hâr leţe, sape, furci pentru gunoi şi fân; astfel de arme mânuia zilnic, căci săpatul şi desţelenitul ogorului erau pentru el disciplina militaris2, ca la vechi i romani în timp de pace; înjugatul boilor era comandamentul lui de căpetenie, clăditul gunoiului

— Operaţia de fortificaţii, aratul – campania; iar tăiatul lemnelor – zilnicul său exercitium corporiss. Petrecerea cavalerească, turnirul său, era să cureţe grajdul de bălegar. Cu treburi de acest fel era el stăpân pe globul pământesc şi scotea la fiecare seceriş o pradă bogată. Dar nicidecum nu am de gând să mă laud cu toate acestea, că nu vreau să râdă cineva de mine socotindu-mă ca pe alţii, ciocoi îmbogăţit! Nu mă cred mai bun decât Knanul meu, a cărui casă se afla într-un loc vesel şi anume în Spessart (unde-şi dau lupii noapte bună). Dacă nu

1 Localitate italiană lângă Veneţia, renumită pentru cristalurile sale (n.t.).

— Ştiinţa militară (lat.)

— Exerciţiu corporal (lat.)

vii vorbesc mai pe larg despre neamul, cimotia şi numele Knanului meu, asta o fac aşa, ea să nu mai lungesc povestea, mai ales că nu e vorba de o ctitorie

nobilă, pentru care să depun jurământ. E destul să aflaţi că m-am născut în Spessart.

Deoarece gospodăria Knanului meu a fost atât de nobilă, după cum v-am descris-o, poate să deducă fiecare om cu cap că educaţia mea a fost aşijderea. Şi cel care crede aşa, nu se poate înşela, căci la zece ani am fost deprins cu principiile Exerciţii! or nobile, pomenite mai înainte, ale Knanului meu. În privinţa învăţăturii puteam fi pus alături de vestitul Amplistides 1 (despre care Suidas 2 ne spune că n-a învăţat să numere decât până la cinci); pe atunci Knanul meu avea o minte prea luminată şi se lua după moda acestor vremuri, în care mulţi din „lumea bună 4 nu prea îşi băteau capul cu învăţătura sau, cum spun unii, cu caraghioslâcurile şcolii, căci găseau destui dintre aceia, care să mâzgălească hârtia. De altfel eram un excelent muzicant: cântam din cimpoi, din care scoteam frumoase cântece de jale, şi în această privinţă nu rămâneam mai prejos decât vestitul Orfeu. În ceea ce priveşte teologia nu mă poate convinge nimeni că ar fi existat cineva de vârsta mea în toată creştinătatea care să fi fost ca

1 Personaj din comedia greacă antică de o prostie proverbială (n.r.).

2 Gramatic grec din secolul al X-lea sau al XI-lea, au torul unui lexicon (n.t.).

mine; nu ştiam nimic despre Dumnezeu sau oameni, despre cer sau iad. despre îngeri sau diavoli şi nu deosebeam de fel binele de rău. Este deci lesne de închipuit că pe baza unei asemenea teologii, eram ca primii noştri părinţi în rai, care, în naivitatea lor, nu ştiau nimic despre boală, moarte, şi cu atât mai puţin despre înviere. O, ce viaţă nobilă (poţi, cititorule, s-o numeşti viaţă de măgar \ *) era aceea, care nu se sinchisea deloc de medicină! În acelaşi fel se pot aprecia şi cunoştinţele în studio legum *2* şi în toate artele şi ştiinţele ce sunt pe pământ. Eram atât de perfect şi desăvârşit în... ignoranţă, încât nu-mi era cu putinţă să ştiu că... nu

ştiam chiar nimica. Spun încă o dată: O, ce viaţă nobilă duceam atunci! Dar Knanul meu n-a înţeles să mă lase să mă bücur mai multă vreme de o astfel de fericire; ci a crezut de cuviinţă că, potrivit originii mele nobile, să trăiesc şi să lucrez ca un nobil. Astfel fiind, a început să-mi dea lecţii mai grele, ca să-mi înalţe sufletul la lucruri mai alese.

1 Jöc de cuvinte: *edles Leben* = viaţa nobilă: Eselsleben – viaţă de măgar (n.t.).

— Studiul legilor (lat.)

Capitolul 11

Simplicius ajunge un păzitor de turmă şi viaţa păstorească-o slăveşte mai pe urmă.

Mi-a încredinţat în acest scop demnitatea cea mai înaltă – nu numai din gospodăria sa, ci din lumea întreagă – şi anume slujba de păstor. Mi-a dat în primire mai întâi scroafele, apoi caprele şi în cele din urmă întreaga turmă de oi, ca să le păzesc, să le duc la păşune şi, cu ajutorul cimpoiului meu, să le apăr de lup (Strabo 1 scrie că sunetele cimpoiului îngraşe oile şi mieii din Arabia). Iată-mă, deci, asemenea lui David, numai că acesta avea în loc de cimpoi o harpă; dar, precum se vede, începutul nu era de loc rău, ci, dimpotrivă, semn bun pentru mine, ca să devin cu timpul – de ar fi să am norocul – om renumit în lumea întreagă; căci toţi oamenii mari de la începutul lumii au fost păstori: Abel, Avram, Isac, Iacob şi

1 Strabo (66 î.e.n. -24 e.n.), geograf şi filosof grec, a cărui operă, Geographica, constituie un preţios izvor pentru cercetarea geografiei antice (n.t.).

fiii lui – ba chiar şi Moise, după cum citim în cărţile sfinte. Se ştie că Moise mai înainte de a fi conducătorul şi judecătorul celor 600.000 de suflete din Israel, a păzit oile cumnatului său. Da, veţi. zice dumneavoastră, dar aceştia erau oameni sfinţi, cu frica Domnului, nu băieţi de ţărani din Spes sart, care nici măcar despre Dumnezeu nu ştiau nimica.

Da, trebuie să recunosc! Ce eram însă eu de vină de această ignoranţă? Şi la popoarele păgâne se găsesc asemenea pilde, ca şi la poporul ales. Printre romani au existat familii nobile care neîndoielnic purtau numele de Bubulcus, Statilus, Pomponius, Vitulus, Vitellius, Annius, Caprus *i* şi aşa mai departe, pentru că s-au înconjurat cu asemenea dobitoace şi poate că au păzit astfel de turme. De fapt, Romulus şi Remus înşişi au fost păstori; Spartacus, de care întregul stat roman s-a înspăimântat aşa de tare, era cioban. Ce spun eu? Păstor a fost (cum arată Lucian în scrierea sa, Dialogul Elenei) Paris, fiul regelui troian Priam… De asemenea şi Anehise, fruntaşul troian, tatăl lui Enea. Frumosul Endymion, pe care l-a îndrăgit feciorelnica lună, a fost şi el cioban. De asemenea cumplitul Polifem. Ba încă nici zeii nu s-au ruşinat

— Bubulcus (boarul) era porecla familiei funia, *Taurus* porecla familiei Statilius, Caper (capra) porecla familiei Annius. Vitulus înseamnă viţel. Vitellius – viţeluş. Lucianus (120 – 200), scriitor grec, autor de dialoguri satirice celebre. Spartacus a condus cea mai mare revoltă a sclavilor din istoria Romei antice (74 – 72 î.e.n.) (h. r.).

de meseria asta (cum o spune Phoruntus *L*): *Apolo a păzit vacile lui Admet, regele Tesaliei*; *Mercur, fiul său, Dafnis, Pan şi* Proteus erau arhipăstori, de aceea poeţii smintiţi îi socotesc patronii ciobanilor; Mesa. crai în Moab, a fost şi el păstor, după cum citim în a doua Carte a regilor. Puternicul i împărat al perşilor, Cyrus, nu numai că a fost t crescut de un cioban, Mithridate, dar a păzit el însuşi turmele. Din păstor, Gygas 2 a ajuns apoi crai prin puterea unui inel. Ismael Söphi, un rege perl san, a păzit şi el vite în tinereţea sa, astfel că evreul Philo8 în Vita Moysis4 spune cu dreptate

I despre ocupaţia păstorului, că ea e pregătirea şi începutul cârmuirii. După cum bellicosa et martialia irigenia 5 se exercită şi se pregătesc mai întâi prin

vânătoare, tot astfel cel care e destinat să cârmuiască va trebui mai întâi să se obişnuiască cu plăcuta ocupaţie de cioban. Această ştiinţă a avut-o ide bună seamă Knanul meu, căci el până azi îmi întreţine speranţa într-o strălucire viitoare.

Dar… să mă întorc iar la oile mele! Vedeţi dumneavoastră: nu-l cunoşteam pe lup, cum nu-mi cu

1 *Lucius Annaeus Phoruntus* (*mai corect Cornutus*) – *gramatic, filosof şi poet din vremea lui Nero, autor al*

I unei lucrări despre natura zeilor în limba elină (n.r.)

2 Gygas, regele Lydiei, era păstor când a găsit inelul, după cum povesteşte Herodot. Ismael Sophi a fost întemeietorul unei dinastii persane (1487 – 1529) (n.r.).

8 Philo (20 î.e.n. -54 e.n.) – filosof din Alexandria care a îmbinat filosofia greacă cu cea ebraică (n.t.).

4 Viaţa lui Moise (lat.) s Talente războinice şi militare (lat.)

năşteam propria-mi ignoranţă; de aceea Knanul meu mult s-a muncit să mă înveţe. Îmi zicea:

— Băiete, fii harnic! Nu lăsa oile să se împrăştie prea departe şi cântă mereu din cimpoi, ca să nu vină lupul să ne păgubească! Căci lupul e un mare tâlhar cu patru picioare. Mănâncă şi om, şi vită, şi dacă nu eşti băgător de seamă, am să-ţi tăbăcesc pielea l-am răspuns cu aceeaşi drăgălăşenie:

— Knanule, spune-mi cum arată lupul, căci n-am văzut niciodată vreunul!

— Ah, cap nătâng de măgar – răspunse el – ai să rămâi toată Viaţa ta om prost. Mă întreb, ce-o să iasă din tine? Eşti ditai vlăjganul şi încă nu ştii ce tâlhar cu patru picioare e lupul?

S-a trudit mult bietul om să mă înveţe, dar, dacă a văzut că nu e chip, s-a supărat şi a plecat bombănind, socotind în sinea lui că învăţăturile lui erau prea subtile pentru mintea mea proastă.

Capitolul III

Simplicius frământă cimpoiul său de zor Până ce vin soldaţii şi-l duc pe caii lor.

Şi unde nu începui să frământ cimpoiul meu, că aş fi putut otrăvi cu piuitul lui şi broaştele din grădina cu varză, aşa că mă socoteam în siguranţă dinspre partea lupului, care-mi sta mereu pe suflet. Şi deoarece mi-am adus aminte de Moidera mea (aşa li se spunea mamelor la noi, în Spessart, şi în Vogelsberg), care-mi spunea adeseori că de pe urma cântecului meu îi vor muri găinile, mi-a venit pofta să cânt şi din gură, pentru ca leacul împotriva lighioanei de lup să fie şi mai prielnic. Şi începui deci să cânt acest cântec învăţat de la Moidera mea:

Tu, biet ţăran nedreptăţit, în ţară eşti cel mai hulit;

De te-ar vedea cum te trudeşti.

Ţi-ar spune toţi: mult preţuieşti!

Cum ar fi lumea-n lung şi-n lat, Dacă Adam n-ar fi săpat?

Tot sapa a hrănit părinţii Din care se născură prinţii.

Şi doar prin truda ta sporeşte Tot ce pământul odrăsleşte.

Şi pâinea-ntregului norod îşi află-n mâna ta izvod!

Tu îl hrăneşti şi pe-mpărat Pe care Domnul ni l-a dat.

Să ne păzească; fost-ai darnic şi cu soldatul cel prădalnic.

Şi carnea tot lu’ o produci.

Şi vinu-n cramă îl aduci;

Cu plugul ţelina o spargi.

Să scoată pâinea celor dragi.

Pământul ar părea pustiu.

De n-ai fi tu să-l ari – o ştiu; Chiar toată lumea tristă-ar fi, Ţăranul de nu s-ar trudi;

Drept este, deci, să te cinstim, Că ne hrăneşti, să te iubim! Natura te-a-ndrăgit nespus;

Te miluieşte Cel de Sus.

Podagra, zău, n-am auzit la tine să fi poposit;

Ea doar la nobili are spor şi unii chiar de dânsa mor.

Mândria-n piept nu ţi-a crescut în veacul nostru încrezut;

Şi ca să nu te stăpânească.

Ţi-s date griji să te-mboldească.

Chiar al soldatului nărav îţi ţine treaz sufletu-ţi brav; Zicându-ţi, când te semeţeşti: „Al meu e tot ce stăpâneşti!”

Până aici am ajuns cu cântarea mea, când mă văzui deodată împresurat, împreună cu turma de mioare, de nişte soldaţi călări, care se rătăciseră în pădure şi au ieşit de acolo îndrumaţi de cântecul şi strigătele mele ciobăneşti.

Oho! mă gândii eu, ăştia trebuie să fie hoţomaniicei cu patru picioare, despre care mi-a povestit

I Knanul! *Căci am crezut*! *a început că atât calul, cât şi călăreţul alcătuiesc o singură fiinţă* (*ca odinioară băştinaşii americani* despre *cavaleria spaniolă*), *şi că aceştia trebuie să fie lupi*. *Am voit deci să-i sperii şi să-i alung pe aceşti centauri înspăi* –, *mântători*: *de aceea mi-am luat cimpoiul*. *Abia însă am suflat în el, că mă şi înşfacă unul de un braţ şi mă aruncă pe un cal* (*furat de la ţărani*), *cu atâta putere, încât am căzut de partea cealaltă* de

a calului, drept pe scumpul meu cimpoi, care a început să ţipe aşa de jalnic, ca şi când ar fi vrut să trezească mila lumii întregi. Nu i-a folosit în să la nimica, deşi îşi dădu ultima suflare, jelind căderea mea; a trebuit să mă ridic din nou pe cal, oricât s-ar fi tânguit bietul meu cimpoi. Ceea ce mă supăra mai mult însă era vorba acestor călăreţi, că am vătămat cimpoiul căzând, de aceea ar fi strigat el aşa de groaznic. Prin urmare a trebuit să plec în galop pe gloabă până la curtea Knanului meu. Pe drum îmi treceau prin cap tot felul de năzbâtii, închipuindu-mi – deoarece mă aflam călare pe un astfel de animal – că m-aş fi prefăcut şi eu într-un viteaz de fier. Întrucât această prefacere nu s-a săvârşit,

m-am gândit la altceva: anume că fiinţele acestea străine ar fi venit aici numai cu scopul ca să mă ajute să duc oile acasă, devreme ce niciunul nu mi-a mâncat vreuna, ci le-adunau şi le mânau de-a dreptul spre curtea noastră. Între timp mă tot uitam, să văd dacă Knanul meu şi Moidera nu ne ies în întâmpinare, să ne ureze bun venit; dar, dimpotrivă, atât el cât şi Moidera o şterseseră binişor împreună cu Ursula, scumpa >; i unica fată a Knanului şi nic şi nu se gândeau să primească pe aceşti oaspeţi.

Capitolul IV

Simplicius îşi vede prădată reşedinţa;
Dar pe soldaţi să-nfrunte nu-şi dă nimeni silinţa.

Cu toate că n-am avut de gând să-l duc pe paşnicul cititor al acestei cărţi în curtea şi casa Knanului meu – unde s-au întâmplat lucruri destul de rele – totuşi firul povestirii mele cere să las urmaşilor veste despre întâmplările groaznice care s-au săvârşit ici şi colo în acest război german al nostru. Şi apoi, pot dovedi cu însuşi exemplul meu, că toate aceste rele au pornit de la Cel prea înalt spre folosul nostru. Altfel, dragă cititorule, cum aş fi ştiut că există un Dumnezeu în ceruri, dacă războinicii aceştia nu ar fi pustiit casa Knanului meu şi nu m-ar fi luat prizonier şi nu m-ar fi silit să trăiesc între nişte oameni de la care am primit destulă luminare a minţii? Căci până atunci nu-mi puteam închipui că mai sunt şi alţi oameni pe lume afară de Knanul şi Moidera mea – şi cu ceilalţi ai casei – deoarece nu cunoscusem alţi oameni sau altă aşezare omenească, decât cea în care intram şi ieşeam în fiecare zi.

În curând însă am aflat de unde se trag oamenii pe această lume, şi că trebuie s-o părăsească iar, căci până atunci am fost numai cu numele creştin şi numai după înfăţişare om, dar altfel nu mă deosebeam de animale. Cel prea înalt s-a uitat cu bunătate la naivitatea mea şi a hotărât două lucruri: să-l cunosc şi să mă cunosc. Avea el mii de căi ca să ajungă la acest scop: a vrut; însă, fără

îndoială, să aleagă calea aceasta: să pedepsească pe Knanul şi Moidera mea, ca să fie şi altora pildă pentru creşterea greşită pe care mi-au dat-o.

Cel dintâi lucru pe care l-au făcut călăreţii, în odăile spoite în negru fumuriu ale Knanului meu, a fost să-şi lege caii. Apoi fiecare avea treaba lui anume, toate cu gând spre pieire şi nimicire. Unii începură să măcelărească vitele, să fiarbă şi să prăjească cărnurile, ca şi când ar fi avut de gând să pregătească un mare ospăţ; alţii însă au început să ia cu asalt casa de sus până jos. Nici cea mai tainică şi ascunsă cămăruţă nu a fost cruţată, ci o cotrobăiau, ca şi când acolo ar fi fost ascunsă lâna de aur din Colhida1. *Alţii făceau boccele mari din pături şi haine şi virau în ele tot felul de boclucuri ale gospodăriei, ca şi când ar fi vrut să deschidă cu ele un iarmaroc. Ce nu voiau să ia cu ei, sfărâmau. Câţiva străpungeau cu săbiile clăile de fân şi de*

1 Caucazia de azi. Legenda spune că argonauţii au adus de aici lâna de aur (n.t.).

paie, ca şi când n-ar fi străpuns destule oi şi destui porci! Unii scuturau fulgii din perne şi în locul lor „ndesau slănini, carne afumată şi alte asemenea bunătăţi, ca şi când s-ar fi dormit mai bine pe ei e decât pe puf. Alţii sfărâmau ferestrele şi dărâmau sobele; voiau, pesemne, să ne anunţe o vară veşnică. Vasele de aramă şi de zinc le tăiau în bucăţele şi bucăţile le văiau în saci. Paturile, mesele, scaunele şi băncile le băgau pe foc, deşi în curte erau mai mulţi stânjeni de lemne uscate. Şi, în sfârşit, străchinile şi farfuriile trebuiau să fie sparte, pe de o parte pentru că n-aveau nicio sorbitură la masa lor, ci le plăceau numai fripturile; pe de altă parte pentru că se gândeau că vor lua un singur prânz în casa aceasta.

De servitoarea noastră aşa şi-au bătut joc în grajd, încât biata nici n-a mai putut ieşi de acolo decât târându-se pe brânci, ceea ce, zău, e ruşinos chiar a pomeni! Pe

argat l-au legat buştean şi aşa l-au lungit la pământ; apoi i-au vârât un căluş în gură, în care i-au turnat apoi un ciubăr întreg cu zeamă de baligă. Asta numeau ei „băutură suedeză [1]. L-au silit în felul acesta pe nenorocitul de argat să conducă o ceată dintre ei în alt loc, de unde au venit cu prizonieri şi vite, pe care i-au adus tot în curtea noastră. Printre cei prinşi erau – şi Knanul, Moidera şi Ursula.

Au început apoi să pună în pistoalele lor, în locul pietrelor, degetele unora din cei prinşi şi să le strivească, ca şi când aceşti nenorociţi ar fi fost

vrăjitoare bune de ars pe rug. Pe unu!! – au şi viril într-un cuptor şi au venit cu foc, cu toate că bietul nu recunoscuse că are ceea ce căutau ei. Mai greu l-au chinuit pe altul: i-au legat o frânghie în jurul capului şi au strâns-o atât de tare cu ajutorul unui băţ – în cât l-a podidit sângele pe gură, din urechi şi din nas. Pe scurt, fiecare îşi avea felul lui deosebit de a chinui pe ţărani, şi deci fiecare ţăran avea felul său deosebit de martiriu. Doar Knanul meu, mi s-a părut atunci că a fost cel mai fericit, deoarece a mărturisit râzând mânzeşte ceea ce toţi ceilalţi trebuiau să spună în dureri şi tânguiri jalnice. Cinstea asta deosebită i-au făcut-o, pare-se, pentru că era capul familiei şi stăpânul casei unde tăbărâseră gâzii aceştia. L-au cetluit de mâini şi de picioare, aşa încât nu le mai putea mişca, l-au aşezat lângă foc şi i-au frecat tălpile cu sare umedă. Au adus apoi capra noastră cea bătrână, ca să lingă sarea. Linsul acesta îl gâdila atâta, încât credeai că are să se spargă râzând – iar râsul era aşa de molipsitor (sau pentru că nu înţelegeam toată tărăşenia), încât a trebuit să râd şi eu în hohote ţinându-i isonul. Printre sughiţurile de râs a mărturisit bietul meu Knan unde ascunsese comoara lui, alcătuită din aur, perle şi giuvaieruri, dovedindu-se că era mult mai bogat decât te-ai fi aşteptat de la un ţăran mojic. Despre femeile, fetele şi servitoarele prinse n-aş putea povesti ce

li s-a întâmplat, deoarece războinicii aceştia nu m-au lăsat să văd ce fac cu ele. Ştiu numai că am auzit cum ţipau de sfâşietor prin cotloanele întunecoase. Bănuiesc că nici Moiderei mele şi nici Ursulei nu le-a mers mai bine decât celorlalte femei. În iadul ăsta mă puneau să învârt frigările cu carne friptă şi să adăp caii. Cu acest prilej m-am vârât o clipă în grajd, unde am dat peste servitoarea noastră, care arăta tare ciufulită. Nici n-am recunoscut-o la început, aşa de scărmănată era biata femeie! Văzându-mă, mi-a spus cu vocea stinsă, ca omul după boală:

— Fugi, băiete, căci altcum te vor lua hoţii ăştia f cu ei!... Caută de-o şterge, doar vezi ce jale...

Mai mult n-a mai putut îngăima, sărmana!

Capitolul V

Simplicius în taină fugi-n pădurea mare şi-l sperie copacii la cea dintâi mişcare.

Atunci am început să chibzuiesc la jalnica stare pe care o aveam în faţa ochilor şi să caut cum să mă descurc şi să fug. Dar încotro? Mintea mi-ei a pe atunci prea slabă, ca să mă povăţuiască; totuşi, am izbutit către seară să fug în pădure. Dragul meu cimpoi m-a însoţit şi în aceste jalnice împrejurări. Dar din pădure unde s-o apuc? Căci drumurile pădurii îmi erau tot atât de necunoscute ca şi drumul prin marea de gheaţă de la Nova Zembla până spre China. Noaptea oarbă mă punea m şi guranţă, dar, pentru mintea mea întunecată, tot nu mi se părea destul de întunecoasă. De aceea m-am ascuns în nişte tufişuri dese, de unde tot auzeam strigătele ţăranilor schingiuiţi, dar şi cântecul privighetorilor. Pe păsăruicele acestea ţăranii nu le băgau în seamă; dar ele, parcă în ciuda atâtor neno

1 Nowaja Semija, insulă rusească în Oceanul îngheţat (alcătuită, de fapt, din 2 insule) (n.t.).

roliri. nu-şi conteneau drăgălaşul lor cântec. De aceea mă şi culcai pe-o ureche cuibărindu-mă cât utui mai bine şi adormii fără grijă. Când însă lueafărul de

dimineaţă prinse a scânteia spre răsărit, văzui casa Knanului meu arzând şi ridicând flăcări nalte către cer.

— Şi nu era nimeni să stingă pojarul. Ce era de făcut? Alergai eu într-acolo, nădăjduind să întâlnesc pe vreunul dintre ai noştri; când colo mă zăriră cinci călăreţi, care strigară către mine: „Jung, *kom heröfer, oder skallmy de Tüfel halen, ick schiete dick, dat di de Dampf thom*: *Hals ut gaht*!”. (*Băiete vino-ncoace, sau să mă ia dracul dacă nu te împuşc, de-ţi iese fumul pe gât*!)

Eu rămăsei cu gura căscată locului, căci nu ştiam ce vrea călăreţul; şi pe când îi priveam, ca mâţa poarta nouă a surei, iar ei nu puteau veni la mine din cauza unei băltoace – ceea ce, de bună seamă, ui supăra – unul îşi descărcă spre mine carabina. Flacăra şi mai ales pocnitura neaşteptată, pe care ecoul o înmulţea şi o făcea şi mai fioroasă, m-au înspăimântat atât de tare, mai ales că eu nu mai văzusem nici nu auzisem până atunci aşa ceva, încât am căzut la pământ. De frică nu mişcăm niciun deget şi, cu toate că îşi văzuseră de mult de drum călăreţii, socotindu-mă, fără îndoială, răposat, n-am avut curajul ziua toată să mă ridic. Când a venit însă iar noaptea, m-am sculat şi am cutreierat prin pădure multă vreme, până am dat de un arbore putrezit care lumina fioros şi m-a băgat în sperieţi. Am făcut deci cale întoarsă şi am mers, şi am mers, până ce am dat iar peste un asemenea copac, de la care iar am luat-o la sănătoasa, şi aşa, dintr-un copac putred în altul, mi-a trecut noaptea. A venit în sfârşit şi ziua, draga de ea, care a poruncit copacilor să mă lase în pace, cât este ea de faţă; dai cu atâta nu câştigasem nimic, deoarece inima-mi era grea de teamă, picioarele mă dureau de oboseală, stomacul îmi chiorăia de foame, gura mi-era însetată, creierul plin de cele mai năstruşnice gânduri, iar ochii abia-i puteam ţine deschişi din cauza somnului. Cu toate acestea o pornii mai departe, aşa, la voia-ntâmplării; dar cu cât mergeam mai mult şi mă afundam în pădure, cu atât şi mă îndepărtam de oameni. Atunci

am văzut eu ce rău este să fii nepriceput, căci, dacă în locul meu ar fi fost vreun animal necugetător, acesta ar fi ştiut mai bine ce-ar fi trebuit să facă pentru scăparea lui. Oiicum însă, când a venit noaptea, tot am avut atâta minte să intru în scorbura mare a unui copac bătrâni şi uscat, unde m-am cuibărit cum am putut mai bine şi am mas peste noapte.

Capitolul VI

Simplicius aude un glas blând şi ciudat;

Pe pustnic îl zăreşte şi cade leşinat.

Abia mă aşezasem pregătindu-mă de somn, când, iată, auzii o voce monotonă, din care desluşii unele cuvinte ca acestea: „O, iubirea ta-i mare faţă de noi, oamenii nerecunoscători! Tu eşti mângâierea mea, speranţa mea, bogăţia mea, Doamne!” şi altele de acest fel, pe care nu le mai ţin minte, şi pe care nule pe începeam.

Vorbele acestea ar fi putut desigur bucura, mângâia şi întări pe un biet creştin, care se afla într-o situaţie asemănătoare; dar pentru neştiinţa şi naivitatea mea erau cuvinte cu totul necunoscute, o limbă de neînţeles, din care nu pricepeam nimic şi de care mai degrabă mă speriam.

Când auzii însă că „tu eşti cel ce saturi pe cei flămânzi şi adăpi pe cei însetaţi”, foamea şi setea mă îmboldeau să mă poftesc la masa celui ce le rostea, îmi luai deci inima-n dinţi, ieşii din scorbura mea şi mă îndreptai spre locul de unde venea vocea.

Văzui acolo o namilă de om, cu părul lung, cărunt, acoperindu-i umerii într-o încâlceală de nedescris. Avea o barbă sălbatică, aproape ca un şvaiţer. Faţa lui era slabă şi palidă, dar destul de plăcută. Purta o haină lungă cu peste o mie de petice de diferite culori, puse unele peste altele. În jurul gâtului şi brâului avea un lanţ greu de fier ca Sfântul Wilhelmus. Toată înfăţişarea lui îmi inspira frică, aşa că începui să tremur ca un câine scos din apă. Ceea ce mărea şi mai mult teama mea era crucifixul,

lung de şase coţi, care-i atârna pe piept şi în neştiinţa mea nu puteam crede altceva decât că acest moşneag trebuie neapărat să fie lupul, despre care mi-a povestit Knanul. Surprins de teamă pusei repede mina pe cimpoi – singura-mi comoară salvată de la acei călăreţi. îl umflaişi începui să scot sunete puternice, ţipătoare, ca să alung pe acest lup îngrozitor. Pustnicul (căci, după cum am aflat mai târziu, asta era) a rămas foarte surprins când a auzit deodată muzica neobişnuită într-un loc atât de sălbatic, socotind, fără îndoială „că ieşise vreo stafie din pădure, pusă să-l ispitească; aşa cum odinioară diavolii l-au ispitit pe Sfântul Anton – şi i-au tulburat rugăciunile. Când şi-a* revenit din mirare, a râs

Sfântul Wilhelmus a întreprins un pelerinaj la Roma şi în Palestina, purtând lanţuri grele şi un coif de oţel. A murit ca eremit la Siena în 1157 (n: n) j

2 Sf. Antonius cel Mare, pustnic creştin, mort în Egipt în 356. Conform legendei era tulburat în timpul rugăciunii de arătări diavoleşti! Această tradiţie s-a oglindit şi în pictură, de pildă într-un tablou al maestrului german Mathias Grünewald (mort în 1528) (n.r.).

de mine spunând că sunt ispita diavolească intrată în scorbură, unde mă retrăsesem din nou. Ba îndrăzni să vină spre mine, ca să înfrunte pe Ucigă-l oaca, duşmanul neamului omenesc.

— A! – zise el – eşti acel Scaraoţchi, care ispiteşte împotriva Domnului pe sfinţi şi...

Mai mult n-am priceput, căci, apropiindu-se de mine, m-am înspăimântat atât de tare, încât mi-am pierdut firea şi am căzut leşinat.

*

Capitolul VH

Simplicius se vede primit în adăpost.

Şi totuşi, după asta o duce tare prost.

Cum m-am trezit din leşin, nu ştiu. Când mă deşteptai, nu mai eram în scorbura copacului, <ci

stăteam cu capul în poala bătrânului care-mi desfăcuse haina la piept. Văzându-l însă pe pusttnic atât de aproape de mine, am început să ţip ca din gură de şarpe. El însă mă linişti:

— Taci, fiul meu! Nu-ţi fac nimic! Fii pe pace!

Cu cât însă mă mângâia mai mult, cu atât mai tare ţipam:

— Mă mănânci! Eşti lup şi vrei să mă măxiânci!

— Fii pe pace, copilul meu! Fii pe pace, nu te mănânc!

Vânzoleala asta însoţită de urlete cumplite ţinu multă vreme, până când el izbuti să mă liniştească, făcându-mă să-l urmez chiar spre chilia lui, în care sărăcia era maestră de ceremonii, foamea – bucătar şi lipsa – cămărar. Îmi dădui o fiertură de legume, cu care-mi potolii foamesn şi o înghiţitură de apă; iar vorbele prietenoase ale bătrânului îmi mângâiară sufletul răscolit. Natura îşi cerea apoi şi dreptul ei şi mă lăsai cuprins de somnul dulce. Pustnicul băgă de seamă nevoia mea şi mă lăsă în chilie, în care nu putea sta decât un singur om. Adormii buştean. Canid pe la miezul nopţii mă trezii şi-l auzii cântântr acest cântec, pe care mai târziu l-am şi învăţat pe dinafară:

O, vino, a nopţii încântare.

Iubita mea privighetoare.

S-aud cântarea-ţi în surdină!

S-aud cum lauzi iar pe Domnul!

Când pasările-s prinse-n somnul H Cel greu, tu cânţi la luna plină!

Drege-ţi vocea.

Să susure

În suava ta cântare.

Preamărind pe-acela care Ţi-a dat viaţă în pădure!

Deşi lumina e plecată şi lumea e întunecată.

Pe Domnul îl cântăm în noapte.

Puterea-i şi-a lui bunătate, f să preamărim a sale fapte!

t Cine să ne oprească poate?
Drege-ţi vocea.
Să susure în suava ta cântare.
Preamărind pe-acela care Ţi-a dat viaţă în pădure!
Ecoul şugubăţ şi tainic.
Ne îngâna cu glasu-i jalnic;
Se auzea din depărtare şi ne trezea din grea visare (Ce-adesea ne fura spre seară î) Şi somnul ni-l alungă iară Drege-ţi vocea.
Să susure
În suava ta cântare.
Preamărind pe-acela care Ţi-a dat viaţă în pădure!
Sus stelele şi ele cântă
O laudă în noaptea blândă Acelui care le-a creat;
Şi bufniţa care-a strigat Acuma cu înfiorare Te laudă cu înfocate!
Drege-ţi vocea.
Să susure
În suava ta cântare.
Preamărind pe-acela care Ţi-a dat viaţă în pădure!
O, vino, păsărică dulce!
De cânţi, nu vor să se mai culce Făpturile; ci, în tăcere, Ţi-ascultă glasul. Mângâiere Pe sufleţelul lor se-aşa/.a.
Pe Domnul binet’uvântează. Drege-ţi vocea.
Să susure în suava ta cântare;
Preamărind pe-acela care Ţi-a dat viaţă în pădure!

Pe când ascultam acest cântec, ni se părea într-adevăr că privighetoarea, bufniţa şi ecoul ar fi intonat cântecele lor. Dacă aş fi cunoscut şi eu cântecul luceafărului, sau aş fi putut să execut din cimpoi melodia acestui cântec, aş fi ieşit din chilie, să cânt cu toţi în cor, aşa de plăcută mi se părea melodia. Dar… adormii şi nu m-am mai trezit decât ziua-n amiaza mare, când pustnicul şedea lângă mine şi-mi spunea:

— Scoală, micule, că vreau să-ţi dau de mâncare şi apoi să-ţi arăt calea, ca să ajungi înainte de a înnopta la

oamenii din satul cel mai apropiat!

Eu l-am întrebat:

— Ce sunt aceia oameni şi sat?

El îmi zise:

— N-ai fost niciodată într-un sat, şi nu ştii nici ce e aceea lume şi oameni?

— Nu. – îi răspunsei – n-am fost nicăieri decât aici; dar spune-mi Ce e lume, oameni şi sat?

— Pentru Dumnezeu! – zise bătrânul – eşti smintit, sau deştept?

— Nu – zisei – sunt băiatul Moiderei şi al Knanului şi nu Smintitul, nici Deşteptul.

Pustnicul se miră, suspinând şi crucindu-se, şi zise:

— Bine, dragă copile, sunt nevoit să te învăţ, pentru lauda Domnului.

Şi apoi au urmat între noi întrebări şi răspunsuri, după cum urmează.

L

Capitolul VIII

Simplicius arată cât e de ne-nvăţat;

Răspunde doar prosteşte la tot ce-i întrebat.

Pustnicul: Cum te cheamă?

Simplicius: Mă cheamă băiat.

Pustnicul: Văd bine că nu eşti fetiţă; dar cum te-au strigat tatăl şi mama ta? Simplicius: N-am avut tată şi mamă. Pustnicul: Cine ţi-a dat cămaşa de pe tine? Simplicius: Ei, cine! Moidera mea! Pustnicul: Cum te chema dar Moidera ta? Simplicius: îmi zicea Băiete! Alteori îmi spunea Pişicherule! Calcă-n străchini! şi Spânzuratule!

Pustnicul: Cine a fost bărbatul mamei tale? Simplicius: Nimeni.

Pustnicul: Cu cine dormea Moidera ta noaptea?

S i în p 1 ic i u’s: Cu Knanul meu.

Pustnicul: Dar Knanul tău cum îţi spunea? Simplicius: Tot Băiatule mi-a zis!

Pustnicul: Dar Knanul tău cum se numeşte?

Simplicius: Se cheamă Knan.
Pustnicul: Cum îl striga Moidera ta?
Simplicius: *Knan şi maistru*.
Pustnicul: Altfel nu-l numea?
Simplicius: Ba da.
Pustnicul: Cum dar?
Simplicius: Derbedeule! Necioplitule! Porcule beat! şi altele, când se certau.
Pustnicul: Eşti un mare ignorant, că nu ştii numele părinţilor, ba nici numele tău chiar!
Simplicius: Ha! Vezi că nici tu nu le ştii?
Pustnicul: Dar să te rogi, ştii?
Simplicius: Nu. Anicuţa noastră şi Moidera făceau paturile.1
Pustnicul: Nu te-ntreb de asta, ci dacă ştii Tatăl nostru?
Simplicius: Da, ştiu.
Pustnicul: Ia spune-mi-l!
Simplicius: „Dragul nostru tată, care eşti în cer, sfânt fie numele, fie-mpărăţia, voia ta facă cer şi pământ, dă-ne greşeala, cum dăm greşiţilor noştri, şi nu ne duce în rea ispită, ci ne izbăveşte de împărăţia, şi puterea şi mărirea, în veci. Ama”.

1 În lb. germană *beten* (a se ruga) şi *betten* (a aşterne patul) se aseamănă. Simplicius, în ignoranţa lui, le confundă (n.t.).

Pustnicul: Nu te-ai dus niciodată la biserică Simplicius: Ba da! Mă caţăr ca miţa şi-m umplu sânul cu cireşe. 1 Pustnicul: Nu-ţi vorbesc de cireşe, ci de biserică.
Simplicius: Aha, pruni şoare. Sunt nişte prune mai mici. Nu-i aşa? 2 Pustnicul: Ah! Ferească sfântul! Nu ştii nimic despre Dumnezeu?
Simplicius: Cum nu! A stat acasă pe uşa noastră, pe icoană. Moidera l-a adus de la hram şi l-a lipit acolo.
Pustnicul: Ah, milostive Doamne, abia acum. văd eu ce mare binefacere este când ne împărtăşeşti şi pe noi,

ticăloşii, cu conştiinţă şi ce netrebnic este omul căruia tu nu i-ai dăruit-o! Ah, Doamne, învredniceşte-mă, spre lauda numelui tău, să-ţi pot mulţumi pentru darul acesta mare, pe care mi l-ai hărăzit din milostivirea ta fără de margini! Ascultă tu, Simplicius (căci altfel nu te pot numi), când te rogi şi spui Tatăl noStrn, apoi să zici aşa: „Tatăl nostru carele eşti în centri, sfinţească-se numele tău, fie împărăţia ta, facă-se voia ta precum în cer aşa şi pe pământ. Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi şi...”

1 Confuzie între *Kirche* (biserică) şi *Kirsche* (cireaşa) (n.t.).

2 Confuzie între *Kirche* (biserică şi *Krieche* (soi de prune mici) (n t).

Simplicius: Nu-i aşa? Să ne dea şi brânză la ea?

Pustnicul: Taci şi învaţă, dragă copile! învăţătura îţi e mai de folos decât brânza. Eşti chiar „Calcă-n străchini”, cum ţi-a spus Moidera ta, căci nu se cade unui băiat ca tine, să taie voröa unui om bătrân. El trebuie să tacă, să asculte şi să înveţe. Dacă aş şti unde locuiesc părinţii tăi, te-aş duce bucuros la ei şi le-aş arăta cum trebuie să crească şi să înveţe pe copii.

S i în p 1 i e i us: Dar eu nu ştiu unde să mă duc. Casa a ars şi Moidera mea a fugit şi s-a întors cu Ursula şi Knanul meu aşijderea; iar servitoarea noastră s-a îmbolnăvit şi zăcea în grajd.

Pustnicul: Cine a dat foc casei?

Simplicius: Ha? Au venit, aşa, nişte călăreţi de fier, pe nişte – cum să zic? un fel de boi mari, dar fără coarne. Au înjunghiat oi, vaci şi porci. Atunci am fugit şi după aceea a ars casa.

Pustnicul: Dar Knanul tău unde era?

Simplicius: Ha! Călăreţii de fier l-au legat şi capra noastră cea bătrână i-a lins tălpile. Atunci Knanul a trebuit să râdă şi le-a dat călăreţilor de fier mulţi bănuţi albi, mari şi mici – ba şi de cei frumoşi, galbeni, şi multe mărunţişuri frumoase, care sclipeau şi şiraguri frumoase

cu nişte bobiţe albe, lucioase.

Pustnicul: Când s-au întâmplat toate astea?

S i în p 1 i e i u’s: Ei, când! Pe când păzeam oile. Au vrut să-mi ia şi cimpoiul.

S

Pustnicul I Cin.1 ai păzit oi! e?

S i în p 1 i ci u’s: Ei, n-auzi? Când au venit călăreţii de fier şi după aceea Ana noastră mi-a spus să fug, căci altfel mă iau cu ei războinicii, adică acei călăreţi de fier şi atunci am fugit şi am venit aici. Pustnicul: Şi acum, unde vrei să te duci? Simplicius: Zău, nu ştiu! Vreau să rămân la tine.

Pustnicul: Ca să te ţin aici, nu-i nici pentru mine, nici pentru tine bine. Mănâncă! apoi te voi duce iar la oameni!

Simplicius: Ei! Dar ia spune-mi, ce-i aceea oameni?

Pustnicul: Lumea e alcătuită din oameni ca mine şi ca tine. *Knanul tău, Moidera şi Ana sunt oameni şi, când sunt mulţi laolaltă, se numesc lume*.

Simplicius: Haha!

Pustnicul: Acum du-te de mănâncă!

Aceasta a fost convorbirea noastră! Adesea se uita la mine pustnicul suspinând adânc. Nu ştiu bine de ce suspina: poate de milă pentru ignoranţa mea, sau poate din pricini pe care le-am aflat abia după mai mulţi ani.

*

Capitolul IX

Simplicius ajunge un bun aeştin să sie.

Din animalul care trăia-n sălbăticie

Am început să înfulec şi n-am mai pălăvrăgit. Dar asta n-a ţinut mult Timp, ci până mi-am pot/ lit foamea şi pustnicul mi-a zis să plec. Atunci am căutat vorbele cele mai drăgăstoase pe care le ştiam în grosolănia mea ţărănească, numai ca să pot îndupleca pe bătrân, să mă oprească la el. Deşi am văzut că-i vine greu să rabde prezenţa mea supărătoare, totuşi a hotărât să mă oprească, mai mult cu gândul să mă înveţe religia

creştinească decât să-l slujesc şi să-i fiu de folos bătrâneţilor sale. Cea mai mare grijă a sa a fost însă, că vârsta mea fragedă n-are să poată răbda multă vreme o viaţă aşa de aspră, cum o ducea el...

Cam vreo trei săptămâni a durat ucenicia mea (tocmai când se afla pe câmp. împreună cu grădinarii, Sfântul Gertrud), timp în care am muncit har

1 Ziua sfântului Gertrud este 17 martie, atunci când încep ţăranii munca câmpului (n.r.).

6*

ale tot în breasla acestora. M-am purtat aşa de frumos, încât pustnicul a prins drag de mine, nu atât pentru munca cu care fusesem deprins de-acasă, (it pentru faptul că ascultam cu sete învăţăturile sale; că inima mea era ca o tablă de ceară, care primea bucuros orie? noutate. Văzându-mă astfel, îi făcea şi mai mare plăcere să mă înveţe. A început învăţătura cu căderea lui Lucifer, apoi îmi vorbi despre rai şi cum au fost alungaţi de acolo strămoşii noştri. Trecu apoi la legea lui Moise şi mă deprinse să cunosc cele zece porunci şi tâlcul lor (despre care zicea că sunt firul călăuzitor, după care cunoaştem voia Domnului şi, urmându-le, vom duce o viaţă plăcută lui). Mă învăţă apoi cum să cunosc virtutea şi s-o deosebesc de păcat, cum să fac binele şi să fug de rău. În cele din urmă ajunse la Evanghelie şi mi-a povestit despre naşterea, patimile, moartea şi învierea lui Christos; apoi încheie despre judecată de-apoi, punându-mi în faţa ochilor cerul şi iadul. Toate acestea le explica pe larg, dar fără vorbărie nefolositoare, ci aşa cum i se părea lui că voi pricepe mai uşor. Când termina o poveste, începea aha şi avea atâta răbdare şi se îndruma după întrebările mele, încât ştia foarte bine cum să se poarte cu mine şi să-mi vâre-n cap învăţăturile sale. Viaţa şi vorbele lui erau pentru mine adevărată predică, pe care mintea mea, care nu era chiar proastă ca ciubota, le sorbea cu nesaţ, astfel că în cele trei săptămâni de probă nu numai că am deprins aproape tot

ce trebuie să ştie un creştin, dar aveam atâta dor de a învăţa. Încât nici nu puteam dormi bine noaptea, rumegând cele învăţate.

f De-atunci m-am tot gândit la chestiunea aceasta şi am găsit că Aristotel în De anima, cartea a treia a avut mare dreptate când a comparat sufletul omului cu o tablă nescrisă, pe care ai putea nota tot felul de lucruri şi că aceasta, a făcut-o supremul Creator, ca asemenea tablă curată să fie umplută harnic cu impresii şi exerciţii şi să ajungă astfel acest suflet ia deplinătate şi perfecţiune. Şi comentatorul său Averroes 2 în De anima, cartea două (în care filosoful susţine că intelectul ar exista ca *potenţial*, dar că nu ar fi tradus în actum 4 decât prin scientmrar* cu alte cuvinte că inteligenţa omenească este capabilă de toate însuşirile, dar că pentru aceasta e nevoie de exerciţii stăruitoare) trage concluzia precisă că această scientia sau exerciţiu ar fi calea de perfecţionare a sufletului care nu posedă el însuşi nimic.

Cicero, în Tuseulanae questiones fi, cartea a doua, confirmă aceasta, comparând sufletul omului fără învăţătură, ştiinţă şi exerciţii cu un câmp care, deşi

1 Despre suflet, cartea a III-a capitolul 4 (n.r.).

2 Ibn Roşd Averroes (1126 – 1198) – filosof şi medic arab din Córdoba. A prelucrat şi comentat operele lui Aristotel (n.t.).

s Posibilitate (lat.).

4 în realitate (lat.).

5 Ştiinţă (lat.)

6 Tuseulanae disput *at iones* (*Convorbiri tusculane*) *lucrare filosofică a lui Cicero, care avea o vilă la Tusculum* (n.r.)

fertil de la natură, totuşi, dacă nu-i lucrat şi semănat., nu dă roade.

Toate acestea s-au adeverit şi cu mine: faptul că am prins învăţătura dată de pustnic, a provenit de acolo că sufletul meu era ca o tablă nescrisă, fără nicio impresie

care să fi împiedicat învăţăturile pustnicului să se întipărească pe ea. Oricum însă, naivitatea mea a sălăşluit mai îndelungă vreme decât la alţi oameni; de aceea pustnicul – neştiin J nici el nici eu cum mă cheamă – mi-a dat numele de Simplicius.

Cu el am învăţat şi eu să mă rog şi, văzând că mă îndărătnicesc să rămân la el, am clădit împreună o colibă pentru mine, tot aşa ca şi a lui, din lemne, nuiele şi lut, aşa cum fac muşchetarii în campanie, sau, mai bine zis, cum îşi clădesc ţăranii nişte gropi adânci pentru sfeclă. Şi coliba era atât de joasă, încât abia puteam intra în ea în picioare. Patul îmi era din frunze şi iarbă uscată şi tot aşa de mare ca şi coliba, aşa că nu ştiam cum să numesc locuinţa aceasta: culcuş acoperit sau colibă?

Capitolul X

Simplicius învaţă să scrie, să citească şi pe bat rinul pustnic nu vrea să-l părăsească

Când am văzut întâia oară pe pustnic citind ia Biblie, nu-mi puteam închipui cu cine stă de vorbă aşa de tainic – şi după socoteala mea – aşa de serios. Îi vedeam mişcarea buzelor, dar nu auzeam pe nimeni care să-i răspundă şi, cu toa e că n-aveam habar de scris şi de citit, totuşi băgăm de seamă, după ochii lui, „că privea cu atenţie la ceva din acea carte. Cartea minteresa nespus de mult şi când pustnicul a pus-o deoparte, am luat-o şi am deschis-o. Era tocmai la capitolul întâi, despre Iov 1 şi acolo se găsea şi o poză, o gravură în lemn delicată şi frumos încondeiată. Am început să pun întrebări acestor figuri, care păreau lucruri ciudate şi fără de vreun rost pentru mintea mea mărginită. Dar cum aici una nu-mi dădea răspuns, îmi pierdui răbdarea şi le certai, tocmai când

1 Când Iov îşi pierde averea, îi arde casa, i se fură turmele (n.t.).

pustnicul venise pe nesimţite la spatele meu: „Voi, puşlamalelor, ce, nu mai aveţi gură? N-aţi pălăvrăgit mai înainte destul de mult cu tatăl meu (căci aşa trebuia să-l

numesc pe pustnic)? Văd prea bine că voi i-aţi luat şi bietului meu Knan oile şi i-aţi dat foc casei! Ian staţi oleacă! Vreau să sting pojarul şi să vă pun stavilă, ca să nu mai aduceţi pagube!” Spunând acestea, m-am ridicat să aduc apă, pentru că mi se părea că e nevoie de asta.

— Încotro, Simplicius? mă întrebă pustnicul, pe care nu-l ştiam la spatele meu.

— Ei, tată – îi răspunsei – aici sunt tot războinici de aceia. Uite, duc oile pe care le-au luat de la acel biet om, cu care ai stat de vorbă adineauri. I-au pus foc casei şi, dacă nu-l sting, totul are să ardă scrum.

Zicând acestea îi arătai cu degetul ceea ce vedeam.

— Stai liniştit – zise pustnicul – nu e încă nicio primejdie.

Îi răspunsei aşa după politeţea mea:

— Eşti orb? Opreşte-i tu, să nu mâie oile; iar eu mă duc după apă!

— Măi-măi! zise pustnicul. Nu vezi că pozele astea n-au viaţă? Ele sunt zugrăvite ca să ne arate întâmplări de multă vreme petrecute.

I-am răspuns:

— Că doară ai grăit cu ele! Atunci cum nu trăiesc?

Pustnicul nu s-a putut opri şi – cum nu avea obiceiul – a început să râdă tare:

— Copile dragă, aceste poze nu pot grăi. Ce vor să ne spună ele aflu din liniile astea negre, fapt care se numeşte citire. Când citesc, tu crezi că vorbesc cu ele. Dar nu-i aşa!

I-am răspuns:

— Dacă sunt şi eu om ca tine, atunci ar trebui să pot vedea şi eu din rândurile astea negre ceea ce vezi şi tu. Cum pot deci înţelege vot bele tale? Dragă tată, desluşeşte-mă, cum să le înţeleg?

La acestea îmi răspunse:

— Ei bine, fiul meu, am să te învăţ, ca să poţi vorbi cu pozele acestea tot aşa cum grăiesc şi eu cu ele, dar pentru trebuşoara asta trebuie timp, răbdare din partea

mea şi sârguinţă din partea ta.

Atunci el îmi scrise pe o coaje de mesteacăn alfabetul, aşa cum erau literele tipărite în carte. Şi când am deprins literele, am învăţat să silabisesc, apoi să citesc şi în cele din urmă, să şi scriu, chiar mai bine decât pustnicul, căci zugrăveam literele acuma după cum erau tipărite în carte…

Capitolul XI

Simplicius vorbeşte de casă şi mâncare şi lucruri care-n viaţă ne sunt folositoare.

Am rămas în pădurea aceasta cam doi ani – până a murit pustnicul; iar după moartea lui, mai mult decât o jumătate de an. Iată de ce socotesc nimerit să descriu cititorului curios, dornic de amănunte, gospodăria, treburile, obiceiurile şi felul nostru de viaţă!

H rana noastră era alcătuită din tot felul de legume: morcovi, varză, fasole, mazăre şi altele de acestea: nu ne displăceau nici jirul, merele pădureţe, perele, cireşile; ba chiar ghinda ne plăcea, când ne era foame. Pâinea, sau mai zis turta noastră, o făceam din porumb pisat, pe care o coceam în cenuşe fierbinte. Iarna prindeam păsări cu praştia sau laţul; primăvara şi «vara Dumnezeu ne dăruia pui în cuiburi. Ne ajutam adesea şi cu melci şi broaşte. Ne mai îndeletniceam şi cu pescuitul. Prindeam peşti cu undiţa şi volocul, căci nu departe de locuinţa noastră era un râu bogat în peşte şi raci. Toate aceste bunătăţi ne mai îndulceau mâncarea de buruieni. Odată am prins un pui de mistreţ. L-am închis într-un ţarc şi l-am crescut eu ghindă şi jir, de s-a îngrăşat frumos, şi l-am mâncat. Pustnicul meu spunea că nu-i păcat să mâncăm ceea ce Dumnezeu a lăsat pentru acest scop oamenilor. De sare n-aveam mare nevoie, şi de mirodenii chiar de loc, căci nu voiam să ne stârnim setea – neavând beci. Puţina sare pe care o foloseam ne-o dăruia un preot dintr-un sat cam la trei mile departe de noi şi despre care am multe de povestit.

Cât despre uneltele casnice, aveam destule: o

lopată, un topor, o sapă, un toporaş şi o tigaie de fier pentru fiert, care însă nu era a noastră, ci împrumutată de la sus-pomenitul preot. Fiecare aveam câte-un cuţit bont şi vechi. Asta era toată averea noastră şi nimic altceva. Nu aveam apoi nevoie nici de farfurii, străchini, linguri, furculiţe, cazane, cratiţi, frigare, grătar, solniţe şi nici de alte tacâmuri; deoarece tigaia ne slujea şi de farfurie, mâinile ne erau furculiţe şi linguri. Dacă voiam să bem apă, atunci foloseam o trestie din care sugeam, sau pur şi simplu ne vâram boturile în apa râului, ca războinicii lui Gideon. Dintre toate felurile de ţesături, de lână, mătase, bumbac, de in pentru aşternut, masă şi îmbrăcarea pereţilor, nu aveam altceva decât cele de pe trup – deoarece socoteam că e de ajuns ca ele să ne apere de ploaie şi frig. În

1 Unul din marii judecători ai israeliţilor, menţionat în Cartea Judecătorilor, cap. 7, din fliblie (n.t.).

4 S

gospodărie nu prea domnea ordine; direticam numai duminicile şi sărbătorile, când ne sculam pe la miezul nopţii, ca să ajungem la timp, neobservaţi de nimeni, la biserica sus-pomenitului paroh, şi su luăm parte, nevăzuţi, la slujbă. Biserica era cam departe de sat – şi intram cam pe furiş, urcându-ne sus la orga stricată, de unde puteam privi în voie atât altarul, cât şi amvonul. Când l-am văzut întâia oară pe preot că se urcă acolo, l-am întrebat pe pustnic: „Ce face popa în ciubărul ăla mare?” După slujbă ne «trecurăm tot aşa de nebăgaţi de seamă, luând – binişor drumul spre casă, unde. ajungând morţi de oboseală, mâncam cu dinţi buni mâncarea rea. După aceea pustnicul îşi petrecea vremea în rugăciune, sau se ocupa de învăţătura mea întru cele divine.

În zilele lucrătoare făceam treburile de care era nevoie, pe care le cerea anotimpul sau necesităţile noastre. Uneori lucram în grădină, altă dată căutam pământ gras din locuri umbroase sau putregai de copaci, ca să îngrăşăm locul de grădină, căci alt îngrăşământ nu

aveam. Alteori împleteam coşuri sau vârşi de prins peşte, crăpăm lemne pentru foc, pescuiam sau făceam alte treburi, ca să nu stăm degeaba. Printre toate aceste treburi pustnicul meu nu uita de fel să mă înveţe cu mare sârguinţă toate cele folositoare şi bune pentru viaţă. Am mai deprins şi altele în viaţa asta aspră; cum să lupt cu foamea, setea, căldura, frigul şi munca. grea; dar mai ales am învăţat să-l cunosc pe Dumnezeu şi să mă port aşa, ca să-i fiu pe plac, ceea ce este lucrul cel mai de preţ. Mai multe nu găsea pustnicul folositor să mă înveţe, spunând că acestea ajung unui bun creştin, pentru a-şi atinge ţelul: să se roage şi să muncească. De aceea am ajuns să fiu destul de învăţat în cele religioase şi destul de priceput în a duce un trai creştinesc şi vorbeam frumos limba germană, ca din carte; dar în cele lumeşti am rămas tot ignorant; aşa că, părăsind pădurea, am fost pe lume un prostănac atât de mare, că nimeni n-ar fi putut ispiti, prin mine, vreun câine să plece de la vatră.

Capitolul XII

Simplicius descrie cum poţi muri senin şi o înmormântare ce a costat puţin

Cam doi ani am petrecut cu pustnicul meu şi abia mă obişnuisem cu viaţa.de sihastru, când cel mai bun prieten al meu de pe lume înşfacă hârleţul, mie îmi dădu lopata şi, luându-mă de mină, cum făcea totdeauna, mă duse în grădină, unde obişnuiam să ne facem rugăciunea.

— Ei, Simplicius, dragul meu copil, sosit-a vremea, slavă Celui prea înalt! să plec din lumea asta şi să te las singur în ea! Trebuie să dau, ca toţi oamenii, dajdia naturii. Deoarece văd întrucâtva întâmplările vieţii tale de acum înainte şi ştiu că multă vreme n-ai să hălăduieşti în pustietatea asta, vreau să te întăresc pe calea virtuţii şi să-ţi dau unele învăţături pe care, urmându-le ca pe o stea călăuzitoare, să ajungi sigur la fericirea veşnică şi să te învredniceşti întru viaţa de apoi, să priveşti

împreună cu aleşii şi sfinţii faţa Domnului!

După cum au inundat duşmanii oraşul Villigen ftot aşa cuvintele acestea mi-au umplut ochii de lacrimi pe care nu le-am putut stăpâni; dar i-am zis!

— Tată prea iubit, vrei să mă laşi singur în pădurea asta sălbatică? Să fie, deci…

Mai mult n-am putut vorbi, deoarece durerea pe care o simţeam în inimă, din dragoste pentru tatăl meu iubit, era aşa de mare, încât am căzut ca mort la picioarele sale. El m-a ajutat să mă ridic şi m-a mângâiat cât a putut şi-l lăsa această împrejurare, apoi îmi arătă ce mare greşeală fac, întrebându-mă dacă oare vreau să mă opun ordinii Domnului.

— Nu ştii – zise el mai departe – că nici cerul, nici iadul nu pot să i se împotrivească? Nu aşa, fiule! Trupul acesta ticălos e însetat de liniştea de veci şi tu vrei să-i pui în spinare o sarcină pe care n-o mai poate duce? Vrei să mă sileşti, să rămân mai mult în valea aceasta a plângerii? Nu, fiul meu, lasă-mă să plec, căci, de altfel, nu mă poţi opri să rămân mai departe în această mizerabilă viaţă, nici cu plânsul şi bocetele tale şi cu atât mai puţin cu voinţa mea, căci voia Domnului mă cheamă. În loc să te jeleşti atâta, ascultă mai bine cele din urmă cuvinte ale mele, care sunt: „Învaţă să te cunoşti pe tine însuţi”; şi chiar de a-i trăi cât Matusalem, nu renunţa la acest obicei, căci, dacă cei mai mulţi oameni sunt ursiţi damnaţiunii.

1 Oraş din Baden asediat de trei ori între 1633 – 1634. La al treilea asediu suedezii au încercat să inunde oraşul cu ajutorul unui stăvilar (n.r.).

aceasta vine de acolo că n-au ştiut ce-au fost şi ce pot, sau ce trebuie să devină.

Mai departe, m-a sfătuit să mă feresc de tovărăşia celor răi, căci neruşinarea lor e mare! Mi-a dat un exemplu spunând:

— Dacă torni o picătură de Malvasier 1 într-o cană cu oţet, picătura se acreşte şi se face îndată oţet; dacă

însă torni o picătură de oţet într-o cană cu Malvasier, picătura se va pierde în vinul acesta (Julce şi nici nu se va mai cunoaşte. Dragul meu copil – spuse el – înainte de orice să rămâi statornic! Cel care rabdă până la urmă, va fi fericit. Dacă însă, împotriva speranţei mele, ai să cazi pradă slăbiciunilor omeneşti, ridică-te din nou prin pocăinţă!

Acest om grijuliu şi evlavios îmi dădu numai aceste puţine sfaturi, nu doară că n-ar fi ştiut mai multe, ci pentru că i se părea că tinereţea mea nu era destul în stare să păstreze mai multe. Ştia că puţine cuvinte se întipăresc mai uşor în minte decât o polilogie; iar când sunt rostite cu convingere şi tărie, sunt de mai mare folos, îmbiindu-te la meditare. decât o predică lungă pe care o poţi înţelege, dar o uiţi uşor.

Aceste trei învăţături: 1) să te cunoşti pe tine însuţi, 2) să fugi de tovărăşia răilor şi 3) să fii statornic le-a socotit desigur acest om evlavios drept cele mai de seamă, căci le-a încercat el însuşi şi nu

1 Vin duiee din regiunile mediteraneene (n.t.).

I-a mers rău. După ce s-a cunoscut pe el, nu numai că a fugit de cei răi, ci a fugit de toată lumea şi a rămas statornic în hotărârea sa până la sfârşit, de care statornicie a atârnat fără îndoială fericirea lui. Vom vedea cum.

După ce mi-a dat sfaturile arătate mai sus, a început să-şi sape cu hârleţul propria-i groapă. L-am ajutat, cum am putut şi cum mi-a poruncit, fără să bănuiesc încă, încotro ducea această lucrare. El însă spunea:

— Iubitul şi singurul meu fiu adevărat (căci n-am crescut altă fiinţă decât pe tine, care să cinstească pe Creatorul nostru), când sufletul meu se va duce acolo, la locul său, dă trupului acesta ceea ce i se datorează, deci cea din urmă cinste şi înveleşte-mă cu aceeaşi ţărână pe care am scos-o acum din groapă!

După aceea mă îmbrăţişă şi, sărutându-mă, mă strânse la piept cu atâta putere, cum nu-mi închipuiam

că poate să aibă un om bătrân ca el.

— Dragă copile – zise – te las în paza Domnului şi mor liniştit, deoarece ştiu că el te va ocroti!

Eu. dimpotrivă, n-am putut să fac altceva decât

N

să mă tânguiesc şi să urlu, agăţându-mă de lanţul pe care-l purta la gât, socotind că aşa am să-l ţin pe loc şi n-are să plece. El însă spuse:

— Fiule, lasă-mă să văd dacă groapa este destul de lungă!

7 – Aventurosul Simplicius, vol. I

Spunând acestea îşi scoase lanţurile şi haina de deasupra şi se culcă în groapă, ca omul care vrea să doarmă, spunând:

— Ah! Doamne Dumnezeule, ia-mi iarăşi la tine sufletul pe care mi l-ai dat! Doamne, în mâinile tale încredinţez duhul meu…

După aceea îşi închise uşor buzele şi ochii; eu însă şedeam ţeapăn ca un peşte uscat şi nu credeam că bunul său suflet ar putea părăsi trupul, deoarece îl mai văzusem în asemenea extaz.

Am rămas aşa, rugându-mă (precum obişnuiam când îl vedeam astfel) mai multe ore lângă mormântul său. Când am văzut însă că mult iubitul meu pustnic nu vrea de loc să se scoale, m-am coborât în groapă şi am început să-l zgâlţâi, să-l sărut şi să-l mângâi. Văzui însă repede că nu mai era în viaţă. Moartea neîndurătoare îl despărţise de bietul său Simplicius. I-am udat – ba pot zice că i-am îmbălsămat – trupul lipsit de suflet cu lacrimile mele şi, după ce m-am zbătut multă vreme încoace şi-ncolo, am început să-l acopăr mai mult cu suspine decât cu lopeţi de pământ şi, după ce i-am acoperit faţa cu ţarină, m-am coborât din nou în groapă, ca să i-o dezvelesc, s-o mai văd şi să i-o mai sărut. Lucrul acesta l-am făcut toată ziua – până am terminat. În felul acesta am săvârşit singur îngropăciunea şi ceremonia înmormântării

— Prohodul – fără catafalc, sicriu, giulgiu, luminări, gropari, prieteni şi rude, ba chiar şi fără preoţi, care să-i fi cântat troparele.

Capitolul XI! I

Simplicius gândeşte să plece din pădure.

Apoi, schimbândiL-şi planul, ia altă hotărâre.

După câteva zile de la moartea pustnicului m-am dus la preotul despre care v-am vorbit, să-i anunţ plecarea din viaţă a stăpânului meu şi să-i cer sfat, ce să fac în această împrejurare. Cu toate că el m-a sfătuit să nu mai rămân de loc în pădure, eu tot am rămas, hotărându-mă să merg pe urmele dragului meu sihastru şi toată vara m-am purtat ca un călugăr cucernic. Timpul însă, care schimbă totul pe această lume, a ostoit încetul cu încetul şi jalea mea după bunul pustnic iar gerul aspru al iernii îmi răcori pojarul din suflet şi schimbă hotărârea mea pentru sihăstrie. Cu cât se clătina această hotărâre, cu atât mai leneş am fost în rugăciune şi, în loc să trăiesc în contemplarea celor divine, mă cuprinse pofta să văd lumea pământească. Văzând că nu mai am ce face în pădure, m-am gândit să mă duc iar la preotul nostru şi să văd dacă nu mă sfătuieşte din nou să părăsesc pădurea. M-am îndreptat deci către casa lui, dar când m-am apropiat, am găsit satul în flăcări, deoarece o ceată de călăreţi tocmai îl jefuiau şi-i dăduseră foc. Pe unii ţărani i-au măcelărit, pe alţii i-au alungat; iar pe câţiva i-au luat prizonieri. Printre aceştia din urmă se afla şi preotul! O, Doamne! Ce ticăloasă şi plină de necazuri e viaţa asta omenească! Abia a trecut o nenorocire, şi iată, a şi venit alta! Nu mă miră că filosoful păgân Timon 1 din Atena a ridicat mai multe spânzurători, de care oamenii singuri să se spânzure, şi astfel, printr-un chin scurt, să pună capăt unei vieţi lungi, dar mizerabile.

Călăreţii erau gata de plecare şi-l târau pe preot de o funie – să-l ia cu ei. Câţiva strigau:

— Împuşcaţi-l pe ticălos!

Alţii însă voiau să scoată bani de la dânsul. El ridica

braţele spre cer şi cerea cruţare în numele judecăţii deapoi şi milei creştineşti; dar în zadar! Unul dădu cu calul peste el, îl doborî la pământ şi-l lovi în – cap atât de tare, încât bietul căzu lat cu braţele şi picioarele răşchirate, părând că-şi dă sufletul. Nici celorlalţi ţărani prinşi nu le-a mers mai bine.

Tocmai încă când părea că aceşti călăreţi în grozăvia lor tiranică au înnebunit de-a binelea, răsijri

1 Atenian din antichitate, renumit pentru mizantropia lui (n.t.).

din pădure o ceată de ţărani înarmaţi, care începură să strige atât de groaznic, ca şi când ar fi răscolit cu băţul un cuib de viespi. Şi unde nu începură ei să împuşte şi să lovească cu atâta furie, încât mi se făcu părul măciucă, deoarece nu fusesem niciodată faţă la un asemenea hram. Se ştie că ţăranii din Spessart şi Vogelsberg, ca şi cei din Hessen, Sauerland şi din Pădurea Neagră sunt oameni cărora nimeni nu le suflă în borş. Văzându-i aşa de bătăioşi, călăreţii o luară la sănătoasa, lăsând în urma lor nu numai toate vitele furate, ci aruncară şi calabalâcul şi întreaga pradă, de teamă să nu cadă ei pradă în mâinile ţăranilor; dar unii tot au fost prinşi de ţărani.

Petrecerea asta m-a făcut aproape să-mi pierd orice chef de a vedea lumea; mă gândeam: dacă aşa arată lumea, apoi tot pustia e mai plăcută! Ţineam totuşi să aflu şi părerea preotului; acesta era, din cau-a rănilor şi loviturilor primite, încă foarte slăbit. El mi-a spus că nu mă poate ajuta cu nimic – nici măcar cu vreun sfat, dată fiind starea în care se află. Va trebui, spunea el, să cerşească de aici înainte, ca să poată trăi. Dacă voi rămâne în pădure mai departe, să nu mă mai aştept la niciun ajutor din partea sa, căci văd cu ochii mei că atât biserica cât şi casa parohială sunt în flăcări. Trist m-am îndreptat iar spre locuinţa mea în pădure şi, pentru că în acest drum făcut

Bici n-am găsit nicio mângâiere, am devenit şi mai

cuvios şi m-am hotărât să nu mai părăsesc niciodată sihăstria. Mă gândeam: oare nu va fi cu putinţă să mă lipsesc şi de picul acela de sare (pe care-l primeam de la preot) şi astfel să mă izolez cu totul de oameni?

Capitolul XIV

Simplicius priveşte, cutremurat de groază.

Cum pe ţărani soldaţii în codru-i tortureează

Ca să mă întăresc şi mai mult în această hotărâre a mea şi să mă fac adevărat sihastru de pădure, am îmbrăcat cămaşa de păr, rămasă moştenire de la pustnicul meu şi m-am încins cu lanţul său. Aceasta am făcut-o nu din nevoia de a-mi struni poftele nestăpânite ale cărnii, ci ca să pot semăna cât mai mult cu înaintaşul meu, atât în viaţa ce o ducea, cât şi în ţinută, mai ales că printr-o astfel de îmbrăcăminte mă şi puteam apăra mai bine împotriva vremii aspre, iarna.

Când însă, a doua zi, după distrugerea şi jefuirea satului, mă rugam în chilia mea şi coceam la foc morcovi, mă împresurară vreo patruzeci-cincizeci de muşchetari. Se mirară mai întâi de ciudata înfăţişare a persoanei mele; dar totuşi îmi cotrobăiră prin chilie, căutând ceea ce nu puteau găsi, căci n-aveam decât cărţi, pe care le aruncară în neorânduială, ca pe ceva netrebnic. În cele din

(U

urmă, când mă cercetară mai de aproape şi văzui îi ce pasăre proastă le-a căzut în laţ, şi-au făcut socoteala că n-au să adune mare pradă de la mine. Se mirară de viaţa aspră pe care o duceam şi arătau milă faţă de tinereţea mea, mai ales cel care-i comanda. El îmi arătă consideraţie şi-şi exprimă politicos rugămintea de a le arăta drumul de ieşire din pădure, în care rătăciseră îndelungă vreme. Nu m-am împotrivit, ci le-am arătat drumul cel mai drept, cel care ducea spre satul în care preotul pomenit fusese atât de maltratat; căci alt drum nici eu nu cunoşteam.

Mai înainte însă de a ieşi din pădure, văzurăm vreo

zece ţărani, unii înarmaţi cu muschete, alţii fiind ocupaţi să îngroape ceva. Muşchetarii se repeziră la ei strigând: „Staţi! Staţi!” Aceia însă răspunseră cu focuri, dar, când văzură că soldaţii erau cu mult mai numeroşi, o luară la fugă. Muşchetarii fiind obosiţi, nu i-au putut ajunge. Se gândiră însă că ar fi mai bine să dezgroape ceea ce îngropaseră ţăranii. Treaba aceasta era cu atât mai uşoară, cu cât ţăranii părăsiseră hârleţele şi sapele de care se folosiseră. Soldaţii nu săpară mult, că şi auziră un glas venind din afund, care striga:

— Păcătoşilor! Mizerabililor! O, criminalilor, ce credeţi voi, că cerul vă rabdă şi suferă această cruzime şi grozăvie necrestinească? Mai trăiesc oameni cinstiţi pe această lume, care o să pedepsească în aşa fel neomenia voastră, că niciunul din semenii voştri n-o să vă mai sărute şezutul!

I Soldaţii se uitau uimiţi unii la alţii, neştiind ce să facă. Unii erau de părere că e vreun strigoi mie mi se părea că visez. Ofiţerul lor le porunci să jsape mai departe. Nu trudiră mult şi dădură peste un butoi mare, pe care-l desfăcură şi găsiră în el un om fără nas şi fără urechi, dar totuşi viu. După ce-şi veni în fire şi recunoscu pe câţiva din ceată, povesti cum ieri, când unii dintre soldaţi s-au dus după. rechiziţii, ţăranii au prins pe şase dintre ei. I-au pus pe toţi şase unul în spatele altuia şi i-au împuşcat, şi pentru că glonţul n-a pătruns şi în al şaselea, după ce trecuse prin cinci corpuri, i-au tăiat acestuia nasul şi urechile, după ce l-au silit.

— Să-mi fie iertată vorba cea proastă! – să-i pupe în şezut pe cinci dintre ei. Când s-a văzut aşa schilodit de către aceşti mizerabili fără Dumnezeu, i-a ocărit – cu toate că voiau să-i lase viaţa – cuteele mai grele cuvinte de batjocură, gândind că doar – doar, revoltându-se, să-i dăruiască un glonţ; dar n-a fost chip! Dacă au văzut că-i batjocoreşte astfel, l-au vârât în butoi, ca să-l îngroape de viu, spunând:

— Pentru că doreşte aşa de mult moartea, iată, îi

facem în ciudă şi nu-l omorâm!

Pe când îşi vărsa astfel focul de pe inimă, apăru o altă grupă de soldaţi pedeştri din pădure. Aceştia întâlniseră pe ţăranii pomeniţi mai înainte, prinseseră cinci dintre ei şi pe ceilalţi îi împuşcaseră. Printre cei prinşi se aflau patru cărora călăreţul cel mutilat a trebuit să le facă ruşinoasa pupătură.

X.

Când ambele grupe de soldaţi se recunoscură, după parola lor, că fac parte din aceeaşi unitate, se amestecară, iar noii veniţi aflară din gura călăreţului schilodit ce s-a întâmplat cu el şi cu ceilalţi camarazi. Atunci să fi văzut dumneavoastră ce-au păţit ţăranii!” Unii soldaţi voiau să-i împuşte, aşa, în cea dintâi furie; alţii însă se împotriviră:

— Nu, mai întâi trebuie să-i chinuim cum se cuvine pe aceşti ticăloşi şi să le plătim în acelaşi fel, cum au meritat schilodind pe acest călăreţ!

Între timp loviră pe ţărani cu paturile armelor aşa de tare, încât aceştia scuipară sânge. La urmă un soldat păşi înainte şi grăi:

— Domnilor, întrucât este o ruşine pentru toată soldăţimea că cinci ţărani au chinuit atât de groaznic pe acest tâlhar (şi arată pe călăreţul mutilat), se cade să spălăm această ruşine şi să silim pe aceşti ticăloşi să-i facă acestui călăreţ de o sută de ori, ceea ce ei l-au silit să le facă lor o singură dată!

Se ridică însă altul şi rosti:

— Călăreţul acesta nu-i vrednic să i se facă această cinste, căci, dacă n-ar fi fost laş, n-ar fi săvârşit acea faptă ruşinoasă pentru un soldat, ci ar fi preferat de o mie de ori moartea!

În cele din urmă ajunseră la înţelegerea ca fiecare ţăran din cei prinşi să săvârşească la zece soldaţi ceea ce camaradul lor făcuse ţăranilor şi de fiecare pupătură să rostească: „Prin aceasta şterg ruşinea pe care soldaţii îşi închipuie că le-am făcut-o când un laş ne-a sărutat

şezutul!”

Abia pe urmă voiau să hotărască ce vor face mai departe cu ţăranii, după ce s-a isprăvit acest lucru prea curat. Înţelegându-se astfel, îndată porniră la treabă; dar ţăranii erau aşa de încăpăţânaţi, încât nu se lăsară înduplecaţi să săvârşească ce li se cerea nici prin făgăduiala că li se cruţă viaţa, nici prin ameninţări cu tortura.

Un soldat luă deoparte pe al cincilea ţăran, care nu schingiuise pe călăreţ şi-i spuse:

— Dacă te lepezi de Dumnezeu şi de toţi sfinţii, te las să pleci unde vrei!

La aceasta ţăranul r răspunse că toată viaţa lui n-a ţinut la sfinţi, iar pe Dumnezeu prea puţin l-a cunoscut; de aceea jură sus şi tare că nu cunoaşte pe Dumnezeu şi că nu vrea să intre în împărăţia sa. Atunci soldatul i-a trimis un glonţ în frunte, dar ce să vezi? Glonţul parcă s-a izbit de o stâncă de fier. Văzând una ca asta, scoase sabia şi zise:

— Hol a, de-ăştia-mi eşti? Ţi-am făgăduit să te las să te duci unde vrei. Bine. Te trimit în împărăţia iadului, că în aceea a cerului ai spus că nu doreşti să te duci! Zicând acestea, îi crăpă capul în două până la dinţi. Când ţăranul a căzut jos, a spus soldatul:

— Aşa trebuie să ne răzbunăm şi să pedepsim pe ticăloşi, acum şi în veci vecilor!

În timpul acesta ceilalţi soldaţi aveau de lucru cu cei patru ţărani: îi legară deasupra unui co pac căzut, astfel încât să stea cu şezutul în sus şi, după ce le-au tras pantalonii, luară câţiva coţi de fitil, făcură în el noduri şi începură să-i ferestruiască între fese aşa de tare, încât ţâşni sângele.

— Aşa, mişeilor, spuneau ei, trebuie să vă uscăm şezutul sărutat!

Ţăranii ţipau jalnic; dar ţipătul lor făcea plăcere chinuitorilor, căci nu încetau să tragă ca la joagăr, până ce şi pielea şi carnea se tăiară şi ajunseră la os… Pe mine

m-au lăsat să mă întorc în chilia mea, fiindcă trupa care a venit pe urmă cunoştea drumul. Deoarece am plecat, nu ştiu ce au mai făcut cu ţăranii.

Simplicius se vede prădat şi el, apoi Visează ce se-ntâmplă în vreme de război.

Când am ajuns acasă, ce-mi văzură ochii? Lemnele şi toate uneltele gospodăriei mele sărace, ca şi provizia de alimente pe care mi le-am adunat toată vara din pădure şi din grădină, ca să am ce mânca iarna, s-au dus pe copcă.

Ce să mă fac? îmi zisei. Nevoia mă învăţă acum de-a binelea să mă rog. Şi mă rugai. Apoi îmi adunai toate gândurile, să croiesc un plan, ce am de făcut? Deoarece n-aveam experienţă, nu ajunsei la nicio hotărâre înţeleaptă. Cel mai bun lucru, îmi zisei, e să mă las în voia Domnului şi să mă încred în hotărârea sa, căci altfel eram disperat şi om sfârşit.

Afară de aceasta îmi stăruia mereu în minte gândul la preotul rănit şi la cei cinci ferestruiţi, pe care-i auzisem şi văzusem în aceeaşi zi. Nu mă mai gândeam atâta la mâncarea şi întreţinerea mea, cât la acea dihonie care se stârnise între soldaţi şi ţărani. Nu puteam, în naivitatea mea, să găsesc altă dezlegare, decât aceasta, în care credeam cu stăruinţă: că neapărat trebuie să fie pe lünfe două feluri de oameni (nu numai de două sexe), de la Adam, şi anume sălbatici şi blânzi, ca şi la animalele necuvântătoare, deoarece se războiesc aşa de crud între ei. Cu gândurile acestea am adormit neîmpăcat, înfrigurat şi cu stomacul gol.

Atunci mi s-a arătat în vis, ca şi când toţi copacii care erau în preajma casei mele s-ar fi schimbat deodată şi au luat cu totul altă înfăţişare. Se făcea că pe orice vârf şedea câte un cavaler şi că toate ramurile erau înţesate, în loc de frunze, cu tot felul de argaţi, care aveau unii lănci lungi, alţii muschete, puşti scurte, partizane *i, fanioane, tobe şi flaute. Era o privelişte veselă, pentru că toţi erau împărţiţi ordonat, pe grupe.*

Rădăcinile copacilor erau însă alcătuite din oameni mai de rând ca: meşteşugari, salahori, mai ales din ţărani şi alţii asemenea lor, care însă îi dădeau – nu mai puţin – arborelui puterea, pe care i-o reînnoiau, când acesta slăbea cu vremea. Ba ei îi înlocuiau chiar pierderea frunzelor căzute şi aceasta chiar cu preţul nimicirii lor proprii. Şi unde suspinau sărmanii din cauza celor care şedeau pe copac, de

1 Suliţe ofiţereşti eu tăiş lat (n.t.).

oarece toată povara copacului îi apăsa aşa de tare, încât le ieşea sufletul de tot!

Şi dacă nu mai puteau să rabde, comisarii îi ţesălau cu măturile (aşa se numeşte execuţia militară) că le ieşeau suspinele din baierele inimii, lacrimile din ochi, sângele din vârful degetelor şi măduva din oase.

Ca oi toiul XVI

Tot viaţa de războinic Simplicius visează.

Văzând cum soldăţimea cu trudă avansează.

Astfel rădăcinile acestor arbori trebuiau să rabde tot chinul şi toată plângerea; cei care şedeau însă pe ramurile cele mai de jos aveau şi mai multă osteneală, muncă şi nevoinţe; dar totuşi, aceştia din urmă erau mai veseli decât cei dintâi, dar mai îndărătnici, tiranici, de cele mai multe ori fără Dumnezeu şi apăsau cu o povară de nesuferit rădăcina.

Lor li se potrivea acest cântec:

Foamea şi setea, zăduful şi frigul.

Munca şi lipsa – cum se nimeresc

Forţa brutală, purtarea nedreaptă cu noi lăncierii mereu se ivesc.

Nu era nimic exagerat în aceste versuri, că se potriveau întru totul cu faptele lor: mâncau şi beau până nu mai puteau, alteori răbdau de foame şi sete, se duceau la muieri, zăngăneau din săbii şi jucau, trăiau în desfrânări şi apoi răbdau, omorau şi, la rându-le, erau omorâţi, sâcâiau pe alţii şi erau necăjiţi de ei, alungau şi erau alungaţi, îngrozeau şi erau îngroziţi, stârneau griji

şi erau îngrijaţi, jefuiau şi erau jefuiţi, răpeau şi erau răpiţi; se temeau şi se făceau temuţi, aduceau cu ei jalea şi sufereau jale, băteau şi erau bătuţi, vătămau şi la rândul lor erau vătămaţi şi nimiciţi. În sfârşit la atâta se mărginea tot felul de viaţă şi toată activitatea lor. De la aceasta nu erau stânjeniţi de nimic; nici de iarnă, nici de vară, nici de omăt, nici de gheaţă, nici de căldură, nici de frig, nici de ploaie, nici de vânt. Nu-i împiedicau dealul sau valea, câmpurile sau mlaştinile, şanţurile, trecătorile, marea, zidurile, apa, focul sau meterezele, tata sau mama, fraţii sau surorile, nici primejdia trupurilor proprii, a sufletelor sau cunoştinţelor, nici pierderea vieţii, a cerului sau a oricărui alt lucru, oricum s-ar numi el.

Stăruiau în această activitate a lor cu îndărătnicie, până ce piereau în sfârşit în lupte, atacuri, campanii şi chiar şi încartiruiri – care de fapt erau paradisul soldatului aici, pe pământ, mai ales când dădeau peste ţărani chiaburi. Mureau, piereau, se nimiceau şi crăpau, până ce rămâneau puţini care, la bătrâneţe, dacă nu jupuiseră şi furaseră îndeajuns, ajungeau cei mai desăvârşiţi cerşetori şi vagabonzi.

Imediat mai sus de aceşti nenorociţi erau găinarii cei bătrâni care, cu primejdia vieţii, se căţăraseră pe ramurile cele mai de jos ale ierarhiei şi avuseseră norocul să scape vii. Aceştia aveau o înfăţişare de oameni mai serioşi şi cu ceva vază, pentru că se ridicaseră cu o treaptă mai sus decât lăncierii Deasupra lor însă se aflau alţii cu un grad mai mare – dar cu fumuri şi mai mari –, deoarece comandau pe cei de sub ei. Aceştia se numeau „bătători de surtuce”, pentru că scuturau spinările lăncierilor bătând cu ciomegele şi halebardele spinările şi chiar capetele şi obişnuiau să le dea muşchetarilor ulei de bumbac (sau ciomăgeală), ca să-şi ungă cu el armele.

Deasupra acestora se găseau alţii, pe acea parte dinspre vârful arborelui ierarhiei care era fără ramuri şi

tare lucioasă, unsă cu cele mai ciudate unsori sau cu săpunul invidiei, aşa încât niciun individ, chiar dacă era nobil, nu putea să se caţere, nici prin bărbăţie, dibăcie, nici prin ştiinţă, oricât ar fi fost de meşter căţărător; căci această parte de arbore era mai lucios poleită decât o coloană de marmură, sau o oglindă de oţel.

Deasupra acestora şedeau cei care comandau un steag. O parte din ei erau tineri, alţii aveau în spate destui anişori. Pe cei tineri îi aburcaseră la această treaptă taţii sau verişorii; cei bătrâni se ridicaseră parte prin ei înşişi, parte pe scara de argint, care se numeşte „mită", sau pe o altă scară, pe care le-o ţinuse norocul.

1 În original Pikenierem, treaptă inferioară a trupelor pedestre din vremea aceea. Unica lor armă era Pike – o lance lungă (n.r.).

Şi mai sus şedeau alţii mai înalţi, care-şi aveau totuşi nevoile, grijile şi neliniştile lor; aveau însă avantajul că-şi puteau foarte bine umple pungile eu acea slănină, care se numeşte „contribuţii", şi pe care şi-o tăiau adânc de tot cu cuţitul. Iată de ce era o veşnică şi neîncetată căţărare şi mişunau ca furnicile pe acest copac, deoarece fiecare voia să se ridice cât mai sus, să stea pe locurile cele fericite. Cei de mai jos nădăjduiau ca cei de sus să cadă, ca să le ia locul şi când izbutea vreunul din zece să ajungă acolo, apoi aceasta se întâmpla când era bătrân morocănos. Atunci i-ar fi stat mai bine la căldurică, după sobă, decât pe câmpul de luptă în faţa inamicului, cu suliţa întinsă. Chiar dacă [vreunul din aceştia făcea faţă şi-şi îndeplinea cinstit îndatoririle, purtându-se curajos în toate primejdiile apoi era pizmuit de ceilalţi, sau, printr-o întâmplare nenorocită, îşi pierdea şi guadul, şi viaţa.

Nicăieri însă nu se ţineau mai greu onorurile decât pe acel loc lunecos pomenit mai sus, căci cine avea gradul de plutonier sau sergent, nebucuros îl pierdea, şi-l pierdea tocmai când era pe cale să se facă stegar. De aceea, în locul cătanelor vechi erau preferaţi scriitoraşii,

cameriştii, pajii adolescenţi, nobilii scăpătaţi ori verişorii, lingăii, golanii care luau pâinea de la gură celor merituoşi şi... se făceau stegari.

8*

Capitolul XVII

Simplicius pricepe că titlul de nobleţe Nu merită n războaie cu jala să se-nveţe.

Toate acestea l-au supărat atât de tare pe un plutonier, încât a început să ocărască înfocat, dar Adelhold 1 i-a zis: „Nu ştii că de când lumea toate funcţiile militare au fost ocupate de persoane nobile, întrucât sunt cele mai capabile? Bărbile cărunte nu bat pe inamic. Dacă ar fi aşa, pentru treaba aceasta, s-ar putea tocmi o turmă de ţapi. Adică:

Un taur într-o zi devine

Un încercat cârmuitor de turmă şi el îşi stăpâneşte ciurda bine

În ciuda celui cu ani mulţi în urmă.

În else-ncrede şi ciurdarul săul. a tinereţea sa uitând să cate:

Virtutea după un tipic cam rău E judecată din antichitate.

Joc de cuvinte care înseamnă: *hold* (favorabil), *Adel* (nobil), adică Binevoitorul nobilimii (n.t.).

Spune-mi, hodorogule, dacă ofiţerii nobili nu sunt mai respectaţi de soldaţi decât frontagiii care au ieşit din rândul soldaţilor proşti? Şi ce fel de disciplină e aceea care nu se întemeiază pe respect? Oare comandantul de oşti nu are mai multă încredere într-un cavaler, decât într-un fecior de ţăran, care a fugit de plug şi n-a vrut să fie de ajutor părinţilor săi? Un nobil cumsecade ar muri mai, degrabă cu cinste, decât să-şi pângărească neamul prin călcarea credinţii, dezertare sau alte asemenea fapte de ruşine. De aceea i se cuvine nobilimii întâietatea – în toate. Johannes de Plătea 1 cere categoric ca în ocuparea posturilor să se acorde întâietate aristocraţiei, iar nobilimea din rândul plebeilor să fie mai puţin

avantajată. Da, aceasta este întărită în toate drepturile şi chiar de către Sfânta Scriptură: „Beata *terra, cujus Rex nobilis est* (*Fericită e ţara al cărui rege e de neam nobil*) *glăsuieşte Sirach* 2 în capitolul 10, care-i o dovadă minunată de întâietatea cuvenită nobilimii.

Şi chiar dacă vreunul dintre voi, care a mirosit praful de puşcă şi s-a purtat brav în toate luptele, e deci bun soldat, pentru aceasta nu este destul de în stare să comande altora şi să se poarte cu prudenţă, căci aceste virtuţi sunt inăscute nobilimii, deoarece s-au deprins cu ele din tinereţe.

1 Johannes de Plătea – jurist din Bologna, a trăit în jurul lui 1400 (n.r.).

— *Jesus Sirach – filosof evreu din secolul al II-lea î.e.n., autorul cărţii de proverbe Mesefoaâî*? *n* (n.t.).

Seneca spune: *Habet hoc proprium generosul animus quod concitatur ad honesta, et neminem excelsi ingenii virum humilia delectant et sordidas*, adică: un suflet ales are această calitate, că este atras de onoruri şi niciun om cu spirit înalt nu se complace în lucruri mărunte şi nedemne. Şi poetul Faustus1 a spus-o în acest distih:

Şi le rustieitas vilem genuisset agrestis, Nobilitas animi non forêt ista tui.

Afară de aceasta nobilul are mai multe mijloace să ajute pe cei de sub ascultarea lui cu bani şi companiile sale cu oameni, decât un ţăran. Tot astfel n-ar fi cu cale – după un proverb cunoscut – să aşezi pe ţăran mai presus de nobil. Ţăranii ar deveni prea îngâmfaţi, dacă i-ai face aşa, dintr-odată, domni – căci se spune:

Nu-i spadă să te taie atât de apăsat
Ca un ţăran ce grabnic prea sus s-a cocoţat.

Dacă ţăranii ar deţine, ca şi nobilii, prin deprinderi lăudabile şi printr-o lungă tradiţie poziţii înalte în război şi altele, desigur că n-ar mai îngădui nici unui nobil să ajungă ceva. Afară de aceasta, deşi am vrea să vă ajutăm vouă, soldaţi

1 Publio Fausto Andrelino (1450 – 1517) – poet şi umanist italian (n.t.).

— Dacă-ntr-o stare de rând te vor creşte părinţi de la ţară, Sufletul nobil nicicând nu-ţi va fi dail ca să-l ai (lat).

ai Fortunei 1 (aşa cum vi se spune), ca să vă: ridicaţi la onoruri mai înalte, n-am putea s-o facem, căci atunci siânteţi de obicei atât de storşi de vlagă dacă vă punem la încercare şi vă socotim demni de mai multă treabă – încât va trebui să ne codim mult ca să vă înaintăm. V-a trecut atunci ardoarea tinereţii şi vă gândiţi numai cum să vă oblojiţi trupurile suferinde, stoarse de vlagă din cauza multor necazuri suferite şi nu veţi mai fi în stare să îndepliniţi serviciile în timp de război, ci veţi dori să vă odihniţi din plin şi să vă îngrijiţi. Drept spune vorba bătrânească: câinele tânăr face mai multă treabă la vânat, decât leul bătrân Plutonierul răspunse: „Nu-i nebun acela care

* slujeşte şi se expune primejdiei de moarte fără să

I poată avea nădejde să înainteze prin buna sa pur

* *tare, şi să fie astfel răsplătit pentru credinciosul*

K:

său serviciu? Să-l ia dracu' pe un astfel de război! Atunci ar fi totuna dacă un soldat se poartă bine? şi se vâră curajos sub ochii inamicului, sau dacă dă bir eu fugiţii! Am auzit de mai multe ori, din gura bătrânului nostru colonel, că nu vrea să aibă în regimentul său niciun soldat care să-şi închipuie ritos că poate deveni general prin purtare bună. Trebuie deci să recunoaştem în faţa lumii întregi, că acele naţiuni ajung victorioase, care promovează pe soldaţii cumsecade şi îşi aduc aminte de bra

1 Poreclă dată ofiţerilor care nu erau de origine nobilă (n.r.).

vura lor – după cum s-a vădit aceasta la perşi şi la turci. Se spune i

„Mai viu lampa luminează, de-o hrăneşti cu bun ulei;

Altfel flacăra îşi stinge în curând lumina ei.
Te slujeşte cu credinţă cel ce are răsplătire;
A ostaşului bravură vrea să aibă preţuire”.

Adelhold răspunse: „Dacă vezi calităţile alese ale unui om cinstit, de bună seamă că nu le poţi trece cu vederea, după cum se întâmplă şi în ziua de azi, că mulţi s-au înălţat prin faptele lor eroice şi prin glorioasa lor temeritate cu mult p? ste nobilimea de rând şi au ajuns în treapta conţilor şi baronilor, schimbând plugul, acul sau calapodul de ciubotar sau bâta de cioban cu spada de viteaz. Cine a fost imperialul Johann von Werd 1? Cine suedezul Stallhans 2? Dar micul hess Iacob: l şi St. Adreas 4? Şi alţi mulţi ca aceştia ne sunt bine cunoscuţi, pe care eu, ca să fiu scurt, nu-i pomenesc aici. Dacă în timpul nostru asemenea înaintări nu sunt ceva nou, nici în timpurile care vor veni după noi nu vă va fi ceva rar, ca oameni bravi să ajungă în război la mari onoruri – lucruri care s-au întâmplat şi la cei vechi. Tamerlan a devenit rege puternic şi

1 General vestit din timpul războiului de 30. de ani, de origine ţărănească (mort în 1633) (n.r.).

2 General suedez care fusese mai înainte croitor (mort în 1644) (n.r.).

3 Iacob Mercier – colonel din ţinutul Messen, mai înainte cizmar (mort 1633) (n.r.).

— Comandant din Lippstadt, despre care se spunea că fusese* cioban (n.r.).

groaza cumplită a lumii întregi, deşi mai înainte fusese pordar; Agatocle regele Siciliei a fost fiul unui olar; Telephas din căruţaş ajunse regele Lidiei; tatăl împăratului Valentinian 8 era frânghier; Mauritius Cappadox3 din servitor a devenit împărat după Tiberiu; Ioan Temiskes a ajuns de la şcoală la domnie. Flavius Vopiscus5 ne atestă că împăratul Bonosus a fost feciorul unui învăţător sărman; Hyperbolus”, fiul lui Chremides, a fost mai întâi făuritor de felinare şi apoi conducătorul Atenei; Justinus7, care a domnit înaintea lui Justinian, a

fost, înainte de a se yrca pe tron, porcar; Hugo Capet8, fiul unui măcelar, a fost apoi regele Franţei; Pizzaro, de asemenea porcar şi apoi guvernator în ţările Indiilor de vest, care măsura aurul cu chintalele”.

Răspunde plutonierul: „Toate acestea sună frumos de tot; dar noi vedem că ne sunt uşile închise la alte onoruri – din cauza nobililor. Aceştia, când încă abia au ieşit din găoace, sunt aşezaţi în

1 Agathocles (36] – 289 î.e.n.) – tinnul Siracuzei (n.r.).

5 Valentinianus l – împărat al Humei (364 – 375) (n.r.).

— M. *Flavius Tiberius* din Cappadocia – împărat al Bizanţului (582 – 602) (n.r.).

4 Ion I Ţimiskes – alt împărat bizantin (969 – 976) (n.r.).

Flavius Vopiscus – scriitor roman (*secolul al III-lea*). *Bonosus – general roman* (*mort*: *n 282*) (n.r.).

— Demagog atenian asasinat în 411 î.e.n. (n.r.).

7 lustinus (518 – 527) şi Justinianus (527 – 565) – împăl iiţi ai Bizanţului (n. r.j.

„Liège al Franţei (987 – 996) (n.r.).

posturi la care nici nu îndrăznim să ne gândim, deşi am meritat mai mult decât vreun nobil, care azi e numit colonel. Şi aşa se pierde câte un geniu dintre ţărani, numai pentru că n-a avut mijloace ca să poată studia; iar câte un brav soldat mucezeşte cu muscheta pe umăr, deşi ar merita să comande un regiment şi să fie de mare folos comandantului de oşti”.

Capitolul XVIII

Simplicius se-avântă întâi în lumea mare; îi *merge însă jalnic la prima încercare*.

N-am mai putut s-ascult pe acest măgar bătri n, şi nu i-am îngăduit să se tânguie mai departe, pentru că el deseori ciomăgea pe bieţii soldaţi ca pe nişte câini. Am pornit iarăşi spre copacii de care era plină ţara şi-i priveam cum se agită şi se izbesc unii de alţii.

Nenorociţii cădeau pârâind cu grămada: pocnitura şi căderea erau una şi aceeaşi. Acum plin de viaţă şi tot acum mort. Cât ai clipi îşi pierdea unul braţul, altul piciorul, al treilea chiar capul. Privindu-i, mă gândeam în sinea mea că toţi aceşti copaci, pe care îi vedeam, nu erau decât un singur arbor, în vârful căruia trona zeul războiului, Marte, şi acoperea cu crengile pomului toată Europa.

După cum socoteam, acest copac ar fi putut să umbrească lumea întreagă; dar pentru că, din >. criza invidiei şi urii, a bănuielii şi răutăţii, a semeţiei şi zgârceniei şi altor asemenea frumoase podoabe, era ca şi viscolit de vânturi reci, el arăta oarecum lipsit de frunze şi străveziu. Iată ce versuri a scris unul pentru aceasta:

Stejarul cel puternic, de vânturi răscolit, îşi rupe singur ramuri şi cade nimicit;

Prin lupte intestine şi certuri între fraţi Vezi, totul se răstoarnă şi peste jale daţi!

M-am trezit din somn la vuietul acestui vâjgărău şi al mutilării arborelui şi m-am văzut singur în colibă. Atunci am început iar să-mi pun cutiuţa creierului la muncă, pentru a vedea ce este de făcut. Nu mai puteam rămâne în pădure, fiindcă mi se furase totul. Cu ce aveam să trăiesc? Nu mai rămăseseră decât câteva cărţi aruncate de-a valma prin cotloane. Pe când le adunam plângând şi mă rugam lui Dumnezeu să mă lumineze şi călăuzească, găsii o scrisorică pe care sihastrul meu o scrisese! Suna astfel: „Iubitul meu *Simplicius, când vei găsi această scrisorică, pleacă din pădure şi salvează-te pe tine şi pe preot din greutăţile voastre*! *Preotul mi-a făcut mult bine. Domnul, la care mereu te rogi, te va călăuzi spre locul în care îţi va fi ţie bine. Gândul să-ţi fie mereu la Domnul şi slujeşte-i toată viaţa ta, ca şi când ai fi la mine în pădure*! *Gândeşte-te la învăţăturii e mele cele de pe urmă şi urmează-le cu sfinţenie şi-ţi va fi bine. Vale*!”

Am sărutat scrisorică şi mormântul pustnicului de

mii de ori şi pornii să trăiesc între oameni. Mersei aşa pe drumul drept, cale de două zile şi când venea noaptea, căutam culcuş în vreo scorbură. Nu mâncam altceva decât jirul pe care-l culegeam pe Scale. A treia zi am ajuns la Gelnhausen, pe o câmjjpie netedă. Aici am mâncat ca la nuntă, deoarece ţeâmpul era plin de snopi, pe care ţăranii nu-i ridicaseră, întrucât fuseseră alungaţi după bătălia de la Nördlingen. Aveam şi eu noroc o dată! făcui culcuş din snopi – căci era grozav de frig – şi mă săturai cu grâu (pe care l-am frecat în palme), cum de mult nu mai mâncasem.

Capitolul XIX

Simplicius la Hanau se vede-ncătuşat şi povesteşte câte i s-au mai întâmplat.

Când s-a luminat de ziuă, după ce iar m-am săturat cu grâu, am pornit-o spre Gelnhausen. Găsii porţile oraşului deschise – în parte arse, dar pe jumătate înfundate în gunoi de grajd. Am intrat în oraş; n-am dat însă peste niciun om viu. Uliţele erau presărate cu morţi, unii despuiaţi, alţii numai în cămaşă. Priveliştea asta era pentru mine

— Cum îşi poate închipui oricine – un spectacol groaznic. Naivitatea mea nu-şi putea închipui ce nenorocire a căzut peste acest oraş. Mai târziu am aflat că armatele imperiale au dat aici peste câţiva soldaţi din Weimar. Am intrat aşa, ca la vreo două aruncături de piatră, în oraş şi m-am săturat de cele văzute. M-am întors, deci, acolo pe unde am intrat, am străbătut câmpia, până am ajuns la şoseaua care ducea spre minunata fortăreaţă Hanau când am văzut însă cea dintâi sentinelă, am

1 Oraş în Hessen-Nassau, la confluenţa râului Kinzing cu Mainul (n.t.).

vrut să fug, dar puseră mina pe mine doi muşchetari, care m-au dus la corpul de gardă.

Trebuie însă mai întâi să povestesc cititorului cum

era îmbrăcămintea mea atunci, mai înainte de a-i spune ce mi s-a întâmplat mai departe. îmbrăcămintea şi toată înfăţişarea mea erau foarte ciudate, năzdrăvane şi respingătoare, aşa încât, după cum veţi vedea, şi guvernatorul a pus să mă picteze. Mai întâi părul! De trei ani şi jumătate nu mai fusese tăiat nici greceşte, nici nemţeşte sau franţuzeşte, nici pieptănat, nici încreţit, ci era îneâlcit şi presărat cu praful acestor ani – în loc de pudră (sau cum se numeşte praful acela, pe care şi-l pun filfizonii şi femeilor lor). Sub părul ciufulit faţa mea slabă şi palidă avea înfăţişarea capului unei bufniţe, care e gata să muşte, sau să se repeadă la un şoarece. Şi pentru că obişnuiam să merg cu capul descoperit (părul era creţ de la natură), avea forma unui turban turcesc. îmbrăcămintea se potrivea cu podoaba capului: aveam haina pustnicului – dacă o puteam numi haină – şi ce fel de haină? îmbrăcămintea care fusese croită la început, dispăruse cu totul şi nu mai rămăsese clin ea decât forma. În locul ei erau acum mii de petice de cele mai felurite culori, cusute laolaltă şi unul peste altul. Peste această „haină” jerpelită şi peticită purtam cămaşă de păr în locul unei pelerine (îi descususem mânecile, pe care le foloseam ca ciorapi). Trupul mi-l încingeam ciiiciş ru lanţuri de fier, cum se vede zugrăvit Sfântul Wiihelm. Parcă eram un prins de către turci, trimis prin ţară să cerşesc pentru prietenii lor. Încălţămintea mea era din lemn scobit; iar în loc da şireturi aveam fâşii din coaje de tei. Picioarele îmi erau roşii ca racul, ca şi când aş fi avut ciorapi spanioli, sau mi-aş fi vopsit pielea cu fernambuc. Cred că, dacă atunci m-ar fi întâlnit vreun saltimbanc sau şarlatan de bilei şi m-ar fi dat drept samoed sau grönlandez, ar fi găsit nebuni să dea multe parale privindu-mă. Totuşi, orice om cu scaun la cap ar fi putut vedea uşor, după faţa mea slăbită, înfometată, şi după îmbrăcămintea mea mizeră, că n-am fugit din vreo bucătărie sau din vreun budoar de doamnă, şi nici de la vreun stăpân bogat. Cu toate acestea am fost foarte

meticulos examinat la corpul de gardă. Soldaţii se uitau la mine ca la altă aia, iar eu căscam gura la uniforma ofiţerului lor, care mă interoga. Nu ştiam de-i femeie sau bărbat, căci purta părul aranjat franţuzeşte, având de o parte şi de alta a capului câte-o coadă ca de cal; iar mustaţa lui era atât de ciorpârţită între nas şi buze, încât abia scăpaseputţin păr, aşa că abia se vedea. Şi mai mult mă făceau să mă îndoiesc de sexul său pantalonii cei foarte largi, care semănau mai degrabă cu o fustă.

1 *Pernambuco* – oraş brazilian. În pădurile braziliene creşte arborele a cărui coaje dă culoarea roşie, carminul cu acelaşi nume (ti. t.).

Mă gândeam: Să fie bărbat? Dar n-are barbă şi apoi filfizonul ăsta nu mai era atât de tânăr, cum voia să pară. Să fie femeie? Atunci de ce are muierea dracului atâţia perişori în jurul gurii? Desigur că-i femeie, căci bărbatul cinstit nu-şi ciopârţeşte aşa mustaţa. Şi ţapii, dacă li se taie bărbuţa, nu mai îndrăznesc să intre în cârdul caprelor străine. Stând astfel la îndoială şi necunoscând moda timpului, m-am oprit la hotărârea: e bărbat-femeie, cum s-ar zice: fătălău.

Această femeie-bărbat, sau acest bărbat-femeie, cum mi se părea a fi, porunci să fiu bine percheziţionat; dar soldaţii nu găsiră nimic la mine decât un carneţel din coaje de mesteacăn, în care îmi scrisesem rugăciunile zilnice şi în care se afla şi scrisoarea pe care mi-o lăsase de rămas bun pustnicul meu, despre care v-am povestit în capitolul trecut. Mi-a luat-o. Dar pentru că nu voiam s-o pierd, am căzut în genunchi, l-am cuprins cu ambele braţe zicând:

— Ah, dragă hermafroditule, lasă-mi cartea mea de rugăciuni!

— Neghiobule, mi-a răspuns, cine dracii ţi-a spus că mă cheamă Hermann?

Porunci apoi ca doi soldaţi să mă ducă la guvernator. Le dete caieţelul, pentru că, după cum am înţeles îndată, domnişorul ăsta nu ştia să scrie sau să citească.

Mă duseră deci în oraş şi lumea, cu mic cu mare, alerga să mă vadă, ca şi când aş fi fost un animal

s) Aventurosul Simplicius, vol. X

minune ieşit din mare. Fiecare voia să mă privească, dar fiecare mă credea altceva. unii mă socoteau spion, alţii un sălbatic. Erau şi unii care credeau că sunt strigoi, stafie sau altă minunăţie. Alţii mă socoteau nebun şi mai degrabă m-ar fi împuşcat, dacă nu m-ar fi păzit Cel de sus.

Capitolul XX

Simplicius ajunge să stea în închisoare şi îşi găseşte între *primejdii alinare*

Cum am ajuns în faţa guvernatorului \ acesta m-a întrebat de unde vin. I-am răspuns că nu ştiu. Mai departe mă întrebă:

— Inc otro te duceai?

I-am răspuns iarăşi:

— Nu ştiu!

— Ce dracu' ştii atunci? Cu ce te ocupi?

I-am răspuns mereu că nu ştiu. Când m-a întrebat: „Unde locuieşti?" şi am luat iar pe „nu ştiu" în braţe, am văzut cum s-a schimbat la faţă, poate de mânie, poate de mirare şi, după cum e firea omenească înclinată să creadă mai degrabă răul, m-a socotit şi el trădător sau spion, mai ales că duşmanii erau pe aproape. Aceştia ocupaseră chiar în noaptea trecută oraşul Gelnhausen şi făcuseră

1 General uimaior von Ramsay (1589 – 1639), de origine scoţiană, din 1634 comandant în Hanau'până în 1638, când a fost luat prizonier de cei din Hessen (n.r.).

9*

de ocară un regiment ele dragoni, aşa că nu era de mirare dacă şi guvernatorul a fost de părerea celor ce mă socoteau drept iscoada duşmanilor şi porunci gărzii să: nă percheziţioneze. Soldaţii care mă aduseseră i-au spus că acest lucru s-a şi făcut şi că n-au găsit altceva la

mine decât caieţelul, pe care i l-am şi întins.

Guvernatorul citi câteva rânduri, apoi mă întrebă cine mi-a dat caieţelul. I-am răspuns că eu l-am făcut şi l-am scris.

1 Şi de ce din coajă de mesteacăn?

Eu: Coaja altor copaci nu e bună. pentru aceasta.

El: Impertinentule! Te întreb pentru ce n-ai scris pe hârtie?

Eu: Ei, la noi în pădure n-am avut aşa ceva!

Guvernatorul: Unde? În care pădure?

I-am răspuns, ca mai înainte, că nu ştiu.

Atunci se întoarse către ofiţerii săi, care-i aşteptau ordinele, şi zise:

— Ăsta e sau mare şmecher, sau idiot. Idiot nu poate fi, pentru că ştie să scrie.

Spunând acestea începu să răsfoiască îndelung caieţelul, ca să le arate ce scris frumos am, când, iată. cade deodată din el scrisorică pustnicului. O ridică repede – iar eu mă îngălbenii ia faţă, der oarece o preţuiam ca pe-o comoară şi ca pe ceva bănt. Guvernatorul băgă de seamă şi deveni şi mai bănuitor, crezând că nu-i lucru curat la mijloc, mai ales după ce a citit scrisoarea. Spuse:

…

— Cunosc scrisul acesta şi ştiu că este al unui ofiţer binevăzut, dar nu-mi amintesc acum care.

I se păru şi cuprinsul scrisorii ciudat şi de neînţeles, căci mi-a zis:

— Asta este desigur o vorbire secretă, pe care să n-o poată înţelege decât cel pentru care a fost ticluită.

M-a întrebat cum mă cheamă*Şi când i-am răspuns Simplicius, zise:

— Da, da! Eşti din cei şmecheri. Luaţi-l! Luaţi-]! Puneţi-i lanţuri de mâini şi de picioare!

Iată-mă, deci, du. s de cei doi soldaţi la noua mea locuinţă, anume la închisoare, unde mă pred ară

comandantului, care mă şi ferecă după porunca guvernatorului, ca şi când n-aş fi purtat destule lanţuri şi până acum.

Nu ajunse însă numai acest fel de bun venit aici, mai veniră şi gâzi şi argaţi voinici cu unelte de tortură, care-mi făcură şi mai grea viaţa, deşi mă ştiam nevinovat.

„Doamne, zisei în sinea mea, bine ţi se întâmplă! De ce ai fugit, Simplicius, din slujba lui Dumnezeu? Iată răsplata pentru uşurătatea ce ai dovedit-o! Nefericitule, uite unde te-a adus nerecunoştinţa! Dumnezeu abia te-a învăţat să te cunoşti şi te-a luat în slujba sa, iar tu i-ai şi întors spatele! Nu era mai bine să mănânci ghindă şi fasole, ca până acum, şi să slujeşti Creatorului tău? Nu ştiai ră pustnicul şi dascălul tău iubii a fugit de lume şi a ales pustia? O, butucule orb ce eşti, ai părăsit pustietatea în dorinţa de a-ţi desfăta ochii în lume; iar acum, crezând că ai să-ţi desfeţi ochii, ai să te pierzi în acest labirint periculos. Nu ţi-ai putut închipui, prostănacule, că binefăcătorul tău părinte nu degeaba a schimbat plăcerile lumii cu viaţa aspră din pustie? Crezi c-ar fi făcut aceasta dacă ar fi găsit aici linişte şi fericire? Acum, sărmane Simplicius, pieri şi primeşte-ţi răsplata neghiobiei tale! N-ai să te plângi nici de nedreptate, n-ai să te sprijini nici pe nevinovăţia ta, căci tu singur te-ai dus cu braţele întinse spre schingiuire şi spre moarte!”

Aşa mă tânguiam şi mă rugam lui Dumnezeu să mă ierte, încredinţându-i sufletul meu. Cu gândurile acestea ne apropiarăm de turnul închisorii şi, vorba ceea: când nevoia era mai mare, iată şi ajutorul Domnului mai aproape! înconjurat de paznici şi de gură-cască, aşteptam să se deschidă poarta, când iată că mă vede şi preotul meu, căruia îi arsese de curând casa şi satul, fiind şi el arestat. Şedea la fereastră şi se uita spre poartă şi, cum mă recunoscu, îmi strigă:

— Tu eşti, Simplicius?

Când i-am auzit şi văzut, nu mă putui stăpâni, mi-am întins braţele către dânsul şi am strigat:

— O, tată! O, tată! O, tată!

El m-a întrebat ce-am săvârşit. I-am răspuns că nu ştiu nimic. M-au adus aici de bună seamă pentru că am fugit din pădure. Când a auzit, însă de la cei din jurul meu că mă bănuiesc de spion, s-a rugat de paznici să mai aştepte până ce va informa pe guvernator despre mine. Crede, spune el, că atunci convorbirea îmi va folosi şi mie, şi lui, şi-l va împiedica pe guvernator să ia vreo măsură pripită împotriva amândurora. Mai le spuse că nimeni nu mă cunoaşte mai bine decât el.

Capitolul XXI

Simplicius ajunge prin vrerea Celui Sfânt.

Norocul să-i zâmbească deplin pe-acest pământ

I se îngădui preotului să meargă ia guvernator şi, la o jumătate de oră după aceea, am fost dus şi eu în odaia servitorilor. Acolo se aflau doi croitori, un cizmar cu ghetele, un neguţător cu pălării şi ciorapi şi un altul cu tot felul de straie, ca să fiu îmbrăcat degrabă. Mi-au scos lanţurile, haina şi cămaşa de păr, pentru ca să-mi ia croitorul măsura. Apoi veni un bărbier cu leşie tare şi săpun binemirositor; dar tocmai pe când acesta voia să-şi înceapă meşteşugul, veni alt ordin, care-mi vârî groaza-n oase şi mă sili să îmbrac iar boarfele. Din fericire, teama mi-a fost deşartă, căci a intrat un pictor cu ale lui meşteşuguri şi anume cu miniu şi chinovar pentru pleoapele ochilor mei, cu fac, indigo şi lazură pentru buzele mele roşii, cu poleială de aur şi galben de plumb pentru dinţi pe care tot îi lingeam de foame, cu chinoros, negru de cărbune şi umbra l pentru părul meu blond, cu alb de plumb pentru ochii mei urâţi şi cu tot felul de alte culori pentru haina mea peticită. Mai aducea şi o mină plină de pensule. Pictorul începu să mă privească lung, să-mi schiţeze conturul şi să mă zugrăvească. Ţinea din când în când capul strâmb. ca să compare pictura cu chipul meu. Îl vedeai cum corectează aici ochii, colo părul, nările, în sfârşit tot ce nu i se părea de la început cum trebuie, până ce izbuti să facă exact portretul lui

Simplicius, aşa cum arăta el în vremea aceea. Numai după ce-a isprăvit pictorul, a putut bărbierul să se apuce de treabă. Îmi apucă capul şi se munci o oră şi jumătate cu părul meu îneâlcit, pe care mi-l reteză după moda de atunci, că aveam o adevărată claie! După aceea mă vârî într-o odăiţă de baie şi curăţă cu leşie trupul meu slăbănog şi flămând, de murdărie veche de trei-patru ani.

N-a sfârşit bine treaba, că şi veni unul cu o cămaşă albă, ghete şi ciorapi, apoi cu o pelerină şi o pălărie cu pană. Aşijderea pantaloni frumoşi împodobiţi cu găitane. Mai lipsea pieptarul, la care însă lucrau grăbiţi croitorii. Curând sosi şi bucătarul cu o supuşoară întăritoare: iar chelnăriţa îmi aduse vin bun. Şi iată-l pe domnul meu Simplicius că arăta ca un tânăr conte şi se simţea minunat! Mâncam şi beam cu poftă, deşi habar n-aveam ce-au de gând cu mine. Pe vremea aceea nu ştiam nimic despre „prin/ui călăului”, de aceea îmi priia

Culoare castanie minerală (n.t.).

de minune prânzirea, de care nu mă puteam bucura îndeajuns. Pot spune apriat că în toată viaţa mea, n-am simţit o mai mare plăcere ca atunci. Când fu şi pieptarul gata şi l-am îmbrăcat, trebuie să fi avut o figură foarte caraghioasă, căci croitorii mi l-au făcut într-adins prea larg (arătam ca un par îmbrăcat), în speranţa că în scurtă vreme am să mă îngraş, cu traiul ăsta bun, ceea ce s-a şi întâmplat. Boarfele mele din pădure, ca şi lanţurile, fură duse la muzeu – alături de alte lucruri rare şi de antichităţi, iar lângă ele mi-au aşezat portretul în mărime naturală.

După cină „domnul meu” – adică eu – fu aşezat pe un pat, cum nu mai avusesem vreodată, nici la Knanul meu, nici la pustnic. Pântecele meu însă a chiorăit şi mormăit noată noaptea, aşa că n-am putut dormi. De ce oare? Poate că bietul nu ştia ce-i bun, sau poate că se minuna de mâncările noi şi plăcute din care s-a împărtăşit. Am rămas totuşi întins pe pat, până când străluci iar soarele (era totuşi frig), retrăind mereu

întâmplările ciudate care mi-au fost date să le trăiesc în aceste câteva zile. Mă mai gândeam că bunul Dumnezeu m-a ajutat mult şi m-a călăuzit în locul acesta de bunătate.

Capitolul XXII

Simplicius aude ce om în sihăstrie
L-a găzduit la dânsul şi l-a-nvăţat să scrie.

Dimineaţa a venit la mine intendentul curţii guvernatorului şi mi-a poruncit să mă duc la preotul ţie care am vorbit, ca să aflu de la el ce-a vorbit guvernatorul despre mine. Mi-a dat un paznic să mă conducă. Preotul s-a dus în odaia sa de studiu, s-a aşezat, m-a poftit şi pe mine să şed şi mi-a zis:

— Dragă Simplicius, pustnicul la care ai trăit în pădure a fost nu numai cumnatul guvernatorului de aici, ci şi consilierul său în război şi cel mai preţios prieten. După cum a binevoit guvernatorul să-mi mărturisească, pustnicul a întrunit, în tinereţe, bravura de soldat-erou cu evlavia şi cucernicia unui călugăr – virtuţi care se întâlnesc foarte rar reunite laolaltă. Simţământul său religios, pe de o parte, şi întâmplările potrivnice ale vieţii, pe (! «alta, au stăvilit bucuria lui pentru cele lumeşti, astfel că s-a lipsit de titlul său de nobleţe şi de moşiile din Scoţia, de unde era de fel, pentru că viaţa asta i se părea lui goală, deşartă, demnă de dispreţ. Spera, cu alte cuvinte, să poată schimba mărirea lui de acum cu o glorie viitoare mai bună. Spiritul său sublim se scârbea de strălucirea trecătoare şi toată dorinţa lui era deci să trăiască viaţa cea trudnică, aşa cum l-ai văzut în pădure şi i-ai ţinut tovărăşie până la moarte. După părerea mea a fost ispitit la viaţa aceasta din lectura multor cărţi papistaşe despre viaţa vechilor eremiţi. Vreau să-ţi povestesc şi ţie cum, după dorinţa lui, a ajuns în Spessart la viaţa mizeră de sihastru, ca şi tu, la rându-ţi, să poţi povesti şi altora despre el:

A doua noapte după sângeroasa bătălie pierdută de la Höchst, a venit singur-singurel la casa mea parohială,

spre dimineaţă, când tocmai adormisem cu soţia şi copiii, căci noaptea trecută, ca şi jumătate din a doua noapte, am stat treji din cauza zgomotului mare pe care-l făceau cei fugăriţi şi urmăritorii lor. El a bătut la început uşor, apoi tot mai taie, până ce ne-a trezit pe noi şi pe servitorii cu ochii plini de somn. După un scurt schimb de cuvinte cuviincioase, i-am deschis uşa şi am văzut cum un cavaler descalecă de pe calul său vioi. Tunica lui frumoasă era tot atât de stropită de sângele inamicilor săi, precum era de împodobită cu aur

— Oraş pe Main în provincia prusacă Hessen-Nassau (n.t.).

şi argint şi, deoarece ţinea sabia afară din teacă, m-am temut. După ce şi-a vârât sabia în teacă şi a început să vorbească politicos, m-am mirat că un cavaler atât de mare şi viteaz roagă aşa de cuviincios pe un biet preot de ţară să-i dea ospitalitate... Am crezut mai întâi – văzându-l aşa de distins şi frumos – că e chiar mareşalul Mansfeld l. El însă îmi spuse că poate fi comparat şi chiar preferat acestuia în nefericire, căci are de trei ori să se plângă: că şi-a pierdut soţia care urma să nască, apoi că a pierdut bătălia şi. În fine, că nu i-a fost dat să moară fericit ca brav soldat pe câmpul de luptă. Am vrut, ca preot, să-l mingii, dar am băgat de seamă că sufletul său bărbătesc n-avea nevoie de nicio mângâiere. I-am dat apoi tot ce aveam mai bun în casă şi i-am făcut un pal de soldat, cu paie proaspete, deoarece nu voia să doarmă altfel, cu toate că avea mare nevoie de odihnă. A doua zi de dimineaţă, cum s-a sculat, mi-a dăruit calul şi banii pe care-i avea (şi nu avea puţin aur). Apoi a împărţit inele preţioase soţiei mele, copiilor şi servi Lorilor. Nu mai ştiam ce să cred despre el, deoarece soldaţii obişnuiesc numai să ia, necum să dea. De aceea stam pe gânduri, neştiind dacă să primesc daruri aşa de mari şi i-am obiectat că n-am meritat şi nici nu voi şti să câştig cu nimic asemenea aten

1 Emst *von Mansfeld* (1585 – 1626) – mareşal în

războiul li-HO de ani, învins de Wallenstein la podul de pe Elba Imna Dessau (1626) (îi. t.).

9*>

ţii. Apoi îi mai spusei că, dacă cineva va vedea la mine asemenea bogăţie, dar mai ales splendidul cal, pe care nu l-aş putea ascunde, ar crede fiecare poate că am ajutat să-l fur sau chiar să-l omor pe stăpânul lui. El însă mă linişti, spunându-mi să fiu fără nicio gri je, căci mă va feri de o asemenea bănuială printr-o dovadă scrisă de mâna lui. Spuse mai departe că nu vrea să scoată din casa parohială nicio cămaşă, necum hainele sale. Cu acest prilej mi se destăinui că vrea să se facă sihastru. Am căutat cu toată convingerea să-l abat de la acest gând, căci mi se părea că hotărârea lui miroase a papistăşie. I-am argumentat că poate sluji mai bine Evanghelia cu sabia: dar mi-a fost osteneala în zadar. Mi-a vorbit atât de mult şi de hotărât, încât a trebuit să cedez. I-am dăruit atunci cărţile şi ustensilele de gospodărie pe care le-ai văzut la el, cu toate că nu voia să primească altceva decât pătura de lână, cu care s-a învelit în acea noapte, când a dormit pe paie. Din pătura aceasta şi-a făcut haină. A trebuit să schimb cu el lanţul de la trăsură, pe care l-a purtat până la sfârşitul vieţii – cu unul de aur, de care atârna medalionul cu chipul soţiei sale iubite –, neoprindu-şi nici bani, nici obiecte de preţ care puteau fi schimbate în bani. Argatul meu l-a condus la locul cel mai pustiu din pădure şi l-a ajutat să-şi ridice chilia. Cum şi-a petrecut viaţa în acea pustietate şi cum l-am ajutat după puterile mele, ştii bine, ba, în unele privinţe, chiar mai bine decât mine. După ce am pierdut lupta de la Noicuingen iar eu, după cum ai văzut, am fost jefuit şi maltratat, m-am refugiat aici, în siguranţă, mai ales că în casa aceasta aveam lucrurile mele cele mai de preţ. Când însă am isprăvit banii, am luat trei inele şi lanţul de aur amintit mai înainte, de care atârna medalionul soţiei pustnicului şi le-am dus la un evreu, să le vând. Acesta, văzând ce lucruri de valoare sunt acele

obiecte şi ce lucrătură delicată au, le-a dus la guvernator, care a recunoscut imediat medalionul cu blazonul de pe el şi portretul. A trimis îndată după mine şi m-a întrebat ele la cine le am. I-am spus adevărul şi i-am arătat adeverinţa cu semnătura sihastrului, povestindu-i cum a trăit şi a murit în pădure; dar el n-a crezut, ci mi-a hotărât arestul, până va afla adevărul-adevărat; dar tocmai când se pregătea să trimită cercetaşi în pădure, să vadă chilia sihastrului şi să te aducă aici, iată că te mânau pe tine la închisoare! Deoarece guvernatorul nu se mai putea îndoi acum de spusele mele, căci avea dovadă chilia în care pustnicul a locuit, apoi şi pe tine şi pe alţi martori în viaţă, mai ales pe paracliserul meu, care vă lăsa dis-de-dimineaţă să intraţi în biserică şi, mai mult decât toate aceste probe, i-a mărturisit scrisorică pe care îi găsit-o în caieţelul tău de rugăciuni, pledând pentru adevăr şi pentru sfinţenia pustnicului, s-a hotilrât să ne facă bine, ţie şi mie – în amintirea cumnatului său. Trebuie numai să te hotărăşti ce vrei să ai de la el. Dacă ai de gând să studiezi, 1: va da bani pentru studiu. Vrei să înveţi o meserie iar va pune pe cineva să te înveţe. Dacă, în sfârşit, vrei să rămâi la el, a spus că te va ţine ca pe copilul lui, căci, zicea el, „un câine dacă ar veni e! p la cumnatul meu, îl voi primi bucuros”.

I-am răspuns că mi-e indiferent ce va face guvernatorul cu mine.

C îi p i 1 o 1 u 1 XXIIJ

Simplicius devine un paj nepriceput şi află cam sihastrul soţia şi-a pierdut.

Preotul m-a oprit în casa lui până la ora zece, mai înainte de a se duce cu mine la guvernator, să-i spună hotărârea mea. Fusese invitat la masă de ei, căci ţinea casă deschisă, şi apoi Hanau era asediat şi, deci, oamenii de rând o duceau nespus de prost în fortăreaţă, ba chiar şi aceia care se credeau că înseamnă ceva, nu dispreţuiau să culeagă de pe maidane cojile îngheţate de sfeclă aruncate acolo de gospodăriile bogaţilor. Preotul

izbuti să fie aşezat la masă chiar lângă guvernator. Eu serveam cu o farfurie în mână – cum mă învăţase intendentul – şi eram atât de neîndemânatic, vorba ceea: ca măgarul la jocul de şah; preotul însă îndreptă cu limba lui harnică tot ce nu putea stângăcia mişcărilor mele. El i-a spus că am crescut în sălbăticie, că n-am trăit până azi între oameni, de aceea pot fi iertat, căci încă n-am învăţat cum să mă port; dar că marea credinţă pe io care am arătat-o pustnicului şi viaţa aspră pe care am trăit-o la el sunt de admirat şi preţuiesc atâta, încât nu numai că trebuie să aibă lumea răbdare cu nepriceperea mea, dar că, având astfel de virtute, pot fi preferat şi celui mai delicat copil de casă. Mai departe, povestea preotul, că pustnicul mă iubea mult şi pentru că (spunea el adesea) seamăn la chip aşa de mult cu soţia lui iubită, precum şi pentru că admira la mine statornicia şi hotărârea nestrămutată de a rămâne la el – precum şi pentru alte calităţi ale mele. Pe scurt: preotul n-a putut îndeajuns să-l încredinţeze cu câtă căldură pustnicul m-a recomandat lui, puţin timp înăinte de a muri – rugându-l să aibă grijă de mine, căci m-a iubit ca pe copilul său.

Aceste cuvinte m-au bucurat atât de mult, încât m-au despăgubit de toate greutăţile pe care le-am îndurat la pustnicul meu. Guvernatorul l-a întrebat dacă nu ştia cumnatul său că el este comandant la Hanau.

— Fireşte – răspunse preotul – chiar eu i-am spus-o; el însă a ascultat această veste (ce-i drept cu veselie şi un uşor surâs pe faţă) cu aparentă indiferenţă, ca şi când n-ar fi cunoscut niciodată pe Ramsay. Când mă gândesc la aceasta, trebuie şi mai mult să admir tăria sufletească a acestui bărbat, care a putut, nu numai să se lapede de lume, ci şi să încerce să uite pe rude şi pe cel mai bun prieten pe care-l avea în apropiere.

Guvernatorului, care nu avea un suflet sentimental, ci era soldat brav, la vorbele acestea îi veniră lacrimii Grăi:

j…

— Dacă aş fi ştiut că trăieşte şi aş fi aflat locul unde este, l-aş fi luat la mine chiar împotriva voinţei sale, ca să-i răsplătească tot binele pe care mi l-a făcut. Acum, dacă nu mai am fericirea aceasta, vreau să îngrijesc, în locul lui, de al său Simplicius. Ah – vorbi el mai departe – bietul cavaler a avut dreptate să-şi plângă soţia, care urma să nască, deoarece ea a fost răpită de o trupă din armata imperială în retragere şi anume la Spessart! Când am auzit de acest lucru şi apoi că şi cumnatul meu a căzut în luptă la Höchst – am trimis îndată un trompet la inamic să întrebe de sora mea şi s-o răscumpere: dar n-am izbutit să aflu altceva decât că acea trupă de călăreţi a fost prinsă de ţărani în Spessart şi în această încăierare sora mea a dispărut fără urmă, astfel că până azi nu ştiu ce s-a ales de ea.

Aceste vorbe şi altele asemenea s-au schimbat 3 a masă între guvernator şi preot despre eremitul meu şi despre soţia lui iubită. Erau cu atât mai mult de compătimit cei doi soţi, cu cât n-au vieţuit împreună decât un an. Iar eu am ajuns apoi pajul guvernatorului, prin urmare unul din aceia pe care oamenii, mai ales ţăranii, îi numeau, când cereau să-i anunţ în audienţă „domnule tânăr”, deşi rareori se văd tineri ce-au fost mai întâi domni, dar se văd domni ce-au fost mai înainte ţineri.

Capitolul XXIV

Simplicius îi mustră pe cei din vremea sa Ce la at. iţia idoli ştiu a se închina.

Pe acea vreme nu preţuiam nimic mai presus decât conştiinţa curată şi un suflet sincer şi cucernic, care să fie întovărăşit şi înconjurat de nevinovăţie şi simplitate. Despre vicii nu ştiam nimic altceva, decât ce auzisem sau citisem şi, când vedeam că se săvârşea vreunul, mă îngrozeam, pentru că fusesem crescut şi obişnuit să am înaintea ochilor numai chipul Domnului şi să trăiesc după învăţăturile sale sfinte. Cunoscându-le pe acestea din urmă, obişnuiam să măsor faptele oamenilor cu ele şi

atunci, fireşte, mi se părea că văd numai grozăvii. Am început să mă îndoiesc dacă vieţuiesc sau nu între creştini. Doamne, Dumnezeule, cât m-am mirat, privind legea şi Evanghelia creştină împreună cu poruncile lui Hristos şi comparându-le cu faptele acestora care se dădeau drept ucenicii şi urmaşii lui! în locul sincerităţii demne de un adevărat creştin, am găsit prefăcătorie şi nenumărate alte nerozii la toţi oamenii, aşa că mă îndoiam dacă am de a face cu creştini sau nu; puteam să observ că ei cunosc voia Domnului; dar nu vedeam seriozitatea în îndeplinirea ei.

Astfel că mii de gânduri şi griji ciudate îmi copleşiră sufletul, de am ajuns adesea la grea încercare, când mă gândeam la vorbele lui Hristos: „Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi!” De asemenea mă gândeam adeseori la vorbele apostolului Paul, care spune în scrisoarea către galaţieni, cap. 5: Aceia care se lasă minaţi de poftele cărnii ca: adulter, curvâsărie, falsitate, desfrâu, idolatrie, vrăjitorie, duşmănie, invidie, ceartă, discordie, *mânie, răzvrătire, ură, ucidere, beţie şi lăcomie la mâncare şi altele, de care v-am vorbit mai sus, nu vor intra în împărăţia centrilor*”. *Atunci am chibzuit*: „*Dacă acestea se săvârşesc aproape fiecare pe faţă, pentru ce să nu înţeleg din vorbele apostolului, că nu oricine va fi fericit*?”

Pe lângă trufie şi zgârcenie cu urmările lor, bogaţii aveau şi alte păcate de rând: lăcomia, beţia, curvăsăria. Cel mai grozav păcat mi se părea pe atunci – păcat răspândit mai ales printre soldaţi – faptul că mulţi se şi făleau cu păcătoşenia lor, bătându-şi joc de voia Domnului şi socoteau aceasta drept faptă eroică. Astfel am auzit o dată pe un adulterin, lăudându-se şi zicând:

— Să-şi poarte coarnele sănătos cel căruia îi stric casa! La drept vorbind am făcut-o nu atât de dragul nevesti-sii, cât am vrut să mă răzbun pe el!

— Proastă răzbunare, îi zise un om cumsecade, care l-a auzit vorbind astfel – să-ţi încarci conştiinţa şi să mai

capeţi şi ruşinosul nume de adulterin.

— Ce vorbă-i aceea adulterin? răspunse celălalt cu râs ironic – nu-s adulterin, căci am strâmbat numai puţin căsnicia. Aceia sunt adulterini despre care spune porunca a şasea să nu intre nimeni în grădina altuia şi să culeagă cireşile înainte de-a le culege proprietarul.

Şi că aceasta trebuie înţeles astfel, a explicat îndată porunca a şaptea după catehismul său diavolesc, care arată şi mai clar despre ce-i vorba, zicând: să nu furi.

Mai spunea multe de acestea, încât suspinam şi mă gândeam: „O, păcătosule, te numeşti tu însuţi un strâmbător de căsnicie şi lui Dumnezeu îi zici adulterin, fiindcă separă soţ şi soţie prin moarte”. Şi cu zel i-am spus, deşi era ofiţer:

— Nu crezi că, vorbind asemenea blasfemii, păcătuieşti şi mai abitir decât cu adulterul?

E! însă îmi zise:

— Tu, mişelule! Ia vezi să nu-ţi trag câteva palme!

Şi sunt sigur că le-aş fi căpătat din belşug, dacă ticălosul nu s-ar fi temut de stăpânul meu. Eu însă tăceam şi pe urmă vedeam că nu era un lucru rar ca necăsătoriţi să caute pe cei căsătoriţi şi invers, pierzând în iubirea lor desfrânată orice ruşine.

Încă pe când mă aflam la pustnic, mă gândeam de ce oare Dumnezeu a interzis idolatria cu aşa de mare pedeapsă? Mă gândeam: cine a cunoscut pe Dumnezeul cel adevărat, nu se va mai închina niciodată la altul, prin urmare – judecam eu în naivitatea mea – interdicţia era de prisos. Nu ştiam eu, biet nebun, ce gândeam, căci iată că acum, trăind în lume, am băgat de seamă că aproape fiecare om îşi avea idolul său (uitând de această poruncă), unii chiar mai mulţi deodată, aidoma ca vechii şi noii păgâni. Aşa unii îl aveau în lada lor cu bani în care îşi puneau toată mângâierea şi speranţa; alţii îl aveau pe al lor la Curte, în care aveau un refugiu; acesta nu era decât un favorit sau un trântor jalnic, ca şi închinătorul său, întrucât zeitatea sa atârna de capriciile apriline ale

unui prinţ. Apoi erau şi de aceia care ţineau la reputaţia lor, socotindu-se el însuşi semizei. Am văzut şi alţii, încrezuţi, dintre aceia care purtau idolul în capul lor, pricepându-se în artă sau ştiinţă. Aceştia se lepădau de cel care le dăduse talentie şi se bizuiau numai pe darul lor, în nădejdea că el le va asigura prosperitatea. Mai erau şi cei care se închinau pântecelui, căruia îi aduceau zilnic jertfe ca mai demult păgânii lui Bacchus şi Cererii \ iar când acesta le refuza serviciile sau se făceau simţite alte metehne omeneşti, făceau un zeu din medic şi-şi petreceau zilele la farmacie, de unde de

1 Zeul viţei de vie, respectiv zeiţa agriculturii (n r.).

multe ori erau trimişi la moarte. Erau. şi nebun> de cei care îşi făceau zeiţe din femei uşoare, le dădeau nume drăgăstoase, le adorau zi şi noapte şi suspinau şi le dedicau cântece, ce nu cuprindeau decât lauda lor, pe lângă rugămintea smerită să aibă îndurare de nebunia lor şi să devină şi ele nebune precum erau ei.

Aşijderea se aflau femei, care aveau drept Dumnezeu frumuseţea lor, căreia îi închinau zilnic alifii, ape. prafuri, pudră şi tot felul de asemenea dresuri. „Acestea ne vor apăra – ziceau ele – spună Dumnezeu ce-o vrea!” Am văzut, oameni care socoteau casele lor arătoase drept idoli; căci ei spuneau că atâta timp cât au locuit în ele norocul şi sănătatea lor era prosperă şi banii curgeau gârlă pe fereastră, nebunie care mă uimea la culme, căci eu vedeam pricina în faptul că locuitorii lor au avut mereu un câştig atât de bun. Ba am cunoscut pe unul care, vreme de câţiva ani, nu putea dormi din cauza negoţului cu tutun, pentru că îi dăruise acestuia inima, simţirea şi cugetul, care nu trebuie închinate decât – Domnului; el îi trimitea zi şi noapte multe mii de suspine, întrucât prospera datorită lui. Dar ce s-a întâmplat? Originalul a murit şi s-a mistuit în aer ca fumul. Atunci am chibzuit astfel: „O, tu, om nefericit! Dacă fericirea sufletului tău şi cinstirea Dumnezeului adevărat ar fi stat atât de sus ca şi idolul instalat pe cufărul tău sub

înfăţişarea unui brazilian cu un sul de tutun sub braţ no şi cu o pipă în gură, aş fi avut ferma convingere i.1 ai fi dobândit o frumoasă cunună pe care s-o porţi în lumea cealaltă.11

I Un alt flăcău avea idoli şi mai neserioşi; căci atunci când într-o reuniune fiecare a povestit în (V fel s-a hrănit şi a răbdat în timp de foamete mare şi de scumpete, acesta a spus cu vorbe limpezi că melci şi broaşte au fost dumnezeul lui, altfel ar fi trebuit să moară în lipsa lor. L-am întreba!: oare n-a fost în vremea aceea Dumnezeu lusdşi, care îi dăruise astfel de dobitoace pentru folosinţa sa? Nerodul n-a ştiut ce să-mi răspundă, l eu am fost nevoit să mă mir cu atât mai mult, cu cât nu citisem nicăieri cum că vechii egipteni idolatri sau chiar americanii cei noi şi-ar fi ales vreodată asemenea fiinţe drept zei.

I, Odată m-am dus cu un domn distins într-o expoziţie particulară, în care se găseau lucruri frumoase şi rare. Dintre tablouri cel mai mult mi-a plăcut un *Ecce homo* din pricina prezentării fele emoţionante, care stârnea compătimirea privitorului. Alături atârna un tablou chinezesc, care reprezenta idoli chinezeşti – înfăţişaţi în parte i-a nişte diavoli – şi care tronau în toată majestatea lor. Gazda şi stăpânul acestei galerii mă întrebă care piesă din expoziţie îmi place mai mult. I am arătat numaidecât pe Ecce *homo*; *el îmi «isc însă că greşesc, deoarece tabloul chinezesc*

1 Iată omul (lat.) Expresia lui Pilat referitoare la Christos Titlui dat des tablourilor cu Iisus crucificat (n.t.)

este mult mai rar, deci mai de preţ şi că nu J – îi da nici pe zece *Ecce homo*. L-am întrebat atunci:

— Domnule, vă este într-adevăr inima ca gura? y

E3: Desigur.

Eu: Atunci şi idolul inimii dumneavoastră este cel al cărui portret îl numiţi mai preţios.

— Eşti fantezist, zise el, preţuiesc raritatea.

I-am răspuns.

— Ce e mai rar şi mai minunat decât faptul că fiul omului a suferit pentru noi, aşa cum o «arată acest tablou?

Simplicius găseşte că lumea e ciudat, a Şi lumea-l socoteşte la fel şi e mirată

ICu cât asemenea idoli sunt mai cinstiţi şi veneraţi, cu atât e mai dispreţuită adevărata divinitate. Chiristos spune: Iubiţi pe duşmanii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blesteamă, faceţi bine celor ce vă urăsc!”; dar n-am întâlnit pe nimeni fare să urmeze această poruncă divină, ci toţi fac tocmai contrariul. Vorba aceea: Mulţi cumnaţi, multe certuri! Nicăieri n-am aflat mai multă invidie, ură, răutate şi ceartă ca între fraţi, surori şi rude, mai ales când era vorba de împărţit vreo moştenire. Acolo unde mă aşteptam să văd cea mai mare dragoste şi credinţă, găseam cea mai mare necredinţă şi ură. Mulţi stăpâni jupuiau pe ălujiţorii şi supuşii lor credincioşi; erau şi unii «are furau pe stăpâaii lor, oameni cumsecade. Certuri fără de sfârşit am văzut între soţi; iar citio femeie păcătoasă se purta cu soţul ei de treabă ca şi cu un prost sau un măgar Neguţători şi meşteşugari înşelau prin tot felul de mijlo. ită necinstite p? ţărani, care-şi câştigau banul cu lui dorea frunţii; iar ţăranii fără Dumnezeu, la mii du-le, înşelau pe alţii, şi pe stăpânii lor – dn înfăţişarea smereniei şi cinstei.

Am văzut o dată pe un soldat râind altuia 1 «ţeva palme şi aşteptam ca cel lovit să întoarse. i, i celălalt obraz. (Căci nu mai văzusem altă ba taie.) N-am nimerit-o însă: ce-l lovit şi-a – sabia şi l-a lovit pe agresor în cap. I-am stri. a din răsputeri:

— Ah, prietene, ce faci?

Acela răspunse:

— Aş fi laş – să mă ia dracul! – dacă u m-aş răzbuna! mai bine îmi pierd viaţa! Mişel cel care se lasă astfel batjocorit!

Scandalul între cei doi se mări; iar cei din jurul lor se luară de păr. Auzii atunci jurându-se pe Dumnezeu sau

pe sufletul lor, ca şi când acesta n-ar fi tot ce e mai nobil şi mai sfânt la orice om. Cele pomenite mai înainte erau copilării pe lângă acestea, care-mi fură date să-mi audă urechii e:

— Să mă trăsnească! să mă ia dracul! Nu numai unul ci o sută de mii de-draci să mă ridice în văzduh şi să mă ia!

Sfintele taine nici ele n-au fost cruţate, că ţi se făcea părul măciucă auzind înjurăturile, în caii ele nu erau numai şapte, ci chiar sute de mii. M-am gândit atunci iarăşi la porunca Domnului: „Să nu juraţi nici pe cer, că e jilţul Domnului, nici pe pe *ni mini că e sprijinul picioarelor sale*. *nici pe leru<iilini, că e oraşul unui mare împărat, şi nici pe mpid vostru, căci nu puteţi albi sau înnegri un tingur fir de păr*! *Vorba voastră să fie numai da, jă, nu, nu*. *Ce-i mai mult, e partea răului*”.

Toate acestea le-am cântărit în minte şi ara «Juns la părerea că aceşti scandalagii nu sunt creştin i – de aceea am fugit de tovărăşia lor. Cei mai groaznic lucru însă mi se păru atunci când lăntiroşii se mândreau cu răutatea, păcatele şi vieţile lor.

Ehei! Ce-am mai supt ieri! în – M-am îmbătat de trei ori într-o zi şi am arsat tot de atâtea ori!

Steaua mă-sii! Ce i-am mai chinuit pe ja-B-ele de ţărani! iK.

f – Ce i-am mai prădat, mă!

Fire-aş al dracului, ce petrecere am avut cu femei şi fete!

— L-am culcat la pământ, de parcă l-ar fi lovit jjfindina din cer!

L-am împuşcat, că a şi dat ochii peste cap! L-am înşelat de l-a luat naiba!

I-am pus o piedică, de şi-a rupt gâtul 1 L-am cotonogit, de-a scuipat sânge! j}; Laude proaste ele felul acesta le auzeam zilnic. Ba şi în numele lui Dumnezeu auzeam păcătuind, mai cu seamă pe soldaţi: „Vrem în numele lui Dumnezeu să jefuim, să împuşcăm, să

doborâm>

să atacăm, să prindem, să punem foc!” şi îl mai sunt din treburile şi faptele lor cump II Am văzut o dată doi tâlhari în spânzurătoap, Au vrut într-o noapte să fure şi au pus scara şi între într-o casă. Unul din ei a vrut să sară ptl fereastră „în numele lui Dumnezeu”. Stăpânul” casei însă veghea şi l-a trântit „în numele diavilului”. În cădere, şi-a rupt un picior şi astfel u fost prins. Când vedeam şi auzeam asemene* fapte, mă adresam, după obiceiul meu, Sfintei Scripturi şi le spuneam păcătoşilor din ea cele de cuviinţă, spre a lor îndreptare; dar cei ce mă ascultau râdeau de mine şi mă făceau nebun. A.i că mi-era cu timpul şi mie lehamite şi mă gândeam să tac, ceea ce nu puteam face din iubire creştinească. Îi doream fiecăruia să fi intrat în ucenicie la pustnicul meu, crezând că ar fi văzul atunci şi ei lumea cu ochii aceştia ai mei. De bu năseamă oamenii trăiţi în lume, care sunt obişnuiţi şi deprinşi cu toate ticăloşiile şi nebuniile, nu-şi dau seama că sunt pe-o cale greşită şi ei, şi tovarăşii lor de păcate.

Capitolul XXVI

Simplicius cunoaşte ciudatul obicei, Cum ştiu să se salute soldaţii între ei

Având tot dreptul să cred că nu mă găsesc între creştini, m-am dus la preot şi i-am povestit ce-am Văzut şi ce-am auzit; i-am împărtăşit părerea Riea, că aceştia nu sunt creştini, ci blasfematori şi batjocoritori ai divinităţii. L-am rugat apoi să-mi Ipună drept ce să-i socotesc pe aceşti semeni ai I mei. Preotul îmi răspunse:

— Desigur, sunt creştini şi te sfătuiesc să nu-i numeşti altfel.

P – Doamne! – zisei eu – se poate aşa ceva? Dată ţin ide rău pe vreunul din ei pentru greşeala 1 X care o săvârşeşte împotriva divinităţii, îşi râde I (limine.

— Nu te mira de aceasta – zise preotul – I Cred că, dacă cei dintâi creştini evlavioşi, care au în lit în timpul lui Cristos, ba chiar dacă apostolii lui ar învia şi ar veni

iar pe lume, şi-ar pune ace – atfi întrebare ca tine, desigur că ar fi luaţi şi ei în râs de fiecare. Ceea ce vezi şi auzi e ceva obişnuit şi un joc de copii faţă de ce se săvârşeşte pe luni «tainic şi deschis împotriva oamenilor şi a divini i lăţii. Nu te necăji prea mult! Ai să găseşti prea puţini creştini, ca pustnicul tău, domnul Şarmul, întru fericită amintire.

Pe când vorbea astfel, soldaţi duceau prin pu i „l câţiva prizonieri din tabăra adversă. Sfârşi: în vorba, pentru că voiam să ne uităm la arestaţi. < tu acest prilej am aflat o absurditate, de care nuli nu visasem vreodată: era modă nouă de a salutul şi de a zice bun venit. Unul din garnizoana no a’s 4 tră, care mai înainte servise în armata imperial i, a recunoscut pe unul din prizonieri şi i-a intim mâna, i-a strâns-o foarte bucuros şi amical i i-a zis:

— Trăsnite-ar dracul! mai trăieşti, irat! Cum de ne pune naiba să ne întâlnim aici? Aiul crezut, trăsni-m-ar c-ai fost spânzurat de mu! 1)]

Celălalt îi răspunse:

— Lua-te-ar boala! Eşti tu sau altul? Cum i ajuns aici, trăsnite-ar? N-am mai crezut vreodată să te întâlnesc, ci am socotit că de mult ai crăpat

Şi când s-au despărţit, şi-au spus în loc d» „Mergi cu bine” unul către celălalt:

— Spânzură-te! Poate ne întâlnim mâine, atune i mergem să ne-mbătăm!

— Frumos şi evlavios cuvânt de bun venit, nu-i aşa, părinte? – i-am spus preotului. Nu-s acesteaminunate urări creştineşti? N-au un plan sfânt pentru ziua de mâine? Cine-ar putea spune că aceştia sunt creştini şi i-ar putea auzi fără adâncă mirare? Dacă din dragoste unul către altul vorbesc astfel, cum ar fi vorba lor de ceartă? Cucernice părinte, dacă aceştia sunt oile Domnului şi sfinţia ta păstorul lor, apoi se cuvine să-i duci la o mai bună păşune!

I – Da, dragă fiule – zise preotul – nu se obişnuieşte,

din păcate, altfel la soldaţii aceştia fără Dumnezeu! Dacă le-aş predica că se poate altfel, predica mea ar fi ca pentru surzi şi nu mi-ar atrage decât ura acestor vlăjgani periculoşi.

M-am minunat de asemenea stări. Am mai vorbit puţin cu preotul, apoi am plecat să-l slujesc pe f; guvernator. Avusesem câteva ore îngăduinţă să r văd oraşul şi să mă duc la preot. Credea guvernatorul că voi mai pierde din naivitatea mea, dacă mă voi mai plimba prin lume şi dacă voi vedea, auzi şi învăţa câte ceva, cum se spune, mă voi V „ciopli” – mă voi „lustrui” puţin.

II – Aventurosul Simplicius, vol. I

Capitolul XXVII

Simplicius greşeşte în secretariat şi pleacă să nu fie cumva asfixiat

Trecerea mea pe lângă guvernator creştea din zi în zi, mai ales pentru că semănăm tot mai mult cu sora lui, care fusese soţia eremitului meu, ba şi sora guvernatorului, căci mâncarea bună şi zilele de lenevire mi-au făcut obrajii rumeni şi părul strălucitor. Aceeaşi trecere o aveam la toţi cei care veneau cu vreo nevoie la guvernator, căci doar prin mine ajungeau la el. Mai ales secretarul ţinea mult la mine; el era pus să mă înveţe să socotesc. Făcea mare haz, în timpul lecţiilor, de naivitatea şi ignoranţa mea. Se întorsese tocmai de la studii şi era deci cu mintea plină de năzbâtii de la şcoală, aşa că de multe ori ai fi crezut că-i lipseşte o rotiţă. Voia adesea să-mi dovedească că albul e negru şi invers; de aceea la început credeam tot ce spunea şi, în cele din urmă, nu-l mai credeam de loc. Odată i-am spus că e prea murdară călimara. El mi-a răspuns însă, că e cel mai de preţ.

I

obiect din toată cancelaria „căci din ea scoate tot ce doreşte: cei mai frumoşi ducaţi, haine şi în fine aţă averea din călimara asta a pescuit-o. N-am rut să cred că, dintr-un obiect mic şi netrebnic a acesta se pot

căpăta lucruri atât de minunate; dimpotrivă, îmi zicea, acest *Spiritus papyri* (cum numea el cerneala) poate toate acestea; iar călimara de aceea se numeşte butoiaş pentru cerneală*, pentru că în el încap lucruri mari. L-am întrebat apoi cum poate să le scoată de acolo, de vreme ce în călimară abia încap două degete. Mi-a răspuns că el are „un braţ în cap”, care face trebuşoara asta; ba spera să scoată tot din ea, în curând, o fecioară bogată şi frumoasă şi, dacă-l va ajuta norocul, chiar pământ şi argaţi. M-am mirat foarte de asemenea meşteşuguri şi l-am întrebat dacă şi alţi oameni le cunosc.

— Ba bine că nu – zise el: toţi conţopiştii, doctorii, secretarii, procurorii, avocaţii, comisarii, notarii, comercianţii şi nenumăraţi alţii. Toţi aceştia, dacă pescuiesc harnic, se îmbogăţesc foarte repede.

I-am zis:

— Atunci ţăranii şi muncitorii sunt proşti că îşi câştigă pâinea cu sudoarea frunţii, în loc să înveţe şi ei acest meşteşug!

El răspunse:

— Unii nu cunosc foloasele acestui meşteşug, de aceea n-au dorinţa de a-l învăţa; alţii ar vrea

1 în limba germană *Ţintenfass* (*Ţinte* butoi) (n.t.)

cerneală, *Fass*

11*

să-l înveţe dar nu pot, căci n-au „braţu-n cap” sunt şi de cei care-l învaţă, şi au „braţ”, dar nu cunosc mânuirea lui prin care să se poată îmbogăţi Mai sunt o seamă de doritori de îmbogăţire; în viaţă meşteşugul, ştiu şi cum să-l mânuiască: stau însă pe un loc nepotrivit şi n-au prilejul, ca mine. să folosească, aşa cum trebuie, cele învăţate.

Pe când vorbeam noi astfel despre călimara (ce-mi amintea ele punga lui Fortunatus *) mi-a căzut din întâmplare în mână registrul (de pe masa scriitorului) cu titlurile de nobleţe. Citindu-le, m-am gândit că în viaţa

mea n-am dat peste prostii mai mari. M-am întors către secretar:

— Ian vezi dumneata! Toţi aceştia sunt oameni de la Adam, având carne şi oase ca fiecare? De unde a venit deosebirea asta mare? Ia te uită „Preasfinţii”, „neînfrânt”, „serenissim”! Nu sunt toate aceste însuşiri divine? Iată, aici e unul stimat, acolo altul consilier intim şi toţi laolaltă sunt „bine născuţi” 2. Se ştie doar că nimeni nu-i coborât cu hârzobul din cer. sau n-a crescut din pământ ca varza.

Secretarul a râs de vorbele mele şi s-a trudit să-mi lămurească titlurile acestea de nobleţe. Am rămas însă la părerea mea că sunt chiar nepotrivite şi că arr fi mai spre cinstea cuiva, să i se

1 Eroul unei cărţi populare din secolul al XVI-lea, care avea o pungă plină totdeauna de galbeni (n.t.).

2 în original *wohigeboren* (*wohl* – bine; *geboren* = născut) (n.t.).

zică „milostive dimn”, decât: pe *i severe domn*” *Dar cuvântul „bine născut” Adevărată minciună*! *Ar putea adeveri acest lucru oricare mamă de baron, dacă ai întreba-o cum a fost la naşterea copilului ei*.

Râzând, nu ştiu cum se făcu, aşa deodată, că-mi scăpă, fără voie, din pântece un vânt aşa de in drăcit, încât amândoi ne speriarăm; nasurile noastre, precum şi cancelaria, se umplură de îndată de o duhoare nesuferită, i – Du-te, porcule! – îmi zise secretarul – la cocină! Acolo ţi-e locul, nu să stai de vorbă cu oameni de treabă!

A trebuit amândoi să părăsim încăperea din 1, cauza urâtului miros. Şi cu aceasta s-a sfârşit şi cu relaţiile mele distinse din cancelarie.

1 în original *gestreng* (sever) (n.t...).

Capitolul XXVIII

Simplicius învaţă ghicitul, prin minune.

Şi arta de-a ascunde o mică slăbiciune

Am fost însă chiar nevinovat de această întâmplare.

Mâncările neobişnuite şi mai ales medicamentele, care mi se dădeau zilnic să dilate stomacul meu strâns ca o pungă şi maţele mele subţiate, îmi produceau adevărate furtuni în pântece, care mă chinuiau grozav, când îşi căutaţi năvalnic drum de ieşire. Apoi nici nu socoteam că e ceva de ruşine, dacă aşa cere natura umană. Este oarecum cu neputinţă să poţi rezista multă vreme forţei acesteia lăuntrice; apoi nici pustnicul meu nu mă învăţase (căci la noi asemenea musafiri nepoftiţi erau foarte rari), nici Knanul meu nu-mi interzisese vreodată să aţin calea unui asemenea vântură-Jume. De aceea le dădeam drumul, ori de câte ori se iveau, până când, în felul acesta, mi-am feştelit obrazul la secretar. Dizgraţia lui ar mai fi fost de suportat, dar nu era asta cea mai mare nenorocire; că îmi mergea ca unui cm evlavios, care vine la Curte, unde se oţărăşte şarpele împotriva lui Nasica, Goliat împotriva lui David, Minotaurul împotriva lui Tezeu, Meduza împotriva lui Perseu, Circe împotriva lui Ulise, Egist împotriva lui Men el au, Paludes împotriva lui Corebus, Medeea împotriva lui Pelias, Nessus împotriva lui Hercule şi, culmea! Alteea împotriva propriului ei fiu, Meleagru.1

Guvernatorul mai avea un paj afară de mine; dar unul uns cu toate unsorile, care îl slujea de mai mulţi ani. Fiind cam de aceeaşi vârstă cu mine, îl îndrăgisem, din toată inima. Mă gândeam: el e Ionathan 2 şi eu sunt David.

Pajul acesta însă era gelos pe mine din cauza simpatiei pe care tot mai mult mi-o arăta guvernatorul pe zi ce trecea. Se temea, poate, că am să-l înlătur şi de aceea nu mă privea cu ochi buni, gândind mereu cum ar putea să-mi pună piedică, scăpând de concediere prin căderea mea. Eu însă eram sincer ca un porumbel, altfel decât dânsul.

1 Aluziile mitologice la Nasica (porecla Scipionilor) şi şarpe, Paludes şi Corebus sunt neclare: Corebus ucisese un monstru pe nume Poine. De altfel şi Menelau

este confundat cu Oreste, ucigaşul lui Egist. Toţi cei citaţi sunt în raporturi de victime supărate pe călăii lor, cu excepţia Alteei care ea a provocat moartea propriului ei fiu, deoarece Meleagru ucisese pe fraţii ei (n.r.).

— Erou biblic care a fost prieten de nădejde a lui David, deşi tatăl său era duşmanul acestuia (n.r.).

şi-l mărturiseam toate secretele, care, fireşte, nu-mi dovedeau decât naivitatea copilărească şi curăţenia sufletului; de aceea nici nu avea de ce să se agaţe. Odată am pălăvrăgit noi multă vreme înainte de a adormi şi, pentru că tocmai vorbeam despre ghicit, mi-a făgăduit să mă înveţe secretul acesta. M-a pus să vâr capul sub plapomă, convingându-mă că aşa cere învăţătura aceasta. M-am supus îndată şi am aşteptat acolo ivirea duhului ghicitului. Fir-ar să fie! Duhul mi-a intrat pe nas şi anume aşa de t are, încât a trebuit să scot capul de sub plapumă.

Ce-a fost asta? mă întrebă „profesorul".

meu.

I-am răspuns:

Ai tras una bună.

Iar tu răspunse ei – ai ghicit-o. Acum ai învăţat meşteşugul.

Isprava asta nu i-am luat-o în nume de rău, căci pe acea vreme nu eram de loc supărăcios, ci am vrut să ştiu de la el în ce fel poţi lăsa aceste vânturi, fără să faci tărăboi. Colegul meu fu gata cu răspunsul:

— Nimic mai simplu; ridici piciorul stâng, cum fac câinii pe la colţuri, şi spui în taină: *je pete, je pete, je pete* 1; apoi te scremi cât poţi de tare

* în original în franceză. S-ar traduce decent cu: „eu pârâi" (n.t.)

şi ele ies tăcute afară, ca nişte hoţi care au furat ceva...

— Bine – zisei eu – şi dacă se simte mirosul urât o să se creadă că au stricat aerul câinii, mai ales dacă am ridicat atât de frumos piciorul stâng!

Ah, gândeam eu, de ce n-am ştiut taina asta când am fost în cancelaria secretarului?

Capitolul XXIX

Simplicius mănâncă un ochi fript de viţel şi în stomac trimite pe-al doilea după el.

În ziua următoare guvernatorul dădu un ospăţ princiar ofiţerilor săi şi câtorva buni prieteni, deoarece primise vestea plăcută că soldaţii săi au cucerit, fără nicio pierdere în oameni, fortăreaţa Braunfels 1. A trebuit şi eu, ca oricare sufragiu, să ajut la adusul mâncărilor, să torn vinul în pahare şi să aştept cu farfuria în mână, servindu-i. Prima dată mi s-a dat să duc la masă un cap mare şi gras de viţel (despre care se spune că săracii n-au voie să-l mănânce). Cum era bine copt şi deci fraged de tot, avea un ochi ieşit în afară, şi curgea aproape pe tavă. Acesta mi se păru prea lăcomos şi ispititor şi unde mai puneţi şi mirosul plăcut de sos cu slănină presărat cu ghimber aromat – toate îmi stârniră o poftă nebună, încât îmi lăsa gura apă. Ce mai vorbă! Ochiul acela gras

1 Fortăreaţa din Hessen, lângă Wetzlar, luată cu asalt prin surprindere la 28 ianuarie 1635 (n.r.).

râdea ochilor mei, nasului şi gurii mele, şi mă îndemna, mă ruga chiar, să-l anexez stomacului meu. Nu m-am lăsat prea mult poftit, ci am dat sscultare ispitei: cu îndemânare scosei din mers cu lingura, pe care o căpătasem chiar în acea zi, ochiul din găvanul lui şi-l trimisei aşa de iute la destinaţie, că nimeni n-a băgat de seamă – până I ce mâncarea ajunse pe masă, unde se trădă... şi mă trădă. Când se ajunse la împărţirea capului, i stăpânul meu băgă de seamă că cel care mânuia

* cuţitul a şovăit: lipsea bucăţica cea mai gusoasă. Guvernatorul nu putea să sufere batjocura să i se aducă la masă un cap de viţel fără un ochi. Bucătarul a trebuit să vină în faţa lui şi toţi cei care au servit fură cercetaţi. În cele din urmă reieşi, că bietul Simplicius a fost

tartorul, căci lui i-a dat bucătarul capul de viţel cu doi ochi întregi. Ce s-a petrecut după aceea, nimeni nu putea şti. Stăpânul m-a întrebat cu o înfăţişare – cel puţin aşa mi se părea mie – înspăimântătoare: ce-am făcut cu ochiul de viţel? Cât ai clipi scoasei lingura mea din trăistuţă, întoarsei partea cealaltă a capului de viţel şi arătai scurt şi precis ce voia să ştie, scoţând şi celălalt ochi şi înghiţindu-l cât ai zice peşte, ca să se ducă alături de perechea lui.

— Par Dieu! – zise guvernatorul – gestul ăsta e msi gustos decât zece ochi de viţel!

Musafirii lăudară vorbele acestea ale amfitrionului şi numiră fapta mea – săvârşită tot din naivitate – drept o minunată invenţie, care prevesteşte o putere de hotărâre bravă şi de promptă replică. Şi astfel scăpai uşor, prin repetarea unei fapte demne de pedeapsă, nu numai de bătaie, dar mai încasai şi lauda acestor măscărici şi consilieri de chefuri, precum că aş fi procedat inteligent, aşezând unul lângă altul ochii, pentru ca să-şi ţină de urât şi pe lumea cealaltă, cum făceau, după felul lor, şi pe această lume. Stăpânul meu însă îmi spuse că altă dată să nu mai fac asemenea pozne.

Capitolul XXX

Simplicius priveşte cum oamenii se-mbată;

Se-ncredinţă că minte prea multă nu arată.

Masa începu chiar creştineşte (ca şi la alte asemenea ospeţe). Preotul a rostit rugăciunea în surdină – şi se pare şi cu evlavie – în faţa mesenilor. Evlavia aceasta a ţinut până au sosit supa şi primele feluri de mâncare – aşa încât te credeai într-o trapeză de călugări capuţini1; dar abia a spus fiecare de vreo trei-patru ori „Domnul să binecuvânteze”, că a şi început gălăgia. Nu vă pot reda cum fiecare a început încetul cu încetul să-şi ridice glasul; aş compara această adunare cu un vorbitor, care-şi începe cuvântarea încetişor, ca să sfârşească tunând. Se aduseră gustări, numite de aceea apetitive, pentru că sunt foarte pipărate şi se mănâncă înainte de a

bea, tocmai

1 Ordin călugăresc întemeiat, ca o ramură a ordinului franciscanilor, în anul 1525. Numele lui vine de la gluga (în germană *Kapuze*) ţuguiată pe care o poartă membrii ordinului (n.t.).

pentru că băutura să alunece mai uşor pe gât. Apoi veniră tot felul de gustări ce merg foarte bine cu băutura, fel de fel de ciorbe franţuzeşti şi Ol la Potrida 1 spaniole, care, prin pregătirea lor specială în mii de chipuri cu tot felul de ingrediente, erau atât de pipărate, ardeiate, amestecate şi asezonate, şi destinate să stârnească setea, încât îşi schimbaseră substanţa cu totul faţă de cum natura le produsese, încât nu le-ar fi recunoscut nici chiar Cnaeus Manlius 2, să fi avut el – abia întors din Asia – chiar pe cei mai buni bucătari. Mă gândeam: oare n-ar putea toate acestea să-i strice omenirii, care le mănâncă şi le bea (căci pentru asta sunt făcute), luându-le minţile, schimbându-i chiar în bestii? Cine ştie dacă Circe n-a folosit asemenea mâncări, când a schimbat în porci pe soţii lui Ulise! Căci vedeam cum mesenii mâncau felurile de mâncare ca porcii, sugeau ca viţeii şi se purtau ca măgarii, pentru ca la urmă să debordeze ca şi câinii tăbăcarului. Vinurile nobile de Hochheim, Bacherach3 şi Klingenberg 4 le turnau în ei din nişte stacane mari cât găleţile; dar curând li se urcară la cap. Atunci să fi văzut ce schimbare s-a petrecut la masă! Zău, nu aveam destui ochi să-i privesc! Oameni

1 Mâncare naţională spaniolă preparată din legume şi diferite sorturi de carne fiartă (n.r.).

2 Consul roman îmbogăţit în urma unui război în Asia, (lus în anul 188 î.e.n. (n.r.).

3 *Hochheimer, Hacheracher* – vinuri de Rin (n.r.).

4 *Klingenberger* – vin de Main (n r.).

răz

În toată firea, care mai înainte erau stăpâni pe simţurile lor, încep deodată să facă pe nebunii şi să

rostească cele mai mari prostii de pe lume. Prostiile ce le făceau şi închinările pe care şi le adresau unii altora sporeau mereu, astfel că se părea că se întrec care mai de care; în cele din urmă totul nu era decât o beţivănie josnică. Ciudat lucru era pentru mine această privelişte, căci nu ştiam de unde a venit schimbarea, necunosdind până atunci efectul vinului şi al beţiei! Aceasta m-a pus pe gânduri. Vedeam gesturile lor ciudate, dar nu le ştiam pricina. Până la beţie golise fiecare cupa lui cu mare poftă; dar, după ce şi-au umplut burdihanele, luptau din greu ca şi căruţaşul, care merge uşor la loc şes, dar la deal se opinteşte din greu. Iar când oaspeţii se ameţiseră de tot, neputinţa lor o compensa fie curajul unuia la multă băutură, fie dorinţa altuia de a închina cu un prieten, fie politeţea germană, care îndeamnă mereu la băut. Iar când şirul sănătăţilor se sfârşea, beau în sănătatea domnilor celor mari, a prietenilor dragi, a iubitelor – şi turnau şi înghiţeau de zor, că le ieşeau ochii din găvanele lor şi îi podidea sudoarea. Dar trebuiau să bea. La urmă se iscă larmă mare cu tobe, flaute, viori, cu împuşcături de tunuri, de bună seamă pentru ca vinul să ia cu asalt stomacurile. La început m-am mirat unde poate intra atâta „în burţile lor, căci nu ştiam că, mai înainte ca băutura să se încălzească în stomac, se întorcea iarăşi – cu durere mare – tot pe unde intrase.

Preotul meu lua de asemenea parte la acest chef şi a trebuit şi el, ca şi ceilalţi – căci era doară om şi el – să iasă o dată afară. M-am luat după dânsul şi l-am întrebat:

— Părinte, de ce se poartă oamenii aceştia aşa de ciudat? Din ce cauză se bălăbănesc încoace şi-ncolo? Mi se pare chiar că nu mai sunt în toate minţile; au mâncat şi-au băut până n-au mai putut şi jură ca să-i ia dracul, dacă mai pot să bea, şi totuşi nu încetează să toarne în ei până ia refuz. Trebuie oare să facă asta, sau risipesc darul divin, sfidându-l pe Dumnezeu?

— Dragă copile – răspunse preotul. Vinul înăuntru, mintea afară! Dar asta nu-i nimic, pe lângă ce-are să fie

de-acum înainte! Nu cred să se spargă petrecerea mâine dimineaţă, căci, deşi pântecele lor e plin tobă, n-au ajuns încă la culmea veseliei şi petrecerii.

— Dar nu le crapă pântecele – zisei eu – dacă îndeasă necontenit în el? Mai pot sufletele lor, care sunt făcute după înfăţişarea Domnului, să sălăşluiască în asemenea corpuri de porci puşi la îngrăşat?

— Ţine-ţi botul! – mă certă preotul. Vrei să capeţi o bătaie cum n-ai mai văzut? Acum nu-i timp de predică. Dacă ar fi vorba de aşa ceva, m-aş pricepe mai bine ca tine!

lă4

1 Ascultându-l, mă uitam cum se risipeşte atâta i mâncare şi băutură. Şi nimeni nu se gândea la bietul Lazăr1 care suferea de foame şi care era: aici sub chipul multor sute de emigranţi din kWetterau, cărora li se citea foamea pe figură şi Icare tânjeau la porţile noastre, neavând nimic în cămara lor.

1 Personaj alegoric din Noul Testament, reprezentând pe omul sărac ce ajunge în rai, în vreme ce bogatul ajunge în iad (n. i\).

Capitolul XXXI

Simplicius aplică a pajului povaţă

Şi-o scărmăneală bună spinarea i-o dezgheaţă

Pe când slujeam la masă eu farfuria în mină, chinuit în suflet de tot felul de gânduri amestecate, pântecele nu-mi dădea de loc pace: mârâia şi ghiorăia neîncetat, dându-mi a înţelege că sălăşluiau în el spiriduşi care voiau să iasă afară. Mi-a venit atunci gândul să mă scap de asemenea iezme, să le dau paşaportul şi, cu acest prilej, să pun în practică meşteşugul pe care-l învăţasem noaptea trecută de la camaradul meu.

Potrivit celor învăţate ridicai deci piciorul stâng cât putui de sus, mă scremui din răsputeri şi eram gata să spun în taină de trei ori formula magică *„je pete”, când bubuitul grozav, care-mi ieşi de la spate, răsună însă, împotriva aşteptării mele, atât de puternic, încât n-am*

mai ştiut ce să fac de spaimă. Mă apucă o frică, ca şi când aş fi stat pe scara spânzurătorii şi gâdele ar fi voit să-mi pună frânghia în jurul gâtului.

Buimăcit de această groază, am simţit că nu mai în stăpân pe mădularele mele şi gura mi s-a rejvollat şi ea la auzul tunetului ce-a răsunat la spate şi n-a vrut să rămână mai prejos de acest zgomot. Creată pentru vorbire şi strigăte, trebuia să dea frâu liber cuvintelor. De aceea izbucni şi ea, luându-se la întrecere cu şezutul, spunând ceea ce eu păstram în taină, dar aşa de groaznic de tare, încât ar fi crezut cineva că-mi taie beregata.

Cu cât vânturi] e de la spate se înteţeau mai straşnic, cu atât mai ţipător îmi ieşea de sus vorba „je *pete", ca şi când s-ar fi luat la întrecere ceea ce ieşea de jos cu ceea ce ţipa sus, ca să se vadă care I din două are glasul mai puternic. Prin aceasta mă uşurai, ce-i drept, în pântece; dar, în schimb, am supărat nespus pe guvernatorul meu. Oaspeţii lui s-au trezit din beţie la auzul acestor tunete, ca sunetele de trompete şi pocniturile de tunuri; eu însă, pentru că n-am putut opri – cu toată osteneala ce mi-am dat apoi – vânturile, am fost întins într-o troacă şi scărmănat aşa de tare, că şi azi mă gândesc la acea scărmăneală. A fost cea dintâi ciomăgeală pe care am căpătat-o de când am văzut lumina zilei, şi a trebuit să inspir aerul pe care-l împuţisem aşa de scârbos şi în care trebuia să trăim lotuşi împreună. Îndată slujitorii au adus tablete şi luminări cu fum parfumat, iar oaspeţii îşi scoaseră cutiuţele cu mosc şi balsamuri, chiar şi cele cu tutun de prizat; dar şi cele mai bune arome n-au fost în stare să îndepărteze duhoarea pestilenţială.*

12* 137

Aşadar, prin această scenetă pe care am jucat-o ca cel mai bun comedian din lume, am avut linişte în pâmtece, dar şi lovituri în spinare; iar oaspeţii şi-au umplut nasurile cu aer împuţit şi bieţii servitori au avut de lucru să facă iar miros plăcut în cameră.

Capi folii i XXXII

„ *Simplicius priveşte cum cheful* s-a*nteţit şi preotul cu fuga e liber în sfârşit*.

După această păţanie a trebuit să servesc din nou ca mai înainte. Preotul meu mai era de faţă şi a fost silit să bea la fel ea şi ceilalţi; el însă nu era de aceeaşi părere, ci spunea că nu vrea să bea atât de dobitoceşte. Un beţivan straşnic îi arăta dimpotrivă că preotul bea ca un animal, în schimb el şi ceilalţi oaspeţi beau ca oamenii:

I – Căci – spunea acelaşi – un dobitoc bea numai atât cât îi place şi îşi stinge setea; noua oamenilor ne place însă să tragem din băutură un folos şi să sorbim nobila zeamă de struguri, aşa cum au făcut-o şi strămoşii noştri.

— Prea bine – zise preotul – dar mie îmi place să păstrez măsura.

— «Bine – răspunse beţivul – un om de onoare îşi respectă cuvântul! şi umplu un pahar uriaş, pentru a fi golit de preot. El dete bir cu fugiţii şi îl lăsă mofluz cu găleata sa.

După plecarea preotului totul decurgea în ordine şi totul lăsa să se înţeleagă, cum că acest ospăţ ar fi trebuit să fie un moment şi un prilej de a te lua la întrecere în beţivăneală, de a-l face pe celălalt de ruşine şi de a-i juca o festă, iar atunci când vreunul nu mai putea nici să stea, nici să umble, nici să se ţină pe picioare asta însemna: „Acum suntem chit! tu mi-ai dorit şi mie acelaşi lucru, acum ţie ţi s-a înfundat! „şi aşa mai departe. Cel care putea să reziste şi să bea cel mai mult, ştia să se fălească şi se socotea că nu-i un netrebnic; în cele din urmă toţi se împleticeau de parcă ar fi înghiţit sământă de măselariţă.

Era un spectacol de carnaval, uitându-ne la ei, de care, afară de mine, nimeni nu se mira: unul cânta, altul plângea, al treilea râdea, al patrulea era ti ist, unul înjura, altul se ruga. Uite, colo, cum strigă acela: „Curaj!”; altul nu mai putea vorbi. Unul şedea liniştit, al doilea voia să alunge pe diavolul, al treilea dormea

paşnic. Iată unul vorbind întruna, aşa că nimeni nu mai ajungea să spună o vorbuliţă! Cel de lângă el povestea vecinilor aventurile lui galante, iar altul grozavele sale fapte de arme. Câţiva vorbeau despre biserică şi chestiunile religioase; alţii despre *Ratio status2* politică, chestiuni ale ţării şi ale lumii. O parte din ei alergau încoace şi încolo.

— Seminţele de măselariţă slujeau şi ea medicament, şi ca otravă (n.r.).

8 Grimmelshausen a scris o lucrare intitulată Raţiunea statului (n.r.).

neputând să stea locului; alţii zăceau nemişcaţi, neputând îndoi un deget, necum să se scoale sau să umble. Erau printre ei şi de cei care mâncau, parcă ar fi muncit la sapă şi n-ar fi mâncat de opt zile. Cei mai odioşi erau cei care vomitau tot ce-au băgat în ei ziulica toată. Într-un cuvânt, toată atitudinea lor era caraghioasă, nebunească, ciudată şi în acelaşi timp păcătoasă. La urma se încinse la coada mesei o bătaie în toată legea: aruncau unii-n alţii cu pahare, cupe, farfurii, castroane, se loveau nu numai cu pumnii, ci şi cu scaune, picioare de scaune, săbii şi cu orice le cădea în mână, încât unora le curgea sângele peste urechi; dar guvernatorul puse îndată capăt scandalului.

Capitolul XXXIII

Simplicius se duce să caute ligheunul şi-n el guvernatorul îşi *leapădă chiolhanul*

După ce s-a făcut iar pace, au luat chefliii p cântăreţi şi pe femei şi s-au dus în altă casă, a cărei mare sală a fost aleasă pentru alte nebunii Guvernatorul însă se culcă pe divanul lui, că e nu se simţea bine, fie din cauza mâniei, fie datorită excesului de mâncare şi băutură. L-am lăsat acolo să se odihnească şi să doarmă şi am dat să plec. N-am apucat să ajung la uşă, însă, că a şi vrut să mă fluiere înapoi, dar n-a mai putut. Atât a strigat: „Simpis.

Am alergat la el şi l-am văzut dând ochii peste cap,

ca vita sub cuţit. Şedeam lângă el ca vin po pândău, neştiind ce să-i fac. El însă arătă spre lavoar şi lălăia:

— A-ad-adu aici, tic-ticălosule! Li – li – ligheanul. Trebuie să vărs!

Am alergat şi i-am adus ligheanul şi, când am venit cu el, m-am speriat: avea nişte buci ca un t42

trompet. M-a apucat repede de braţ şi m-a aşezat; Uşa, ca să-i vie ligheanul în faţa botului. Cu icniri dureroase a scos din el o materie aşa de jicârboasă şi urât mirositoare, încât îmi venea ameţeală, mai ales că mi-au sărit şi câteva bucăţele pe obraz. La un moment dat îmi venea şi mie să debordez: dar, când l-am văzut că se face galben la faţă – mi-a trecut totul de frică şi Miijă. Mi se părea că-şi varsă, împreună cu mizeria aceea, şi sufletul. Sudoare rece îi uda fruntea şi faţa lui era ca aceea a unui muribund; Iar i-a trecut şi s-a răcorit. Atunci m-a trimis «ft-i aduc apă proaspătă cu care şi-a clătit furtunul lui de vin, adică gâtlejul.

Apoi mi-a poruncit să duc afară ligheanul de argint, cu toată scârba din el. Pe drum, mă gân

loam că doar nu era nimic rău acolo, ci un castron cu mâncare pentru patru inşi ce nu ar fi trebuit aruncată: ştiam că stăpânul meu îşi umpluse burdihanul tot cu lucruri delicate, cu pateuri, carne de pasăre, de vânat şi de vită, pe care le şi puteam deosebi. Mă duceam cu ligheanul încoace şi-ncolo, neştiind ce să fac cu el şi nici nu îndrăzneam să-l întreb pe guvernator. Mă gândii atunci să-l întreb pe intendent. I-am arătat lui bunătatea şi l-am întrebat ce să fac cu ea. El îmi zise:

Prostule, du-l blănarului, să argăsească pieile cu ol!

Am întrebat atunci unde stă blănaful

— Nu, zise el, văzând naivitatea mea, du-l donorului, ca să vadă ce boală are stăpânul nostru!

Aş fi făcut şi prostia asta, dacă intendentul nu s-ar fi temut de urmări. Mi-a poruncit atunci sii duc pomana la bucătărie, ca slujnicele să-l presare cu piper – ceea ce eu am luat în serios şi femeile au râs cu hohote de mine.

Capitolul XXXIV

Simplicius ajunge la dans întâmplător. Petrecerea o strică şi iar e luat la zar.

I Guvernatorul ieşise din casă, când tocmai scăpalern de ligheanul meu. L-am urmat în casa cea mare, unde am văzut în sala încăpătoare zbenguindu-se şi învârtindu-se repede bărbaţi, şi femei, căsătoriţi şi celibatari. Era o învălmăşeală! Tropăiau pl chiuiau, că am crezut, zău, că au înnebunit de-a btnelea, neştiind ce-au de gând să facă în dezlănţuirea asta turbată. Vânzoleala furioasă mi s-a părut ftşa de îngrozitoare, încât mi s-a zbârlit părul pe Cap. Nu credeam altfel decât că şi-au pierdut minţi! >. Când m-am apropiat, am recunoscut pe oaspeţii noştri, care la amiază fuseseră încă întregi la minte.

Doamne! mă gândeam, ce s-a întâmplat cu ei? I – a apucat cumva Ducă-se pe pustii? Mi-a venit în minte că poate nişte duhuri ale iadului s-au întruptil în oamenii aceştia, bătându-şi joc de făptura biene & scă şi făcându-i să sară ca nişte ţapi şi maimuţoi caraghioşi; clăci ziceam: dacă ar avea suflete de om, nu s-ar purta aşa, ca neoamenii.

Când guvernatorul a intrat în sală, a încetat.1 prin farmec nebunia şi zgomotul infernal. Acum a vedeai cum se plecau capetele şi se încovoiau şpil nările, şi se auzea Ursitul tălpilor pe podea, ca’s când ar fi vrut să şteargă urmele paşilor, pe care le lăsaseră acolo în timpul nebuniei lor furioase... Judecând după feţele lor asudate şi după gâfâit, în de-ai că au avut destul de lucru; dar după chipurile vesele, vedeai că munca cea nebunească le al plăcut.

Tare aş fi vrut să ştiu ce însetmna acea furie! 1 De aceea îl întrebai pe colegul şi iubitul meu pric ten, care mă învăţase arta ghicitului, ce însemnea: 1 furia asta şi pentru ce tropăieşc şi târşesc picioarele I cu atâta zgomot? El mi-a prezentat ca un adevăr I gol-goluţ faptul că musafirii s-au înţeles între ei să] prăpădească podeaua

sălii.

— De ce crezi oare? zis el, că se zbenguiesc aşa de zdravăn? N-ai văzut că din distracţie au şi spart ferestrele? Tot aşa are să se întâmple şi cu podeaua!

— Doamne. Dumnezeule – zisei – atunci trebuie să pierim şi să ne rupem gâtul în cădere, împreună cu ei!

— Da – zise colegul meu – asta este şi nimă-l nu-i nu-i pasă de ce s-o întâmpla. Ai să vezi că, I atunci când se cred în pericol, fiecare pune mâna 1 pe câte-o femeie sau fată drăguţă, deoarece soţ

]4G

Ipiiine că, dacă sunt perechi, căderea nu-i doare

Îi iar aşa de tare.

— Credeam toate balivernele lui, de ace, ea m-a gpucat o frică de moarte, încât nu ştiam unde să mă Şiteeund. Când au început să cânte muzicanţiipe care până atunci nu-i băgasem de seamă unde x-uu repezit nebunii la femei (ca soldaţii la piramida de arme. când dau tobele alarma), şi le apucau ne o mână! Simţeam că s-a sfârşit cu mine şi că-mi woi rupe gâtul împreună cu toţi ceilalţi, când se va prăbuşi podeaua. Frica mă cuprinse şi mai tare, când văzui pe nebuni sărind, fiindcă se cânta o melodie săltăreaţă, de se cutremura clădirea, zicându-mi; acu-acu s-a zis cu tine! Crezând că se va prăbuşi casa, m-am repezit şi eu în culmea fricii şi tun apucat o doamnă nobilă şi foarte virtuoasă, cu are tocmai tăifăsuia stăpânul meu: o prinsei de braţ ca un urs şi o ţinui strâns, căci ea se zbătea şi nu ştia ce m-a apucat aşa deodată

M-a cuprins disperarea, văzând vânzoleala din sală, şi am început să strig ca un apucat, ca şi când m-ar fi omorât. Asta n-a fost de ajuns! Am şi scăpat, de groază, ceva în pantaloni, care a răspândit un miros atât de urât, cum n-a simţit nasul meu de Tnult. Muzicanţii se opriră, dansatorii şi dansatoarele încetară zbânţuiala: iar doamna cumsecade, săraca, căreia nu-i mai dădeam drumul, s-a supărat foc, simţindu-se jignită, deoarece era

încredinţată i stăpânul meu m-a pus să-i fac această ruşine. Antici guvernatorul a dat potuncă să fiu ciomăgit.

şi închis undeva, mai ales că-i făcusem în aceeaşi zi şi alte pozne. Ostaşii care aveau să execute ordinul aveau pe de o parte milă de mine, pe de alta nu se puteau apropia mult din cauza duhorii nemaipomenite; nu m-au mai bătut, dar m-au închis într-un coteţ de gâşte, care se găsea sub una din scări. De atunci am chibzuit adesea la acest lucru şi am ajuns la convingerea că astfel de uşurări pricinuite de frică şi groază emană un miros mult mai urât decât atunci când cineva ia un purgativ puternic.

DOUĂ

Capitolul J

Simplicius se teme de ceartă în coteţ;

O.nsacul se arată cu gâsca sa iubeţ.

În coteţul meu de gâşte am conceput eu cele ce km scris mai înainte, atât despre dans, cât şi despre fe Cvie în prima parte din lucrarea mea Negru şi alb 1 şi din această pricină nu este nevoie să mai adaug ceva despre asta Totuşi, nu pot trece sub t uere că încă mai mă îndoiam dacă dansatorii S-au vorbit să prăpădească podeaua sălii sau a fost 6 vorbă goală. Acum voi povesti ce s-a petrecut în închisoarea mea.

Trei ore întregi – după ce se sfârşise acel Prasludium *Veneris* – adică dansul – a trebuit să mtuu în propria-mi murdărie, până ce se furişă unul – fi zgâlţâi la încuietoarea uşii coteţului. Pândeam i-a un porc ce se urinează în apă, prilejul s-o zbu Mp» →

1 Negru şi alb sau Satiricid pelerin, prima scriere a lui fii Immelshausen, o satirămorală în care, printre altele, în condamnat dansul (n.t.).

„Prologul Venerei (lat).

ghesc; dar cumătrul nu deschise nurtiai uşa, îi ni şi vârî înăuntru repede, dar nu ingur, ci tracii după el o

femeiuşcă pe care o ţinea de mână asiti ca la dans. Nu ştiam ce are să se petreacă; dai, 1 pentru că în ziua aceea trăisem atâtea întâmplarii I ciudate, mă obişnuisem cu surprizele. M-am liol tărât şi acum să aştept cu răbdare şi în tăcere III mă înghesuii neobservat într-un cotlon întunotiilll al coteţului, care era destul de încăpător. Tremn J ram de frică şi aşteptam. Se iscă între cei doi unii şoşotit, din care nu desluşii altceva decât că femeia] I se plângea de mirosul urât al locului; dar cava I Ierul o mângâia, spunându-i:

— Desigur, frumoasa mea. Îmi pare nespus ilol rău că norocul nu ne-a oferit un loc mai onor abilb să gustăm plăcerile dragostei; dar te asigur că iinfl cântătoarea ta prezenţă mă face să cred că aceste cotlon de dispreţuit s-a schimbat în cel mai pai fu-B mat paradis.

După aceea îi auzii sărutându-se şi observai po «Bziţiile cele mai ciudate, neştiind ce însemneaz. i I ele. Tăceam chitic. Când însă auzii şi nişte polii I neli curioase şi coteţul construit din scândurlH începu să se scuture şi să trosnească – în can îl timp femeia arăta, ca şi când o durea trebuil aceasta – mi-am zis: aceştia sunt doi din oamenii I aceia furioşi, care au ajutat să se surpe podeau i. şi au venit aici să facă la fel şi să mă nimicească.

Când acest gând a pus stăpânire pe mine, am deschis lepede uşa, ca să scap de moarte şi, sco liiul un ţipăt îngrozitor, tot atât de natural ca şi luare mă adusese acolo, o ştersei pe nepusă fisă. Am fost totuşi destul de deştept ca să încui te din afară uşa în urma mea, şi am scăpat intrând Hi casă pe o uşă care era deschisă. Aceasta a fost la lina nuntă la care am luat parte fără să fiu jmfţit. Fireşte, nici n-am adus dar de nuntă, deşi Hlliile avea să-mi puie la socoteală cheful şi eu

I trebuit mai târziu să i-o plătesc cu vârf şi îndesat.

Dragă cititorule, întâmplarea aceasta nu ţi-am investit-o ca să râzi, ci pentru ca istorisirea mea a fie

completă, şi ca să vezi ce roade cinstite sunt un aşteptat de pe urma dansului.

Capitolul II

Sibnplicius atestă că baia-i indicată şi omului nu poate să-i strice niciodată.

Deşi am scăpat teafăr din coteţul pentru gâşte, abia acum mi-am dat seamă de nenorocul meu. căci pantalonii mei erau plini şi nu ştiam ce-i fac cu ei. În casa guvernatorului lumea dormea dusă, deci nu mă puteam apropia de santinela care păzea uşa de la intrare. Să mă duc la coi pul de gardă, iarăşi nu puteam, că ostaşii n-aveau să mă sufere din cauza urâtului miros. Să stau pe stradă nu-mi convenea, căci tare era frig, astfel că eram cu totul nehotărât. Trecuse de mult de miezul nopţii când mi-a venit în gând să caut scăparea la preotul meu mult pomenit. Am bătut dei i la uşă; dar n-am nimerit prea bine, căci servitoarea m-a lăsat morocănoasă să intru. Când a mirosit ce parfum i-am adus – nasul ei a ghicii imediat taina – s-a înfuriat şi mai mult şi a început să mă certe aşa de tare, că stăpânul ei – care-şi făcuse somnul – s-a trezit. Ne-a chemat pe amândoi la pat. Când a băgat de seamă care-i tărăşenia, a strâmbat puţin din nas şi mi-a zis:

s – m (asemenea caz, omul trebuie să facă baie, chiar dacă nu stă scris acest lucru în calendar, ţi-A poruncit femeii să-mi spele pantalonii încă înainte de a se lumina de ziuă şi să-i usuce la sobă; iar pe mine să mă culce în pat, pentru că a azut bine că eram îngheţat bocnă. Abia mă încălzisem sub pătură – şi era de acum ziua mare – că şi veni preotul la mine, voind să audă cum mă simt şi ce mi s-a întâmplat; căci, din cauza cămăşii şi pantalonilor mei uzi, nu mă puteam duce la el, I-am povestit totul de-a fir a păr şi am început cu meşteşugul pe care l-am învăţat de la colegul meu, pajul, şi ce ghinion am avut din cauza lui. Apoi i-am povestit cum, după plecarea lui, oaspeţii parcă au mâncat mătrăgună şi – după cum îmi spusese colegul meu – voiau să sfărâme

podeaua sălii şi cum eu am fost cuprins de-o spaimă grozavă şi am vrut să-mi salvez viaţa, din care pricină am fost închis în coteţul gâştelor şi ce-am văzut şi auzit de la cei doi, care m-au scăpat de acolo şi pe care i-am încuiat în locul meu.

— Simplicius, zise preotul, ai sfeclit-o! Ai avut gând bun, dar mă tem, mă tem că te-ai dus pe copcă! Scoală-te repede din pat şi cară-te din casa mea, ca să nu împart cu tine ce-ai să păţeşti de la stăpânul nostru, dacă te găseşte la mine în casă!

Şi iată-mă, deci, plecat cu straiele pe mine încă jilave. Atunci am văzut, pentru cea dintâia oară, ce> bine e să te aibă stăpânul în mila lui şi ce rău e când această milă şchioapătă.

M-am dus la casa stăpânului meu, unde încă toţi dormeau duşi, afară de bucătar şi câteva slujnice, care dereticau prin sufragerie, unde ieri avusese loc chiolhanul. Bucătarul însă pregătea, din resturile de la masă, o gustare ele dimineaţă. M-am dus mai întâi la fetele din sală. Acolo era o neorânduială de nedescris: cioburi de pahare, şi geamuri, şi băltoace de vin, şi bere, astfel că podeaua semăna cu o hartă cu mări, insule şi continente. Şi duhnea în sala asta mai abitir decât în coteţul meu de gâşte; de aceea nici nu-mi prelungii şederea aici, ci pornii spre bucătărie. Acolo mă dădui lângă foc, să-mi usuc hainele şi aşteptam, tremurând de frică, ce mi-o aduce norocul în cale, când se va scula stăpânul. În timpul acesta mă gândeam la nebunia lumii şi la tot ce mi s-a întâmplat în ziua şi noaptea de ieri şi tânjeam după viaţa sărăcăcioasă şi mizeră, dar fericită, pe care am dus-o la pustnicul întru fericită amintire şi aş fi dorit ca el şi cu mine să fim iar acolo, în pădure.

Capitolul III

Şiretul paj primeşte răsplata-n vârf de bici;
Simplicius se-nalţă în rang de măscărici.

Când s-a sculat guvernatorul, a trimis pe unul din lachei, să mă aducă din coteţ. El îi aduse însă vestea că a

găsit uşa deschisă şi îndărătul zăvorului o gaură făcută cu briceagul, astfel că arestatul s-a liberat singur; dar guvernatorul aflase deja că sunt în bucătărie. În timpul acesta slujitorii alergau încoace şi încolo, să poftească la gustarea de dimineaţă pe oaspeţi, printre ei aflându-se şi preotul meu, care a trebuit să se înfăţişeze mai devreme, deoarece stăpânul meu voia să discute cu el despre mine, mai înainte de a se aşeza la masă.

I – a întrebat, mai întâi, dacă mă crede în toate minţile sau nebun; dacă toate le fac din prostie nuu din răutate şi-i povesti amănunţit cât de noi uviincios m-am purtat ieri şi că unii dintre uiispeţi i-au luat în nume de rău aceasta, ca şi i lud li s-ar fi pus la cale asemenea batjocură. Şi mai povesti cum poruncise să fiu încuiat în coteţul gâştelor, ca să nu fac şi al Le boroboaţe; apoi cum am spart uşa şi am ieşit de acolo şi acum mă plimb prin bucătărie, ca un îi. ne-ar care nu trebuie să mai slujească pa stăpân. În viaţa lui nu i s-au mai întâmplat asemenea şotii, făcute în prezenţa unor oameni onorabili, şi că nu i-a mai rămas altceva de făcut, decât să pună să mă ciomăgească şi să mă trimită la dracu', pentru că mă purtasem atât de prosteşte.

În timpul acestei discuţii se adunau oaspeţii unul după altul. Când a terminat ce a avut de comunicat, preotul i-a spus că dacă binevoieşte domnul guvernator să-l asculte puţin cu răbdare, are să-i povestească ceva despre Simplicius, ca să se vadă nu numai nevinovăţia lui, dar şi ca să se risipească toată suspiciunea acelora, care s-au simţit jigniţi de purtarea lui.

În acest timp cât se discuta despre persoana mea în sălile de sus, veni la mine în bucătărie acel ofiţer fercheş, care fusese încuiat, împreună cu drăguţa lui, în coteţ, şi care nu era altul decât nebunul de stegar. Venea să „trateze” cu mine. Prin ameninţări mai întâi, apoi îmbunându-mă cu un taler pe care mi-l vârî în buzunar, îmi ceru să nu spun nimic despre cele întâmplate în coteţul gâştelor.

Mesele fură iarăşi puse şi, ca şi ieri, ocupate de mâncări şi oaspeţi. Pe aceste mese slujitorii aşezar a sticle cu vermut, un de jaleş, de alant, da gutui, de lămâie şi de cel aromat, numit Hippocras 2, care să dreagă stomacurile beţivilor şi să le limpezească în acelaşi timp şi capetele, căci toţi erau mahmuri. Mai întâi vorbiră despre isprăvile lor de ier i; apoi, nemaiavând altă sămânţă de vorbă, veni rândul bietului Simplicius. Guvernatorul însuşi aduse aminte preotului să povestească – aşa cum i-a făgăduit – despre isprăvile mele vesele.

Acesta se rugă mai întâi să fie iertat dacă el, ca faţă clericală va fi nevoit să folosească vorbe care nu se potrivesc cu rasa pe care o poartă; apoi a început să povestească mai întâi din care pricini naturale am fost chinuit de gaze în pântece, aşa că şi secretarului i-am făcut neplăcere în cancelaria sa şi cum am învăţat să ghicesc şi încă un alt meşteşug şi ce-am păţit din cauza aceasta. Mai departe, cât de ciudat mi s-a părut dansul, pentru că nu mai văzusem niciodată asemenea joc; ce m-a învăţat colegul meu şi cum m-am purtat de aceea cu doamna nobilă ajungând în cele din urmă în coteţ. Toate acestea le povestea el cu vorbe cuviincioase şi toţi se strâmbau de râs şi prin, aceasta îmi iertară naivitatea şi ignoranţa, aşa că stăpânul meu ţinu din nou la mine şi-mi îngădui să-l slujesc la masă. Numai despre cele întâmplate în coteţul gâştelor şi de felul cum am scăpat de acolo n-a suflat o vorbuliţă

1 Plantă din familia compozeelor. din rădăcina căreia poporul fac-e ceai împotriva răcelii (n.t.).

Vin hippocratic în care se puneau diferite rădăcini şi plinite medicinale cu efect tonic (n.r.).

preotul, deoarece ştia că printre oaspeţi erau şi unii moşnegi acriţi, care, lui, ca preot, i-ar fi luat-o în nume de rău. La un moment dat mă întrebă însă guvernatorul, ca să glumească, cu ce oare i-am plătit colegului meu pentru frumoasele sale lecţii? Când i-am răspuns: „Nu i-

am dat nimic!”, atunci el mi-a zis: „Atunci, lasă, am să-i plătesc eu pentru tine!” Atunci a poruncit să-l lege pe o troacă şi să-i tragă atâtea nuiele pe şezut câte mi se trăseseră mie ieri, pentru pozna ce-am făcut.

Stăpânul a observat că naivitatea mea distra pe oaspeţi mai bine decât muzicanţii, chiar de-ar fi avut aceştia şaptesprezece lăute. De aceea m-a întrebat pentru ce am scobit uşa coteţului. I-am răspuns:

— Această ispravă a făcut-o altul.

Întrebă mai departe:

— Cine?

I-am răspuns:

— Poate acela ce a venit la mine.

— Dar cine a venit la tine?

— N-am voie să spun.

Guvernatorul era om isteţ şi ştia cum să mă ia de aeepa m-a înghesuit cu întrebarea:

— Cine ţi-a interzis să-mi spui?

I-am răspuns fără să-mi dau seama:

— Stegarul cel fercheş.

Când am băgat de seamă, după râsetele stârnite, că m-a luat gura pe dinainte şi stegarul, care era printre oaspeţi, se făcuse roşu ca sfecla, n-am mai vrut să vorbesc, clacă el nu-mi va da voie. Stăpânul însă nu încetă cu întrebările:

I – Dar ce-a căutat stegarul la tine-n coteţ?

I-am răspuns: f: – A băgat o fată la mine acolo!

— Ce-a făcut el mai departe? zise stăpânul meu. Eu am răspuns:

f – Mi s-a părut că el venise să-şi verse udul în coteţ.

Stăpânul meu întrebă:

[– Ce căuta fata acolo? Nu se ruşina?

— De loc, domnule – răspunsei eu – ea îşi ridică poalele şi a vrut (preaonoratul meu cititor, (are iubeşte castitatea, cinstea şi virtutea, ierte ponei mele necioplite care descrie totul atât de grosolan, aşa cum m-am exprimat atunci!) să se e…

Atunci s-a iscat un hohot atât de mare şi de îndelungat, că stăpânul meu n-a fost în stare să mă mai întrebe; şi nici nu era necesar să se continue, altfel ar fi fost luată în zeflemea şi fata cea cucernică (*scilicetx*).

După aceea a început să povestească intendentul (a eu, când m-am întors, deunăzi, din pădure, i-am /is: „Eu ştiu acum de unde vin trăsnetul şi tunetul. Am văzut trunchiuri de copaci în căruţe. Ele erau orburoase şi în scorburi erau înţesate seminţe de ««apă. Erau şi sfecle albe de fier tăiate la rădăcină. A coste trunchiuri ei au gâdilate pe la coadă cu o

—» îi

1 Chipurile (lat.).

lfil frigare de zinc şi atunci a izbucnit din trunchiuri foc diavolesc *1* însoţit de abur şi tunet”. Şi aşa po – vestiră mai departe multe din isprăvile mele, încât la acea masă nu s-a mai vorbit şi râs decât de mine.

De aici ieşi o hotărâre, care a fost spre nenorocul meu. Toţi erau de părere că, dacă mi se va da învăţătura necesară, am să mă fac un bun măscării i, care ar putea însemna şi pentru cei mai mari suverani din lume un cadou bun, storcând chiar şi muribunzilor râsul.

1 E vorba de tunuri (n.t.).

Capitolul IV

t

De omul ce dă banii vrea să se informeze Simplicius, în slujba coroanei suedeze.

Pe când pălăvrăgeau astfel, cu gândul să petreacă la fel de bine ca ieri, soldatul de ardă anunţă că un comisar, trimisul consiliului de război al coroanei Suediei, se află la poartă şi vine să inspecteze garnizoana şi fortăreaţa. Această veste le strică tot cheful şi acesta se dezumflă ca un cimpoi din care ai scos aerul. Muzicanţii şi oaspeţii s-au evaporat ca fumul de tutun din care n-a rămas decât duhoarea şi guvernatorul se bălăbănea cu adjutantul său, purtătorul cheilor şi cu soldatul de gardă – cu o mulţime de felinare de vânt – spre poarta fortăreţe), ea să

primească în persoană pe „armăsarul de cerneală”, cum îl numea el pe comisar. Pe drum îl blestema, să-l ia toţi dracii şi să-şi rupă gâtul înainte de a păşi în fortăreaţă. Când însă i-a coborât podul mobil, i-a urat bun venit şi din servilism ar i-i fost în stare să-i ţină şi scara de la şa. Saluturile (! – ambele părţi au durat muită vreme şi au fost.

foarte ceremonioase. Comisarul a descălecat şi a însoţit pe jos pe guvernator. La camera de garda soldatul din post – deşi vedea că e stăpânul meu

— Strigă: „Cine-i acolo?”, la care comisarul răspunse: „Cel ce dă banii”.

După ce am trecut de el însă, eu rămânând mai în urmă, am auzit pe soldat, care era proaspăt recrutat, fiul unui ţăran gospodar din Vogelsberg, cum bombănea la spatele lui:

— Mincinosule, eşti tu acela care dai banii? Câine eşti, care ia banii. Asta eşti. Ai stors atâţi bani de la noi că-ţi doresc să te trăsnească cerul înainte de a pleca din oraş!

Din acest moment mi se părea că domnul acesta îmbrăcat în catifea trebuie să fie un sfânt, deoarece nu l-a lovit niciun blestem din cele proferate şi chiar duşmanii îi arătau respect şi dragoste. Chiar în acea noapte a fost ospătat ca un prinţ, îmbătat criţă şi culcat într-un pat minunat.

În zilele următoare la inspecţie a mers totul strună. Chiar şi eu, prostul, am putut să-l înşel pe comisar (şi, vedeţi, pentru slujba aceasta nu se aleg copii): în mai puţin de o oră am deprins tot meşteşugul, care consta în cinci sau nouă bătăi de tobă, căci nu puteam prezenta muschetul, fiind încă prea mic pentru aceasta. M-au îmbrăcat cu o uniformă de împrumut (căci pantalonii mei de paj nu se potriveau) şi mi-au dat o tobă şi astfel am ieşit cu bine la inspecţie; dar, pentru că nimeni n-avea încredere în mine – din pricina naivităţii pe care mi-o cunoşteau – că voi putea ţine minte un nume străin, la

care să răspund şi cu care să mă prezint, am rămas Simplicius; guvernatorul însuşi a inventat numele de familie şi m-a trecut în registru *Simplicius Simplicissimus*. *Prin aceasta m-a făcut capul unei viitoare familii, ca şi când aş fi fost fecior de femeie de stradă, deşi chiar după însăşi părerea lui semănăm aşa de mult cu sora-sa*. *Acest nume l-am păstrat şi mai târziu, până ce am aflat pe cel adevărat*. *Slujba pe care am îndeplinit-o cu bine la această inspecţie a fost în folosul guvernatorului şi totodată a fost singura pe care am prestat-o coroanei suedeze, aşa că duşmanii acesteia n-au niciun motiv să mă urască doar pentru atâta lucru*.

Capitolul V

Vin patru draci să-l scoale şi-l duc într-un beci gol;
Simplicius bea straşnic, în iad, vin spaniol.

După ce a plecat inspectorul, preotul trimise să mă cheme la el acasă şi îmi spuse:

— O, Simplicius, mi-e milă de tinereţea şi de nefericirea ta viitoare! Ascultă, copilul meu, şi crede-mă: stăpânul tău e hotărât să-ţi ia minţile şi să te facă măscărici. Chiar a poruncit să-ţi coase o haină şi mâine să te duci la acea şcoală nefericită în care să-ţi pierzi mintea; acolo te vor dresa atâta. Încât, dacă bunul Dumnezeu nu te ajută, şi puterile tale date de natură nu se împotrivesc, te faci fără îndoială un nebun de măscărici. Şi pentru că această treabă este foarte păguboasă, m-am hotărât, în amintirea evlaviei pe care a avut-o în viaţă cucernicul eremit, dar şi de dragul nevinovăţiei tale, să te ajut. O mai fac şi din dragoste creştinească şi m-am gândit să-ţi dau sfaturi şi doctorii. Uite, ţine aceste prafuri, care-ţi întăresc creierul şi memoria şi te ajută să treci cu bine totul, fără să-ţi vatămi mintea! Îţi mai dau şi un balsam, cu care să-ţi freci tâmplele, creştetul capului, ceafa şi nările – şi amândouă doctoriile le foloseşti seara, înainte de culcare, când eşti sigur că nu te mai scoală nimeni üin pat. Bagă de seamă însă ca nimeni să nu afle de cele ce

ţi-am spus şi de doctoriile pe care ţi le-am dat, căci altfel va fi rău de amândoi: de tine şi de mine 1 Când vor începe să-ţi bage-n cap învăţătura cea diavolească, să nu crezi tot ce-ţi vor spune, dar să te prefaci – aşa te sfătuiesc – că-i crezi. Vorbeşte puţin pentru ca cei care te înconjoară să nu bage de seamă că nu izbutesc nimic cu tine: altfel îţi vor schimba chinurile, deşi nu ştiu în ce fel vor proceda cu tine. Când vei primi haina I de măscărici şi moţul de pene, vino la mine, ca să te sfătuiesc mai departe ce ai de făcut! Până atunci mă voi ruga pentru tine, să-ţi păstrezi mintea şi sănătatea.

Zicând acestea îmi dădu prafurile şi balsamul; iar eu plecai acasă. S-a întâmplat aidoma aşa cum mi-a spus preotul. În cea dintâi noapte, pe când somnul era mai dulce, veniră la patul meu patru hojmălăi ca diavolii, cu măşti groaznice şi cu coarne. Săreau în jurul patului ca la carnaval. Unul ţopăia având un cârlig înroşit, altul o făclie aprinsă; iar ceilalţi dai se năpustiră asupră-mi, mă traseră din pat, săriră câtva timp încoace şi-ncolo, târându-mă după ei şi mă siliră să mă îmbrac. Mă prelucui că-i cred diavoli adevăraţi, scosei deci un ţipăt îngrozitor şi făceam gesturi care să le arate că li mă tem groaznic. În cele din urmă îmi spuseră că trebuie să merg cu ei. Îmi legară fruntea cu un şervet, aşa încât nici nu auzeam, nici nu vedeam şi nici nu puteam să strig. Mă purtară cu multe ocolişuri, urcarăm şi scoborârăm multe scări până când, în cele din urmă, ajunserăm într-un beci, în care ardea un foc mare şi, după ce mi-au scos legătura, au început să-mi închine pahare cu malvasier şi vin spaniol. Căutau să mă convingă că am murit şi că mă găsesc în fundul iadului; iar eu mă prefăceam că le cred toate minciunile lor.

— Bea vârtos! – spuneau ei – că ai să stai aici pe veci cu noi! Dacă nu vrei să ne fii bun tovarăş şi să faci tot ce zicem noi, uite! în focul ăsta te aruncăm!

Bieţii diavoli căutau să-şi prefacă vocile, ca să nu-i cunosc; dar am băgat numaidecât de seamă că sunt

furieri ai stăpânului meu; dar nu mă trădai cu nimic; ci râdeam pe înfundate că cei care socoteau că vor face din mine măscărici erau ei înşişi măscăricii mei. Am băut eu ei porţia mea de vin spaniol; ei însă băură mult mai vârtos decât mine, pentru că asemenea nectar divin rar ajunge la astfel de guri; de aceea se îmbătară repede. Când mi s-a părut potrivit, am început să mă bălăbănesc la dreapta şi la stânga, aşa cum văzusem la oaspeţii guvernatorului, şi n-am mai vrut să beau, ci să dorm. Atunci ei mă alungară cu cârligele lor (pe care le vârau mai înainte în foc) prin toate colţurile beciului, dându-mi încredinţarea că au înnebunit oi înşişi. Îmi cereau să beau mai mu’. t şi să nu dorm şi când. În fuga aceasta, cădeam, ceea ce adesea făceam înadins, mă ridicau de jos şi se prefăceau că vor să mă arunce în foc. Se purtau cu mine ca dresorii cu şoimii pe care nu-i laşi să doarmă, ceea ce era chinul cel mai mare. Faţă de cât au băut, ar fi trebuit ei să doarmă înaintea mea; dar vezi că se schimbau cu rândul – de aceea eu aveam să j’în cel păcălit. Trei zile şi două nopţi a trebuit să trăiesc în beciul acesta afumat, care nu avea altă lumină decât aceea care venea de la foc. Capul începu să-mi vâjâie şi să mă doară, ca şi cum ar fi fost gata să se spargă. Mă gândeam ce şiretenie să folosesc, să pot scăpa de chinurile şi de călăii mei. Am făcut şi eu ca vulpea urmărită de copoi care, văzându-se fără scăpare, se urinează în ochii lor. Şi pentru că natura mă constrângea să-mi satisfac o anumită nevoie, mai băgai şi degetele în gâtlej şi vomitai, aşa di se făcu o putoare în acel beci, încât dracii mei abia puteau rămâne acolo. Atunci mă aşezară pe o pânză şi mă frământară nemilos, de credeam că-mi ies măruntaiele şi sufletul. În cele din urmă pierdui simţurile, zăcând ca şi mort. Nici nu mai ştiu ce-au mai făcut cu mine.

Capitolul VI

Simplicius se vede în *paradis niţel.*
Dar cum goleşte cupa, se schimbă în viţel.

Când mi-am revenit, nu mai eram în beciul I pustiu, la diavoli, ci într-o sală frumoasă, în care su I aflau trei babe, cele mai hâde pe care le-a văzut I vreodată lumea. Când-am deschis ochii, le-am ere-l zut adevărate spirite diavoleşti; clacă aş fi citit mai înainte pe poeţii păgâni ai antichităţii, atunci I le-aş fi luat drept Eumenide 1 sau barem pe una I dintre ele drept Tisifona, care ar fi venit din infern I să-mi răpească minţile, asemeni lui Athamas, de-l oarece eu ştiam că de aceea sunt aici, ca să devin 1 nebun. Mai ales una avea nişte ochi de vrăjitoare I şi un nas lung ca un clonţ de uliu, al cărui vârf I atingea buza de jos. În gură i se vedeau numai doi I

Eumenidele erau zeiţele răzbunării la vechii greci, iar

Tisifona era un monstru din infern care răzbuna cramele.

Athamas a încercat, la instigaţia cehi de-a doua solii, să-şi ucidă copiii din prima căsătorie, dar zeiţa Iunona i-u făcut să-şi piardă minţile (n.r.).

Binţi lungi şi groşi, care puteau fi asemuiţi după înftţişare cu un inelar şi după culoare cu aurul. Faţa Ei era încreţită ca pielea spaniolă, iar părul alb îi fcârna în laţe încâlcite, parcă tocmai atunci au scufet-o din somn: sânii îi cădeau fleşcăiţi ca nişte Bpăşici umflate mai mult de jumătate şi din fiecare obora câte un ţugui castaniu lung de un deget; pe curt, o înfăţişare groaznică, pe care ai fi putut-o folosi ca leac potrivit împotriva iubirii libidinoşilor. Celelalte două babe nu erau nici ele mai mândre cu nasurile lor cârne de maimuţă, dar aveau feţe ceva mai omeneşti şi erau mai bine îmbrăcate. Când m-am dezmeticit puţin, am văzut că una era spăătoreasa noastră de vase, iar celelalte două nevestele tutor furieri de-ai noştri. M-am prefăcut că nu mă pot mişca şi nu-mi venea, zău, să dansez, când aceste babe m-au dezbrăcat până la piele şi m-au spălat ca pe un copilaş. Aceasta mi-a făcut bine şi câteşitrele îmi arătau grijă şi milă şi era cât pe-aici să le mărturisesc cât de bine mă simţeam; m-

am răfegândit însă: „Nu, Simplicius, nu te încrede în nicio babă. Gândeşte-te ce mare victorie pentru line, dacă ai să izbuteşti tu, copil aproape, să înşeli trei zgripţuroaice cu care s-ar putea prinde dracu' Iii câmp deschis! Poţi să nutreşti de aici speranţa e/i vei putea dovedi mai mult, când vei fi mai în I Vârstă".

Când au sfârşit cu spălatul, m-au culcat într-un put curat şi moale, că am şi adormit nelegănat; ele însă şi-au luat albiile şi lucrurile cu care mă lăuseră, ca şi hainele mele şi lăturile – şi duse-au fost. Cred că am dormit neîntors douăzeci şi patru de ore. Când m-am trezit, văzui doi băieţi frumoşi, purtând aripi ca îngerii. Şedeau lângă patul meu, gătiţi cu cămăşi albe, centuri de tafta, perle, giu vaiere, lanţuri de aur şi alte lucruri de podoabă. Unul ţinea un taler de aur pe care se aflau oră jituri, zaharicale, marţipan şi alte bunătăţi, celălalt o cupă de aur. Îmi „spuseră că sunt îngeri şi că mă aflu în cer, pentru că am ieşit cu bine din purgatoriu şi am scăpat de Scaraoschi şi de mama lui. Pot să cer tot ce-mi pofteşte inima, îmi ziseră ei, că voi căpăta îndată, ei fiind în stare, să-mi facă orice pe plac. Mă chinuia setea şi, văzând cupa, cerui băutura care-mi fu întinsă mai mult decât binevoitor. Nu era însă vin, ci o băutură plăcută, adormitoare, şi când am dat-o peste cap, fără să mă întrerup, am şi adormit.

Când m-am trezit a doua zi, nu mai eram în patul cel moale, ci în coteţul de gâşte în care fusesem închis şi în care era aceeaşi întunecime ca şi în beciul despre care v-am vorbit. În locul îmbrăcămintei mele, aveam acum pe mine straie din piele de viţel, cu partea aspră în afară, pantalonii erau croiţi după moda poloneză sau şvăbească, iar tunica după o modă şi mai caraghioasă. De gât era legată un fel de glugă ca la călugări, împodobită cu două urechi mari de măgar. Râdeam minzeşte de steaua m „a nenorocită, căci vedeam şi după cuib şi după porte ce fel de pasăre trebuie să fiu. Abia atunci am început să cuget mai adânc la soarta mea. M-

am 110 – tărât să fac pe prostul, cât de bine pot, şi să aştept hi răbdare cum se vor desfăşura mai departe lucrurile.

s

Capitolul VII

Simplicius întocmai ca un vifel" *se poartă şi cu guvernatorul* s-a *mprietenit la toartă*.

Aş fi putut să mă eliberez din închisoare cu ajutorul găurii pe care o făcuse stegarul cel fercheş dar, pentru că aveam să fiu măscărici, m-am lăsat păgubaş de aceasta şi m-am purtat nu ca un măscărici prea prost ca să poată ieşi de-acolo, ci ca un viţel flămând, care vrea să se ducă la mama lui. Am început, deci, a mugi şi am fost curând auzit de soldaţii de gardă. Doi din ei au venit la uşa coteţului şi au întrebat:

— Cine-i acolo?

Le-am răspuns:

— Proştilor, n-auziţi că aici e un viţel?

Au deschis uşa, m-au scos afară şi s-au minunat peste poate că un viţel grăieşte omeneşte. Şi se purtau ca nişte actori nepricepuţi şi proaspăt recrutaţi, care nu-şi puteau juca rolurile, aşa că îmi venea să le dau eu ajutor. Se sfătuiră în faţa mea, ce să facă oare cu mine şi se înţeleseră în rele din urmă să mă dea guvernati rului, care are Wi; le plătească mai bine decât măce arul, deoarece I tram viţel vorbitor. Mă întrebară cum îmi merge.

IHpf-am răspuns:

B – Destul de prost!

— De ce? mă întrebară iarăşi.

În Le zisei:

B* – De aceea, pentru că aici viţeii de treabă sunt lllchişi în coteţul de gâşte. Nătărăilor, aflaţi de la B) ine că se cuvine să fiu crescut cum trebuie, dacă f r să iasă din mine un bou ca lumea.

[După această scurtă conversaţie, m-au dus peste drum la cartierul guvernatorului. O ceată mare de bitieţi

se ţineau după noi şi pentru că mugeau fi. mugeam şi eu. Chiar şi un orb ar fi crezut, după i «le auzite, că trece o turmă de viţei; dacă-i vedeai însă, puteai zice în toată legea: o ceată de nebuni tineri şi bătrâni.

Amândoi soldaţii mă prezentară guvernatorului –, <îi şi când m-ar fi luat drept pradă. Guvernatorul le <l<lte un bacşiş; mie însă îmi spuse că o voi duce l ine la el. L-am înjurat în gând şi i-am spus: t – Foarte bine, domnule, atunci să nu le daţi voie să mă închidă în coteţul de gâşte; căci noi, viţeii, nu putem suferi asta, dacă e vorba să creştem şi să ajungem boi ca lumea!

(iuvernatorul mă mângâie cât putu mai bine, ere –, induse cine ştie ce mare deştept că a reuşit să înr; l din mine un măscărici atât de izbutit; eu însă Iml gândeam: „Aşteaptă, domnul meu! Iată, am trecut examenul focului, să vedem acum care i bale mai bine joc de celălalt!”

În acel timp un ţăran refugiat îşi mâna vitele la adăpătoare. Când l-am văzut, l-am lăsat pe guvernator şi m-am luat după vaci, behăind ca viţeii ca şi când aş vrea să sug la ele. Când însă m-am apropiat de turmă, s-au speriat vacile de mine, de parcă aş fi fost lup, deşi purtam aceeaşi piele ca şi ele. Aşa se burzuluiră şi se împrăştiară, c-ai fi zi de bună seamă: un roi de bărzăuni a dat peste el în luna august. Bietul lor stăpân nu le mai putea strânge laolaltă, ceea ce te făcea să râzi. Cât ai clipi se adună o mulţime de oameni, care se uitau la comedia asta şi stăpânul meu râdea de credeai că se sparge şi zicea:

— Un nebun adună o sută!

Eu gândeam în mine: „Şi tu eşti unul din cei despre care vorbeşti acum!”

De azi înainte toţi îmi spuneau „Viţelul”; la rin du-mi le dădeam şi eu nume batjocoritoare, car după părerea tuturor a, dar mai ales a stăpânului meu, erau potrivite şi cu bun înţeles. Toţi mă se coteau măscărici fără minte – şi eu pe toţi drept măscărici cu minte. Acesta-i chiar

mersul lumii: fiecare e mulţumit de deşteptăciunea lui şi se cred – cel mai isteţ dintre toţi.

Petrecerea glumeaţă cu vitele ţăranului ne-a scurtat dimineaţa şi astfel destul de scurtă, căci era în timpul solstiţiului de iarnă. La prânz am servit ca de obicei, făcând în acelaşi timp tot felul de ghi-IInşii ciudate. Când a fost să-mi dea de mâncare, nimeni n-a fost în stare să bage-n mine mâncare omenească; ceream numai iarbă care, vezi bine, nu în mai găsea la o vreme de iarnă ca aceea. Stăpânul meu porunci să se aducă de la măcelar două piei proaspete de viţel şi îmbrăcă doi băieţi în ele. Pe aceştia îi puse la masă cu mine şi ne aduse ca întâiul fel de mâncare salată de iarnă: Ne ceru să mâncăm. Aduse şi un viţel adevărat, pe care îl ademenii cu sare, să mănânce salata. Eu mă uitam ţeapăn, făcând pe miratul, dar cei din jurul meu, mă îndemnau să mănânc şi eu.

K – Desigur – ziseră ei, când mă văzură că nu pun gura pe mâncare – nu-i o noutate că viţeii măfiâncă peşte, carne, brânză şi unt şi altele. Câteodată beau până se cherchelesc. Animalele de astăzi ştiu i ce bun.

N-am lăsat să-mi spună de două ori aceasta, pen-Iru că eram flămând. Apoi nu văzusem eu cu puţin înainte cum sunt oamenii? Sunt uneori mai porci decât porcii, mai fioroşi decât leii, mai libidinoşi dei îl ţapii, mai invidioşi decât câinii, mai ne-l; t pâniţi decât armăsarii, mai grosolani decât măgarii, mai băutori decât vitele, mai ştie fi decât vulpile, mai mâncăcioşi decât lupii, mai măscărici decât maimuţele şi mai veninoşi ilrrât şerpii şi broaştele veninoase. Cu toate acestea mimau mâncare omenească, şi numai înfăţişarea îi deosebea de animale; dar nici pe departe nu aveau nevinovăţia unui viţel. Înfulecai deci, cu tovarăşii

mei viţei, cu mare poftă şi, dacă ne-ar fi văzut im străin stând la masă, ar fi crezut negreşit că a înviat bătrâna Circe, ca să facă animale din oamenii un

meşteşug pe care stăpânul meu îl cunoştea, i I practica. La cină s-a repetat ceea ce s-a petrecut lui prânz şi, după cum tovarăşii mei – paraziţii! *] mâncau cu mine, ca să mănânc şi eu, tot astfel). ui trebuit să meargă la culcare împreună cu mine în paturi, căci stăpânul meu nu voia să admită să pe J trec noaptea în grajdul vacilor, şi aşa mi-am râs de aceia care mă socoteau prost şi am ajuns la părerea că bunul Dumnezeu i-a dat fiecăruia atât al înţelepciune, câtă îi trebuie pentru salvarea propi le, Unii însă îşi închipuie greşit că numai ei sâni deştepţi. Ce mai doctor încoace, doctor-încolo? După deal mai locuiesc oameni.

Capitolul VIII

S'mplicius ascultă un lung discurs în care Memoria-i tratată alături de *uitare*.

Când m-am trezit dimineaţa, plecaseră cei doi tovarăşi de culcuş îmbrăcaţi în piele de viţel. M-am sculat şi m-am furişat din casă. Tocmai atunci. adjutantul a luat cheile, ca să deschidă poarta oraşului. Am ieşit şi m-am dus la preotul meu, ca tră-i povestesc cum mi-a mers în cer şi în iad. Când a văzut că-mi fac inimă rea din înşelarea atâtor oameni, dar mai ales a stăpânului meu, mi-a zis:

— Nu-ţi face sânge rău de asta, căci lumea nebună vrea să fie înşelată. Deci ai rămas cu mintea întreagă, foloseşte-o spre binele tău. Să-ţi închipui că te-ai născut din nou ca pasărea Phoenix din cenuşa ei. Aşa a ieşit din foc şi inteligenţa ta. Să ştii însă că n-ai trecut hopul, ci te-ai vârât în această îmbrăcăminte de bufon cu primejduirea inteligenţei tale. Timpurile sunt aşa de ciudate, că nimeni nu ştie cum ai să ieşi din ele, fără să-ţi laşi viaţa. Uşor ajungi în iad; dar, ca să iest de acolo, îţi trebuie multă sforţare şi necaz. Nu eşti încă bărbat în putere, ca să poţi înfrunta cu bine pericolele vieţii, aşa cum îţi închipui tu; de aceea ai nevoie de mai multă precauţiune şi inteligenţă –, decât pe vremea când nu ştiai ce sunt. acestea. Fii modest şi aşteaptă schimbările

viitoare!

Discursul lui nu semăna dinadins cu cele dinainte, căci citise pe faţa mea că mă credeam cine ştie ce om mare, deoarece reuşisem să scap printr-o prefăcătorie desăvârşită, datorită sfaturilor sale. Apoi, mă şi gândeam: „Ce are el de la mine?” De aceea întorsei vorbi şi-i mulţumii pentru doctoriile minunate pe care mi le-a dăruit ca să-mi salvez mintea şi i-am făgăduit – cu vorbe iscusite – să-i răsplătesc odată totul cu recunoştinţa mea. Vorbele acestea îl unseră pe inimă şi i-au readus buna dispoziţie. Lăuda minunata putere a medicamentelor sale şi începu să povestească amănunţit că Simonides Melicus 1 descoperise meşteşug, perfecţionat, nu fără multă osteneală, de Metrodorus Sceptius2, cu ajutorul căruia învăţa pe oameni cum să poată reda cuvânt cu cuvânt tot ce au auzit sau citit odată. Şi susţinea că aceasta s-ar întâmpla fără medicamente întăritoare. „Da – mă gândeam – dragul meu domn pastor, am citit în cărţile tale la pustnicul meu, în ce ar

1 *Simonides din Cos* (*556 – 468 î.e.n.*) – *renumit poet liric grec* (*n.r.*).

2 Metrodorus din *Scepsis* (Scepsius) – filosof şi orator grec din secolul II î.e.n. (n r.).

sta meşteşugul lui Scepiius de întărire a memoriei”. Am fost totuşi destul de şiret ca să nu spun nimic, căci – dacă e să mărturisesc adevărul – de când m-am făcut măscărici, m-am învăţat minte şi am devenit mult mai precaut în vorbele mele. În schimb el, pastorul, continuă şi-mi povesti cum c’irus ştia cum îi chema pe fiecare din cei 30.000 soldaţi ai săi, Lucius Scipio, 1 pe toţi cetăţenii Romei, iar Cyneas – solul lui Pyrrhus2 – putea, chiar din ziua care a urmat după întoarcerea sa din Roma. să înşire în ordine humele tuturor senatorilor şi aristocraţilor romani. „Mitridate3I – regele Pontului şi al Bythiniei – spunea el, vorbea limbile celor douăzeci şi două de popoare de sub cârmuirea lui, cu aceeaşi pricepere, aşa cum scrie Sabellicus 4 în capitolul IX din

Cartea a zecea. Învăţatul grec Charmides 5 spunea cuiva pe dinafară tot ce acesta voia să ştie din cărţile aflate în întreaga bibliotecă, deşi le citise numai o singură dată. Lucius Seneca putea să reproducă două mii de nume, aşa cum i se spuseseră şi – după cum relatează Ravisius 0 – două sute de

1 General roman, fratele biruitorului lui Hannibal la Zama (203 î.e.n.) (n.r.).

2 *Pyrrhus* (307 – 272) – regele Epirului, renumit pentru războaiele sale cu romanii (n.r.).

l Mithridates (136 – 63 î.e.n.) – rege din Asia Mică, înfrânt de Pompei (n.r.)

4 Marcus *Antonius Coccius Sabellicus – umanist* italian, autor al cărţii Exemplorum libri decem (Zece cărţi de exemple) (n.r.).

6 Charmadas – filosof grec (sec. II î.e.n.) (n.r.).

Ravisius (1480 – 1524) – filolog francez (n.r.).

versuri, spuse de două sute de şcolari, le rec: i de la cel din urmă până la cel dintâi: Esdras 1 – cum relatează Eusebius2 – putea să recite pe di: afară cele cinci cărţi ale lui Moise şi să le du-te: – e, cuvânt cu cuvânt, scribilor săi. Themistoc! a învăţat într-un an limba persană. Crassus 4 putea să vorbească cele cinci dialecte deosebite asiatice, ale limbii greceşti şi să pronunţe subalternilor sentinţa în limba lor. Iulius Caesar citea, dicta şi dădea în acelaşi timp audienţe. Nu vreau să relatez despre romanii Aelius Hadrianus 5 şi Porcius Latro6, ci vreau să pomenesc numai de sfântul Hieronim 7, care vorbea ebraica, chaldeia, greaca, persana, meda, arabă şi latina. Pustnicul Antonius ştia pe dinafară toată Biblia, auzind-o numai citită de altul. Tot astfel citează din Marcus Antonius Muretus8 şi Colerus9 în capitolul XXI din Cartea a optsprezecea despre un corsics;”! carea. auzit 6.000 de nume şi după aceea le-a reprodus

1 Esdras – preot iudeu (cca. 480 î.e.n.) (n. r…).

2 *Eusebius* (270 – 340) – autorul primei istorii a bisericii (n.r.).

3 General atenian, învingătorul persanilor la Salamina (480 î.e.n.) (n.r.).

4 P. Licinius Crasus – fiul triumvirului, care a murit împreună cu tatăl său în războiul cu părţii (S3 î.e.n.).

r împărat roman (117 – 138) (n.r.).

11 Orator renumit, dascălul lui Ovidiu şi prietenul filosofului Seneca (n.r.).

7 Traducătorul Bibliei în latină, patriarh bisericesc, mort în 420 (n.r.).

8 Filolog francez (155 (5 – 1585) (n.r.).

9 *Johannes Colerus – autorul unor lucrări* de *economie rurală şi predicator, mort în 1639* (n.r.).

repede, într-o ordine perfectă. Toate acestea ţi le povestesc – spuse el mai departe – ca să nu frezi că e cu neputinţă să i se întărească omului imoria prin medicamente şi să i se păstreze castă putere; dar că şi i se poate slăbi sau chiar IM dispară cu totul, într-un anume chip. PliMus – în cartea a şaptea, cap. XXIV – scrie nimic la om nu-i atât de slab ca memoria care prin boală, spaimă, teamă, grijă sau supărare poate» tiu să dispară complet, sau să-şi piardă o mare» ne din puterea ei. Despre un învăţat din Atena pn citit că a uitat tot ce-a studiat, chiar şi ABC-ul, (lupă ce a căzut asupra-i o piatră. Un altul, căzând dintr-un turn, s-a făcut atât de uituc, încât nu mai ştia numele prietenilor şi al rudelor celor mai apioplate. Se vorbeşte despre altul care, după o boală, tt uitat numele servitorului său; iar Messala Corfjnus2 nu mai ştia nici cum se numeşte, el care înainte avusese o bună memorie. În Fasciculo Hisim iarum, fol. 60 (care sună la fel de mincinos de Burcă ar fi scris-o însuşi Plinius) Schramhansă firmă că un preot a băut sânge din propria sa Vină şi a uitat să – scrie şi să citească, păstrându-şi fhPtnoria intactă în rest; când însă după un an, în Pflaşi loc şi în aceeaşi vreme a mai băut încă o (lui;! din acelaşi sânge, a putut să scrie şi să citească la fel ca odinioară. Este chiar de crezut ce

1 Cai us P. Secundus (23 – 79) – scriitor latin,

autorul lltu-l istorii naturale (n.r.).

Oratojf şi istoric latin (70 î.e.n. -3 e.n.) (n r.).

Nume probabil inventat de autor (n.r.).

t Aventurosul Simplicius, vol. X

scrie Johann Wierus lân *De praestigiis daemon* cartea a treia, cap. XVIII, că, dacă mănânci tren de urs, capeţi o fantezie şi imaginaţie atât de la gată, încât îţi închipui că şi tu eşti urs, aşa cum du vedeşte el cu un nobil spaniol care, după ce a min cât aşa ceva, alerga prin pustietăţi închipuindu că nu-i altceva decât urs. Dragă Simplicius, din stăpânul tău ar fi cunoscut acest meşteşug, ai fost transformat mai degrabă într-un urs – e acea Callisto 2 – decât într-un taur ca Jupiter, După ce preotul mi-a mai numărat alte asenu' nea minunăţii, mi-a mai dat ceva doctorii şi în n povăţuit cum să mă port mai departe. Am porul acasă, unde am adus după mine mai bine de o sul A de băieţi, care alergau-şi behăiau ca viţeii. Şi. l pinul meu, care tocmai se sculase, alergă la IV reastră să afle ce s-a întâmplat şi, când a văzut atâţia nebuni, a binevoit să râdă cu poftă.

1 Iohann Weyer (1515 – 1588) a scris o apologie a vrăjitoarelor (n.r.).

2 Nimfă iubită de Jupiter, preschimbată în ursoaică e geloasa Iunona. A devenit apoi constelaţia Ursi Mare (n.r.).

Capitolul IX

Simplicius slăveşte anapoda o doamnă

Şi vorba-i năzdrăvană pe toţi la râs îndeamnă.

Când am intrat în casă, m-au chemat în camera «Mpânului, unde se găseau doamne nobile care voltul să-l cunoască pe noul bufon şi să-l audă vorbind. Când am apărut, am stat ca un mut. Atunci (loumna – aceeaşi pe care am apucat-o atunci, la iliitis – spuse că a auzit un lucru de-a mirare! Viţelul acesta poate vorbi; însă bagă de seamă că Itti i adevărat. Eu însă zisei:

— Eu am auzit, dimpotrivă, că maimuţele nu Vorbesc; dar văd că nu-i aşa.

Cum? întrebă stăpânul meu, crezi oare că (toamnele sunt maimuţe?

Ilăspunsei:

I – Dacă nu sunt maimuţe încă, au să se facă în curând. Asta nu ştiu cum şi când, căci şi eu n-am t i tviil să mă fac viţel şi acum iată-mă-s!

Stăpânul mă mai întrebă că după care semne văd în că doamnele se vor preface în maimuţe. Răspunsei:

— Maimuţa noastră are şezutul gol; doua. i iq acestea au sânii goi, sâni pe care alte fetiţe acoperă.

— Răule! – zise stăpânul – vorbeşti pri.1 ca un neghiob ce eşti! maimuţa umblă goală m-i tru că n-are haine; doamnele însă lasă să se v. u tot te e frumos de văzut. Repară repede greş...1! dacă nu vrei să fii bătut şi alungat cu câinii coteţul gâştelor, cum se întâmplă cu viţeii cât 11 ştiu să se poarte cum trebuie! Să auzim: ştii t faci complimente doamnelor?

Atunci privii pe doamna de sus în jos şi de nu în sus, o fixai aşa de drăgăstos, ca şi când aş fi t rut-o de nevastă, şi zisei:

— Domnule, acum ştiu unde este buba! Hoţ «manul de croitor e de vină. El a lăsat stofa <arj trebuia s-o pună sus, în jurul gâtului, şi să a< J pere sânii, jos, la poalele rochiei, care face cea IJ lungă şi se târăşte pe pământ stârnind colbul. Ar trebui să-i tăiaţi mâinile unui croitor atât de m' J priceput, care nu ştie nici măcar să croiasi.11 Doamnă – zisei căitre dânsa: daţi-l dracului s-o croitorul care vă poceşte aşa şi luaţi-l pe eroi tal rul Knanului meu! îl cheamă meşterul Paulica şi a făcut rochii aşa de frumoase, creţe, Moiderll mele, Anei şi Ursulei noastre! Aceste rochii erau rotunde jos şi nu atârnau în noroi, ca la dumm al voastră!

Stăpânul mă întrebă dacă Ana şi Ursula sunt mai frumoase decât această doamnă:

jte – A, nu, stăpâne – răspunsei – doamna are (» Arul aşa de galben, ca murdăria copilului de ţâţă; Hr părul ei este atât de lins ca şi când s-ar fi te

«a lat cu o perie din peri de porc, e răsucit ca nişte I fluiere şi îi atârnă aşa de frumos, ca şi când ar §Vea de amândouă părţi ale capului câte un funt îl luminări sau de cârnaţi. Priviţi-i fruntea frumoasă şi lucie! Nu e mai delicat boltită decât o iuncă grasă şi mai albă decât un cap de mort ce-a «l-ai. ani de zile în ploaie şi vânt? Păcat numai că r lielea ei delicată este prăfuită de pudra de pe mr şi oamenii, care văd asta, şi nu pricep, cred că Hoomna are pecingine, căci numai ea lasă atâta (nfitreaţă. Ar fi apoi păcat şi de ochii aceştia scânteiotori, care sclipesc de negreală mai abitir decât fim inginea din hornul Knanului meu, care lucea aşa de tare când Ana îl curăţa cu un mănunchi de paie, ca să ardă mai bine, şi care ochi sunt aşa de înfocaţi, de parcă ar fi vrut să dea foc lumii în Obrajii îi sunt frumos rumeni, dar nu-s aşa d (< roşii ca boiaua cu care cărăuşii din Ulm îşi împodobesc pieptarele lor, dar buzele sunt şi mai ffişii şi când doamna vorbeşte sau râde – uitaţi-vă, «la>îne! – se văd două şiruri de dinţi albi şi d-ră«11 (1, ca şi când ar fi fost tăiaţi dintr-o bucată deificlă de zahăr. O minune, ce să zic! Şi nu cred

ÎI U> doare, dacă te muşcă cu ei. Apoi gâtul! E alb i-a luptele prins şi tot aşa sânii, care sunt sub el care, negreşit, sunt tari la pipăit, ca ugerul calirl, când abia-şi ţine laptele. O, nu! Ei nu sunt fleşcăiţi, ca la femeile bătrâne, care deunăzi mi an] spălat şezutul, atunci când am fost în cer! O, sân pâne! ian priviţi-i acum mâinile! Sunt aşa de delicate, cu degetele lungi, sprintene şi abile ca act* 1 le-a ale ţigăncilor de deunăzi, care-ţi vâră mâinile»! în buzunar şi te fură. Dar toate aceste frumuseţi nu sunt nimic pe lângă trupul ei, deşi nu pot's, i I văd gol: nu-i delicat, tras prin inel, graţios ca i când ar fi avut opt săptămâni treapăcl?

La aceste cuvinte s-a stârnit un hohot de rî, că nu mai m-am putut auzi ce spun şi nici eu n-am mai vorbit.

I

Capitolul X

Simplicius vorbeşte de mulţi eroi vestiţi şi de artiştii care au fost mai iscusiţi.

După aceasta a venit prânzul, la care mi-am ificut meseria cu mult zel, căci mă hotăsâsem să le spun toate prostiile lor şi să le critic aroganţa, ici, vedeţi, ca bufon îmi era gura slobodă. Nici ni oaspete nu-mi părea prea bun, ca să nu-i arăt Infectele; iar dacă vreunul se supăra, râdeau de el tllalţi, sau stăpânul meu îi spunea că omul înţelept nu trebuie să se sinchisească de spusele unui năl urau. Mai mult decât toţi ceilalţi îmi băteam joc ar stegarul cel fercheş. Cel dintâi dintre meseni.

!» wo îmi ţinea hangul şi-mi răspundea prompt, i i» secretarul. L-am poreclit „făuritorul de titluri” ţi uni râs de el, că ţinea la aceste deşertăciuni şi I iun întrebat a

— *Ce titlu o fi purtat* Adam, părintele oamenilor?

Kl mi-a răspuns:

— Vorbeşti ca un viţel, pentru că nu ştii i după primii noştri părinţi au trăit diferiţi oamr care s-au distins prin virtuţi rare, înţelepţi un fapte de eroism, descoperiri în ştiinţă şi prin.111 şi prin aceasta şi-au înnobilat neamul aşa de mul! încât s-au ridicat deasupra a tot ce e omenesc, li s-au înălţat dincolo de stele, până la zei. Daci fi om şi ai fi citit ca alţi oameni istoria, ai ui noastre deosebirea care există între oameni şi 11 ţi-ai râde de titlurile celor aleşi. Deoarece însă e. Ţ [viţel şi nu eşti demn şi nici în stare să ai onoar vorbeşti ca un viţel prost şi eşti gelos de distincţi care împodobeşte pe oamenii nobili.

I-am răspuns:

— Am fost şi eu om ca dumneata şi am uit mult, şi pot judeca acest lucru: sau nu pricepi sau vorbeşti din interes împotriva convingerii du mitale. Ce fel de fapte nobile pot fi acelea care „se răsfrângă nu numai asupra celor care le-au \. l vârşit, ci şi asupra întregului neam, peste sute îl ani, după ce eroii şi artiştii au murit de mult? Nmurit oare tăria eroului şi talentul artistului o dat cu el? Dacă nu ştii asta şi dacă într-adevăr însii-i şirile

părinţilor trec asupra copiilor, atunci tatii1 dumitale trebuia să fi fost… batog, iar mama du mitale calcan. Ceea ce vreau eu să afirm aminteşte că fiii nu moştenesc totdeauna virtuţile părinţilor şi deci copiii nu sunt demni de acele viuj Iuţi… Eu laud pe aceia care se înnobilează pini propriile lor virtuţi.

— Atunci – răspunse secretarul – dacă e vorba de ocară, ţi-aş putea răspunde că Knanul tău a fost un ţăran mojic din Spessart, unde e staniştea celor mai necioplіţi oameni. Dar să presupunem că nu vrei să moştenească fiii titlurile de nobleţe ale părinţilor; nu sunt ei însă demni de laudă, dacă se înnobilează pe ei înşişi printr-o bună purtare? Şi atunci să nu cinstim pe aceşti copii, ştiind că mărul nu cade departe de trunchi? Cine n-a lăudat în urmaşii lui Alexandru cel Mare bravura strămoşului lor? Plângând şi-a arătat acesta, din tinereţe, dorinţa arzătoare de a lupta, când încă nu era în stare să poarte armele, fiind îngrijorat că tatăl său are să câştige toate bătăliile şi lui nu-i va rămâne nimic de cucerit. N-a învins el o lume întreagă, când încă nu avea 30 de ani, şi nu dorea el să cucerească şi mai mult? Nu părea el înconjurat de un nimb de flăcări? Cine putea să nu-l socotească mai presus şi mai nobil decât alţi oameni, când te gândeşti că Quintus C. urtius 1 a mărturisit despre el că suflarea îi era îmbălsămată, sudoarea îi mirosea a mosc şi chiar I rupu-i mort exala un miros plăcut? Aici, în această categorie, aş putea să-l pun şi pe Iulius Caesar şi pe Pompei, dintre care unul, Caesar, pe lângă victoriile, pe care le-a repurtat în războaiele i ivile, a luptat de S0 ori pe câmpuri de bătaie, a iiilcat la pământ şi a ucis 1.152.000 oameni. Gelă

1 *Quintus Curtius Rufus – istoric roman din secolul I*, «*miorul unea biografii a lui Alexandru cel Mare* (n.t.).

lalt, Pompei, pe lângă faptul că a luat 940 de corăbii din mâinile piraţilor, a cucerit de la Alpi şi până la hotarele extreme ale Spaniei 876 oraşe şi ţinuturi. Faima

lui Marcus Sergius1 o trec sub tăcere şi voi insista puţin asupra lui Lucius Siccius Dentatus 2 care era tribun în timpul consulatului lui Spurius Trupejus şi Aulus Eterniusă. Acesta a luat parte la 110 bătălii şi a biruit de opt ori pe aceia care l-au provocat; el putea să arate 45 de cicatrice pe trupul său, toate din faţă, şi niciuna din spate; cu nouă generali a participat la triumfuri (cucerite prin vitejia lor). Gloria războinică a lui Manlius Capitolinus 4 nu ar fi fost mai mică dacă nu şi-ar fi diminuat-o la sfârşitul vieţii sale el însuşi; atunci putea – arăta şi el 33 de răni, fără să fi scăpat el singur de gali Capitoliul cu toate comorile sale. Dar unde rămân eroii biblici: Josua, David, Iacob, Assamonii 5 şi mulţi alţii, dintre care cei doi dintâi au cucerit Ţara Sfântă, iar cei doi din urmă au eliberat-o? De asemenea puternicul Hercules, Tezeu şi alţii a căror laudănemuritoare e cu neputinţă s-o descriu sau s-o povestesc. Oare aceştia să nu fie cinstiţi în urmaşii lor? Dar să

1 Străbunicul lui Lucius Sergius Catilina conspiratorul. După spusa lui Plinius avea o mână de fier (n.r.).

2 Lucius Siccius (sau Sicinius) Dentatus din perioada străveche a republicii romane (n.r.).

3 Aulus Eternius (sau Aterius) – consul în anul 454 î.e.n. (n.r.).

4 După ce în 390 î.e.n. a salvat Capitoliul de asediul galilor, Manlius Capitolinus a fost condamnat pentru înaltă trădare, deoarece uneltise să ajungă rege (n.r.).

5 Adică Macabeii sau Hasmqneii (n.r.).

lăsăm acum faptele de arme şi să ne îndreptăm privirile spre arte, care par să fie de mai mică însemnătate, în realitate contribuind nu mai puţin la gloria strălucită a maeştrilor lor! Găseşti oare ceva egal cu măiestria lui Zeuxis care prin mintea lui dibace în artă şi mâna lui îndemânatecă înşela prin tablourile sale chiar păsările cerului? La fel cu Apelles 2, care a zugrăvit o Venus atât de naturală, atât de frumoasă, atât de unică,

încât toţi tinerii erau înamoraţi de ea. Plutarh scrie că Arhimede a tras cu o singură mână, de un otgon.

O mare corabie încărcată, în piaţa din Siracuza, ca şi când ar fi dus de hăţ un animal de samar, muncă pe care n-ar fi putut s-o îndeplinească 20 boi, necum 200 de viţei ca tine. Oare un astfel de maes

1 ru priceput să nu fie distins cu un titlu de onoare potrivit cu arta sa? Cine nu ar putea preţui înaintea altor oameni pe cel care a făptuit pentru regele Persiei Sapor 3 un glob de sticlă aşa de cuprinzător şi de mare, încât acesta putea să stea în mijlocul lui chiar în centru şi să-şi vadă fruntea plimbându-se în sus şi în jos sub propriile sale picioare. Dar Archytas4 să nu fie lăudat, că à l'acut aşa de artistic nişte porumbei de lemn, încât zburau în aer, ca toate zburătoarele? Albertus

Pictor grec (420 – 380 î.e.n.) (n.r.).

Renumit pictor grec din sec. IV î.e.n. (n.r.).

Hege persan din secolul al III-lea (n.r.).

— Archytas din *Tarent* – om de stat şi învăţat (n.r.).

Magnus la construit un cap de bronz, care rostea cuvinte expresive şi cu înţeles. La fel şi statuia lui Memnon *2, ori de câte ori era luminată de soare, scotea un sunet lung sau un murmur. Arhimede cel pomenit mai înainte a construit o oglindă cu care aprindea corăbiile duşmane chiar pe mare. Ptolemeu a conceput şi el o oglindă care arăta atâtea chipuri câte ore sunt într-o zi. Cine nu preamăreşte pe acela care a inventat cel dintâi literele? Cine n-ar putea numi nobilă mina dibace a copistului care a transcris Iliada lui* Homer, conţinând câteva zeci de mii de versuri, pe un papirus atât de mic, că încăpea într-o coajă de nucă, aşa cum spune Pliniu. Un alt artist a executat atât de măiestru o corabie desăvârşită, prevăzută cu toate cele necesare, că putea să încapă sub o aripă de albină. Da, cine nu înalţă mai presus de toţi artiştii pe acela care a inventat tiparul, nobila şi nespus de folositoare artă în lumea întreagă? Dacă Ceres a fost făcută zeiţă, pentru că a inventat

agricultura şi morăritul, de ce să nu se cuvină şi altora lauda şi titlurile de onoare potrivit calităţilor lor? E drept că nu-i mare ispravă, dacă tu, viţel prost, bagi sau nu asemenea idei în creierul tău zevzec de bou. Tu eşti ca acel câine care şedea pe o claie de fân şi nu dădea voie boului

1 Filosof şi teolog german (1193 – 1280), a fost numit doctor *universalis* din cauza vastei sale culturi. A dus mat departe învăţătura lui Aristotel spre scolastică (n.t.).

2 Aluzie la coloşii lui Memnon din Egipt (n.r.).

— Să mănânce din ea, deoarece el, câinele, nu putea să mănânce fân; tu, care nu eşti demn de nicio cinste, nu vrei s-o avem nici noi, cei care suntem vrednici de ea?

Când m-am văzut astfel încolţit, am răspuns că faptele eroice ar putea fi lăudate, dacă de dragul lor n-ar fi fost păgubiţi, ba chiar n-ar fi pierit atât amar de lume.

— Ce glorie e aceea, care e mânjită cu atâta sânge nevinovat vărsat pentru ea? Şi ce nobleţe e aceea, care a fost răscumpărată cu preţul pieirii miilor de oameni? Şi în ceea ce priveşte artele, sunt ele a. teeva decât nebunii şi vanităţi? Ele sunt tot atât; de deşarte, goale şi nefolositoare ca şi titlurile cu care sunt răsplătite; căci sunt în slujba avariţiei, a voluptăţii, a belşugului şi spre nimicirea altora, ca acele lucruri groaznice pe care le-am văzut nu de mult pe jumătăţi de căruţe (cu aceasta voiam să spun despre tunuri). Ba ne-am putea lipsi de tipar şi scrieri, după părerea acelui om sfânt care spunea că întreaga lume este o carte în care citeşti puterea Creatorului şi minunile lui.

Capitolul XI

Simplicius descrie cât de obositor E traiul care-l duce un ocârmuitor.

Stăpânului îi veni pofta să glumească şi-mi zise i

— Bag seama că tu, pentru că nu speri să fii vreodată distins cu titlul de nobleţe, de aceea îl

dispreţuieşti.

I-am răspuns:

— Stăpâne, dacă mi-ai cere în clipa aceasta să stau pe locul tău, zău că n-aş primi!

Guvernatorii! râse şi zise:

— Te cred, căci boului i se cuvine paie de ovăz. Dacă ai avea însă un cuget înalt, cum au spiritele alese, atunci ai năzui cu ardoare spi; e cinstire şi spre demnităţi. În ceea ce mă priveşte, nu socotesc lucru neînsemnat faptul că norocul m-a aşezat deasupra celorlalţi.

Ara suspinat atunci şi i-am zis:

— Ah, chinuită fericire! Stăpâne, te încredinţez că eşti cel mai nefericit om din întregul Hanau.

— Cum aşa? Cum aşa, viţelule? zise el grăbit. Spune-mi pentru ce? Că eu nu găsesc că e aşa!

I-am răspuns atunci:

— Dacă nu ştii şi nu simţi cu câte griji şi nelinişti eşti împovărat ca guvernator al cetăţii Hanau, atunci te-a orbit prea marea poftă de mărire, sau eşti de fier şi nesimţitor. E drept, tu porunceşti şi cine-ţi vine înainte trebuie să te asculte; dar o face degeaba? Nu eşti tu sluga tuturor? Nu trebuie să-i porţi fiecăruia de grijă? Iată, eşti înconjurat numai de duşmani şi existenţa acestei fortăreţe stă numai pe umerii tăi! Trebuie să chibzuieşti cum să-i provoci pagube inamicului şi să ai grijă ca planurile tale să nu fie trădate. Trebuie să ai grijă să nu lipsească bani, muniţie, provizii de hrană şi rezerve, de aceea eşti nevoit mereu să pui biruri pe ţară. Dacă-ţi trimiţi oameni să le adune, atunci să vezi jale: jafuri, hoţii, incendii, omor – toate astea sunt treaba lor de căpetenie. Ei au jefuit nu de mult localitatea Orb l, au cucerit Braunfels şi au prefăcut în cenuşe orăşelul Staden2; de aici au luat destulă pradă, tu însă ce-ai luat? Doar o grea răspundere în faţa lui Dumnezeu. Se poate să ai pe lângă onoare şi avantaje dar ştii cine va folosi comorile pe care le strângi? Chiar dacă-ţi rămâne averea – ceea ce nimeni nu ştie – toi ai s-o laşi odată, când nu

vei lua cu line decât

1 Între Frankfurt şi Fulda (n.r.).

— Aşezat la nord de Hanau (n.r.).

păcatele prin care ai dobândit-o. Dacă, să zicem, îţi mănânci singur prada, ştii ce părăduieşti? Sudoarea şi sângele săracilor care acum suferă lipsa şi mizeria, sau chiar mor de foame. Ce deseori te văd cu gândurile împrăştiate, din cauză că te apasă răspunderea, pe când eu şi alţi viţei ca mine dormim liniştiţi! Tu însă, dacă neglijezi ceva în legătură cu cetatea sau cu oastea, aceasta te costă capul. Vezi, eu n-am asemenea griji! Tu tot mereu trebuie să te temi de duşmani şi chiar de prieteni care îţi râvnesc viaţa (cum o vrei şi tu pe a lor), sau funcţia pe care o ai. Duşmanii vor viaţa ta pe faţă; iar aşa zişii prieteni te invidiază pentru norocul tău, dar asta o fac pe ascuns. Nu eşti de loc sigur de supuşii tăi. Te chinuieşte zilnic pofta să te ridici tot mai sus, să-ţi faci un nume mai mare, să ai slujbe mai înalte, să aduni şi mai multă avere, pe scurt: să faci totul, spre paguba altor oameni şi a sufletului tău şi să superi pe Cel de sus. Dar mai rău decât toate e altceva: eşti aşa de alintat şi otrăvit de lingăii din juru-ţi, că nu te mai cunoşti pe tine însuţi şi nu mai vezi drumul periculos pe care ai apucat. Căci ei aprobă tot ce faci şi-ţi laudă viciile, numindu-le virtuţi: înverşunarea ta o socotesc dreptate şi dacă pui să nimicească oameni şi ţări – atunci te numesc soldat brav; dacă te asmut să păgubeşti pe alţii, o fac pentru ca ei să aibă mai departe favoruri de la tine şi să-şi umfle pungile.

— Puliu osule! zise stăpânul meu. Cine te-a învăţat să predici astfel?

I-am răspuns – Mult iubitul meu stăpân, n-am spus adevărul când ţi-am vorbit că linguşitorii şi pierde-vară t”-au zăpăcit, că nimeni nu te mai poate ajuta? Dar alţi oameni îţi văd păcatele şi te bârfesc nu fumai în lucrurile mari, dar şi în cele mărunte. Nu cunoşti destule pilde de oameni mari din vremurile trecute, despre care se

vorbea rău pentru metehne neînsemnate? Atenienii murmurau împotriva lui Simonides 1 al lor, numai pentru că vorbea prea tare; tebanii se plângeau de al lor Paiilpul2 pentru că scuipa; lacedemonienii îl ocăraul> „Licurg pentru că mergea mereu cu capul în Ios, romanii râdeau de Scipio, pentru că sforăia în Mima, de Pompei pentru că se scărpina numai cu un deget şi de Caesar pentru că nu-şi punea bine Inacinarul. Uticenzii îl calomniau pe bunul lor Calo 4, pentru că el, aşa li se părea lor, mânca prea Pionomicos cu ambele fălci; iar cartaginezii îl vorbeau de rău pe Hanibal pentru că mergea meli>U cu pieptul dezgolit. Ce crezi, dragul meu stă

1 Poetul din Cos menţionat în capitolul VIII, cartea a llouii (n.r.).

Un actor de pantomimă cu acest nume este menţionat în> Marţial (n.r.).

Legislator spartan legendar din secolul 9 î.e.n. (n.r.).

— Cato cel Tânăr (sec. I. î.e.n.) (n.r.).

I.

pân’? Crezi că aş schimba cu cineva care, pe Uium

— Să zicem! – doisprezece sau treisprezece pe îi teni de pahar, are mai mult decât o sută de lingăi şi paraziţi şi poate mai mult de zece mii de duş mani ascunşi sau pe faţă, invidioşi şi bârfitori? Care va fi dobânda tuturor ostenelilor tale? Şi afară de aceasta, ce fericire, ce plăcere şi ce bucurie poate avea un astfel de cap conducător, care poarta cu grijă şi apără, ocroteşte atâta de amar de oameni? Oare nu este de trebuinţă să veghezi pentru ai tăi şi să pleci urechea la tânguirile şi nevoile lor? N-ar fi de ajuns această osteneală, ca să nu ai şi duşmani şi invidioşi pentru aceasta? Văd prea bine ce amar înghiţi şi câte greutăţi ai pe cap! Şi, preaiubite stăpâne, care crezi că-ţi va fi la urma răsplata? Spune-mi, ce folos ai din toate acestea? Dacă n-o ştii, să ţi-o spună grecul Demostene 1! Căci el, după ce a luptat cu bravură şi credinţa, ca să întărească dreptul atenienilor

şi folosul obştesc, a fost exilat împotriva oricărei dreptăţi şi legi; Socrate a fost înlăturat prin otrăvire; Hannibal a fost aşa de bine răsplătit de ai săi, încât a trebuit să ia drumul pribegiei amare prin străini. Tot astfel a păţit şi Cammillus – romanul, iar Li

1 Demostene (382 – 322 î.e.n.) – celebrul orator atenian a trebuit, în urma condamnării sale la moarte de cătiv concetăţenii săi, să se exileze în Calauria, unde s-a sinucis (n.r.).

8 Camillus a eliberat Roma de gali în 390 î.e.n. (n.r.).

I

Iiirj» a fost lapidat; pe Solon*, după ce i s-a scos ui ochi, l-au surghiunit ca pe un criminal. Iată de ce-ţi spun: păstrează-ţi comandamentul şi folottll pe care-l ai de la el! Nu vreau să împart nimic i tine; căci dacă lucrurile merg bine, nu te vei «It fje decât cu o conştiinţă încărcată; iar dacă vei ţine seama de conştiinţă, ai să fii alungat din funciu la ca şi când ai fi un viţel prost ca mine.

I – *

Legislator atenian din sec. VI î.e.n. (n.r.).

Capitolul XII

Simplicius arată în vorbele-i dibace Ce iscusinţă ajli chiar şi la dobitoace.

Pe când vorbeam astfel, toţi cei de faţă se uitai miraţi la mine, că pot scoate asemenea vorb: de care, zău, niciun om înţelept nu s-ar fi ruşinai mai a es că le improvizasem. Eu însă încheiai:

— Iată pentru ce, iubite stăpâne, n-aş vrea şi schimb cu tine! Şi nici n-am nevoie, căci izvoare!) îmi dau băutură sănătoasă în locul vinului tău, iar acela care m-a făcut viţel îmi va binecuvânta şi buruienile pământului care-mi vor prii – ea lui Nabucodonosor – spre întreţinerea vieţii. Naturi mi-a dat şi o blană bună, pe când tu vei simţi greaţă şi pentru cele mai bune mâncări;

vinul îţi va pl i J cinui dureri de cap şi te va vârî în boală.

Stăpânul meu zise atunci:

— Nu ştiu ce să cred despre tine? Eşti, îmi pare, mult prea deştept pentru un viţel. Nu cumva porţi sub pielea de viţel pe aceea de Păcală?

Am făcut pe supăratul şi-am zis:

— *Credeţi voi, oameni, că noi, animalele, suntem proaste*? *Să nu vă închipuiţi această… prostie*! *Clred că, dacă animalele mai bătrâne ca mine ar avea darul vorbirii, câte ar avea ele să vă povestească*! *Dacă socotiţi că suntem aşa de proaste, puneţi-mi, vă rog, cine i-a învăţat pe porumbeii lălbatici, gaiţe, mierle şi potârnichi să folosească* «*drept purgativ frunzele de laur, iar pe porumbeii*» Öibatici, turturele şi găini păpădia? Cine a învăţul pe câini şi pe pisici să mănânce iarbă înrourată când vor să-şi cureţe pântecele? Cine i-a spus broaştei ţestoase cum să-şi vindece muşcătura cu cucută, iar cerbului, atunci când e împuşcat, să curgă la dictamnum şi busuioc sălbatic? Cine I deprins nevăstuica să folosească virnanţul în flipa când vrea să lupte cu un liliac sau cu un Şarpe? Cine sfătuieşte pe mistreţi să ia iederă şi Şi urşi mătrăgună, ca fiind medicamente bune pentru ei? Cine l-a îmbiat pe vultur să caute şi să folosească geode când nu-şi poate depune ouăle (leril cu greutate? Şi cine face pe rândunică să priceapă că poate lecui ochii puilor ei prostănaci cu rostopască? Cine îndeamnă pe şarpe să mănimce molură, când năpârleşte şi vrea să-şi limpec. iscă vederea? Cine a învăţat pe barză să-şi facă înstir, pe pelican să-şi lase sânge, pe urs să silească albinele să-i pună ventuze? 1 Ce? Ar trebui chiar i – 1 Majoritatea acestor curiozităţi zoologice îşi au izvorul PI «crierile de istorie naturală ale lui Aristotel, Pliniu şi (n.r.).

să spun că voi, oamenii, aţi deprins meşteşugurile şi cunoştinţele voastre de la noi, animalele! Vă îndopaţi şi turnaţi în voi până la moarte. Noi, animalele, nu facem aşa ceva. Leul sau lupul, dacă se îngraşe prea tare,

postesc, până ce se fac iarăşi sănătoşi şi sprinteni. Priviţi cuibul păsărilor! Nu sunt ele aşa de meşteşugit clădite, că niciun om nu le poate face la fel? Cine spune păsărilor căliitoare când să vină şi când să plece iarăşi în ţările mai calde? Cine le hotărăşte locul de adunare înainte de a pleca şi cine le arată drumul? Căci n-au nici compasul, nici calendarul vostru! Ce vânător sau pescar l-a învăţat pe păianjen, cum să-şi întindă plasa" şi să-şi pândească vânatul, sau din col – ţul cel mai retras, sau chiar din centrul ţesăturii sale? Priviţi la această insectă harnică! Ţesătură păianjenului e o minune. Vă rog să căutaţi şi să-mi spuneţi dacă veţi găsi un singur nod în ea! Oamenilor, minunaţi-vă de corbul, despre care Piu tarh dă mărturie că a aruncat atâtea pietricele într-un vas pe jumătate cu apă, până ce lichidul s-a ridicat sus, aşa că a putut uşor să bea apă. Ce-au face, dacă aţi trăi printre animale şi aţi contempla acţiunile lor, întregul lor fel de viaţă? Aţi recunoaşte atunci, de bună seamă, că toate animalele au puteri şi virtuţi proprii, naturale în toate afecţiunile şi înclinările lor, în precauţia, puterea, blândeţea, teama, asprimea şi în felul lor de a învăţa. Se cunosc unele pe altele, se deosebesc între ele, urmăresc pe cele care le sunt de folos, fug de cele care le păgubesc, evită primejdia, se adună acolo unde e nevoie să fie pentru hrana lor, şi uneori vă înşală chiar şi pe voi, oamenii. De aceea? a mulţi filosofi antici au privit toate acestea cu serioasă consideraţie şi nu s-au ruşinat să întrebe şi să discute dacă animalele neraţionale n-au cumva şi inteligenţă. Ce-i drept, ce trebuie atâtea discuţii savante? Chiar înţeleptul rege Solomon vă trimite la şcoala noastră, când el zice în proverbul 30: „Sunt patru fiinţe mici pe acest pământ, dar ele sunt mai înţelepte decât cei mai mari înţelepţi: furnicile, o grămăjoară de fiinţe slabe, îşi adună de cu vară hrana pentru iarnă; iepurii, o colonie slabă, îşi sapă găuri în stâncă; lăcustele, care n-au, O căpetenie a lor, pornesc totuşi în cete; păianjenul apucă cu ambele braţe şi locuieşte în palatele regilor.

Dar nu vreau să mă mai întind la vorbă: duceţi-vă la albine şi vedeţi cum fac miere y ceară şi spuneţi-mi atunci părerea!”

Capitolul XIII

Simplicius înşiră puzderie de fapte Pe care toţi le află citind şi zi şi noapte.

Părerile mesenilor despre mine erau împărţilei Secretarul spunea că sunt prost, pentru că sân; U eu mă socotesc animal fără judecată. Cei că roi1 le lipseşte o doagă se cred înţelepţi, dar ei mii proştii cei mai caraghioşi. Alţii erau de părere t dară îmi va scoate cineva din cap, că sunt viţel mă va convinge că sunt iar om, atunci voi fi de I dreptul cu mintea ageră. Stăpânul meu grăi:

— Îl cred nebun, pentru că spune fără sfiala tuturor a adevărul; dar vorbirea lui este astfel îi nu poţi s-o socoteşti ca ieşită din gura unui nobiuij Vorbele astea toate le spuneau pe latineşte –, n să nu înţeleg. Stăpânul m-a întrebat dacă am şi it diat, pe când am fost om. I-am răspuns:

— Nu ştiu ce este acel lucru a studia: dar Te rog, spune-mi, iubite stăpâne, ce fel de instrument e acela „studia”, care se studiază? Sunt poate 1) 1 lele eu care joci popice?

La aceste vorbe zise nebunul de stegar:

— *Wat wolts meet deesem Kerl sân, hey hett den TUfel în Lifi, hey ist beseelen*; *de Tüfel, de kühret ut jehme*”. (*Ce credeţi că se întâmplă cu acest individ*? *Are pe dracu’ în el, e obsedat*; *dracul vorbeşte din el*.)

La vorbele astea stăpânul meu s-a văzut nevoit să mă întrebe, dacă eu, devreme ce m-am făcu* viţel, obişnuiesc să mă rog, ca toţi oamenii şi dacă sper să intru după moarte în rai.

— Fireşte – i-am răspuns – păstrez sufletul omenesc nemuritor şi ei nu vrea să ajungă în „iad, mai ales că am fostr o dată acolo şi mi-a mers destul de rău. Sunt numai schimbat în animal ca Nabueodonosor şi voi fi iarăşi om

odată.

— Ţi-o doresc – spuse stăpânul meu cu un suspin greu, din care am putut vedea că începe să se căiască de faptul că m-a făcut bufon. Dar vreau să aud cum te rogi!

Îndată am căzut în genunchi şi, ridicând ochii şi braţelespre cer, ca pustnicul meu, am început să lăcrimez, deoarece căinţa stăpânului meu îmi ungea inima ca un balsam. Am spus cu toată evlavia mai întâi un Tatăl nostru, apoi m-am rugat pentru toată creştinătatea* pentru prieteni şi duşmani şi pentru mine, ca Domnul să mă învrednicească, atât rit voi trăi „să-l pot preamări. Şi toate aceste rugăciuni le-am spus-cu vorbe cucernice, aşa cum învăţasem de la eremit. Auzindu-le, câţiva meseni

20?

mai slabi de înger aproape au început să plângă de mila mea, ba chiar şi stăpânul avea lacrimi în ochi

După masă, guvernatorul chemă pe preot şi-i povesti tot ce s-a petrecut în acea zi cu mine; ce i-am spus lui şi i-a dat a înţelege că nu-i lucru curat în vorbele mele şi că diavolul trebuie să-şi fi băgat codiţa aici. De ce? apoi de unde mai înainte eram naiv şi ignorant în toate, acuma ştiam să vorbesc nişte lucruri că-ţi stătea mintea-n loc.

Preotul, care ştia ce e cu mine, răspunse:

— Trebuia, domnule guvernator, să vă gândiţi bine, înainte de a-l face bufon! Oamenii sunt feţe ale divinităţii cu care nu trebuie nimeni să glumească, mai ales cu tinerii de fragedă vârstă. Nu cred să fie vorba de cel necurat, deoarece el, prin rugăciuni, a cerut totdeauna binecuvântarea Domnului. Dacă totuşi e amestecat şi diavolul aici, ceea ce nu cred, apoi veţi avea greu să răspundeţi în faţa lui Dumnezeu, căci aproape nu e păcat mai mare decât să-i răpeşti unui om raţiunea şi astfel să-l lipseşti de putinţa de a sluji Domnului şi de a-4 lăuda pre Dânsul! mai demult – continuă preotul – am avut destule dovezi despre inteligenţa lui. Că nu ştia să se poarte în lume, asta nu-i de-a mirare, căci a fost crescut mai întâi

de tatăl său, un ţăran prost, şi apoi de cumnatul domniei voastre în pustie, unde a trăit în cea mai mare simplitate. Dacă am fi avut la început răbdare cu el, s-ar fi purtat şi el altfel, căci e un copil cuminte, evlavios, curat sufleteşte, care încă nu cunoaşte răutatea lumii. Nu mă îndoiesc însă că îşi va reveni, numai dacă i se va scoate din cap credinţa că e viţel. Şi eu am avut odată în parohia mea un ţăran bolnav, care mi s-a plâns că are în bântece vreo 500 litri de apă şi că trebuie s-o scoată, ca să se însănătoşeze. M-a rugat, fie să-l tai, ca să-i curgă apa din pântece, fie să-i atârn în horn la fum, ca să se usuce. L-am liniştit cu vorbă blândă şi l-am încredinţat că-i voi scoate apa pe altă cale. Luai o e; anea, de cele pe care le folosim la butoaiele de vin sau bere, legai de ea un furtun şi de capătul celălalt ai furtunului cepul unui ciubăr plin cu apă. M-am prefăcut că-i vâr caneaua în pântecele pe care şi-l înfăşurase gros cu cârpe, ca să nu crape, cum zicea el, şi lăsai să curgă apa din ciubăr prin canea. Nătărăul se bucura nespus. Îşi scoase boarfele şi se făcu bine. Tot aşa i-am ajutat altuia, care-şi închipuia că are în pântece tot felul de ustensile pentru cai: zăbale şi altele de acest fel. Medicul i-a dat un purgativ drastic, şi a pus câteva lucruri sub scaunul său, astfel că şi, n’est bolnav a crezut că i-au ieşit uneltele din pântece, după ce i-au chinuit intestinele. Cunosc şi povestea unuia care-şi închipuia că are nasul aşa de lung, că aproape atinge pământul. I-a atârnat e ineva de nas un cârnat lung, pe care apoi îl tăia bucată cu bucată până a ajuns la nas. Când omul a simţit cuţitul rece la nas, a început să strige că în um nasul e iar scurt ca mai înainte. Într-un fel

asemănător putem să-l ajutăm şi pe bietul Sim – plicius – încheie preotul.

— Toate bune – replică guvernatorul – le înţeleg pe toate. De un lucru însă nu mă pot dumiri: cum acest băiat, care mai înainte a fost atât de ignorant, acum deodată să ştie să vorbească aşa de bine despre lucruri

pe care nu le pot spune – cu atâta uşurinţă – oameni mai vârstnici, cu mai multă experienţă şi citiţi? Astfel a vorbit despre unele însuşiri ale animalelor, iar persoana mea a descris-o atât de nimerit, încât ai fi crezut că acest băiat a trăit mereu între oameni, aşa că să-mi dai voie să mă crucesc şi să cred că e aici aproape vorba de un oracol sau de o inspiraţie divină.

— Domnule, interveni preotul meu, se poate prea bine să fie adevărat. Copilul acesta a citit mult, căci atât el, cât şi pustnicul au folosit aproape toate cărţile mele – şi să mă credeţi, că n-am puţine! Şi. pentru că băiatul acesta are o bună memorie şi acum spiritul său nu mai e ocupat şi a uitat chiar de propria-i persoană, poate uşor să debiteze ceea ce a înmagazinat odată în cap. Am speranţa că cu timpul îşi va reveni.

Cu. aceste cuvinte preotul îl ţinea pe guvernator între teamă – şi speranţă.: Mi-a susţinut perfect cauza şi a izbutit să-mi facă mie zile bune şi lui accesul permanent la stăpânul meu. După îndelungi asemenea consfătuiri, ajunseră la hotărârea ca să aştepte cu mine încă o bucată de vreme, şi aceasta era mai mult în folosul preotului decât în al meu; căci tot intrând şi ieşind de la guvernator, având aerul că se interesează de mine, a început să se bage sub pielea stăpânului. Acesta îl fă: u e apelanul garnizoanei, ceea ce pentru vremurile acestea nu era lucru neînsemnat. M-am bucurat mult pentru el.

Capitolul XIV

Simplicius e sluga cumplitului croat.

El, care-a dus odată un trai îmbelşugat.

De aici înainte am avut parte – mă pot într-adevăr mândri – de favoarea şi chiar dragostea stăpânului meu. Fericirea mi-era întunecată numai de faptul că a trebuit să mai port îmbrăcămintea de viţel; dar preotul încă nu voia ca să-mi recapăt mintea întreagă, deoarece socotea că n-a sosit încă vremea şi nu era nici în folosul lui. Când guvernatorul a văzut că-mi place muzica, m-a dat pe mâna unui iscusit maestru chitarist, al cărui meşteşug l-

am deprins repede, ba l-am şi întrecut, deoarece cântam şi din gură mai bine ca el. Aşa fiind îl distram pe stăpân, care găsea plăcere în muzică şi se mira de îndemânarea mea. Toţi ofiţerii îmi arătau simpatie; cei mai bogaţi cetăţeni mă cinsteau; iar slujitorii şi soldaţii mă măguleau, pentru că vedeau că stăpânul ţine la mine. Unul îmi dăruia un lucru, altul altceva, căci toţi ştiau că măscăricii au de multe ori trecere mai mare pe lângă stăpâni decât un om de treabă. Darurile îşi aveau şi ele cântecul lor: unii voiau să nu-i vorbesc de rău: alţii ca să vorbesc de rău pe duşmanii lor. Şi aşa am strâns mulţi bani, pe care i-am dăruit preotului, căci eu nu le cunoşteam valoarea. Şi pentru că nimeni nu avea voie să se uite strâmb la mine, n-aveam nici duşmani, nici griji sau supărări. Toate gândurile mele erau îndrumate spre muzică, şi spre felul cum să le-arăt tuturor a defectele lor. Huzuream fără griji, creşte ani şi mă înxdrăveneam vădind cu ochii. Se vedea de pe chipul meu că nu mai posteam ca în pădure, hrănindu-mă cu apă, ghindă, jir, rădăcini şi buruieni, ci că îmi priau de minune, pe lângă îmbucăturile grase, vinul de Rhin şi berea de Hanau. În timpurile acelea grele, când toată Germania era în flăcări, iar lumea suferea de foame şi boli, traiul meu de aici însemna cu adevărat mană cerească. Hanau însuşi era asediat de duşmani; de asta nu mă sinchiseam nicidecum. Stăpânul meu însă intenţiona – după ridicarea asediului – să mă dăruiască fie cardinalului Richelieul, fie ducelui Bernhard de Weimar chibzuind pe de o parte să-şi câştige recunoştinţa acestora prin mine, iar, pe de altă parte, nu mai putea să sufere prezenţa mea – căci din

1 Cardinalul de Richelieu (1585 – 1642) – conducătorul l’Yanţei în calitate de ministru al lui Ludovic al XIII-lea. Învinge pe hughenoţi şi, intrând în războiul de 30 de ani, ridică ţara sa la rangul de mare putere europeană (n.t.).

— General în slujba suedezilor (n.r.).

zi în zi semănăm mai mult cu sora lui, îmbrăcat fiind într-o haină atât de urâcioasă.

Preotul însă se opuse intenţiei guvernatorului, socotind că a sosit timpul să săvârşească el o minune cu mine: să mă facă iar om întreg la minte. A dat guvernatorului sfatul să aducă două piei de viţel, cu care să îmbrace alţi doi băieţi; apoi să cheme un om care să joace rolul medicului, ghicitorului sau vraciului. Făcând hocus-pocus, acesta urma să-i dezbrace pe cei doi băieţi şi pe mine şi să ne spună, că poate să facă animale din oameni, şi din oameni animale. În felul acesta, zicea el, îmi va reveni mintea şi voi putea fi convins cu uşurinţă că am devenit iar om. Guvernatorul a aprobat planul preotului. Acesta mi-a comunicat c-e-a pus la cale, şi m-a convins uşor să primesc. Dar soarta potrivnică n-a vrut să ies aşa de uşor din pielea mea de măscărici şi nici să gust mai departe viaţa plăcută pe care o duceam. Căci pe când ţăbăcarii şi croitorii lucrau la hainele care erau necesare comediei noastre, m-am dus, cu câţiva băieţi de seama mea, să mă dau pe gheaţă în faţa fortăreţei. Deodată veni o ceată de croaţi aduşi de nu ştiu unde şi cine, ne înşfăcară pe toţi, ne urcară pe caii furaţi de la ţărani şi ne luară cu ei. Numai cu mine au stat o clipă la îndoială, dacă să mă ia sau nu; dar, în cele din urmă zise unul în limba cehă: „Mih vreme doho Blasna sebao, bovoie deme ho gbabo Oberstwoi” (Luăm pe acest nebun cu noi, îl ducem colonelului nostru.)

Celălalt răspunse: „Prschis am bambo ano, mi ho nagonie possadeime, *wan roşumi niemezki, won bude mit Kratock wille sebao*”. (*Pe Dumnezeu, da*, îi urcăm pe cal; colonelul înţelege nemţeşte şi se va distra pe seama lui.) 1 A trebuit şi eu să mă urc pe cal şi să reflectez că e de ajuns în viaţă o oră de nefericire, ca să-ţi răpească toată bunăstarea de până acum şi să te îndepărteze de fericire, aşa ca) să simţi o viaţă întreagă urmările acestei clipe nefaste.

K

1 Traducerea autorului (n.t.).

— I

— Aventurosul Simplicius, vol. J

Capitolul XV

Simplicius îndură la bandele croate îngrozitoare chinuri, bătăi nenumărate.

Deşi cei din fortăreaţă Hanau au dat alarma şi au trimis călăreţi să-i urmărească pe croaţi şi deşi aceştia – într-o încăierare – au izbutit să-i oprească puţin, n-au putut să le ia înapoi prada, căci marfa asta uşoară o şterse repede spre Büdingen 1 unde hrăniră caii. Acolo cetăţenii răscumpărară pe feciorii de burghezi bogaţi din Hanau. Croaţii vândură aici caii furaţi şi alte prăzi.] Apoi porniră iarăşi la drum şi, mai înainte de a se ivi noaptea şi nicidecum zorile, goniră iute prin pădurea Büdingen spre mănăstirea Fulda, înşfăcând I tot ce le ieşea în cale. Jaful însă nu le stânjenea I de loc goana, căci alergau ca dracii despre care I se spune că pot să fugă, să-şi facă nevoile şi să nu I piardă totuşi nimic din cele sfeterisite pe drum. I Tot în seara aceea ajunseră la mănăstirea Hirsch1 feld, unde îşi aveau staniştea şi unde descărcată j

— Oraş din principatul Hessen, ca şi Hirschfeld (n.r.) I 216

multă p, adă, pe care o împărţiră între ei. Pe mine B însă m-a luat colonelul Corpes 1.

La acest stăpân totul mi se părea dezgustător şi neobişnuit: bunătăţile din Hanau s-au schimbat aici în pâine neagră şi carne slabă de vită, sau, când o duceam cel mai bine, într-o bucăţică de slănină furată. Vinul şi berea se prefăcuseră în apă şi, în loc de pat, a trebuit să mă mulţumesc cu ieslea cai-Jor. În loc să cânt din lăută, ca să înveselesc masa, trebuia să mă vâr cu alţi băieţi sub masă, să latru ca un câine şi să rabd pintenii în coaste, ceea ce pentru mine însemna o glumă proastă. În locul plimbărilor din Hanau, puteam să merg călare cu cei care se duceau după aprovizionare, să ţesăl caid qi să

curăţ grajdul. Aprovizionarea însă nu era altceva decât să năvăleşti în sate şi acolo, cu trudă multă şi cu primejduirea trupului şi a vieţii să seceri, să macini, să coci, să furi tot ce găseşti, să hiinuieşti p? ţărani şi chiar să le necinsteşti soţiile, fetele şi sâujnicile. Dacă bieţii ţărani nu se lăsau şi îndrăzneau să lovească pe câte un soldat cum se întâmpla adesea în Hessen – atunci îi doborau la pământ, dacă-i prindeau; dacă nu, le trimiteau casa sub formă de fum spre cer. Stăpânul meu cel nou n-avea soţie (căci soiul acesta de războinici nu duc femei cu ei), nici paj, nici servilor sau bucătar. În schimb îl slujeau mulţi ar

1 Personaj istoric, colonel sub comanda generalului Croat Isolani (n.r.).

— /. 217

ga ţi şi tineri, care aveau grijă de el şi de cai. Ni I el nu se ruşina însă de loc să pună şaua pe cal, sau să-i dea nutreţ. Dormea totdeauna pe paie, sau chiar pe pământul gol, acoperindu-se cu şuba. De aceea umblau puricii morai-ului1 pe hainele lui în toată voia şi el nu se ruşina de aceasta şi râdea când cineva îi culegea câte unul. Purta părul scurt şi o barbă după moda elveţiană, care-l prindea bine, pentru că adesea se îmbrăca în straie ţărăneşti şi mergea în cercetare, să iscodească. Cu toate că, după cum vedeţi, nu prea ţinea casă mare, totuşi era onorat, iubit şi temut dr aceia care-l cunoşteau, precum şi de ai săi. Duceam o viaţă foarte agitată, umblând când încoace când încolo. Aici atacam noi, aici eram noi cei atacaţi, Mereu năvăleam asupra celor din Hessen, ca să-i slăbim; dar şi Melander 2, la rândul său, ne vâna câte-un călăreţ şi-l trimitea la Kassels.

Această viaţă nesigură nu-mi plăcea de loc, de aceea doream deseori să mă întorc la Hanau; dar dorinţa mea era zadarnică. Cea mai mare neplăcere a mea era că nu mă puteam înţelege cu oamenii aceştia şi toţi mă împingeau încoace şi-ncolo, mă loveau, mă chinuiau şi mă alungau. Distracţia colonelului era să mă pună să-i

cânt nemţeşte din gură. sau să-i zic din flaut, împreună cu ceilalţi

1 Adică păduchii (n.t.).

2 Adică Peter Holtzapfel (1585 – 1648), general din Hessen (n.r.).

— Capitala principatului Hessen de jos (n.t.).

băreţi. Asta mi se întâmpla des; dar atunci îmi

1 dădea nişte palme, că ţâşnea sângele din nas şi aveam destul pentru multă vreme. În cele din urmă mă apucai de bucătărie şi în timpul liber

I curăţăm muscheta stăpânului (căci ţinea mult ia

I ea), deoarece la ieşirile după aprovizionări nu făceam mare ispravă. Prin aceasta m-am făcut folositor şi i-am câştigat în cele din urmă bunăvoinţa, astfel că a poruncit să mi se facă o nouă haină

I din piele de viţel; dar cu urechi de măgar şi mai lungi decât cele pe care le avusesem. Întrucât stăpânul meu nu era pretenţios la mâncare, n-aveam

I nevoie de prea multă îndemânare ca să-i placă bul ratele; dar pentru că adesea nu găseam sare, un-Btură sau mirodenii, m-am săturat şi de meseria asta. De aceea chibzuiam ziua şi noaptea cum aş putea fugi (fără să-l supăr prea mult pe colonel), mai ales că venise iar primăvara. În scopul acesta îmi găsii altceva de lucru: duceam cât mai departe ţie încartiruirea noastră grămezile de intestine de oaie sau vacă pe care măcelarii le aruncaseră aproape de tabără şi duhneau groaznic. Colonelul mă lăudă pentru aceasta. Când repetai o dată această treabă către seară, pe când aproape se întunecase, am uitat să mă mai întorc şi am şters-o

În pădure.

Capitolul XVI

Simplicius găseşte o pungă în pădure

Şi, ca tâlhar, doar hrana cutează să şi-o fure.

Dar soarta îmi era, pesemne, vitregă, aşa încât îmi venea să cred că m-am născut într-o zodie rea; deoarece

abia fugisem de câteva ore de la croaţi, că mă şi prinseră câţiva bandiţi. Desigur, au crezut că au pus mâna pe ceva bun, căci fiind întuneric n-au văzut haina mea de măscărici. Doi dintre ei m-au dus într-un loc anume în pădure. Pe drum unul din ei mi-a cerut bani; de aceea şi-a scos mănuşile şi a pus puşca de o parte, ca să mă percheţioneze. Era întuneric beznă. M-a întrebat: – Cine eşti? Ai bani?

Când însă a pipăit îmbrăcămintea păroasă şi a dat peste urechile de măgar de la glugă (pe care le-a crezut coarne) şi, mai ales, când a zărit şi scânteile care ţâşneau din pielea de viţel, cum ies uneori când freci blana unui animal în întuneric, s-a speriat şi a tresărit. Am băgat de seamă acest lucru îndată şi am început să frec haina cu amândouă mâinile aşa de tare, că scânteia ca şi când ar fi fost pucioasă aprinsă înăuntru şi i-am răspuns cu o voce cavernoasă:

— Sunt diavolul şi am să-ţi sucesc gâtul ţie şi tovarăşilor tăi.

Vorbele acestea i-au speriat teribil pe cei doi şi au luat-o la fugă prin tufişuri, ca şi când i-ar fi alungat focul iadului. Cu toate că se loveau de trunchiuri de copaci şi se împiedicau de bolovani, căzând mereu, noaptea neagră nu le putea stânjeni fuga. Se sculau cu repeziciune şi goneau mai departe, de frica morţii, până când nu i-am mai auzit. Eu râdeam să mor, aşa de tare, că vuia pădurea şi în pustiul ăsta întunecos trebuie să fi răsunat lugubru această hohotire.

Când am vrut să mă abat din cale, m-am împiedicat de o puşcă. Am luat-o, pentru că la croaţi învăţasem cum s-o mânuiesc. Făcând alţi paşi, dădui peste o raniţă tot din piele de viţel, ca haina mea. O ridicai, o cercetai şi găsii atârnate de fundul ei o cartuşieră cu pulbere de puşcă, plumbi şi celelalte lucruri trebuincioase pentru împuşcat. Am luat raniţa la spinare, mi-am pus puşca la umăr ca un soldat şi m-am cuibărit într-un tufiş, să închid puţin ochii. Când se crăpă de ziuă veni ceata întreagă să

caute puşca şi raniţa. Am ciulit urechile şi am tăcut molcom, ca un şoarece. Negăsind nimic, au râs de cei doi care fugiseră de mine.

— Laşilor! – le spuneau – să vă fie ruşine că v-aţi speriat de un singur om, care v-a pus pe fugă şi v-a luat şi arma!

Unul din cei doi însă se jura, spunând să-l ia dracul dacă n-a fost Michiduţă în persoană. I-a pipăit doară cu mâinile lui pielea păroasă şi coarnele. Celălalt era însă tare supărat şi spunea:

— Dracul sau mă-sa! Numai de-aş avea raniţa!

Unul dintre ei, care părea să fie căpetenia lor, îi zise:

— Ce crezi tu că face dracul cu raniţa şi puşca voastră? îmi pui capul că acel nătărău, de care aţi fugit aşa de ruşinos vi le-a luat!

Un altul îl contrazise:

— Poate să fi trecut şi nişte ţărani pe aici şi să le fi luat!

În cele din urmă toţi fură de părerea lui, aşa c-a erau încredinţaţi că tot diavolul a fost, mai ales că acela care mă pipăise pe întuneric se jura de mama focului şi descria amănunţit cum era pielea cea aspră din care ieşeau scântei şi coarnele, atribute diavoleşti. Cred că atunci, dacă aş fi ieşit din tufiş şi m-aş fi înfăţişat, ar fi fugit toţi pe ruptele.

Căutând îndelung şi negăsind nimic însă, au luat-o din loc. Eu am deschis raniţa, să gust ceva: dar cum am vârât mina în ea, am dat peste o punguţă în care erau vreo trei sute şaizeci de ducaţi. Că m-am bucurat, mai e nevoie s-o spun? Dar mai mult decât. cu bani, raniţa m-a surprins cu proviziile cu care era tot atâtea de bine înţesată. În ceea ce priveşte ducaţii, mă gândeam eu, un soldat prost n-a dus el o sumă aşa de mare la unitatea lui, ci a şterpelit-o pe drum şi a vârât. – e în raniţă, ca să n-o împartă cu alţii.

I Am mâncat înveselit şi am găsit curând un izvoraş, la care mi-am potolit setea şi am numărat frumoşii mei

ducaţi. În ce loc din pădure mă aflam, n-aş fi putut spune, să mă tai. Am stat acolo câtă vreme mi-au ajuns proviziile, pe care le mâncam cu economie; când însă m-a încolţit foamea, am. cătitat casele ţăranilor. Mă furişam noaptea în bucătării şi beciuri şi luam de-ale mâncării, cât puteam duce cu spinarea; apoi mă strecuram iar în pădure, căutând desişul cel mai sălbatic. Aici duceam viaţă de pustnic – cum am mai dus-o odată St – cu deosebirea că acum furam mult şi mă runam puţin. N-aveam apoi nici locuinţă stabilă, căci cutreieram mereu împrejurimile. Nu era rău, căci abia începuse vara; şi apoi puteam trage cu puşca oricând voiam.

Capitolul XVII

Simplicius zăreşte vrăjitoresc sobor;

La dansul lui satanic şi el ajunge-n zbor.

În timpul vagabondărilor mele prin pădure întâlneam când şi când ţărani. Aceştia, când mă vedeau, o rupeau la fugă, fie că deveniseră sperio: „i din pricina războiului, fie că bandiţii pe care i-am i întâlnit au răspândit vestea cu întâmplarea lor, aşa că cei care-mi ieşeau în cale credeau că însuşi diavolul cutreieră prin pădure. Aveam mare grijă că voi isprăvi proviziile şi deci voi muri de foame, de aceea mă hotărâi să mănânc iar rădăcini şi buruieni; dar nu mai eram deprins cu astfel de truj fandale. Cuprins de gânduri negre cutreieram într-o zi iar prin pădure, când auzii nişte lovituri de] secure. Erau doi tăietori de lemne şi bucuria mea n-a fost proastă. Când i-am văzut, am scos o mân. i I de aur din raniţă şi m-am strecurat prin tufişuri, apropiindu-mă de ei. Le-am arătat aurul ispititor şi le-am spus:

— Domnilor, dacă mă serviţi, vă dau aurul ăsta!

Dar îndată ce m-au văzut cu mâna întinsă plină de aur, au fugit rupând pământul, lăsând barosul şi penele, ca şi brânza şi sacul de pâine jos lângă trunchiul copacului doborât. Mi-am umplut iar ra niţa şi m-am întors în desişul meu, pierzându-mi speranţa să mai pot apărea vreodată între oameni.

După multă zăbavă mi-am zis: „Cine ştie cum are să-ţi meargă pe viitor! Dacă ai bani şi-i duci la oamenii cinstiţi, unde se vor găsi în siguranţă, poţi trăi multă vreme din ei”.

!” Mă hotărâi deci să-i cos în urechile de măgar, care băgau aşa de mult în sperieţi pe oameni. Le tăiai deci, băgai în ele ducaţii bandiţilor şi pe ai mei, le cusui şi-mi făcui două brăţări pe care le legai în jurul braţelor, deasupra coatelor. După ce mi-am pus astfel în siguranţă comoara, mă furişai iarăşi la ţărani şi luam din proviziile lor tot ce-mi trebuia şi puteam şterpeli. Prost eram eu, dar des§ tul de şiret să nu mă mai duc acolo de unde furasem o dată; de aceea aveam noroc: la asemenea treabă şi nu m-a prins niciodată nimeni.

Pe la sfârşitul lunii mai, când m-am strecurat iarăşi într-o curte ţărănească, tot cu scopul cinstii, de mai înainte, intrai în bucătărie. Băgai însă de seamă că, deşi era noapte târzie (unde erau câini nu mă duceam, Doamne fereşte!), oamenii erau treji; de aceea deschisei uşa bucătăriei care dădea în curte, larg de tot, ce s-o pot lua la sănătoasa la nevoie. Mă chircii şi-mi ţinui răsuflarea, a: p tind ca ţăranii să se culce. Dar ţi-ai găsit! Nu culcau. Printr-o crăpătură a ferestruicii ce dădr. i din bucătărie în casă, mă uitam dacă nu s-au culcat; dar ce-mi văzură ochii în odaia alăturai a > Pe o bancă ardea, în loc de lampă, o flacără veizuie, ca de pucioasă; la lumina aceasta oamenii gata îmbrăcaţi, ungeau beţe lungi, mături, fur; i, scaune şi bănci şi zburau pe ele, unii după ai Iii, prin fereastra deschisă. M-am mirat nespus în m-am speriat tot atât de tare; însă cum eram deprins cu lucruri şi mai groaznice şi nici nu citise: n nimic despre vrăjitori, nici nu auzisem despre ci, nu m-am prea sinchisit, mai ales că totul se pe trecea în linişte. După ce au pleca toţi, m-am bă gal în odaie, căutând ce să iau şi, dus aşa pe gânduri, m-am aşezat călare pe o bancă. Deodată îndrăcită s-a şi mişcat şi am zburat pe fereastra afară. Raniţa şi puşca au rămas locului, ca plată pentru

alifia miraculoasă. Zborul şi coborârea clin văzduh s-au petrecut cât ai clipi din ochi. Poate şi de frică n-am băgat de seamă cât a durat călători i aeriană. M-am pomenit lângă un norod numeros. Toţi jucau un joc ciudat, cum nu mai văzusem până atunci. Se ţineau roată de mână – cum zugrăvesc pictorii pe cele trei graţii – aşa că feţele lor erau în afara cercului. Şi erau nenumărate cercuri de acestea, vârâte unul în altul. Cel din mijloc era alcătuit din şapte sau opt persoane; următorul dintr-un număr îndoit şi aşa mai departe, aşa ca în cercul cel mai din afară se aflau peste două sute de oameni. Deoarece un cerc se învârtea la dreapta, şi altul la stânga, nu puteam deosebi câte fecrcuri erau şi nici ce se afla în mijloc, în jurul căruia se învârteau dănţuitorii. Ciudat şi fioros în acelaşi timp era acest spectacol; să vezi cum capetele restea se desfăşurau ca pe aţă! Şi muzica era tot fişa de curioasă ca şi dansul. Mi se mai părea că fiecare cânta la joc, aşa că totul forma o armonie bizară. Banca pe care venisem a coborât la muri fanţii care şedeau împrejurul cercului. Unii din ei în loc.de flaute, fluiere şi cavale, aveau şerpi de casă şi vipere pe care fluierau veseli; alţii ţiueau în mână pisici, în care suflau pe la şezut şi Hotele le scoteau mişcând degetele pe cozile lor, ca la flaut. Scoteau sunete ca din cimpoi. Erau şi alţii eare cântau pe cranii de cal, aşa ca pe cea mai bună Icripcă, pe când unii scoteau sunete de harpă din chelete de vacă, de acelea care se găsesc pe maidane. Unul ţinea sub braţ o căţea şi cânta din coadari, în timp ce mişca degetele ca la flaut pe ţâţele unimălului. În timpul acesta diavolii trompetau Be nas aşa de tare, că răsuna pădurea. Când s-a illicit jocul, toată adunătura aceasta diavolească a început să strige, să vâjâie, să vuiască, să urle, să se înfurie, ca şi când toţi ar fi înnebunit. Vă puteţi în (liipui ce era pe mine!

(n zgomotul acesta infernal, Veni spre mine un Şlligan ţinând o broască râioasă sub braţ, mare cât» I lobă militară. Îi scosese acesteia maţele pe la şezut şi-i le

vârâse din nou în bot, ceea ce mă îngre J ţoşă atât de tare că vărsai.

— Iată, Simplicius! îmi zise – ştiu că eşti bun violonist. Să ne cânţi ceva!

M-am speriat aşa de mult când am auzit că-mi 1 spune pe nume, încât era aproape să cad jos. De I frică am amuţit de tot şi-mi închipuiam că vise/ I

— Adevărat coşmar! – şi mă rugam, în sinea mea, I s-a mă trezesc o dată. Cel cu broasca însă – pe e are-l priveam fix – îşi scotea nasul şi-l punea la I loc şi deodată mă izbi cu atâta putere în piept, ca I aproape pierdui răsuflarea. Atunci am început să 1 implor cu glas tare pe Dumnezeu. Deodată pie i I toată adunătura; se făcu întuneric beznă şi-mi era aşa de frică, încât căzui de data asta jos, făcând du-mi sute de cruci.

Capitolul XVIII

Simplicius ne roagă, să nu ne mire tare.

Că el se foloseşte de briciul cel mai mare.

[Deoarece ştiu că sunt unii – mai ales învăţaţi cu vază – care nu cred că există vrăjitori şi spiiduşi, necum că ei pot zbura, eu unul nu mă îndoiesc că se vor găsi de cei care să zică: „Simplicius minte aici, de îngheaţă apele”. Nu vreau la mă cert cu asemenea oameni, căci a spune minciuni nu-i prea mare ispravă, ci este astăzi cel mai obişnuit lucru din lume. Astfel nici eu nu tăgăduiesc că o mai dau prin şperlă cu minciuna şi că mă pricep la ea. De nu m-aş pricepe, aş fi cu adevărat nătâng. Cei care însă tăgăduiesc faptul că Vrăjitoarele se ridică în văzduh, să-şi amintească 4 c vrăjitorul Simon 1, care a fost ridicat în aer de o uliul necurat şi a căzut iar jos ca urmare a rugă

1 Menţionat în istoria apostolilor, Simon servea în evul JNI ilmi drept prototipul vrăjitorilor (n.r.), ciunii spuse de Sf. Petru. Nicolaus Remigius om brav, învăţat şi înţelept, care a ars mai bine de o jumătate de duzină de vrăjitoare din ducatul Lotaringia, povesteşte despre Johann von liemb: li că mama lui, care a fost vrăjitoare, l-

a luat odaia, în al şaizecilea an al vieţii sale, la o adunare a lor, ca să le cânte la dans, întrucât zicea bine din flaut. Ajuns acolo, se urca pe un pom, cânta şi privea la sabatul care i se părea îngrozitor. La urmă zise „Apără-mă, Doamne! De unde o fi ieşit atâta liotă de nebuni?” Cum a vorbit, a şi căzut din pom şi şi-a scrântit un umăr. Strigă ajutor, dar a văzut singur de tot. Când mai apoi el povesti tuturor această întâmplare, cei mai mulţi au soc otit-o născocire, până ce la scurtă vreme după aceea a fost prinsă cu vrăjitorii Catarina Prävotia, care fusese şi ea la acelaşi dans şi a recunoscut totul, aşa cum s-a petrecut, deşi nu ştia nimic despre strigătul scos de Hembach. Majolus 2 ne da două exemple de oameni, care s-au uns cu alifii şi au zburat la adunarea vrăjitorilor. Se mai povesteşte de un argat, care s-a sculat de cu noaptea, ca să ungă căruţa. Întrucât în întuneric a apuca1 o cutie greşită, deodată căruţa s-a ridicat în văzduh.

1 Scriitor care a trăit pe la 1560 în Veneţia, autorul lucrării Demonolatria, apărută în 1693 la Hamburg în limba germană (n.r.).

2 Simon Majolus, episcop de Monte Corbino în Italia de la 1572 la 151) 7 (n.r.).

Olaus Magnus1 povesteşte în Cartea a treia, f Cap. XIX a lucrării *Hist, de gentibus Septentrional., I, că Hadingus, rege al Danemarcei, s-a reîntors în regatul său de unde fusese alungat de nişte răzvrătiţi, trecând prin văzduh peste o mare îndepărtată cu ajutorul spiritului lui* Odin, preţ schimbat într-un cal. Apoi se cunoaşte cu prisos sinţă faptul că femei stricate şi muieri din Boemia îşi aduc noaptea ibovnicii călare pe ţapi. \ Ceea ce povesteşte Targuemadius 2 despre colegul său de şcoală, poate fi citat chiar în propriul său Hexameron.

Ghirlandus 3 scrie despre un bărbat de familie bună care a băgat de seamă că soţia sa se ungea şi pleca de-acasă. După un timp a silit-o soţul să-l ia cu ea la adunarea vrăjitorilor. Când au stat acolo la masă şi lipsea sarea, el a cerut să i se aducă. A căpătat-o însă cu greu

şi, când a avut-o pe masă, a exclamat: „Slavă Domnului că vine în fine sarea!” La aceste vorbe s-au stins luminile şi totul a dispărut ca prin farmec. Când s-a făcut ziuă, aflase de la un cioban că se găseşte lângă oraşul Benevento din Regatul Neapolelui, adică la o sută mile departe de patria lui. Când, în fine

1 învăţat suedez din secolul XVI, autorul Istoriei popoarelor septentrionale. Spiritul lui Odin menţionat mai departe este Sleipnir, armăsarul zeului suprem al germanilor, Odin (n.r.).

2 Adică Anton de Torquemada, savant spaniol din secolul al XVI-lea (n.r.).

3 Jurist italian tot din secolul al XVI-lea, care a scris despre procese cu vrăjitoare (n.r.).

a ajuns acasă, şi-a denunţat soţia autorităţilor, care au ars-o pe rug. Cum doctorul Faust împreună cu alţii, care nu erau vrăjitori, au zburat prin văzduh, este cu prisosinţă cunoscut din istoria sa. Chiar eu am cunoscut o femeie şi o slujnică (care însă pe când scriu acestea, sunt moarte amândouă, deşi tatăl slujnicii mai trăieşte). Această slujnică ungea odată, pe vatră, ghetele stăpânei, şi după ce a sfârşit cu o gheată şi a vrut s-o pună deoparte, ca să ungă şi pe cealaltă, cea dintâi a zburat prin horn afară. Întâmplarea aceasta a fost ţinută sub obroc. Toate acestea vi le scriu ca să vă convingeţi pe deplin că, pe vremuri, vrăjitorii şi vrăjitoarele se adunau cu adevărat zburând prin văzduh până la locurile lor de întâlnire. Şi să nu credeţi că m-am dus şi eu de bunăvoie, după cum v-am descris! Mie îmi e totuna dacă cineva crede sau nu. Cine însă nu vrea să creadă, este rugai să-mi spună pe ce altă cale am ajuns eu din mănăstirea Hirschfeld sau Fulda (căci nici eu nu ştiu bine din care, devreme ce am colidant atâta prin păduri) repede ca săgeata în mănăstirea Magdeburg?

Capitolul XIX

Simplicius ajunge iar, bietul! măscărici.
Cum aţi citit nainte în cartea de aici.

Urmez povestirea mea şi-l încredinţez pe cititor că ara rămas la pământ, pe pânteceţ până-n amiaza mare, căci n-aveam inima să mă ridic. Apoi stam încă la îndoială dacă lucrurile pe care vi le-am povestit s-au întâmplat aievea, sau le-am visat. Cu toată frica mea am adormit ca un mormoloc, căci socoteam în sinea mea: într-un loc mai rău ca în pădurea sălbatică în care am petrecut cea mai multă vreme, de când am plecat de la Knanul meu şi cu care mă obişnuisem, nu mai puteam afla. Cam pe la ora nouă dimineaţa veniră câţiva soldaţi, care m-au trezit, Abia atunci am văzut că am dormit în plin câmp. Mă luară cu ei la nişte meri de vânt şi, după ce şi-au măcinat griul, m-au dus în tabăra lor din fata Magdefourgului. Acolo am fost dat unui colonel pedestru care m-a întrebat de unde vin şi care mi-a fost stăpânul. I-am povestit de-a fir a păr totul şi, pentru că nu ştiam că aceia

În

la care am fost se numesc croaţi, i-am descris îmbrăcămintea şi limba lor, şi i-am spus că am fugit de la ei. Despre ducaţii mei nu i-am suflat o vorbuliţă: iar când i-am povestit despre călătoria meu prin văzduh şi despre danţul vrăjitoarelor, el a spus că acestea sunt născociri şi prostii, mai ales că mai vorbeam şi eu aşa, în dodii. Între timp se adunase o mulţime de oameni în jurul meu (căci un nebun adună o mie de alţi nebuni). Între aceştia se afla şi unul care fusese prizonier, anul trecut, la Hanau şi slujise acolo, iar acum ajunsese din nou la trupele imperiale. Acesta m-a recunoscut îndată şi a strigat:

— Hoho! ăsta-i viţelul comandantului din Hanau!

Colonelul atunci l-a întrebat ce altceva ştie despre mine. Nătărăul acesta ştia numai că mă pricep să cânt la vioară şi că am fost răpit din faţa fortăreţei Hanau de croaţii colonelului Corpes – care se căina că m-a pierdut, întrucât eram un măscărici foarte bun. Auzind acestea, soţia colonelului trimise la o altă soţie de colonel, care ştia să cânte din lăută şi avea una mereu cu dânsa. A

rugat-o să i-o împrumute. A a dus-o şi mi-a pus-o în braţe, cu porunca să i cânt ceva. Părerea mea însă era să mi se dea mai întâi ceva să mănânc, deoarece un pântec gol nu se potriveşte cu pântecele cel burduhănos al lăutei. Mi se aduse de mâncare şi, după ce am înfulecat zdravăn şi i-am tras şi cu nişte bere bună de Zerbst*, le-am cântat din lăută şi din gură. Pe de lături le mai sporovăiam câte vrute şi nevrute, cum îmi venea la gură, astfel că toţi ajunseră la convingerea că eram ceea ce mă arăta îmbrăcămintea. Colonelul mă întrebă unde vreau a mă duc de aici şi pentru că i-am răspuns că mi-i totuna unde, ne-am înţeles repede să rămân la el şi să mă fac bufonul său. Voia să ştie ce s-a întâmplat cu urechile mele de măgar. f – Da, i-am răspuns, dacă ai şti unde sunt, ţi-ar veni bine! Trebuia să le ascund adevărata valoare, căci în ele se afla întreaga mea avere.

[. *În scurtă vreme am ajuns să fiu cunoscut de mai toţi ofiţerii din lagărul imperial şi cel saxon, şi mai ales de femeile lor, care se luau la întrecere să-mi împodobească gluga, mânecile şi urechile – tăiate cum erau – cu panglici multicolore, de mătase, aşa că sunt încredinţat că filfizonii de azi, de la mine şi-au împrumutat moda. Banii însă, pe care mi-i dăruiau ofiţerii, i-am cheltuit mărinimos cu alţii, căci îi beam cu tovarăşii mei – beam bere de* Hamburg şi Zerbst – de altfel soiurile acestea îmi plăceau îndeosebi. Şi apoi în orice loc unde ajungeam, găseam destule lucruri bune de cumpărat.

Când însă colonelul mi-a dăruit o lăută proprie I – vrând să rămân mereu la el – n-am mai avut voie să hoinăresc prin ambele lagăre, ci mă dădu

1 Capitală de district în Anhalt pe râul Nuthe, oraş renumit pentru fabricile sale d bere în.t.).

În primire unui intendent din suita sa, maestru de ceremonii, care să mă supravegheze şi ale cărui ordine urma să le ascult. Acesta era om cum îl dorea inima mea: de toată bunătatea, liniştit, înţelept, învăţat, vorbind

prietenos, dar puţin şi ceea ce pentru mine era lucru principal, evlavios şi priceput în ştiinţe şi arte. Noaptea dormeam la el în cort; iar ziua n-aveam voie să plec de sub ochii lui. Fusese consilierul unui prinţ mare şi avusese multă avere; dar suedezii l-au ruinat Soţia îi murise şi unicu-i fiu n-a mai putut studia din cauza sărăciei, ci slujea ca scriitor de canco* larie în armata saxonă. Intendentul acesta ei i acum în slujba colonelului, ca maestru de călărie aşteptând să mai treacă grozăviile războiului de pe Elba şi să-i răsară soarele norocului de odinioară

Capitolul XX

S'mplichis se plimbă. *Maestru i dă de ştire* că *jocul cel de zaruri e chiar nenorocire*.

Deoarece maestrul die ceremonii era cam băfrin, nu putea doimi toată noaptea. Aceasta era una din cauzele pentru care încă din prima săptămână a ghicit că nu eram bufonul al cărui rol îl jucam. Aceasta a citit-o şi pe faţa mea, căci el se pricepea foarte bine la fizionomie. Odată m-am trezit la miezul nopţii şi mă gândeam la peripeţiile ciudate ale vieţii mele. M-am şi sculat şi am rostit rugăciunile de mulţumire către Dumnezeu pentru toate binefacerile cu care m-a blagoslovit şi pentru toate primejdiile din care m-a scăpat. Apoi m-am aşezat suspmând, din toată inima, în culcuşul meu şi am adormit adânc.

Maestrul a auzit totul, dar s-a prefăcut că doarme dus. Întâmplarea aceasta s-a repetat mai multe nopţi de-a rândul, aşa că el a ajuns la convingerea, că am mai multă minte decât un bătrân încrezut. Cu toate acestea nu vorbea cu mine despre aşa ceva în cort, deoarece cortul, cu pereţii lui subţiri, avea urechi şi, din anumite pricini, nu voia ca taina asta să se afle înainte de a se încredinţa de nevinovăţia mea. Odată am mers, cu îngăduinţa lui, la plimbare în dosul lagărului, cum îi plăcea şi lui, mai ales că putea să mă descoase, vorbind cu mine în voie. M-a dus într-un loc singuratic şi mi-a zis:

— Dragă prietene, pentru că-ţi vreau tot bine e, mă bucur că pot vorbi aici singur cu tine. Ştiu că nu eşti măscărici, ci numai te prefaci, şi că nici nu vrei să trăieşti mai departe în această mizera şi dispreţuită stare. Dacă ţii la viitorul tău şi ai încredere în mine ca într-un om cinstit, poţi să-mi povesteşti tot ce ţi s-a întâmplat şi voi căuta să te ajut, cu sfatul şi fapta, cum să lepezi această îmbrăcăminte de ocară.

La vorbele acestea i-am sărit de gât, arătându-i marea mea bucurie şi recunoştinţă, socotindu-l ca un izbăvitor trimis să mă scape din starea mea nedemnă. Ne-am aşezat jos pe iarbă şi i-am povertit întreaga mea viaţă. S-a uitat la palmele mele şi s-a mirat de ciudatele semne care trădau trecutul şi prevesteau viitorul meu şi m-a sfătuit să nu lepăd prea de timpuriu haina de bufon, pentru că el, cu ajutorul chiromanţiei, vede că mă ameninţă închisoarea, care-mi va primejdui viaţa. I-am mulţumit pentru dragostea ce-mi arăta şi pentru sfaturile sale şi rugam pe Dumnezeu să-l răsplătească pentru inima-i bună; iar pe el, l-am implorat să-mi fie şi să-mi rămână prieten şi părinte, întrucât eram singur pe lume Apoi ne ridicarăm şi ne duserăm la piaţa unde irau jocurile de noroc şi unde se auzeau multe şi paznice înjurături şi blesteme. Această piaţă, cam dl, vechea piaţă din Colonia, era împănată cu mantie şi mese, toate înconjurate de jucători. Fiecare: fe după avea câte 3 zaruri cubice, cărora le încredinţtu norocul lor. La fiecare manta sau masă să i Bsea un camelot (mai bine s-ar fi numit jupuitor), torc împrumuta manta, masă şi zaruri şi lua un BOmision de la fiecare câştig, astfel că, de fapt, el a singurul câştigător şi lua cei mai mulţi bani.» Dar nici aceştia nu aveau parte de bani, căci, sau îi jucau şi ei şi-i pierdeau, sau îi spânzurau la canl linier, dacă nu-i dădeau felcerului care adesea I trebuia să le coase pielea julită a capului. Aceşti I Jucători proşti sperau toţi să câştige, ceea ce ar fi I fost. cu putinţă, dacă ar fi mizat pe banii dintr-un buzunar străin. Unii câştigau, alţii

pierdeau, unii [înjurau, alţii erau furioşi. Erau şi de cei care tri-l nu, şi erau bătuţi. Câştigătorii râdeau, păgubiţii Kfâşneau din dinţi. Între zarurile false se aflau unele din Ţara de Jos care trebuiau rostogolite prin împingere; ele aveau muchii atât de ascuţite, gravnite cu 5 şi cu 6, aidoma măgarului slab încălecat îl soldaţi. Altele erau din Ţara de Sus; acestea trebuiau trimise din piscurile bavareze, când do-l iimii să le arunci. Uneori erau făcute din coarne Hpt> cerb, sus uşoare, jos mai grele; unele erau umplute ca argint viu şi plumb, altele cu păr, buraţii plante şi cărbune; câteodată aveau colţuri ascuţlij care la altele erau tocite; în parte arătau ca niţitf coceni, în parte ca nişte broaşte ţestoase; în imeheiere voi trece sub tăcere pe cele care aveau ele duble de 5 sau de 6, sau doi de as şi de doi, Unii îşi vindeau hainele şi lucrurile la care ţineau alţii îşi recâştigau banii pierduţi; unii cereau /mlruri cinstite; alţii, dimpotrivă, de cele false şi fu introduceau în piaţă pe furiş, dar pe care unii jucători, descoperindu-le, le aruncau, le zdrobeau] sau le muşcau cu dinţii. Cu oasele acestea p. k illtoase se pândeau unii pe alţii, îşi furau unii altor «banii, pe care, poate, la rându-le, îi furaseră şi ei 41 sau pe care-i câştigaseră fie cu primejdia vieţii, fie prin muncă oţărâtă şi grea.

Stând aşa şi privind la prostia celor care jucaiM m-a întrebat maestrul meu cum îmi place aceasiH trebuşoară. I-am răspuns: I

— „Nu-mi place de fel, mai ales când îi aud e» l groaznic înjură. De altfel nu-mi pot da părem», dacă-i lucru de treabă sau nu, căci nu mă pricep la aşa ceva.

Maestrul meu mi-a zis atunci:

— Să ştii că locul acesta este cel mai ticălos şi cel mai groaznic din toată tabăra; căci fiecare vrea să ia banii celuilalt şi îi pierde în cele din urmă pe ai săi. Cel care calcă aici, ca să joace, calcă şi porunca a zecea, care cere „să nu râvneşll averea aproapelui tău!” Dacă joci necinstit şi ei ş.

litfi astfel banul muncit al altuia, calci şi poruncile «şaptea şi a opta. Ba, se poate întâmpla şi omor, tind cel ce pierde ajunge la disperare. Să nu crezi, dacă spui: „Am pus banii mei, am jucat cinstit şi lin câştigat”, că eşti altceva decât tot un pungaş fire a venit la joc, să te îmbogăţeşti spre paguba I iltora. Dacă pierzi, paguba nu-ţi este singura fedeapsă, căci ai să dai seama înaintea lui Dumniizeu că-ţi risipeşti şi-ţi baţi joc de bunul tău BIU – neit. Cine joacă, riscă să-şi piardă nu numai banii, trupul şi viaţa, ci, ceea ce este cel mai cumplit, chiar şi fericirea sufletului. Prin urmare ia bine seama, dragul meu Simplicius, şi fereşte-te Bit vei trăi de jocurile de noroc!

I I-am răspuns:

Iubite maestre, spune-mi, te rog, dacă jocul atât de groaznic, de ce-l îngăduie comandanţii? I Maestrul meu îmi răspunse:

L – Nu vreau să spun numai pentru că şi ofiţerii? Joacă, ci pentru că soldaţii nu se mai pot lipsi de p;» tima aceasta. Cine s-a dat o dată pe mina diavolului jocurilor de noroc, acela, fie că pierde sau i iştigă, este atât de pătimaş după ele, că nu se mai poate lipsi, cum nu te poţi lipsi de somn. Nu

O dată aceste jocuri au fost oprite sub ameninţare pe grele pedepse de către comandantul suprem. Krau controlate de tot felul de inspectori, dar toate cestea n-au ajutat la nimic, căci jucătorii se piteau prin colţuri ascunse, după garduri, îşi luau banii Unii altora, se certau, se băteau şi-şi rupeau gâtul.

Au fost şi omoruri ia să se pună capăt ace. Mof grele neorânduieli, jocurile au fost iar îngădui l<d ba încă s-au aranjat şi locuri anume pentru a scop, ca să poată fi supravegheate de garda tu iii «tară. Asta însă nu înseamnă că, în ciuda măsuri lor luate, n-a rămas câte unul mort pe loc. Penin că jocurile de noroc sunt inventate de diavol, mul jucători uşuratici fac învoială cu el, să-i ajute să câştige. Cu toate acestea n-ai să găseşti vreunul] bogat din zece mii de jucători. Dimpotrivă inţU

sărăcesc, căci şi dacă au câştigat ceva, nu preţuiesc! banii uşor dobândiţi care se duc pe apa sâmbetelj jucând mai departe, sau risipindu-i în blestemaţii Vorba ceea: de haram au venit, de haram s-au dus! Jocurile le răpesc averea, buna dispoziţie şi cinstea. Dacă diavolul face pe vreunul să câştige < în crezi că urmăreşte el? Să-l prindă şi mai uşor ml plasă, făcându-l risipitor, încrezut, lacom, beţiv, curvar şi pederast.

M-am crucit când am aflat că într-o armai a, I care-şi zice creştină, se întâmplă asemenea lucruri, 1 maestrul meu însă mi-a zis că asta nu-i nimic. l E cu neputinţă să înşiri toate relele, care vin (le pe urma jocului de noroc. Fiecare zar care este aruncat pe mantaua întinsă jos sau pe masă e un drăcuşor care stăpâneşte pe jucător. În afară de asta, trebuie să-mi închipui că diavolul nu se pa sionează desigur zadarnic de jocurile de noroc, el ştie să-şi asigure fără îndoială un câştig mare.

jj – Am de gând: – încheie el – Simplicius, să ictfiu o carte despre relele acestea, îndată ce mă voi n-ai linişti la ai mei acasă. Vreau să descriu acolo înjurăturile groaznice, duelurile şi omorurile care Şei-iscă din pricina lor; apoi invidia, furia, mânia, falsitatea, înşelăciunea, furtul, dorinţa de câştig iuşor, pe scurt: toate relele şi viciile jucătorilor de Haruri şi cartoforilor. Şi vreau să le descriu toate cestea în astfel de culori, încât cei care mă vor citi ia capete dezgust, chiar şi ură împotriva acestor vicii. Să se scârbească, aşa cum se spune, ca şi când ar suge lapte de scroafă, care se dă acestor jucători Inveteraţi, fără ca ei să ştie, ca leac împotriva patimilor şi prin aceasta să dovedesc întregii creştinătiiţi. că bunul Dumnezeu este blestemat de o sin Sigură ceată de jucători mai mult decât ar fi slujit Hp o întreagă armată.

Bl-am lăudat gândul cel bun şi i-am urat să şi-l ducă la îndeplinire în curând.

Capitolul XXI

Simplicius încheie o mare prietenie şi află în Herzbruder şi sprijin, şi tărie.

Maestrul îmi deveni tot mai drag şi, după cum simţeam, şi el ţinea tot mai mult la mine; dar nu ne dădeam pe faţă această simpatie reciprocă Ku jucam mai departe rolul bufonului, dar nu făceam glume ordinare. Spiritele mele erau, ce-i drept, naive, dar aveau miez. Colonelul meu, căruia II plăcea mult vânătoarea, m-a luat odată cu el, dorind să prindă potârnichi cu plasa. Deoarece prepelicarul său era aşa de nervos şi nerăbdător, că se repezea mai înainte de a întinde plasele, l-am sfătuit pe colonel să împerecheze căţeaua cu un şoim, ca să capete aripi căţeluşii ei. Atunci vor prinde potârnichile din zbor. Alta: pentru că asedierea Magdoburgului mergea foarte încet, am propus să înconjurăm cetatea cu o funie groasă cât un butoi şi să înhămăm toţi oamenii şi animalele din amândouă taberele şi astfel să dăm peste cap, într-o singură zi, fortăreaţa. Astfel de născociri caraghioase înfi

2 M

fipam eu zilnic. Aşa-mi era meseria. Ce puteam face altceva? apoi secretarul cancelariei stăpânului meu. un şmecher mare, îmi punea la îndemână tot (ciul de cancanuri şi întâmplări tainice, pe care eu, 14 prilejul potrivit, le spuneam altora cu toată naivitatea.

I Când l-am întrebat odată ce fel de om este capelanul stăpânului meu, mi-a răspuns:

— E domnul Dicis et *non facis x*, *care ar suna pe nemţeşte*: *ia-te după vorbele şi nu după faptele mele*! *El dă altora soţii*; *dar nu-şi ia niciuna*. *Acesta duşmăneşte de moarte pe hoţi*, *pentru că nu npurt ce fac*; *pe când el*, *dimpotrivă*, *spune şi ce nu* l ice. Apoi şi hoţii – la rându-le – nu-i pot purta gânduri bune, pentru că sunt spânzuraţi în grup, iacă au legături cu asemenea oameni.

I Când mai târziu i-am spus acestea bunului preot, lumea a râs de el; pe mine însă toţi m-au luat la ochi, numindu-mă măscărici răutăcios şi am fost (helfănit bine. Scriitorul acesta de cancelarie mi-a mai spus că în Praga casele rău famate dinapoia ei durilor oraşului au fost

dărâmate şi arse; iar se în (» iele şi colbul s-au împrăştiat ca sămânţa de iarbă rea în toată lumea. Altceva: că nu soldaţii viteji şi inimoşi se vor duce în rai, ci cei proşti, leneşi şi alţii asemenea lor, care se mulţumesc numai cu solda. Aşijderea nici cavalerii spilcuiţi şi damele galante, ci oamenii răbdători ca Iov, făţarnicii, călugării plicticoşi, popii trişti, evlavioasele, femeile

1 Zici dar nu faci (lat).

uşoare de la mahala, copiii care fac în pantaloni în cea ce priveşte războiul, îmi povestea că anim se trage cu gloanţe de aur şi cu cât sunt mai scumpe, cu atât fac pagubă mai mare.

— Da, zise el, câteodată se leagă cu lanţuri de aur întregi armate luate prizoniere – cu artilei în muniţii şi căruţe regimentare cu tot.

În cele din urmă îmi vorbi despre femei; că mai bine de jumătate din ele poartă pantaloni, deşi nu li se văd, şi că multe, deşi nu sunt vrăjitoare, mi sunt nici zeiţe ca Diai-a, ci pun bărbaţilor ni Mo coarne cum le-a purtat odinioară Acteon1. Şi cu, prostul, credeam tot ce-mi turna.

Dimpotrivă, maestrul meu îmi vorbea cu totul altfel, când ne găseam între patru ochi. Mi-a făcut I cunoştinţă şi cu fiul său care, aşa cum am amintit, era scriitor de cancelarie în armata saxonă şi avml cu totul alte însuşiri decât scriitorul colonelului] meu. Stăpânul ţinea la el. de aceea şi avea de ghid să-l răscumpere de la căpitanul său şi să-l ia cu I secretar al regimentului. Locul acesta însă îl ochise I şi conţopistul sus-pomenit.

Cu acest secretar care se numea, e a şi tatăl său, I Ulrich Herzbruder, am legat prietenie strânşii 1 Ne-am jurat frăţie de cruce în puterea căreia să ne ajutăm oricând la nevoie, să fim una în nenorocire ca şi în fericire şi să nu ne părăsim niciodată. În

1 Erou mitologic grec. Surprinzând-o pe Diana pe când I se îmbăia, zeiţa-fecioară l-a schimbat într-un cerb şi astfel a fost sfâşiat de propriii săi câini (n.t.).

Irucât de această legătură ştia şi tatăl său, prietenia era cu atât mai trainică. Doream amândoi din suflet ga dezbrac cât mai repede haina de bufon, ca să

I lut cm să lucrăm şi mai bine împreună. Maestrul meu însă, pe care-l iubeam şi stimam ca pe un lată, nu fu de părerea noastră; ci ne spuse hotărât că, dacă voi schimba curând starea mea, voi cădea în închisoare grea şi voi fi în mare primejdie. Întjrucât ştia să prevadă viitorul, a spus că şi pentru el însuşi şi fiul său vede în curând o mare ruşine, (! r aceea vrea să trăiască foarte chibzuit şi cu băfcure de seamă şi să nu se amestece şi în treburile ftele. Se temea să nu fie şi el târât în nenorocirea nea viitoare, dacă se va dovedi că ştia secretele Rele şi nu le raportase colonelului.

Curând după aceea am băgat tot mai lămurit de Camă cât îl invidia de groaznic conţopistul colonelului pe prietenul meu, fiul iubitului meu maestru, <Uparece se temea să nu ajungă acesta înaintea lui (Iccretar de regiment. Vedeam eu bine cum se-ni liiondora şi suspina, ori de câte ori se întâlnea, cu fbiitrânul sau cu tânărul Herzbruder. Din toată a-Krastă purtare am ajuns la convingerea că se gân Hpeşte cum să-i facă rău. împărtăşii această părere ratelui meu de cruce, ca să se ferească de acest Iuda; dar el n-a dat prea multă însemnătate spuilelor mele, ştiindu-se superior aceluia atât în con-Idci cât şi în spadă şi apoi se bucura şi de preţuirea Httonelului.

} D – Aventurosul Simplicius, vol!

Capitolul XXII

Simplicius e martor cum, printr-o înscenare.

Oricine se trezeşte într-o năpastă mare.

Aveam în regiment un profes \ soldat bătrân, dar uns cu toate unsorile, trecut prin ciur şi prin dirmon, răutăcios, cum se zice „dat dracului”, versat în toate treburile, ştiind de toate mai mult dee it trebuie, fiind şi şarlatan, ghicitor şi scamator – în i sfârşit: mare pezevenghi şi afurisit. Era şi vrăjitor, frate cu diavolul şi

voinic nevoie mare, cu braţolo tari ca de oţel, putând ţine piept unui escadron. (.1 înfăţişare arăta tocmai aşa cum pictorii îl zugrăvesc pe Saturn, doar fără picioroange şi coas; i Vai de bieţii soldaţi, care cădeau prizonieri şi ajungeau în mâinile lui! Cu toate acestea se găseau şi unii, care se împăcau bine cu acest găligan nenorocit. Unul din aceştia era şi Olivier, secretarul nostru care, cu cât îl duşmănea mai tare pe tânărul Herzbruder – om cu fire veselă, deschisă –, cu

1 Poliţai militar, ca ofiţerul de comănduire (n.t.).

atât se lega mai strâns de profes. Puteam vedea din ţeastă conjuncţie dintre Saturn şi Mercur că nu te pregătea ceva bun cinstitului meu frate.

Tocmai atunci soţia colonelului nostru fu binevântată cu un băiat. La botezul lui avu loc o masă mare, princiară, la care fu rugat şi tânărul Herzruder să dea o mână de ajutor. Din politeţe, acesta rimi. Prilej binevenit pentru Olivier să-şi pună în aplicare planul diavolesc pe care-l urzise de multă Teme. Când ospăţul a luat sfârşit, ce să vezi? Cupa cea mare, aurită, a colonelului, lipsă! Şi doar nu putea să dispară aşa uşor, pentru că fusese acolo la plec area oaspeţilor. Pajul a spus, ce-i drept, că a azut-o la urmă în mâinile lui Olivier, dar acesta găduia. Fu chemat profesul să cerceteze, dar, în mă, colonelul i-a dat poruncă, dacă găseşte cupa, să nu-i spună decât lui cine a fost hoţul, întrucât leseră ofiţerii lui la masă şi, dacă vreunul a făcut isprava, nu voia să-l facă de ruşine.

Întrucât ne ştiam curaţi, am intrat veseli în cortul colonelului, unde profesul-vrăjitor luase această afacere în mâinile sale. Toţi ne uitam unul la altul, aşneptând curioşi desfăşurarea cercetărilor. După ce profesul a mormăit câteva cuvinte – un fel de hocus pocus – îi ieşiră, câte unuia dintre noi, doi trei căţeluşi, ba şi mai mulţi, din buzunarele pantalonilor, din mâneci, turetcile cizmelor, prohab şi ori de unde îmbrăcămintea avea vreo deschizătură. Umplură cortul şi se vânzoleau încoace şi-

ncolo. Şi

24J>

erau frumuşei, de diferite culori şi fiecare băi ţa, unul mai drăguţ decât celălalt – că ţi-era mai mar «dragul să-i priveşti. Pantalonii mei strâmţi – du pil moda croată – erau aaa de plini de căţeluşi, încât] a trebuit să-i scot. Deoarece cămaşa mea putrezise cât am stat în pădure, scoţând haina am rămas în costumul lui Adam. La urmă ieşi din prohabul pantalonilor lui Herzbruder căţelul cel mai spun: ten, cu zgardă de aur. Acest căţel îi înghiţi pe toţi ceilalţi care mişunau în cort aşa de numeroşi, cât n-aveai unde să pui piciorul. După ce i-a înghiţit, a început să se micşoreze tot mai mult până cărui, în cele din urmă, se prefăcu în aurita cupă a colonelului.

Atunci nu numai colonelul, ci toţi cei de faţ.1 avură convingerea că nimeni altul n-a furat cupa decât tânărul Herzbruder.

— Ia te uită, oaspete nerecunoscător, asta mi-l răsplata faptelor bune faţă de tine? Să mă furi N-aş fi crezut! Mâine voiam să te fac secretarul regimentului: dar azi meriţi să poruncesc să te spânzure. Şi aş face-o fără zăbavă, dacă nu ar trebui să te cruţ, numai de hatârul cinstitului tău părinte! S-o ştergi imediat din tabără şi să nu mi U> mai arăţi, cât vei trăi!

Sărmanul Herzbruder a vrut să se dezvinovăţească, dar colonelul nici nu l-a lăsat să vorbească, întrucât fapta lui era dată la iveală aşa de limpede, că nu mai încăpea îndoială. După ce a plecat, bietul destru s-a simţit rău, încât am avut mult de lucru u el şi chiar colonelul a trebuit să vină şi să-l nişte ască, spunându-i că un tată cinstit nu e vinoat de faptele fiului denaturat. Iată, deci, cum Olivier a căpătat, pe calea aceasta necurată, diavolească, ceea ce n-ar fi putut dobândi în mod cinstit.

Capitolul XXIII

Simplicius jertfeşte o sută de ducaţi.

Apoi el şi Herzbruder s-au despărţit ca fraţi.

Când însă căpitanul fratelui meu a aflat de întâmplare, i-a luat postul de secretar şi i-a pus pe umeri o suliţă – adică l-a făcut, cum se spune, soldat prost. De atunci toţi îl ocoleau şi se uitau la el cu dispreţ, aşa că bietul băiat îşi dorea moartea. Bătrânul său tată fu atât de mâhnit de toate acestea, încât se îmbolnăvi greu, aşteptându-şi sfârşitul întrucât însă îşi prezisese singur că la 26 iulie – zi care nu mai era departe – va trece printr-o mare primejdie, se rugă de colonel şi acesta se învoi să îngăduie feciorului său să-l vadă, având de pus la cale cu el moştenirea şi să-i spună ultima-i dorinţă. Mi-au îngăduit să iau şi eu parte la întrevederea lor. Am văzut atunci că fratele meu de cruce nici n-a avut nevoie să se dezvinovăţească faţă de tatăl său, întrucât acesta îl cunoştea bine, căci doar el îl făcuse educaţia şi era încredinţat pe deplin de cinstea lui. Ca om deştept ce era, a ghicit reped

f n desfăşurarea lucrurilor că Olivier i-a făcut-o cu ajutorul profesorului. Ce putere avea el însă faţă de vrăjitor? Dacă ar fi vrut să se răzbune, s-ar fi putut aştepta la supărări şi mai mari. Afară de aceasta acum se îngrijea de moartea sa: dar nu putea să moară liniştit, ştiind că-şi lasă fiul în ruşine. Acesta, la rându-i, ar fi dorit să moară înaintea părintelui său. Jalea amândurora era aşa de mare, încât am plâns câteşitrei din toată inima. În cele din urmă au hotărât să lase totul în plata Domnului, aşteptând cu încredere şi răbdare hotărârea lui; iar feciorul să caute să se libereze din compania sa şi să-şi încerce în altă parte norocul. Greutatea era însă că n-aveau banii necesari, ca să se răscumpere de la căpitan. Tânguindu-Se astfel de sărăcia, care-i făcea să-şi piardă orice speranţă, mi-am adus deodată aminte de ducaţii pe care-i aveam ascunşi în urechile de măgar. I-am întrebat, deci, de câţi bani au nevoie. Tânărul Herzbruder spuse:

— Dacă aş găsi pe cineva să-mi dea o sulă de ducaţi, aş ieşi din toate nevoile.

I-am zis atunci:

I – Frate, dacă-ţi ajung atâţia, fii pe pace, că-ţi dau eu cei o sută de ducaţi!

I – Ah, frăţioare – zise el – ce înseamnă asta? Eşti într-adevăr nebun, sau atât de fără de inimă, că-ţi arde de glumă acum, când ne vezi la aşa ananghie?

BL-Ea de loc, frăţioare, adăugai eu, îţi număr chiar acum banii.

Zicând aceasta desfăcu! pieptarul, scosei o ureche de măgar de pe braţ, o deschisei şi-l lăsai să numere suta de ducaţi, pe care îi luă; restul îl legai, la loc zicând

— Cu aceştia vreau să îngrijesc pe tatăl tău bolnav, când va avea nevoie

Mi-au sărit amândoi de gât, m-au sărutat şi nu mai ştiau ce să-mi facă de fericire. Voiau să-mi dea şi o hârtie, prin care să mă lase moştenitorul lor» sau, dacă Dumnezeu le va ajuta să fie din nou în stare să-mi plătească, să-mi restituie suma cu dobândă şi mulţumire din tot sufletul. Fireşte că n-am vrut să primesc nimic; ci i-am rugat să-mi păstreze mai departe prietenia de până acum. Tânărul Herzbruder s-a pus apoi să se jure că nu va muri până nu se va răzbuna pe Olivier; dar bătrânul îl opri, spunându-i că acela care îl va omorî pe Olivier va muri apoi de mina mea, adică a lui Simplicius.

— Totuşi, rosti el, sunt sigur că nu vă veţi omorî unul pe altul, căci nu veţi muri niciunul de armă!

După aceasta ne puse să ne jurăm în faţa lui că ne vom iubi şi ajuta totdeauna. Tânărul Herzbriider se răscumpără cu treizeci de taleri. Căpitanul îi dădu libertatea; iar el porni la Hamburg, se echipă acolo cumpărând, din restul banilor, doi cai şi se înrolă în armata suedeză ca voluntar. Mă rugă să am grijă între timp de bătrân

Capitolul XXIV

Simplicius vorbeşte de-o dublă prorocire Ce în aceeaşi oră îşi *află împlinire*.

I Dintre toţi oamenii colonelului niciunul nu se

pricepea mai bine ca mine să-l îngrijească pe bătrân şi, pentru că era mulţumită de mine, soţia colonelului mi-a încredinţat această sarcină. Văzând că fiului său acum îi mergea bine, bătrânul se învioră repede, însănătoşindu-se văzând cu ochii, astfel că înainte de ziua fatală de 26 iulie puteam spune că e pe deplin vindecat. Cu toate acestea temându-se de acea zi, n-a vrut să se scoale, ci s-a prefăcut mai departe bolnav, până va trece data nefastă. Între timp îl vizitau ofiţeri din amândouă armatele, care voiau să le ghicească norocul sau nenorocul, căci, întrucât el era bun matematician şi ghicitor, un minunat fizionomist şi chiromant, prevederile lui rareori dădeau greş. A prezis chiar ziua când va avea loc lupta de la Wittstock 1 şi aşa s-a întâmplat.

1 Oraş în Brandenburg, pe râul Dosse, unde, la 24 septembrie 163 (5, suedezii înving armata imperială (n.t.).

Când a sosit ziua de 26 iulie, ne-a rugat, pe muin şi pe soldatul de santinelă pe care l-a cerut dr l. i colonel în acea zi, să nu dăm nimănui drumul în cortul său. Bietul bătrân zăcea în pat şi murmur «mereu rugăciuni. Către după-amiază însă veni un locotenent de cavalerie şi ceru stăruitor se vorbească neapărat cu maestrul de călărie al colonelului. L-au trimis la noi; iar noi l-am refuzat hotărât; el totuşi s-a îndărătnicit şi-l ruga pe soldai, făgăduindu-i marea şi sarea, să-l lase la maestru, Când nici aşa n-a izbutit, s-a mâniat şi a început să-njure de sfinţi şi dumnezei, spunând că de mai multe ori a venit aici şi nu l-a găsit acasă şi

beum, când l-a nimerit acasă, să nu poată schimba o vorbă cu el? Zicând acestea, a descălecat şi, dându-ne la o parte, a încercat să descheie uşa cortumuşcat de mână, iar el mi-a dat o a intrat. Când l-a văzut pe bărin în pat, i-a zis:

— Să mă ierte domnul c-am îndrăznit să intru şa, dar vreau să vorbesc doar câteva cuvinte!

— Bine! răspunse bătrânul, care vă este dorinţa?

— Nimic alta – zise locotenentul – decât să vă og: aveţi bunătatea să-mi ghiciţi?

Maestrul îi zise:

— Sper, stimatul meu domn, că mă veţi ierta de

Idata aceasta, că nu vă voi satisface dorinţa, fiind bolnav! Ceea ce-mi cereţi dumneavoastră are nevoie de multe calcule pe care capul meu prost de acum nu le poate face. Dacă aveţi bunăvoinţă să

2 aşteptaţi până mâine, sper că atunci să vă satisfac.

— Domnule, insistă locotenentul – ghiciţi-mi atunci ceva din palmă!

— Domnul meu! – răspunse bătrânul – ghicitul în palmă e îndoielnic, înşelător; deci vă rog să mă iertaţi că nu pot să-l fac; în schimb mâine voi împlini bucuros tot ce-mi cereţi!

Locotenentul însă nu se lăsă bătut, ci, ridicându-se de pe scaun, se duse la patul bătrânului şi întinzându-i mâna, zise:

[– Domnule, te rog numai pentru câteva minute, în legătură cu sfârşitul vieţii mele. Dacă va fi ceva

Atunci mulţi dintre cei care-şi temeau viaţa venit la el să le ghicească. Soţiei colonelului le prezis că va naşte tot în tabără, deoarece Ma; i! i burgul nu va fi cucerit de ai noştri decât după şrti săptămâni. Ticălosului de Olivier i-a spus hol AM că va muri de o moarte violentă şi că eu, Simpli e ius, îl voi răzbuna, ucigând pe omorâtor; de acra Olivier de atunci se purta foarte bine cu mind chiar mie mi-a profeţit viitorul, aşa de viu şi amU nunţit, ca şi când s-ar fi împlinit şi l-ar fi văzill cu ochii lui. Eu, drept să vă spun, credeam inun puţin atunci; mai târziu, când mi-am adus aminifl de multe întâmplări pe care el mi le-a prevăzut, n s-au petrecut aidoma, am văzut ce dreptate a avutJ Mai mult decât de toate, mi-a spus să mă păzew de apă, deoarece se teme că-n ea îmi voi afla sfârşitul vieţii.

j lui. Atunci l-am palmă zdravănă şi rău, voi socoti aceste cuvinte ca pe o avertizare divină şi-mi voi lua toate măsurile necesare. De aceea, vă rog, pentru

numele lui Dumnezeu, să nu-mi ascundeţi adevărul!

Cinstitul maestru răspunse atunci în puţine cuvinte:

— Ei bine, atunci să te ferească Domnul ca nu cumva să fii spânzurat chiar în acest ceas!

— Ce spui, ticălos bătrân? strigă locotenentul care era beat turtă, cum îndrăzneşti să spui aceste cuvinte unui cavaler?

Zicând acestea scoase sabia şi-l ucise pe bietul maestru în aşternut. Soldatul şi cu mine dădurăm alarma. Toţi alergară, la arme. Locotenentul sări pe cal şi ar fi scăpat, desigur, dacă n-ar fi trecut toc mai atunci pe acolo prinţul elector de Saxonia cu o mare suită şi nu l-ar fi ajuns călare. Când a aflat ce s-a petrecut, s-a adresat generalului nostru von Hatzfeld 1 şi zise doar atât:

— Ce disciplină ar fi în armată imperială, dae nici bolnavii în paturi n-ar fi siguri de viaţa lor?

Această aspră sentinţă” a fost de-ajuns să-l ducă pe locotenent, chiar în acel ceas, la spânzurătoare. Şi astfel s-au împlinit deodată două prorociri.

1 Melchior *von Hatzfeld* (1585 – 1656) – conte de Gleichen, general în timpul războiului de 30 de ani (n.t.)

Simplicius în straie de fată s*-a-mbrăcut. Şi s-a trezit îndată cu furie curtat*.

Capitolul XXV

I: Din aceasta întâmplare adevărată se poate vedea că nu toate prevestirile sunt mincinoase, cum spun unii căpoşi care nu vor să creadă. Se mai poate iarăşi vedea de aici că ce-i este scris omului să se întâmple, se va întâmpla, orice-ar face el să ocolească cele profetizate. Însă de m-ar întreba cineva dacă e nevoie şi dacă e bine şi folositor să-i ghiceşti cuiva desfăşurarea vieţii viitoare, aş răspunde că bătrânul meu maestru mi-a spus multe, dar adesea mi-am dorit şi-mi doresc mai bine să fi tăcut. Căci f de nenorocirile pe care mi le-a prorocit nu am putut scăpa; iar cele ce mă mai aşteaptă, îmi scot numai peri albi în zadar, căci probabil mă vor copleşi, ca şi cele clin trecut, oricât m-aş zbate, La ce mi-a folosit ghicitul

bunului meu tată, când mi-a jurat sus şi tare că sunt născut din părinţi de neam când eu nu ştiam de nimeni altul decât de Knanul şi Moidera mea, care erau ţărani proşti din Spe-ssari? Ce i-a folosit lui Wallenstein, duce de Fried landa, profeţia că va fi încoronat rege în cântecuj omagiale? Ştie toată lumea ce s-a întâmplat cu el la Eger 1. Să-şi bată alţii capul cu asemenea ches ţiuni, eu unul mă las păgubaş de ele şi mă-ntorc la povestirea mea.

După pierderea celor doi Herzbruder, m-am lehămătuit de Magdeburg, pe care-l numeam oraş de paie şi în cu ziduri de lut. Eram sătul până-n gât de situaţia mea de azi. Scurt: nu mai voiam să fiu măscăriciul tuturor a, să mai port haina asta dispreţuită. Hotărârea am pus-o în aplicare în felul pe care vi-l voi povesti; negreşit, foarte uşuratic, dar altfel n-am avut încotro.

Secretarul Olivier, care după moartea bătrânului Herzbruder a devenit maestrul meu, îmi îngăduia deseori să mă duc cu soldaţii după aprovizionare. Când am ajuns odată într-un sat mare, în care era cantonată o unitate de cavalerie a noastră şi ostaşii s-au risipit pe la case, pentru a cerceta ce e de luat, m-am rătăcit de grup şi am căutat vreo vechitură de haină ţărănească. Voiam să lepăd cu orice chip haina mea de măscărici. N-am găsit însă decât nişte straie femeieşti. Le-am îmbrăcat, pentru că nu era nimeni ac aşa; iar pielea mea de viţel am aruncat-o în latrină. Credeam că acum am scăpat de toate belelele.

1 Generalisimul imperial Wallenstein a fost ucis în 1634 la Kger. Schiller descrie pe larg în trilogia sa *Wallenstein* tragicul său sfârşit (n.t.).

În ţinuta asta am ieşit pe uliţă şi am văzut stând de vorbă mai multe neveste de ofiţeri. Făceam paşi Cărunţi, ea Ahile, când mamă-sa l-a ascuns printre fetele lui Licomede. N-am ieşit însă bine din – să că mă şi zăresc câţiva soldaţi care m-au înjvăţat să sar mai sprinten.

Atunci au început sărtrige: Stai! stai! Am luat-o la fugă şi am ajuns (mai repede ca ei la ofiţerese. Le-am căzut în genunchi şi le-am rugat, pe cinstea femeiască şi pe irtutea de fecioară, să-mi scape fecioria de aceşti hojmălăi stricaţi. Ofiţeresele nu numai că m-au luat sub ocrotirea lor, dar una dintre ele m-a şi (tocmit ca fată-n casă. La ea am stat până ce ai noştri au cucerit Magdeburgul, Havelbergul, Werrschanz şi Perlebergul2.

Această căpităneasă era foarte tânără – deşi nu mai era copilă – şi ea se îndrăgosti aşa de mult de faţa mea netedă şi trupul meu zvelt, încât, după îndelungi ocolişuri, îmi dădu prea bine să înţeleg ce vrea şi unde-o strângeau pantofii. Pe atunci eram însă foarte conştiincios şi m-am prefăcut că n-o înţeleg, purtându-mă mereu ca o fecioară cuminte şi sfioasă. Căpitanul şi ordonanţa lui zăceau amândoi

1 Zeiţa mării, Thetis, l-a dus pe fiul ei, Achile, în straie femeieşti, la Licomede, regele insulei Skyros, pentru a-l scăpa de războiul troian, din care i se prezisese că nu se va reîntoarce (n.r.).

— Magdeburgul a fost cucerit de trupele imperiale şi saxone la 13 iulie 1636. Werberschanz (Schanze bei Werben), oraş de pe Elba, a fost luat de armatele imperiale la 27 august 1636. Aceleaşi armate au cotropit la 25 august Havelbergul, oraş în Brandenburg, ca şi Perleberg, cucerit în septembrie 1636 (n.r.).

bolnavi în aceiaşi spital. El i-a spus soţiei lui să tna îmbrace mai cochet, ca să nu se ruşineze de urîcioasele-mi boarfe ţărăneşti. Atât a aşteptat căpităneasa, că m-a gătit mai mult decât i-a spus soţul ei, împopoţonându-mă ca pe o păpuşe franţuzească Asta a aprins vâlvătăi în tustrei. Ofiţerul şi ordonanţa lui mă urmăreau şi doreau de la mine ceea ce nu le puteam da, iar căpităneseі îi refuzasem, cu bună cuviinţă, ceea ce i-aş fi putut da. În cele din urmă căpitanul s-a hotărât să găsească vreun prilej să mă posede cu forţa; dar soţia lui a băgat de seamă şi, pentru că şi ea spera ca la urmă să mă câştige,

îi dejuca toate planurile; încât căpitanul înnebunea, nu alta! Odată, pe când stăpânul şi soţia lui dormeau, veni ordonanţa la căruţa cu coviltir, unde-mi aveam culcuşul, şi-mi mărturisi dragostea lui aprinsă, plângând şi implorându-mi milă şi ascultare; eu însă m-am arătat ca de lemn şi i-am dat să înţeleagă că vreau să-mi păstrez fetia până la căsătorie. Atunci el mi-a făgăduit-o de mii de ori şi, pentru că nu-i răspundeam într-una decât că-mi este cu neputinţă să mă mărit cu el, a ajuns la disperare, sau se prefăcea că este disperat. În seara aceea şi-a scos sabia, a aşezat-o cu vârful pe piept şi şi-a împins capul spre căruţă, ca şi când s-ar tăia. M-am gândit: Păcătos e dracul, dar nu am ce-i face! I-am vorbit cu binişorul şi l-am liniştit, făgăduindu-i că mâine îi dau răspunsul hotărâtor. Se mulţumi cu asta şi se duse la culcare; eu însă n-am putut dormi, gândindu-mă la situaţia ciudată în care mă găseam. Dar aşa nu mai putea merge! Căpităneasa devenea tot mai stăruitoare cu seducţiile ei, căpitanul tot mai nesocotit cu pretenţiile lui abuzive şi ordonanţa tot mai disperai în dragostea lui încăpăţânată; iar eu, bietul de mine, nu ştiam cum să ies din încurcătura asta. Stăpâna mea mă punea adesea, în lipsa soţului, să-i caut, ziua-n amiaza mare, purici, numai ca să-i văd sânii de alabastru şi să pot să-i ating pielea catifelată, ceea ce – căci eram şi cu din carne şi oase – cu greu puteam răbda şi nu ştiam câtă vreme voi mai fi stăpân pe mine. Dacă stăpâna îmi dădea pace, mă sâcâia căpitanul şi dacă noaptea aveam linişte din partea celor doi, atunci mă chinuia ordonanţa, astfel că ajunsei la convingerea că-mi era mai uşor de purtat haina de măscărici, decât fustele mele. M-am rând it atunci, din păcate prea târziu, la prorocirea şi povaţa decedatului Herzbruder, că abia acum sunt la închisoare şi în pericol mare; căci, într-adevăr, straiele femeieşti mă ţineau ca şi arestai, neputând să fug nicăieri, iar căpitanul m-ar fi surchidit rău dacă ar fi aflat că nu sunt femeie şi m-ar fi prins la frumoasa lui soţie, căutându-i purici în sân. Ce

să mă fac? M-am hotărât, în sfârşit, să mă destăinuiesc soldatului. El are să se potolească, flând adevărul, şi dacă i-aş da şi câţiva ducaţi, mi-ar aduce haine bărbăteşti şi astfel aş scăpa de nevoie. Chibzuirea mea nu era de loc rea, numai de m-ar ajuta norocul; dar, vedeţi, norocul mi-a fost potrivnic!

Soldatul meu şi-a început ziua la miezul nopţii, şi veni să-mi dau cuvântul. Începu să scuture căruţa, tocmai când somnul îmi era mai dulce. Striga cam tare:

— Sabina! Sabina! scoală-te, scumpo, şi ţine-ţi făgăduiala!

La vorbele lui se sculă, mai repede decât mine, căpitanul, căci îşi avea cortul chiar lângă căruţa mea, Acesta văzu roşu înaintea ochilor de gelozie; dar nu ieşi din cort, ca să ne stinghere ască; pândea numai să vadă ce se întâmplă mai departe. În cele din urmă soldatul mă trezi cu insistenţele sale şi-mi ceru să ies din căruţă, sau să-l las să vină la mine. L-am certat şi l-am întrebat dacă mă socoteşte o femeie stricată. Ce i-am spus ieri, era în legătură cu căsătoria. Altfel nu pot fi a lui! Atunci mi-a zis că tot trebuie să mă scol, căci se face ziuă şi trebuie să pregătesc mâncarea. El îmi va aduce lemne şi apă şi va face degrabă focul. I-am răspuns:

— Dacă vrei să faci toate acestea, atunci am şi mai mult timp de dormit. Du-te, că vin şi eu după tine!

Pentru că nătărăul acesta nu se astâmpăra de loc, m-am sculat mai mult ca să fac treabă, decât ca să-i fac pe plac. Mă gândeam că poate i-au trecut năbădăile de ieri. Fiecare mă putea socoti drept femeie, nu numai după îmbrăcăminte şi după faţă. ci şi pentru că ştiam să gătesc, să coc şi să spăl – tot treburi învăţate de la croaţi. De tors nu era obieiul ca femeile soldaţilor să toarcă în campanie şi pentru că nu pricepeam alte treburi muiereşti – afară de periat, pieptănat şi împletitul cosiţelor stăpâna mea nu se supăra, ştiind bine că n-avuesem de unde învăţa.

Când am coborât din căruţă cu mânecile suflecate şi

soldatul a văzut braţele mele albe, s-a aprins şi mai tare şi m-a sărutat şi, pentru că nu m-am zbătut prea mult, căpitanul, care văzuse toate cestea, nu s-a mai putut opri, ci a sărit din cort cu sabia scoasă, îndreptându-se spre adoratorul meu, să-l lovească. Acesta a luat-o la sănătoasa şi a uitat să se mai întoarcă. Atunci furiosul a venit la mine:

— Putoare! Curvo! Am să-ţi arăt eu să... i Mai mult n-a mai putut rosti de mânie, şi a-nceput să-mi care la pumni şi să mă bată ca un nebun. Am început să ţip şi el s-a oprit numaidecât, de teama scandalului, mai ales că ambele armate ale noastre, cea imperială şi cea saxonă, aveau \ să pornească împotriva suedezului chiar atunci.

Capitolul XXVI

Simplicius stă-n lanţuri, ca un răufăcător.

Şi-i acuzat că este spion şi vrăjitor.

Dimineaţa, stăpânul meu m-a dat pradă soldaţilor, să abuzeze de mine, tocmai când porniră armatele. Să fi văzut ce forfotă de golani se făcu şi eu fugii cât mă ţinură picioarele. M-au ajuns însă şi m-au dus după un tufiş, ca să-şi sature poftele lor animalice – aşa cum e obiceiul acestor bestii cu chip de om, atunci când li se dă asemenea pradă. După ceata aceasta veniră alţi soldaţi, ca să privească la scena cea tristă. Printre ei se găsea, şi Hans al meu, ordonanţa. Când văzu că e vorba de mine, a vrut să mă scape cu forţa, chiar dacă i-ar fi costat capul. Câţiva camarazi se pregătiră să-l ajute, deoarece le-a spus că sunt logodnica lui. Ticăloşii însă nu voiau să scape clin mină prada şi atunci începu încăierarea între ambele cete, alergături, păruială, strigăte – de credeai că este un turnir de dragul unei domniţe frumoase. Enormul scandal atrase pe rumormaistrul (poliţaiul militar).

2 G6

care tocmai sosi când ticăloşii îmi rupseseră fusta şi au văzut... că nu sunt femeie. Când îl zăriră soldaţii, se făcu tăcere, parcă ar fi venit dracu’ căci, au, rumormaistrul era mai de temut, decât ucigă-l toaca şi

toţi care puseseră mâna pe mine se împrăştiară ca suflaţi de vânt. A întrebat pe scurt, ce s-a întâmplat şi, de unde mă aşteptam să mă scape, m-a arestat pentru că, desigur, era ceva neobişnuit şi foarte suspect ca un bărbat să se strecoare într-o oaste în straie femeieşti. Mă duseră, el şi soldaţii lui, pe lângă regimentele care porniseră, să mă predea instructorului general sau chiar generalului comandant. Când am trecut însă pe lângă regimen-l tul colonelului meu, ostaşii m-au recunoscut şi au vorbit cu mine. Colonelul a dat ordin să mi se dea haine bărbăteşti şi am fost predat profesului nostru bătrân, care m-a pus în lanţuri.

I Grea soartă m-a păscut, gândeam, să merg aşa legat ca un câine şi apoi mă cam tăia pe la pântece de foame. Olivier, secretarul, s-a îndurat de mine şi mi-a dat ceva de mâncare, căci nu puteam scoate la iveală ducaţii, de teamă să nu rămân fără ei, ba să intru şi într-un mai mare bucluc. Olivier mi-a spus chiar în acea seară pentru ce m-au arestat; iar instructorul regimentar a primit ordinul să mă ancheteze imediat şi depoziţia mea s-o înainteze instructorului general. Toţi mă credeau nu numai spion, ci şi vrăjitor, deoarece nu cu mult înainte fuseseră arse pe rug mai multe vrăjitoare care au mărturisit. Între altele, că m-au văzut la adunarea lor de pe munte, când au încercat să sece, prin vrăji, Elba, ca să poată cădea mai repede Magdeburgul, cel înconjurat cu şanţuri pline de apă, Mi-au cerut să răspund la aceste întrebări:

În t! i: Dacă am studiat, sau cel puţin ştiu’s. i scriu şi să citesc?

Al doilea: De ce m-am apropiat de tabăra de la Magdeburg în straie de nebun, întrucât atunci când slujeam căpitanului, ca şi acum, eram în toate minţile?

Al treilea: Dacă am fost şi cu alţi vrăjitori la acea adunare?

AL patrulea: De ce m-am îmbrăcat feme ieşte?

Al cincilea: Care mi-e patria şi cine au fost părinţii

mei?

Al şaselea: Unde am trăit înainte de a fi venit în tabăra de la Magdeburg?

A l şaptelea: Unde şi pentru ce am învăţat treburi femeieşti ca: spălatul rufelor, coptul, gătitul mâncărilor şi meşteşugul cântatului cu lăuta?

Atunci am vrut să-mi povestesc viaţa toată, aşa cum am petrecut-o şi cum o cunoaşteţi şi domnia voastră; dar instructorul regimentului nu era de loc curios s-o afle, ci era obosit de marş şi mahmur; de aceea mi-a cerut răspunsuri scurte la întrebările sale. Atunci i-am răspuns în modul următor, ceea ce, desigur, nu era în măsură să lămurească toate împrejurările:

În t! i: N-am studiai, dar ştiu să citesc şi să scriu nemţeşte.

Al doilea: M-am îmbrăcat în haine de bufon, pentru că n-am avut altele.

Al treilea: Pentru că m-am săturat de haine de măscărici şi n-am găsit altele.

Al patrulea: Da, dar am fost acolo împotriva voinţei mele şi nu ştiu să fac vrăji.

Al cincilea: Patria mea e Spessart, iar părinţii mei ţărani.

Al şaselea: La guvernatorul din Hanau şi la colonelul croat Corpes.

Al şaptelea: La croaţi am deprins treburile femeieşti, tot împotriva voinţei mele; iar la Hanau am învăţat să cânt cu lăuta, pentru că mi-a plăcut.

Când a citit instructorul răspunsurile mele mi-a zis:

— Cum poţi tăgădui că n-ai studiat devreme ce, atunci când erai bufon, ai răspuns la liturghie preotului la cuvintele: Domine, *non sum dignus* (*Doamne, sunt nevrednic*), *tot pe latineşte*?

— Domnule – i-am zis – atunci am învăţat de la alţi oameni, care mi-au spus că aceasta e o rugăciune pe care trebuie s-o rosteşti la Evanghelie, când capelanul nostru face slujba religioasă.

— Da, da – rosti atunci instructorul – eşti uns cu toate unsorile, văd eu; eşti unul din aceia căruia trebuie să-i scot vorba cu cleştele din gură. Va trebui să fii pus la tortură, băiete!

Mă gândeam:

„Doamne păzeşte, dacă merge după capul tău cel prost!”

A doua zi, instructorul general dădu ordin să fiu bine păzit, căci vrea să mă cerceteze el însuşi, când armata va staţiona undeva. În cazul acesta sigur ci m-aşteptau torturile; dar Dumnezeu a vrut altfel în timpul arestării mă gândeam neîncetat la preotul meu din Hanau şi la bietul bătrân Herzbruder, când amândoi mi-au profetizat adevărat că n-are să-mi meargă bine dacă voi lepăda haina de bufon.

Capitolul XXVii

Simplicius e martor la lupta din Wittstock.

Când pe profes Herzbru Aer s-a răzbunat cu foc

În aceeaşi seară m-au dus înaintea instructorului general. Aceasta avea pe masa sa depoziţia mea şi începu să mă interogheze foarte amănunţit. I-am povestit toate întâmplările, aşa cum s-au petrecut într-adevăr: dar nu m-a crezut. Nici instructorul general nu ştia ce să creadă despre mine: sunt nebun sau mare nelegiuit. Mi-a pus în mână o pană ţi mi-a dictat să scriu, ca să vadă din condeiul meu» dacă nu se lămureşte ceva. Am apucat hârtia şi pana aşa de dibaci, ca unul care e deprins zilnic cu ele, şi l-am întrebat ce să scriu? Instructorul general (care era însă mânios că audierea mea se prelungea adânc în noapte) mi-a zis:

— Ei, scrie: „Mama ta, curva!”

I Am scris şi când instructorul general a citit, văzut că situaţia mea se înrăutăţeşte, întrucât mi-a spus Kă vede acum cât îmi plăteşte pielea. L-a întrebat

„I

fuţii pe prolos dacă m-au percheziţionat şi au găsit scrisori la mine. Profesul răspunse:

— Nu. Nu era nevoie să-i mai percheziţionam, căci l-au adus aproape gol la noi.

Din păcate, vorbele lui n-au fost ascultate, mfţ profesu] a trebuit să mă percheziţioneze, în instructorului general şi a celor din jurul meu când m-au cercetat amănunţit, au găsit, spre nenn «rocul meu, cele două urechi de măgar pline du ducaţi. V

Atunci fu limpede ca lumina zilei:

— Ce alte dovezi ne mai trebuie? Acest trădător a vrut, desigur, să dea o mare lovitură; căci ce nevoie avea un om în toate minţile să se fac; l nebun, sau un bărbat să îmbrace straie muiereşti? Şi în care scop să aibă la el atâţia bani? N-a spus singur că a învăţat să cânte din lăută la guvernatorul din Hanau, care e cel mai şiret soldat din lumea întreagă? Ce alte meşteşuguri va fi învăţat de la acest om dat dracului? Prin urmare, mâine1 va fi pus la torturi, aşa cum merită; apoi, cu el în foc! A fost doar la adunarea vrăjitorilor, prin urmare nu i se cuvine altceva.

Ce-am simţit atunci, îşi poate oricine închipui! Mă ştiam nevinovat şi mă încredeam în bunul Dumnezeu; dar măsurăm pericolul şi plângeam ducaţii pierduţi, pe care instructorul îi vârâse în buzunarul lui.

Mai. Înainte însă de a fi torturat, începu lupta între ai noştri şi armatele lui Banier la început [arma ele luptară pentru câştigarea poziţiei favorabile, apoi pentru armamentul greu pe care ai noştri îl pierdură iute. Profesul nostru se instalase cu îmenii lui şi cu prizonierii departe de linia de luptă; totuşi eram destul de aproape de brigada noastră, că aproape deosebeam pe fiecare după îmbrăcăminte. Când se îndrepta spre noi un esca-Jron suedez eram în primejdie de moarte tot aşa ca şi cei care luptau. Şuierau gloanţele deasupra noasră, de parcă am fi fost ţinta salvelor. Cei fricoşi be ghemuiră, ca şi când s-ar ascunde; dar cei curajoşi, deprinşi cu asemenea musafiri, nu se sinchijau de el «şi nici nu îngălbeneau la faţă. În încăierare fiecare căuta să-şi

scape viaţa, doborând la pământ pe cel mai apropiat duşman. împuşcăturile îngrozitoare, clămpănitul cuiraselor, sfărâmarea suliţelor, strigătul răniţilor şi atacatorilor, împreună cu sunetele trâmbiţelor, tobelor şi fluierelor alcăf tuiau un vacarm groaznic. Nu vedeai decât fum des şi colb, care parcă voia să acopere priveliştea îngrozitoare a morţilor şi răniţilor. Deosebeai în acest vacarm numai gemetele muribunzilor şi răcnetele victorioase ale celor curajoşi. Caii înfierbântaţi de luptă se prăbuşeau sub călăreţi, plini de rănile pe care le căpătaseră drept răsplată pentru credinţa lor. Alţi cai se prăbuşeau peste călăreţi şi murind.

1 Bauer *Johann* (1593 – 1641) – mareşal suedez victoilos în lupta de la Wittstock, Breitenfeld şi Chemnitz (n.t.).

aveau onoarea să fie duşi de către aceia pe care în timpul vieţii au fost siliţi să-i poarte în spinaiv Vedeai şi de aceia care scăpaseră de povara celor care le dădeau porunci, şi fugeau nebuneşte, căutându-şi libertatea. Pământul, care e natural să acopere pe cei morţi, era acum acoperit de aceştia. Vedeai ici trupuri fără capete, colo capete fără trupuri. Unuia îi atârnau maţele afară din pântece, altuia îi ieşiseră creierii, împrăştiaţi în preajma capului înroşit de sânge. Vedeai morţi din care cursese sângele şi vii mânjiţi cu sângele celor ucişi; apoi braţe sfărâmate ale căror degete se mai mişcau, ca şi când ar fi vrut să intre iar în vălmăşagul luptei. Erau şi laşi care fugeau, fără să fi luptat. Mai la o pari/ zăceau coapse smulse din trupuri care, deşi scăpaseră de greutatea acestora, se făcuseră şi mai grele. Unii răniţi se rugau să li se dea lovitura de graţie, alţii să fie duşi la ambulanţă şi să fie cruţaţi. Într-un cuvânt, era o privelişte jalnică, zguduitoare

Suedezii, victorioşi, i-au împrăştiat pe ai noştri şi-i fugăreau, risipindu-i şi mai tare. Văzând acestea domnul profes al meu o luă şi el la fugă cu prizonierii lui, deşi noi, ca unii care nu luptam, n-aveam a ne teme de ura

învingătorilor. El ne ameninţă cu împuşcarea, dacă nu-i urmăm. Tocmai atunci însă trecu tânărul Iâerzbruder, împreună cu alţi cinci călăreţi, pe lângă noi şi-l salută cu pistolul.

— Uită-te, câine bătrân – strigă el – mai ai vreme să scoţi căţei? Dar glonţul se lovi de profes ca de o nicovala.

— Oho, de-ăştia-mi eşti? zise Herzbruder – doar n-am făcut drumul până la tine degeaba! Trebuie să mori, făcătorule de căţei, chiar dacă sufletul tău ar avea mii de rădăcini! Zicând acestea sili pe un muşchetar chiar din garda profesului să-l omoare cu securea, făgăduindu-i, în schimb, libertatea şi astfel profesul îşi căpătă răsplata bine meritată

Pe mine m-a recunoscut, m-a dezlegat din lanri, m-a aşezat pe un cal, şi a poruncit unui călăreţ să mă ducă într-un loc sigur, scoţându-mă din vălmăşagul luptei

Capitolul XXVIII

În vreme ce Herzbruder e în prizonierat, 1

Simplicius se vede biruitor şi-argat.

În timp ce soldatul salvatorului meu mă scotee* din câmpul primejdiei, şeful său, fratele meu <lucruce, se aruncă în lupta cea mai înverşunată, setos de glorie şi pradă. Vârându-se tot mai adânc, a fost însă luat prizonier. Când ostaşii victorioşi îşi îngro* 1 pară morţii şi împărţiră prada, Herzbruder lipsea. Căpitanul său îi moşteni caii, soldatul şi… pe mine\ M-a făcut argat la cai, nedându-mi altceva decât] făgăduiala că, dacă mă voi purta bine, mă va fi în a-linta, adică voi fi călăreţ. Ce era să fac? M-am I mulţumit şi cu atât.

În curând după aceasta căpitanul meu a fost] înaintat locotenent-colonel. Mie îmi dădu acum slujba pe care, în vechime, o avea David la regelei Saul: în cantonamente îi cântam din lăută. În marşuri îi duceam cuirasa, ceea ce pentru mine nu era lucru tocmai plăcut. Sub aces. te zale mă chinuiau „puricii morarului”, pe care-i aveam şi eu din belfug şi de care acum nu mă puteam nici scărpina, hecum să mă scap de ei. Cântecul

soldatului mi se potrivea de minune. Iată-l cum suna:

„Aş vrea să cânt un cântec cu viers de bucurie;
(Pe umărul stâng însă eu duc păduchi o mie;
I Pe cel drept în plimbare mai mulţi de-o mie sunt;
W Iar pe spinarea-o-ntreagă armată-i, pe cuvânt!”

I Chibzuiam tot felul de tactici războinice, cum să nimicesc această armată, dar n-aveam nici timp, ’nici prilej să-i prăjesc în cuptor, să-i înec, să-i otră-l yesc (cunoşteam efectul argintului viu); apă n-aveam, nici bani, să-mi cumpăr o altă haină sau făcar o altă cămaşă curată – mijloace prin care Uteam să mă liberez de chinul acesta nesuferit, şa că a trebuit să-i port mai departe. În cele din urmă găsii ceva: înfăşurai un petec de blană pe o Irergea de armă şi o băgăm sub cămaşa de zale. Cu cest mijloc îi scoteam cu duzinele din ascunzişurile lor.

[. Odată locotenent-colonelul meu a fost „trimis în patrulare prin W’estfalia. Dacă ar fi avut el atâţia călăreţi câţi „purici albi” aveam eu, ar fi băgat lumea-ntreagă în sperieţi; dar pentru că n-avea, trebuia să lucreze cu multă băgare de seamă şi să se ţină ascuns în Gemmer Mark – aşa se numea pădurea dintre Hamm şi Soest. Tocmai atunci mă chinuiau ticăloşii de păduchi aşa de tare, că nu mai puteam răbda. Mă temeam să nu-mi intre pe sub piele. Nu mă miram că brazilienii îi mâncau de necaz, vrând să se răzbune pe ei. Ce să vă spun: nu mai puteam şi pace! Atunci, folosind prilejul e; i o parte din călăreţi dădeau nutreţ cailor, alţii dormeau sau făceau de gardă, m-am tras la o parte sub un pom, mi-am scos armura şi unde nu începui aşa vânătoare şi aşa măcel, încât amândouă... mâinile de la degetele cele mari (adică unghiile) t; r înroşiră de sânge şi eram plin de piei de păduchi. Pe acei pe care nu voiam să-i ucid, îi trimiteam la plimbare, sub pom, unde aveau să piară de foame. Mă: gândesc la strofuşoara a doua a cântecului soldăţesc, pe care am auzit-o intonată după cum urmează:

„Când începui măcelul, curând se înroşiră şi

unghiile mele. Păduchii trist grăiră:

O, moarte nemiloasă! De nu ai fi venit.

Armata noastră albă ce bine-ar fi trăit!”

Când mă gândesc la bătălia asta sângeroasă, mă şi mănâncă pielea, ca şi când aş fi şi acum în luptă.

Ce-i drept socoteam că n-ar trebui să lupt cu atâta furie chiar împotriva propriului meu sânge, ca Irod, mai ales împotriva unor slujitori aşa de credincioşi, care se duc la spânzurătoare sau la roată odată cu stăpânul, şi pe a căror mulţime am adormit adesea uşor pe câmp, pe pământul tare. Eram însă aşa de adâncit în această vânătoare, încât nici n-am băgat de seamă că imperialii au atacat pe locotenent-colonelul meu. M-au văzut, au venit la mine şi m-au luat prizonier, căci nu se temeau de vitejia cu can nimicisem cu unghiile mii de ina mici. Mă luă în primire vin dragon şi prada cea mai bogată pe care o găsi la mine era cuirasa stăpânului meu. pe care o vându pe un preţ bun în Soest, unde era încartiruit comandantul său. Şi iată că avui, cu acest dragon, al şaselea stăpân! Ajunsei argatul lui.

Capitolul XXIX

Simplicius descrie o viaţă ca de vis Pe care cu dragonul a dus-o-n „Paradis”.

Gazda noastră, o femeie isteaţă, n-a vrut să-şi umple casa cu noroadele de sub cămaşa mea şi a luat o hotărâre energică: mi-a băgat boarfele în cuptor şi a ars nichitarii ca pe o pipă veche. Ce să vă mai povestesc cum mă simţeam după aceea? Ca-n grădina cu trandafiri, ca nou născut. Nimeni nu-şi poate închipui cât de bine mă simţeam în pielea mea, după şase luni, în care timp trăisem ca pe un furnicar. Dar mi-a căzut altă belea pe cap: stăpânul meu făcea parte din acei soldaţi care doreau ca, după moarte, să ajungă în cer. Se mulţumea numai cu solda şi mai departe nu tulbura nicio apa. Averea lui era adunată din ce câştiga cu garda şi ce economisea din soldă, adică îşi lua de la gură. Economiile lui erau mici, dar le păstra cum ar păstra

cineva perle orientale. Cosea fiecare părăluţă în căptuşeala hainei lui şi, ca să mărească sumuşoai a, trebuia să suferim noi – eu, argatul şi bietul cal. Nu mestecam decât pâine neagra şi beam apă. lira mare lucru când căpătam bere slabă. O duceam greu şi beregata mi se asprise de atâta pâine uscată şi slăbisem nevoie mare. Dacă voiam să mănânc mai omeneşte, trebuia să fur; dar asta cu cea mai mare teamă, să nu mă pe indă şi să afle stăpânul. J. Din partea lui puteau să nu existe pe lume spân-Bzurători, măgari, călăi şi alte obiecte de tortură, ca şi felceri, cantinieri şi toboşari pentru retragerea 1 cu torţe; căci felul său era foarte cumpătat, nu mânca mult, de băut nu bea de loc, nu mai vorbesc de jocul de noroc sau de dueluri. Când îl trimitea într-o patrulare, sau să facă aprovizionare, şedea ca baba-n băţ. Mă gândeam: „Simplicius, de la ăsta nu-i nădejde de vreo haină!” mai ales când il 1 vedeam cum umblă îmbrăcat. Hainele lui erau pe I ticiţe ca ale pustnicului meu, şaua şi Mul calului I nu făceau cinci parale; iar bietul cal era o mârt ţoagă slabă. Nici suedezii şi nici cei din Hessen n-a-l veau să se teamă că-i vor ajunge din urmă.

Având asemenea fire, ce s-a gândit căpitanul i nostru? Să-l pună de gardă în „Paradis”, aşa se! numea mănăstirea de maici din apropiere. Şi asta nu pentru că era bun de pază, ci ca să se mai întrebmeze, având acolo o viaţă mai bună. Apoi şi maicile îl rugaseră pe căpitan să-i trimită un ostaş evlavios, conştiincios şi liniştit. Pornirăm deci într-acolo, el călare, iar eu pe de lături, pe jos, căci n-avea decât o mârţoagă. Pe drum îmi zise:

— Mare noroc, măi Simbrecht. (căci nu put nil să-mi pronunţe numele niciodată), ce mai trăi cu noi, ninească, dacă ajungem în „Paradis”!

1 am răspuns:

— După nume, aşa pare. Să dea Dumnezeu i semene măcar puţin cu paradisul!

— Desigur – zise el (căci nu pricepea-bine «vorbesc)

– dacă primim la două zile câte două sm cane de bere bună, n-o să le dăm după ureche. O zici? Poartă-te bine, că vreau să-mi fac în curând o manta nouă şi pe cea veche ţi-o dau să-ţi fă; i haine din ea.

Cu drept cuvânt îi spunea mantalei sale „veche”, întrucât cred că a purtat-o şi în bătălia de la Pavia, atât era de decolorată şi tocită: aşa că nu m-a bucurat prea tare această făgăduială.

„Paradisul4 – nu numai că a corespuns aşteptărilor noastre, ci le-a şi întrecut: în loc de îngeri erau acolo măicuţe tinere şi frumoase care ne răsfăţau aşa de mult cu de-ale mâncăriişi băuturică, încât curând-curând căpătarăm obraji rotofei. Mâncam cea mai bună şuncă de Westfalia, cârnaţi afumaţi, carne de vită gustoasă, delicată, fiartă-n apă sărată şi tăiată apoi în felii. Se mânca rece. Aici am învăţat cum se mănâncă pâine cu unt: ungeam felia de pâine neagră cu un strat gros de unt mai bine de un deget şi pe deasupra puneam brânză grasă, ca

1 Oraşul în nordul Italiei, fosta capitală, a, imperiului longobard. În 1525 aici au avut loc lupte, în care a fost învins şi luat prizonier Krancisc 1 al Franţei (n.t.).

IM

m alunece mai uşor pe gât. Când dădeam apoi peste pulpa de berbec cu o cană cu bere alături, apoi îmi îndestulam şi trup şi suflet şi uitam de toate relele prin care am trecut în lumea asta. Ce să mai vorbim! „Paradisul” îmi plăcea, ca şi când ar fi fost cel adevărat. Numai de două lucruri îmi părea f-au: că n-are să dureze veşnic şi că trebuia să» mblu aşa zdrenţăros îmbrăcat.

I Dar după cum o nenorocire nu vine niciodată Lingură, tot aşa trebuie să fie şi cu norocul. Când n-a trimis stăpânul la Soest să-i aduc restul de Lucruri rămase acolo la gazdă, găsii pe drum un achet mare. În ei erau câţiva coţi de postav roşu

— Tocmai bine pentru o manta – şi catifea roşie,

pentru căptuşeală. Am luat pachetul şi în Soest, la, în negustor, i-am schimbat conţinutul cu postav Werde, obişnuit, ca să-mi fac haine – cu obligaţia a-mi dea el furniturile necesare şi să mi le şi coase. Îmi mai dădea şi o pălărie nouă. Deoarece aveam nevoie şi de o cămaşă şi de o pereche de încălţări, i-am dat negustorului pentru acestea nasturii de argint şi găitanele care erau în pachet, destinate mantalei celui care le pierduse. Iată-mă. deci, înţolit din cap până-n picioare! Şi aşa împopoţonat m-am întors în „Paradisul" meu la stăpâjnul, care bombănea straşnic că nu i-am dat lui achetul. Ba îmi vorbi şi de ciomăgeală şi zău, că – ar fi dezbrăcat, să se îmbrace el, dacă i-ar fi fost pe măsură şi nu i-ar fi fost ruşine! Eu însă eram încredinţat că am procedat bine.

28Î?

Acum însă zgârciobul se ruşina că argatul îmbrăcat mai bine ca stăpânul. De aceea porni J el călare la Soest, împrumută bani de la căpiţim! se echipă pe cinste. Făgădui să restituie banii de (ţ soldă, ceea ce a şi făcut foarte conştiincios. Ar H avut el destui bani, dar era prea şiret ca să imiM mina în buzunar; căci, de-ar fi făcut aşa, ar fi pierdut poate huzurul pe care-l va avea la innifl aici, în mănăstire, deoarece comandantul ar fi adun pe altul în locul său; aşa însă căpitanul a fost în i voit să-l lase aici, ca să-şi scoată banii. De-anni «înainte am dus-o împărăteşte. Cea mai grea treaWM era jocul cu popicele! După ce tesălam gloaba, ti I puneam dinainte nutreţ şi o adăpam, apoi mă apu 9 cam de treaba juncărilor: plimbarea în mănăstiri-l se mai găsea un soldat de gardă, pus de adversarii 1 noştri din Hessen – oraşul Lippstadt. Acesta aveai meseria de blănar. Era minunat cântăreţ şi dibaci 1 maestru de scrimă. Ca să nu-şi uite şi să nun 1 piardă abilitatea, se lupta zilnic cu mine, ca să nu ne plictisim. Cu timpul am deprins atât de bine> 1 meşteşugul acesta, că mă puteam măsura cu el, 1 Dragonul meu juca cu el popice, dar nu pe bani, e i pe întrecerea care să bea la masă mai multă bere; I aşa că

pierderea se făcea pe socoteala mănăstirii.

Paradisul” avea şi teren propriu de vânătoare, lj păzit de vânătorul mănăstirii. Cum eram şi eu îmi brăcat în verde, îl întovărăşeam mereu şi i-am furat toate secretele meseriei într-o toamnă şi o iarnă, mai ales în ceea ce priveşte vânatul mic. Pentru

V

Ceasta ocupaţie a mea şi pentru că numele de Simplicius era neobişnuit şi greu de pronunţat pentru oamenii de rând, mi-au pus numele „dat Jägerlen” (Vânătoraşul). Cu prilejul vânătorii am cunosful cu amănunţime toate potecuţele, ceea ce mai târ Biii mi-a fost de mare folos. Pe vreme rea, când nu puteam hoinări prin pădure, citeam tot felul de Ifirţi pe care mi le împrumuta administratorul mâhăstirii. Când maicele nobile au băgat de seamă că un voce frumoasă şi cânt am cu lăuta, m-au preţuit Biai mult decât până atunci. Ţinând seama şi de trupul meu zvelt, de faţa frumoasă, precum şi de purtarea mea, spuneau că trebuie să fiu de origine nobilă. În orice caz, mă socoteau drept un tânăr amabil şi se mir au ce caut eu ca argat la dragonul acesta răpănos.

După ce am petrecut astfel iama în trai bun, iată că dragonul meu fu schimbat! După viaţa de huzur, să treci iar la cea cazonă, nu prea era uşor şi, el. sărmanul, s-a îmbolnăvit de-a binelea. Mai că pată şi nişte friguri năprasnice, încât după trei săptămâni avui ce îngropa. I-am săpat această inscripţie pe piatră, funerară i

„Aicea zace Schmalhans un prea viteaz soldai;

El toată viaţa sânge de loc nu a vărsat”.

După lege şi dreptate trebuia să-i moştenească arma şi calul căpitanul nostru; dar pentru că eram

1 Schmalhans – nume ironic. În nemţeşte s-ar traduce prin sărac-zgircit, care nu se îndură nici să mănânce (n t).

Im boboc tinerel şi trezeam nădejdea că cu timp nu voi rămâne mai prejos ca stăpânul meu, mi dat mie toată

averea lăsată de dragon, dacă, finv am să vreau să-i iau şi locul în armată. Am primi» bucuros armă, cal şi boarfe, mai ales pentru ştiam că în pantalonii lui ferfeniţă erau cusuţi de tui ducaţi pe care-i strânsese în tot cursul viei i, Când i-am spus secretarului numele meu, ad i i, Simplicius, acesta, pe numele său Chiriacus, nr. I putând să-l ortografieze, mi-a zis:

— Nu-i niciun drac în iad care să se chemi astfel!

Şi pentru că la aceste vorbe ale sale l-am între – i bat repede dacă se află vreunul în iad cu numi k „de Chiriacus. şi el n-a ştiut ce să-mi răspundă. < i toate că se credea deştept. Căpitanului meu i-a p; i cut aşa de mult felul meu, încât chiar de la început a avut o părere bună despre mine şi spera că voi săvârşi frumoase fapte de arme.

Simplicius cu toate că Vânător se cheamă, Ajunge în oştire ostaş străin de *camă*.

Capitolul XXX

Comandantul din Soest avea nevoie de nu argat] a grajd şi pusese ochii pe mine, nefiindu-i pe plac a mă fac soldat. Zicea că sunt prea tânăr şi nu voi putea face faţă îndatoririlor ostăşeşti. M-a chemat, deci, şi mi-a zis:

1 – Ascultă, Vânătoraşule, ai să fii slujitorul meu!

[Am întrebat atunci care vor fi serviciile mele. Mi-a zis:

— Ai să porţi de grijă cailor!

— Domnule – îi zisei – nu ne potrivim. Aş vrea mai degrabă un stăpân la care caii să aibă grijă de mine. Cum nu-l pot găsi, vreau să rămân soldat.

El zise:

I – Nu vezi că nu ţi-a mijit încă mustaţa?

— Ba, domnule, pot să mă măsor şi cu un bărbat de 80 de ani, căci nu mustaţa face pe bărbat.

Dacă ax şi aşa, atunci ţapii axavea cea mai mare căutare!

El zise i

— Dacă şi curajul îţi este tot aşa de mare ca, 1

clonţul, fie!

Îi răspunsei:

— Am să dovedesc cu cel mai apropiat pl de] aceasta.

M-a lăsat să plec, spunându-mi că faptele vor arăta asta, nu vorbele. M-am apucat apoi de pantalonii cei vechi ai dragonului meu, le-am făcut disecţia şi mi-am scos din măruntaiele lor ducaţi pentru un cal bun şi o armă tot aşa de bună, care strălucea ca oglinda. M-am îmbrăcat tot în verde, pentru că îmi plăcea porecla de Vânător. Haina mea am dăruit-o argăţelului meu, pentru că îmi rămăsese mică. Iată-mă călare ca un tânăr nobil! Avui chiar obrăznicia să-mi împodobesc pălăria cu un penaj îndrăcit, ca de ofiţer. Din cauza aceasta mă alesei cu duşmani invidioşi care mă în ţepau cu vorbe ticăloase şi ajunserăm în curând la păruială. Le-am arătat însă la trei dintre aceştia ce învăţasem în mănăstire de la cojocar şi atunci nu numai că m-au lăsat în pace, dar mi-au căutat chiar prietenie. Plecam deseori în raită călare sau pe jos; căci aveam cal zdravăn şi mai iute de picior ca mulţi alţii. Când era vorba de luptă, mă băgăm îl» faţă. Prin aceasta ajunsei curând cunoscut şi la prieteni şi la duşmani, ba, pot spune, chiar vestit; astfel că mi se încredinţau cele mai periculoase misiuni, uneori chiar comanda unor întregi unităţi. Atacam furios ca un boem şi când luam pradă bogată, dădeam din belşug ofiţerilor mei, care mă ajutau pretutindeni, mai ales că aveam voie să acţionez şi în locurile interzise. Generalul conte de Göt-z 1 lăsase în urma lui în Westfalia trei garnii zoane duşmane: la Dorsten, Lippstadt şi Cocsfeld, pe care le hărţuiam mereu, cu mici efective – când ici, când colo, pe la porţile lor şi le luam bogată pradă. Deoarece scăpăm mereu din primejdii, începură oamenii să creadă că mă pot face nevăzut! şi sunt din fier sau oţel; de aceea eram temut ca f ciuma şi treizeci de duşmani nu se socoteau ruşinaţi dacă fugeau de mine, când eu aveam numai 15 oameni. Până la urmă eram eu mereu acela care trebuia

să se ducă unde ei au de ridicat contribuţii, i Din aceasta îmi creştea odată cu renumele şi

I punga. Ofiţerii şi camarazii mei mă iubeau, adver-I sării cei mai de vază se temeau de mine, iar pe ţărani ştiam să-i atrag de partea mea, fie prin blân. deţe, fie prin intimidare, căci mă pricepeam cum? să pedepsesc pe cei încăpăţânaţi şi răsplăteam din belşug pe acei care îmi făceau cel mai mic serviciu.

f –”.

1 Johann Graf von Götz (1599 – 1645) a luptat până la

1626 ca protestant; trecu la Wallenstein şi luă parte la luptele de pe insula Rügen şi Stralsund. Convertit la catolicism, ajunge din 1638 mareşal şi în lupta de la Nördlingen a contribuit mult la victoria armatei imperiale. În 1644 învinge oastea lui Georg Raköczi în Ungaria. Cade în 1 (345 în lupta nefericită de la Jankau (n.t.).

28»

Dădeam uneori chiar jumătate din ce câştig: p n I tru răsplată şi pentru cei care iscodeau pe duştntrul De aceea nicio unitate inamică, sau viciNM transport de-al duşmanilor nu se mişca, fără cu «ti nu aflu. Atunci atacam pe neaşteptate şi izbuteai» 1

— Ajutat adesea şi de noroc – aşa de bine, ca în mirau ofiţerii şi soldaţii de tinereţea mea; ml duşmanii voiau să mă cunoască. Faţă de prizoninll eram totdeauna blând, aşa că ei deseori mă consun mai mult decât prada pe care o luasem. Dacă mi m» I ivea prilejul să fac un bine vreunui ofiţer mami., l fără să calc îndatoririle mele de ostaş, o făceam i al plăcere.

Dată fiind această purtare a mea. aş fi putut d veni ofiţer; dar eram prea tânăr ca să fiu avansaţi şi cine comanda un steag trebuia să fie nobil, dacă era de vârsta mea. Apoi nici căpitanul meu nu I mă putea înălţa în grad, deoarece n-avea niciun I post liber în compania lui şi, ca să mă duc la al căpitan, nu-mi dădea drumul, căci

s-ar fi lipsit atunci de o vacă bună de muls. Mă avansă caporal, cinste care mă distingea înaintea altor soldaţi mai bătfâni şi care mi-a fost îndemn pentru isprăvi şi! mai mari. Adeseori nici nu dormeam noaptea, tot gândindu-mă la fapte noi; îmi doream un ră – aboi troian, sau un asediu ca la Ostende 1 din Belgia.

1 Capitală de district belgian şi vestită localitate balneară la Marea Nordului. A fost asediată între 1601 – 1604 de către spanioli (n.t.).

fostul de mine neştiind că ulciorul nu merge de Jpe ori la fântână. Aşa însă se întâmplă cu soldaţii tiperi care au bani, noroc şi curaj: devin orgolioşi, t din orgoliu ţineam, în loc de un argat, doi, pe He-i echipam frumos şi mă urmau pe cai vânjoşi. Hpsta însă îmi atrasei invidia ofiţerilor.

Capitolul XXXI

Simplicius descrie cum dracii a jurat Slănina de la preot, ba l-a şi speriat.

Vreau acum să vă mai povestesc o poznă de a mea, nu importantă, însă destul de veselă, căci eu pomenesc nu numai lucrurile mari, ci nu le dispreţuiesc nici pe cele mărunte, când bănuiesc că aş putea dobândi prin ele faimă în ochii oamenilor.

Căpitanul meu a fost trimis cu vreo 50 de oameni călări şi pedeştri asupra fortăreţei Recklinghusen. Gândindu-ne că mai înainte de a o ataca, vom aştepta în păduricea din apropiere, îşi luă fiecare proj vizii pentru opt zile. Deoarece însă bogata că-l ravană, pe care o pândeam, n-a trecut la timpul] hotărât, am isprăvit proviziile! De furat nici vorbă, căci ne trădam prezenţa acolo şi ratam atacul. Foamea ne chinuia şi în regiunea aceasta nu aveam prieteni, care să ne procure pe ascuns „de-ale mâncării. Ce era deci de făcut? Trebuia pe alte căi să ne procurăm cele necesare. Şi găsirăm una.

I În camarad de-al meu, un student fugit de curând ele la şcoală, se făcuse soldat. Acum, în foamea asta, yofta bietul adesea după fiertura de orez pe care nu Jvoia

s-o mănânce acasă la părinţi, făcând mofturi, îşi aminti de cele învăţate şi-mi zise:

— Ah, frate, spune, nu-i ruşinos pentru mine jea n-am învăţat atâta ca să mă pot hrăni acuma? rate, dac-aş putea să mă duc la preotul din cel at, ştiu sigur-că-mi va pune ceva bun pe masă. M-am gândit la vorbele sale, am cântărit situaţia astră şi întrucât el, care ştia bine locurile, nu; avea voie să plece, ca să nu fie recunoscut, iar mul străin nu cunoştea prilejul să fure pe-ascuns iau să cumpere ceva, ne-am făcut planul eu cu studentul şi i l-am propus căpitanului nostru. Acesta, „u toate că ceea ce voiam noi nu era lipsit de risc, se învoi, având încredere în iscusinţa mea şi fiind şi el la mare ananghie.

Schimbai straiele mele cu altele şi iată-ne ponţi spre satul care se găsea cam la o jumătate de ceas! O luarăm însă pe ocolite, ca să nu fim văzuţi de nimeni. Descoperim îndată casa popii, care era lângă biserică şi avea înfăţişarea unei case de oraş. De jur-împrejurul ei erau ziduri înalte. I-am spus camaradului ce să vorbească, deoarece avea încă pe ol uniforma veche şi jerpelită de student. Eu însă voiam să mă dau drept calfă de pictor, deoarece ştiam că aici, în sat, n-avea să-mi ceară nimeni să-mi dovedesc meşteşugul, căci ţăranii nu-şi zugrăvesc casele.

Preotul ne-a primit politicos. Tovarăşul meu i; «făcut o adâncă reverenţă studenţească şi i-a deşertai un sac întreg cu minciuni, spunându-i că pe drum soldaţii l-au jefuit şi i-au luat toate proviziile. Eu m-am prefăcut că nici nu-l cunosc pe camaradul meu. I-am spus numai acestuia că mă duc la crâşmă să mănânc şi să beau ceva şi apoi vin să-l strig să mergem o poştă de drum împreună. M-am în –, dreptat spre crâşmă, mai mult ca să spionez devii ca să mănânc, şi avui norocul să dau în drum de nu ţăran care-şi băga în cuptor multe pâini mari nu i mite Pumpernickelcare trebuiau să stea acolo douăzeci şi patru de ore ca să se coacă. La crâşm i am stat puţin, căci acum ştiam ce-mi trebuie: unde] sunt

pâinile. Am cumpărat numai câteva chifle alb o, J ca să le duc căpitanului meu.

Când am ajuns la casa parohială, ca să iau p; camaradul meu, acesta se îndopase bine şi povestise preotului că aş fi pictor şi că am de gând să plec în Olanda, ca să-mi desăvârşesc meşteşugul. Preotul} m-a primit foarte prietenos şi m-a rugat să merg cu el în biserică, unde să-mi arate ceva de reparat. 1 Ca să nu stric treaba, a trebuit să merg cu el. Ne-a dus prin bucătărie şi când a descuiat lacătul cel 1 mare de la uşa cea solidă, de stejar, care dădea în cimitir, am văzut că cerul era negru de lăute, flaute i şi viori, adică-vorba vine! – de şunci, cârnaţi şi slănină puse la fum. Cum se uitau de drăgăstos la

1 Pâine foarte neagră făcută din uruială de secară, întâlnită şi azi în Westfalia (n.t.).

mine, mânca-le-aş! Şi eu cum le doream de mult în gura camarazilor mei din pădure! Dar parcă-mi făceau în ciudă, atârnând acolo! Mă gândeam cum aş putea să le mărit cu piinile proaspete din cuptorul ţăranului meu; dar nu era uşor, căci, după cum am povestit, curtea era închisă de toate părţile cu ziduri înalte. Apoi şi toate ferestrele erau zăbrelite bin?; iar în curte erau doi zăvozi mari care, desigur, noaptea n-aveau să doarmă şi, ca să poţi fura, trebuia să le faci şi lor parte, ca răsplată pentru credincioasa lor pază.

Când am intrat în biserică şi am discutat multe şi mărunte despre icoane, preotul a vrut să mă angajeze să repar unele din ele; dar eu căutai să scap sub tot felul de pretexte, invocând mai ales faptul că sunt în călătorie. Atunci zise ţârcovnicul, care era şi el de faţă:

— Mă, nătărăule, tu semeni mai degrabă a dezertor, decât a calfă de pictor.

Eu, care acum nu mai eram deprins cu astfel de afronturi, ca să le pot înghiţi, am dat din cap şi i-am răspuns:

— Tu, mojiciile, ia adu-mi încoa repede pensulă şi

vopsele, să vezi cum zugrăvesc, cât ai zice peşte, un prostănac aşa ca tine!

Preotul socoti dialogul nostru drept glumă, totuşi zise către noi amândoi, că nu se cade într-un loc sfinţit ca acesta să ne spunem adevăruri unul altuia, dându-ne astfel a înţelege că ne crede pe amândoi. După aceasta ne-a mai cinstit, pe student şi pe mine, cu câte un pahar şi ne-a lăsat să plecăm. Mie însă îmi rămăsese inima la cârnaţii afumaţi ai popii.

Înainte de înnoptat ajunserăm la camarazii noştri clin pădure. Mă îmbrăca! iar cu hainele mele, îmi luai arma, raportai căpitanului şi îmi alesei şase oameni tot unul şi unul, care aveau să-mi ajute la căratul pâinilor. Către miezul nopţii am ajuns în sat şi am scos pâinile din cuptor în toată voia, pentru că unul dintre noi ştia să vrăjească bine câinii. Când am trecut însă pe la casa parohială, n-am putut să merg mai departe fără slăninile popii. M-am oprit o clipă, ca să mă gândesc cum aş putea ajunge în bucătărie; dar nu vedeam altă intrare decât pe horn, care, de data aceasta îmi va sluji de uşă. Duserăm pâinile în cimitir, le vârârăm în osuariu, făcurăm rost de o scară şi frânghie dintr-o şură, şi hai la preot! Puteam să mă cobor şi să ies din horn ca un hoinar (meseria asta, de altfel, o deprinsesem din tinereţe, când înnoptam prin scorburile copacilor) şi de aceea mă urcai cu încă unul pe acoperişul clădit din ţigle duble – foarte comod de umblat pe el. Mi-am legat părul meu lung în vârful capului – ca o căciulă – şi mi-am dat drumul pe coş cu ajutorul frânghiei. Ajuns acolo, legai de capătul ei o şuncă după alta, o slănină după alta, cărăbănindu-le repede; iar tovarăşul de pe acoperiş le pescuia, dându-le la rându-i celorlalţi, care le duceau în cimitir. Dar, n-are dracu' ce face? Tocmai când eram gata şi voiam să mă urc

2!) 6

din nou sus, se rupse o stinghe cu mine şi iată-l pe Simplicius la pământ şi – vânător mizerabil ce eram – am

căzut în capcană ca un şoarece în cursă. Camarazii mei de pe acoperiş îmi coborâră pe horn frânghia, să mă urc pe ea; dar şi aceasta se rupse, mai înainte de a ajunge sus. Mare belea! Gândeam: „Ei, vânătorule, au să te gonească aşa ca pe Acteon şi au să-ţi scuture zdravăn blana”. Preotul se trezise la Egomotele făcute, dar mai ales la acela produs de căderea mea şi spuse bucătăresei să facă lumină. Ea intră numai în cămaşă, peste care îşi aruncase în grabă rochia, şi se apropie atât de mult de mine încât mă atinse. Luă un tăciune, ţinu luminarea deasupra şi începu să sufle să se aprindă; eu suflai şi mai tare. Biata femeie se spenă atât de mult, încât scăpă şi foc, şi luminare şi fugi la preot. Avui, deci, puţin răgaz să mă gândesc pe unde s-o şterg, dar nu-mi veni nimic în minte.

Camarazii de pe acoperiş îmi spuseră prin horn că ei sunt gata să spargă o uşă ca să pot ieşi; eu însă n-am vrut şi le-am poruncit să ţină armele, gata – şi să lase numai pe Springinsfeld sus, lângă horn şi să aştepte, că poate voi izbuti să ies fără zgomot şi să reuşească încercarea noastră. Dacă nu voi izbuti, atunci să facă ce cred ei că e bine. Între timp preotul aprinsese luminarea, însă bucătăreasa îi spuse că în bucătărie o un strigoi groaznic, având două capete (văzuse claia mea de păr în întuneric şi o luase drept al doilea cap!). Când auzii una ca asta, mi-am dat repede pe faţă cu funingine din horn, mi-am înnegrit şi mâinile. Arătam, cred, nu ca un înger (cu care mă asemuiau tinerele maici din „Paradis”), iar ţircovnicul, de m-ar fi văzut, nu s-ar fi îndoit o clipă că nu sunt un zugrav iulie de mână. Începui apoi să fac zgomot mare în bucătărie, să arunc cratiţele şi oalele unele peste altele. Dădui peste pirostrii. Le vârâi pe cap până! a gât, luai vătraiul ca să mă apăr la nevoie. Bietul preot nu s-a lăsat însă înspăimântat, ci intră cu bucătăreasa la spatele său, ca la procesiune. Femeia ducea două lumânări de ceară şi căldăruşa cu agheasmă, el îşi pusese stola şi patrafirul; ţinea într-o mână feleştocul pentru

aghesmuit şi în cealaltă mână o carte groasă. Începu să invoce spiritele din această carte şi să mă întrebe apoi cine sunt şi ce caut aici. Pentru că eram încredinţat că el ei n sigur că sunt diavol, m-am gândit să-l fac pe Ucigă-l toaca, minţindu-l, şi zisei:

— Sunt Diavolul şi vreau să-ţi sucesc gâtul, ţie şi bucătăresei tăie!

El atunci continuă exorcismul său din carte şi apoi îmi spuse că n-am nimic ni şi cu el, nici cu bucătăreasa şi să mă duc pe pustii de unde am venit. I-am răspuns cu voce îngrozitoare, că nu pot, chiar dacă aş vrea. În timpul acesta Springinsfeld, camaradul meu de pe acoperiş, un mare pişicher, un ticălos dat dracului, când a pus urechea la hogeac. şi a auzit ce se petrece în bucătărie şi că preotul mă crede diavol şi eu însumi m-am dat drept acesta, unde nu începe, acolo, pe acoperiş, un tă răboj. să facă aşa ca cucuvaia, să latre, să nechez? să behăie, să icnească măgăreşte – căci ştia să imite perfect glasul tuturor dobitoacelor – şi asta pe horn, că se auzea ca şi când ar fi fost în bucătărie. Apoi începu să facă precum fac miţele în luna făurar, când au nuntă, ca găina care ouă şi, la urmă, ca o haită de lupi urlând de foame la lună. Concertul acesta diavolesc înspăimântă pe bieţii oameni la culme. Mie însă începu să-mi pară rău că m-am dat drept diavol şi bietul preot crezuse, căci citise sau auzise că dracii preferă să umble îmbrăcaţi în verde.

În aceste momente de groază din ambele părţi, văzui, spre norocul meu, că lacătul de la uşa care ducea în cimitir nu era pus; ci era închisă doar cu un zăvor.

Mă aruncai repede asupră-i, îl trăsei, deschisei uşa şi – pe-aci-mi fu drumul! în cimitir, în faţa uşii mă aşteptau tovarăşii mei cu arma întinsă şi cocoşul ridicat. L-am lăsat aşadar pe preot să descânte dracii cât va voi. După ce Springinsfeld mi-a adus pălăria de pe acoperiş şi am încărcat în saci proviziile furate, ne-am îndreptat spre tovarăşii din pădure, căci în sat nu mai aveam ce căuta, decât să ducem ia loc scara şi frânghia.

Toţi camarazii s-au înfruptat din cele aduse de furat – şi niciunul n-a căpătat sughiţuri din cauza aceasta: aşa de binecuvântaţi eram n-ai! Toţi aveau ce chicoti de întâmplarea mea; numai studentului nu-i plăcu faptul că furasem atâta de la preotul, care-l omenise aşa de bine cu de toate. Jura sus şi tare că, atunci când va da de bani, îi va plăti popii paguba, dar asta nu-l împiedică să înfulece de zor slănină, ca şi cum ar fi plătit-o. Am mai rămas două zile pe loc, până au venit aceia pe care-i aşteptam de atâta vreme. Nu pierdurăm niciun om la atacul dat; luarăm, în schimb, treizeci de prizonieri şi pradă minunată, cum n-am mai împărţit vreodată. Căpătai parte dublă, pentru că am contribuit cel mai mult la acest atac: trei armăsari frumoşi frieslandezi încărcaţi cu multă marfă, cât puteau ei duce. Dacă am fi avut timp să controlăm bine prada şi s-o punem în siguranţă, fiecare din noi, s-ar fi îmbogăţit. A trebuit însă, din păcate, să părăsim mai multe lucruri decât am fi putut transporta, pentru că trebuia să plecăm în graba cea mai mare şi astfel ne retraserăm spre Rehnen, unde se aflau unităţi de-ale armatei noastre.

Aici m-am gândit la preotul căruia i-am furat slănina. Cititorul să-şi facă o părere despre min° şi să vadă ce cap nesocotit, păcătos şi ambiţios aveam! Nu mi-a ajuns că l-am furat şi băgat în sperieţi pe bietul preot, ci am vrut din aceasta să-mi fac şi niţică glorie. Am luat un safir încrustat într-un inel de aur, pe care l-am găsit în prada ce-am făcut, şi l-am trimis, printr-un om de încredere, în Rehnen, preotului meu cu această scrisoare: – *

„*Prea Cucernice J Dacă aş fi avut zilele acestea de-ale mâncării în pădure, n-aş fi fost nevoit să fur slăninile prea sfinţiei voastre, cu care prilej cred că v-am băgat în sperieţi. Vă jur pe Cel prea Inait că această spaimă v-am făcut-o împotriva voinţei mele şi sper de aceea că voi fi iertat. În ceea ce priveşte slăninile, cred că e cu dreptate să vi le plătesc. De aceea vă trimit, drept plată, acest inel*

(*pe care l-am luat de la aceia* din *cauza cărora v-am păgubit*), *cu mare rugăminte ca presfinţia voastră să-l primiţi*. *Vă asigur că veţi avea o slugă devotată în acela pe care paracliserul dumneavoastră n-a vrut să-l recunoască de zugrav şi care poartă de altfel numele de*

Vânătorul”.

Ţăranului însă, căruia i-am fost golit cuptorul, unitatea noastră i-a trimis, din prada comună, şaisprezece taleri imperiali. Eu i-am învăţat s-o facă, întrucât prin aceasta avem pe ţărani de partea noastră, care ne pot ajuta la mare nevoie – trădând pe inamicii noştri. De la Rehnen ne-am dus la Münster, de acolo am plecat la Hamm şi apoi la Soest, cartierul nostru. Aici am primit, după puţine zile, răspuns de la preot, care suna aşa.

„*Nobile Vânător*! *Dacă acela căruia dumneavoastră i-aţi luat slănina ar fi ştiut că îi veţi apărea în chipul diavolului, nu şi-ar fi dorit de atâtea ori să cunoască pe Vânătorul cel renumit în toată ţara*. *Deoarece carnea şi pâinea împrumutate sunt prea scump plăţile, uităm şi spaima avută, pe care ne-a pricinuit-o, împotriva voinţei sale, o persoană atât de renumită*. *Vă iertăm desăvârşit cu unica rugăminte ca altă dată să veniţi să vorbiţi cu acela care nu s-a sfiit să-l alunge ps diavol prin rugăciune*. *Vale*

Aşa m-am purtat pretutindeni şi de aceea am avut un bun renume; cu cât dădeam mai mult, cu atât căpătăm mai bogată pradă. Deşi inelul avea valoare de cel puţin o sută de ducaţi imperiali, nu mi-a părut rău că l-am dat; ci am socotit că l-am plasat foarte bine. Cu aceasta s-a sfârşit cartea a doua.

Cuprins

chinuri, bătăi nenumărate. Capitolul XVI

Simplicius găseşte o pungă în pădure şi „ca t lhar, doar hrana cutează să şi-o fure Capitolul XVII

Simplicius zăreşte vrăjitoresc sobor;

La dansul lui satanic şi el ajunge-n zbor.

*

224 307 – Capitolul XVIII

Simplicius ne roagă, să nu ne mire tare.

Că el se foloseşte de briciul cel mai mare, Capitolul XIX

Simplicius ajunge iar, bietul! măscărici, Cum aţi citit nainte în *cartea de aici. Capitolul XX*

Simplicius se plimbă. Maestru-i dă de ştire că *jocul cel de zaruri e chiar nenorocire., Capitolul XXI*

Simplicius încheie o mare prietenie şi află în Herzbruder şi sprijin, şi tărie. Capitolul XXII

Simplicius e martor cum, printr-o înscenare, Oricine se trezeşte într-o năpastă mare. Capitolul XXIII

Simplicius jertfeşte o sută de ducaţi.

Apoi el şi Herzbruder s-au despărţit ca fraţi Capitolul XXIV

Simplicius vorbeşte de-o dublă prorocire Ce în aceeaşi oră îşi *află împlinire. Capitolul XXV*

Simplicius în straie de fată s*-a-mbrăcat şi s-a trezit îndată cu furie curtat… Capitolul XXVI*

Simplicius stă-n lanţuri, ca un răufăcător.

Şi-i acuzat că este spion şi vrăjitor, Capitolul XXVII

Simplicius e martor la lupta din Wittstock, Când pe profes *Herzbruder s-a răzbunat cu foc Capitolul XXVIII*

În vreme ce Herzbruder e în prizonierat, Simplicius se vede biruitor şi-argat, Capitolul XXIX

Simplicius descrie o viaţă ca de vis

Pe care cu dragonul a dus-o-n „Paradis”.

Capitolul XXX

Simplicius cu toate că Vânător se cheamă, Ajunge în oştire ostaş străin de teamă. Capitolul XXXI

Simplicius desene cum dracu’ a furat Slănina de la

preot, ba l-a şi speriat.

287.25) 2

Redactor responsabil: ION vreN Tehnoredactor: TRAIAN ARGETOIANU

Dai la cules 06.05 1967. Bun de tipar 10.07.1067. Apărut 1907. Tiraj 35 160 ex. *broşate Hârtie r a* de 50 g/m. Format 700X920/32. Coli ed. 11 M. Coli tipar 11. A. nr. 10716/1067. C.Z. pentru bibliotecile mari 83. C.Z. pentru bibliotecile mici 83 – 31 = R.*

Tiparulexecutat sub comanda nr. 70 303 la Combinatul Poligrafic „Casa Scânteii”, Piaţa Scânteii nr. 1, Bucureşti – Republica Socialista România